
OCCASIO REI
OCCASIO TEMPORIS
OCCASIO
ARREPTA. NEGLECTA.
HVIVS COMMODA:
ILLIVS INCOMMODA.
est iacobi meloni ora pro eo
Auctore
R. P. IOANNE DAVID,
Societatis IESV Sacerdote.
ANTVERPIÆ,
Ex officina Plantiniana,
apud Ioannem Moretum.
M. DC. V.
OCCASIONIS
arreptæ commoda
neglectæ incommoda

SERENISS^MIS AC REVEREND^MIS

PRINCIPIBVS,

DOMINO D. LEOPOLDO,

EPISCOPO PASSAVIENSI,

EPISCOPATVS ARGENTORATENSIS COADIVTORI, ETC.

ET

DOMINO D. CAROLO,

CANONICO SALISBVRGENSI, ET PASSAVIENSI, ETC.

ARCHIDVCIBVS AVSTRIÆ,

DVCIBVS BVRGVNDIÆ, STIRIÆ,

CARINTHIÆ, CARNIOLÆ,

AC VVIRTEMBERGÆ, ETC.

COMITIBVS TIROLIS

ET GORITIÆ, ETC.

IOANNES DAVID

SOC. IESV SACERDOS

L. M. DEDICAT CONSECRATQ.

ATVM! fatum! profanus hîc quiſpiam Ethnicorum exclamet, SERENISSIMI PRINCIPES: At ego, numen nutumq; diuinum non obſcuris hîc argumentis agnoſco. Dum ſiquidem OCCASIONEM mundo muliebri adorno, ac pro mea tenuitate polio comoque, vt ne publico ſemper careat; deque patrono, ad quem ſe applicet, cogito; GENIVS quidam bonus adſtare mihi viſus eſt, qui dextram ſuauiter auriculam vellicans diceret; Opus hoc nouum de OCCASIONE, *Sereniſsimis* LEOPOLDO *&* CAROLO *Archiducibus Auſtriæ*, dicatum oportere: vt qui iampridem, cõſpectis OCCASIONIS iconibus, aliquid, quod VERIDICI noſtri formam æmularetur, à me deſuper elaborari peroptarint.

Ad hæc ego quod dicerem non habebam, niſi quod Propheta Habacuc Angelo reſpondebat iubenti dicentique; *Fer prandium, quod habes, in Babylonem Danieli, qui eſt in lacu leonum. Dixit Habacuc; Domine, Babylonem non vidi, & lacum neſcio.* Ita mihi res iſta longè petita, & à meo hemiſphærio procul diſſita videbatur; tametſi GENIVS ille mihi fidem amica manu abundè faceret.

Sed benè habet, quòd felicioribus AV-

STRIS

STRIS ad aures SERENISSIMI ARCHIDVCIS NOSTRI ALBERTI animi mei fluctuatio perlata eſt: qui nutu ſuo non obſcurè ſignificauit, me rectè eque mentis ſuæ facturum ſententia, ſi VESTRIS SERENITATIBVS, ſuis nempe nepotibus cariſſimis, fœtum hunc, OCCASIONIS titulo inſignitum dedicarem; quem L. M. DICO, CONSECROQVE.

Eſt ſanè quod OCCASIONI meæ mihiqúe grațuler, vt qui ſpontaneâ CÆLI benignitate hoc conſecuti ſumus, quod tanta ſolicitudine Lyricus ſibi ſuoqúe labori exoptabat; dum Auguſto librum mittens, eum qui laturus eſſet, tam ſedulò, vt opportunè id faceret eumque tempeſtiuè accederet, admonebat.

Si validus, ſi lætus erit, ſi denique poſcet.

Eat itaque bonis auibus, ſibiqúe eapropter gratetur OCCASIO, quòd vltrò quoque magni illius Alexandri adhuc adoleſcentis voto frui conceſſum ſit: quem cùm pater eius Philippus (ob egregiam agilitatem qua in curſu pollebat) hortaretur, in Olympiis vt curreret; Facerem (inquit) mi pater perlubenter, *ſi cum Regibus currendum foret.*

Neque eſt (SERENISSIMI PRINCIPES) quòd illa, vobiſcum in arenam deſcendens, palmam vereatur amittere; cùm capi, teneri,

ſtringiq́ue deſideret; ſeq́ue tum demum exiſtimet vincere, cùm vincitur, victaq́ue vincîtur. Illud tantùm in hac palæſtra lege cautum velit, quod Demoſthenes olim, cùm fugientis è prælio chlamydem ſentes implicuiſſent, conuerſus dixit; *Cape me viuum*. (Cuiuſpiam fortè tergo inhærentis manibus ſe correptum credebat.) Viua ſic cupit OCCASIO capi, & in VICTORIS obſequium lubens lætaq́ue concedere.

Habete itaque (PRINCIPVM, REGVM, IMPERATORVM PROSAPIA) OCCASIONEM noſtram ſummiſſis manibus animoq́ue VV. SERENITATIBVS oblatam, dedicatam: illamq́ue non ſolùm ab omni maleuolorum iniuria veſtræ auctoritatis clypeo tegite; verumetiam ad præclara quæque facinora, ad honoris trophæa, & gloriæ ſempiternæ faſtigium conſequendum, omnem ipſius facultatem veſtris vſibus mancipate.

Sed, quid dico, mancipate? Nónne potiùs ipſa mirabitur, dum ſe tantò antè apud vos fuiſſe comperiet, quàm aduenerit? Quantis verò lætitiis cumulata incedet, cùm ſe ipſa in vobis veriùs contemplabitur, ſecumq́ue ſuauiùs loquetur, quàm olim Acco (illa apud Cælium anicula) ſuam in ſpeculo imaginem compel-

compellarit! Quod enim ſplendidius ſpeculum, viuæque & benè habitæ OCCASIONIS exemplum, quàm eximia illa pietas, & auitæ Religionis integritas, quæ in illuſtri poſita monimento ſic radiant in vobis, vt gemmulas carbunculi agnoſcas in aureo Eccleſiæ diademate illigatas? Nimirum vobis non tantùm præ oculis heroicæ antiquiſſimæque maiorum veſtrorum imagines, ſed viuis ſpirantem exemplis OCCASIONEM præbet ad faſtigium pietatis, in primis SERENISSIMA MATER, quæ veluti tot Reginarum ſe parentem oblita, Religioſarum modò familiarum & pauperum ſe matrem commemînit, munificam magis neſcias an officioſam; ita eis raro exemplo, etſi quotidiano, in hoſpitali domo, ſuis ipſa filiarumque ſuarum manibus miniſtrat. Quid SERENISSIMVS FERDINANDVS Parens veſter, cum CONIVGE, & fratre MAXIMILIANO, optimis piiſſimiſque Principibus? Cùm Collegium SOCIETATIS IESV, atque ARCHIDVCALEM illam Academiam, ſapientiæ domicilium, fundauit, amplificauit, ornauit; quàm præclaram de ſua atque adeò Chriſtianâ Republicâ benè merendi OCCASIONEM arripuit, facemque præluxit poſteritati! Vobis

iſta

iſta hereditario iure tenenda, vſurpanda, traditur, SERENISSIMI REVERENDISSIMIQVE PRINCIPES. Et verò excelſa vtriuſque veſtrûm ad Virtutem ac Sapientiam indoles, nihil non magnum, non eximium pollicetur. Spondent hoc prima elegantiſſimæ adoleſcentiæ veſtræ rudimenta, maturioris ætatis ſeges: clamat ille Philoſophicus puluis, Ariſtotelicus ſol, in quem nuper SERENISSIME ac R^ME LEOPOLDE (ô quem LEOPOLDVM AVSTRIACI SANGVINIS æmularis!) magno orbis theatro ſpectante, plaudente, deſcendere non es veritus; eamque, propugnatis è tota Philoſophia Poſitionibus, ingenij ac doctrinæ gloriam conſequi, quæ ad has quoque aliaſque remotiores oras penetrauit. Deus Opt. Max. tam læta captatæ OCCASIONIS principia in vobis prouehere & proſperare dignetur, SEREN^MI & R^MI PRINCIPES. Ipris Flandrorum. VI. Non. Iul. CIↃ. IↃC. V.

PRÆ-

PRÆFATIO AD LECTOREM.

LEGENDAM, *ſpectandam, arripiendam tibi, bone Lector, damus* OCCASIONEM, TEMPORE *tamen* NVTVQ. *diuino comitatam, ſine quo nihil cetera. Cæleſtem aligerum, Angelum puta tutelarem, horum facimus adminiſtrum; cui cuncta noſtræ vtilitati ac ſaluti opportuna, à diuina ſint maieſtate commendata.*

OCCASIONEM *vſqueadeò olim venerabatur Antiquitas, vt, teſte Calliſtrato, diuinitate eam ſuo more donarit: ſic tamen, vt Græci Deum, Deam verò Latini gentiles effingerent. At nos Chriſtiani, qui vnum Deum auctorem omnium profitemur, reiectâ illâ ſuperſtitiosâ idololatriæ ſcoriâ, aurum quod in abdito* OCCASIONIS *receſſu velut ſinu deliteſcit, purum ſeligamus; & in Chriſtianæ Religionis ſalutiſque propriæ vtilitatem prudenter & ſeriò conuertamus.*

Erit interim pretium operæ, quid ad hæc fingenda veteres mouerit, penitiùs inſpexiſſe. Quæcumque enim bona, honeſta, ac vtilia, ab ipſis inuenta aut excogitata ſunt, vt quæ à Deo vero bonorum omnium fonte promanarint, nobis vel iure hereditario vt propria debentur, vel certè vt hoſtiles manubiæ iuſto bello partæ, Ægyptíve ſpolia ad mundum muliebrem ſponſæ ſuæ Eccleſiæ à Deo data, noſtris meritò vſibus veniunt applicanda.

In primis, quòd Latini OCCASIONEM *Deam, Græci verò Deum indigitarint, non alia videtur ratione factum, quàm quòd Græci tempus ipſum opportunum, Latini verò temporis opportunitatem ſpectarint; eóq; rem eamdem ſub diuerſo ſexu conſideratam, illi maſculinâ hi muliebri*

 voce

a

voce expresserint. Quod enim Latinis femineo genere OCCASIO, *id Græcis virili* καιρὸς *effertur & pingitur. Tempus, inquit Volateranus, quod Græci* καιρὸν, *nos Occcasionem siue tempestiuitatem dicimus; quod idem est, atque temporis opportunitatem dicere.*

Huc spectat quod Romanus Orator libris Officiorum disserit, quando OCCASIONIS *naturam, ab ipsamet eius origine, licet alio scopo, inuestigatam enucleat. Modestia, inquit, secundùm Stoicos, est scientia earum rerum, quę aguntur & dicuntur, loco suo collocandarum. Videtur autem eadem vis ordinis & collocationis fore: nam & ordinem sic definiunt; Compositionem esse rerum aptis & accommodatis locis. Locum autem actionis, opportunitatem temporis dicunt esse. Tempus actionis opportunum* εὐκαιρία, *latinè appellatur* OCCASIO. *Sic fit, vt modestia hæc, scientia sit opportunitatis idoneorum temporum ad agendum. Hæc ille: qui primo quoque de Inuentione;* OCCASIO, *inquit, est pars temporis, habens in se alicuius rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem. Et hæc est propria* OCCASIONIS *definitio.*

Quia verò illa, licet optata, plerumque tamen nec opinanti solet accidere, rectè inquit Festus; OCCASIO *est opportunitas temporis casu proueniens. Et quoniam in illa temporis opportunitate, rei semper aliquid obuenit, quæ partem illam temporis, qua accidit, ad aliquid vel faciendum vel omittendum opportunam & tempestiuam reddit; hinc aliquando indifferenter, & partem illam temporis, & rem ipsam tunc obtingentem (in quâ & locum rei aptum complectimur)* OCCASIONEM *appellamus, vt & Veteres videmus vsurpasse.*

Videtur quoque nomenclaturæ ipsius ratio, seu etymologia id subindicare; cùm & tempus illud opportunum, & res ipsa

ipsa tam tempestiuè proueniens, circum & propter te, & velut ob oculos tibi cadat, atque occasu vel euentu suo OCCASIONEM *tibi præbeat opportunam.*

Quia porrò opportunitas illa ferè momentanea est, modico nempe tempore consistens, immo pręteruolans; hinc manu quamprimùm iniecta arripiendam censuerunt: alioqui, si vel tantillum hæseris, eam pertransire, frustraq́; deinde elapsam quæri. Hęc cùm ob oculos ponere vellent, OCCASIONEM *velut Nympham alatis talaribus, volubili rotæ insistētem effingebant, vertigine quàm citatissima semet in orbem circumagentem, priore capitis parte capillatam, posteriore verò caluam, nouaculam manu tenentem, vt quæ acie quidem esset acutissima, opposita verò parte planè obtusa vsuique inepta. Quæ omnia quia Ausonius de Græco, vt Politianus monet, eleganti carmine explicat, illud hic subijciendum duxi.*

Cuius opus? Phydiæ qui signum Pallados, eius
  Quique Iouem fecit: tertia palma ego sum.
Sum Dea, quæ rara & paucis OCCASIO nota.
  Quid rotulæ insistis? Stare loco nequeo.
Quid talaria habes? Volucris sum; Mercurius quæ
  Fortunare solet, trado ego, cùm volui.
Crine tegis faciem. Cognosci nolo. Sed, heus tu,
  Occipiti caluo es. Ne teneat fugiens.
Quæ tibi iūcta comes? Dicat tibi. Dic, rogo, quę sis?
  Sum Dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit.
Sum Dea, quæ facti non factique exigo pœnas:
  Nempe vt pœniteat; sic METANOEA vocor.
Tu modò dic, quid agat tecum? Si quando volaui;
  Hæc manet: hanc retinent quos ego præterij.
Tu quoque, dum rogitas, dū percontando moraris,
  Elapsam dices me tibi de manibus.

 2 *Addi-*

Additur in hoc Ausonij Epigrammate METANOEA, *siue pœnitentia* OCCASIONI *comes, & rectè, tametsi in Græco non habetur: Nam quanta est negligentia in* OCCASIONE *oblatâ nec arreptâ, tanta mox ab elapsâ oboritur pœnitudo. Hinc verè dici solet; Nemini vnquam sera defuisse consilia. Esto enim aliquando accidat, vt in rebus aggrediendis inops planè quis sit consilij; postquam tamen elapsa est Occasio, & commoda rei gerendæ tempestas eum destituit, tum demum plurima solent occurrere, & quidem vt apparet valdè opportuna, si modò res esset integra; liceretque, vt ait Lucianus, ad præterita repedare. Quo fit vt hi talia vsurpent cum Phrygibus serò sapientes; Id mihi si denuò agendum foret, vel res illa à capite tractanda, de integro obeunda; scio quid agerem; cauerem vtique amplius, aliter mea instituerem consilia, nec mihi tam facilè per fucum os sublini sinerem. Verùm, posthuma est hæc* OCCASIONIS *elapsæ soboles, eamque meritò semper ponè comitans* METANOEA.

Nos TYPVM OCCASIONIS *aliquot nuper iconibus in studiosæ Iuuentutis gratiam exprimendum curaueramus, ita tamen vt non per omnia Veterum vestigiis insistendum nobis existimaremus; sed ea tantùm ex ipsorum descriptione sumeremus, quæ præcipuè in* OCCASIONE *videbantur expendenda. Vtpote quod rerum hîc benè gerendarum, & salutis æternæ posteà consequendæ, copiam vberrimam faceret; quique eam, quasi fronte capillatam arriperent, felices fore atque beatos: qui verò negligerent, illos frustrà eam vt occipitio caluam conari apprehendere elapsam: eisque meritò, ob eam amentiam, comitem eius relinqui* METANOEAM, *quò serâ pœnitentiâ suam insipientiam deplorent.*

Quia tamen, quod in TYPO *hoc solis Iuuenibus applicuimus,*

mus, cuius hominum generi conuenire quoque cognoscitur; vt videlicet pro suo quisque statu & gradu se probè gerat, Occasionemque sibi à Deo datam ad rectè agendum non negligat; ideò in istá OCCASIONIS *explicatione, singula imaginum schemata ita visum fuit interpretari, vt vnicuique mortalium vsui esse poßit. Sic etenim fiet, vt quod quisque vmbraticè tantùm de se sibique oblatâ* OCCASIONE *in iconibus sub Iuuenum figura expressum animaduertebat, hoc in ipso decursu orationis clarè distincteque sit lecturus. Vt, quemadmodum in parabola Euangelica, à Christo Domino nobis sub decem Virginum typo adumbrata, omnes cuiusvis ordinis homines habent quo se certò sciant admonitos, vt quinque Sapientum prudentiam imitentur, nisi cum quinque fatuis & ingressu Regni cælestis excludi velint, & damnationis æternæ vinculis mancipari; ita heic quinque prudentes adolescentes, Dei gratiam, Angeli tutelaris auxilium, & temporis* OCCASIONISQ. *opportunitatem, ad eruditionem, honorem, & salutem assequendam, sibi Dei munere oblata studiosè amplectentes, omnibus sint exemplo, vt in suis quisque idem præstet; nisi malint cum insipientibus, serò posteà suam imprudentiam, ob spreta tam opportuna salutis consilia, lamentari, & tali pretio* AETERNVM MERCARI POENITERE.

Operam itaque hanc nostram boni consule, Lector bone, nam & istam OCCASIONIS BONAE *non exiguam esse particulam, si attenderis, censebis. Vale.*

AD OCCASIONEM
R. P. IOANNIS DAVID

Prosopopœia.

VIue OCCASIO, viue; inauſpicati
Nec te nominis huius vrat omen,
Ceu merè OCCIDVAS ſonet tenebras.
Tandem, quod benè vertat, ORTA es Orbi.
Non caduciferi excitata virgâ,
Non Amphionis, Orpheíve plectro,
Quod feræ, & trepidi audiere manes:
DAVIDIS ſed enim potentioris
Docto pollice, dædalaque pennâ;
Pennâ remige candidum per æquor:
Quâ quiſquis volitat virûm per ora,
Huîc Lethen datur aut videre numquam,
Aut poſtliminio indidem reuerti.
Hæc lucem tibi dat, dabitque porrò
Nec lucem modò ſimplicem fruiſci,
Myſis & miſeris abominatam;
Sed vitæ decus eminentioris,
Famam quæ ciet ac fouet perennem.
Quippe diuitias tuas, honores,
Penum commoditatibus refertam,
Lautam Syntheſin, anulos, inaures,
Et mundum omnibus explicat nitentem.
Vnum fors vereare; ne comanti
Fronti caluitium ſiet pudori;

Neu

Neu quis de triuio dicaculorum,
Ridendam Glabrionibus propinet.
Non eſt quod metuas, amica, non eſt:
Namque idem ille Pater facetiarum.
DAVID, areolam comâ carentem,
Aptè ſic radio ingenI figurat,
Sic diſcriminat,expolitque; vt aureîs
Qui frontem tibi ventilant, capillis,
Videri faciat venuſtiorem.
Quid? Ceſton Veneriſque, Gratiaſque,
Quòd iungit tibi, vt implicare dextram
Horæ atque Aligeri ambiant beati?
His OCCASIO perpolita ad vnguem,
Qualis Nympha thoros petit iugales,
Num magna atria, Principeſque turres;
Num vultus Procerum SERENIORVM,
Num vel Auſtriacas pauebis aulas?
Quas primùm attigeris, probè inſtituta,
Geſtu nec tetrico,nec indecoro,
Paſſam cæſariem reductam vtrimque,
Prætendes venerans; at hi prehenſam
Stringent molliter, & volens ſequeris,
Tali docta laciniâ teneri.
Hæc te heroica ſi fouebit vmbra,
(Vmbra ô ægide tutior Mineruæ!)
Viue OCCASIO; viue; inauſpicati
Nec te nominis huius vrat omen,
Ceu merè OCCIDVAS ſonet tenebras.

J.D.C.

A D

A. TEMPVS *ego, ſine quo nihil eſt quodcunq; creatum eſt.*
Me ſine nec cælum, neq; cælo ſidera, nec ſol
Aureus irradient: ſine me, nec terra, nec æquor,
Et quidquid vaſta Mundi compage tenetur,
Existant: Sed enim, per me, velut omnia conſtant;
Omnia ſic rurſum, per me, revoluta labascent.

B. *Illa ego, quæ priſcis* OCCASIO *cognita Seclis.*
Me quacunque catus non faſtidiunt, amico
Sed vultu acceptam tenuit, mandata capeſſens;
Ille ſibi, compos voti, decora ampla parauit.

OCCASIO

ARREPTA. NEGLECTA.

ILLIVS COMMODA, HVIVS INCOMMODA.

Schematis I. explicatio;

Quo TEMPVS & OCCASIO *ſua munia in Typo declarant.*

Schematis I. Caput I.

Quæritur, quid ſit Tempus.

VEMADMODVM in præſenti Typo, TEMPORIS OCCASIONISQVE videmus effigiem; ita hoc ſchemate quid eiuſmodi vtriuſque delineatio ſibi velit, nobis eſt interpretandum: & primùm quidem, quid ſit Tempus.

Quàm facilis eſt in labyrinthum ingreſſus, quin & progreſſus, cùm nuſquam ſe non pandat via progreſſuro; tam eſt difficilis exitus, cùm obuia quæque ad maiorem ſemper magiſq; intricatam abducant viæ difficultatem & regrediendi perplexitatem. Non aliter hîc quoque nobis accideret, ſi inuiam illam ingredi vellemus obſcuritatem, ſolicitamque diſquiſitionem, qua quæri ſolet, quid propriè ſit Tempus: cùm alioqui ſit ſatis obuium, mente complecti, quid communi modo loquendi Tempus appellemus.

Verumtamen, animi gratiâ, quantum quasi ductu fili cuiusdam tutò licet, vestibulum saltem passibus aliquot tentemus; vt solent qui iuxta cymbam natant, in quam se vel periclitantes vel nando fessi recipiant; quandoquidem tam speciatim in hoc typo TEMPORIS formam vsumque in medium constituimus.

August. Confess. lib. 11. cap. 14.

Temporis inuestigatio.

D. Augustini aliquousque ad id ponè legamus vestigia. Quid, inquit ille, est tempus? Quis hoc facilè breuiterque explicauerit? Quis hoc, ad verbum de illo proferendum, vel cogitatione comprehenderit? Quid autem familiarius & notius in loquendo commemoramus, quàm tempus?

Et intelligimur vtique, cùm id loquimur; intelligimus etiam, cùm alio id loquente audimus. Quid est ergo tempus? Si nemo ex me quærat, scio; si quærenti explicare velim, nescio. Fidenter tamen dico, scire me, quòd si nihil præteriret, non esset præteritum tempus; & si nihil adueniret, non esset futurum tempus; & si nihil esset, non esset præsens tempus. Ita Doctor ille Ecclesiæ singularis. Cuius si quis penitiùs ingrediatur studiosam constantemque temporis inuestigationem, varijs ambagibus circumuentus, non facilè, nisi ipsi inhærendo, regressum repererit. Nam & ipse, totis libri illius viginti duobus pluribusque capitibus, non semel, vt nauarchus in altum deuectus oceanum sidus intuens, ad benignam Dei opem recurrit, vt se queat extricare. Quæro (inquit) Pater; non affirmo. Deus meus, præside mihi, & rege me. Item alibi: Sine me, Domine, ampliùs quærere: Spes mea, non conturbetur intentio mea. Aliàs sic: Exarsit animus meus, nosse istud implicatissimum ænigma. Noli claudere, Domine Deus meus; bone Pater, per Christum obsecro; noli claudere desiderio meo ista, & vsitata & abdita, quò minùs in ea penetret, & dilucescant allucente misericordia tua, Domine. Ita alio loco: Dicimus, tempus & tempus, tempora & tempora: quamdiu dixit hoc ille, quamdiu fecit hoc ille, & quàm longo tempore illum non vidi: & duplum temporis habet hæc syllaba, ad illam simplam breuem. Dicimus hæc, & audimus

dimus hæc; & intelligimur & intelligimus: manifestissima & visitatissima sunt, & eadem rursus nimis latent, & noua est inuentio eorum. Alibi idem Aurelius: Confiteor tibi, Domine, ignorare me adhuc, quid sit tempus. Et rursus confiteor tibi, Domine, scire me in tempore ista dicere, & diu me iam loqui de tempore, atque id ipsum diu, non esse nisi moram temporis.

Schematis 1. Cap. 2.

Definitur, seu potiùs describitur Tempus, & quando inceperit.

NON piguerit, spero, secutos fuisse per hæc diuerticula præeuntem, quamdiu clarior semper manifestiorque redderetur egressus, quem postremorum verborum ipsius luce iam facile est inuenire. Tametsi enim nouis semper quæstionum inuolucris, quasi densorũ implexu ramorum, rem quam quærit, videatur obscuriorem efficere; tamen, dum suo more ita ventilando intricata discutit tandemque explanat, satis animaduertitur, omnem in eo consistere difficultatem, vt non sit facile definire, quid sit tempus; cùm alioqui, vt ait, facillimè à quolibet intelligatur cogiteturque.

Rem siquidem perplexam Philosophi nonnulli reddiderant, & stulti sapientes sæculi; quorum quidam docuerant, tempus esse rem aliquam corpoream, alij tempus esse motum corporum cælestium, alij aliorum corporum motum, nonnulli verò, vt Pythagoras, animam esse vniuersi. Dum autem his nodis & tricis se explicare contendit Augustinus, necesse fuit vtcunque cum illis implicari, & per illorum placita, quasi per varios errorũm calles, palpato ferè gressu tentare vestigia. Alioqui, quàm obscurus tali de causa in disquisitione, tam clarus & certus esse solet in resolutione.

Nos itaque hîc omissa penitiore indagatione & definitione

Temporis descriptio. naturæ ipsius temporis, accipimus illud vulgari modo, quo res aliqua vulgò dicitur longæ aut breuis durationis, aut simul esse cum altera, vel ab ea tempore distare: quæ licet penes durationem motus cælorum, tamquam mensuram à Deo datam, & à nobis vt notissimam & æquissimam acceptam, metiamur; non tamen ab illa præcisè & proximè accipiuntur, cùm etiam cessante motu cælorum, aut si cæli non essent, vel celeriùs aut tardiùs mouerentur, res quælibet habitura esset suam durationem, æquè in se longam vel breuem, & æquè esset cum alijs simul futura, aut ab alijs absfutura. Tempus autem est mora quædam successiua, siue fluens, aut transiens æquabili fluxu: secundùm quam omnia sunt vel simul vel distantia tempore, sicut secundùm spatium sunt vel simul vel distantia loco. Et vt spatium hoc à rebus abstractum ac in immensum diffusum imaginarium vocatur, quòd tale non sit in rebus, quale intellectus apprehendit; ita D. Gregor. Nazianzenus, Oratione de Paschate, & Psellus commentarijs in eandem Orationem, moram hanc vocant imaginariam: & concipi potest etiam ab æterno fluere in æternum. Sicut autem spatij localis pars nobis est notissima, quæ ab hoc mundo occupatur; ita pars huius moræ siue durationis æternæ nobis notissima est ea, quæ ab exordio mundi vsque ad diem iudicij protenditur, & ab aliquibus non malè pars æternitatis vocatur: siue quòd pars sit illius moræ imaginariæ æternæ, sicut spatium huius mundi pars spatij immensi, cui Deus est præsens; siue quòd coexistat æternitati Dei, quasi secundùm partem, sicut mundus coexistit immensitati Dei; quia illi non adæquatur, cùm in vtramuis partem sit finita. Hoc igitur tempus siue mora successiua, quæ ab exordio mundi ad finem eiusdem extenditur, est ea de qua loquimur. In hac enim rerum gerendarum occasiones eueniunt, & labuntur: est enim mensura durationis & existentiæ eorum omnium quæ sibi coexistũt, aut ab origine mundi in finem existent; sic vt etiam durationem Angelorum & cælorum hac mensura extrinseca mensuremus, licet propriam habeant intrinsecam durationem, Æuum.

Definitur tempus

Gregor. Nazianzen.

Dum

Dum autem hanc moram, quam tempus vocamus, varijs modis, vt sæculorum, lustrorum seu olympiadum, annorum, mensium, hebdomadum, dierum, horarum, minutorum momentorúmue interuallis metimur, tot temporis partes nominamus: tametsi non dicimus, tempus idcircò esse tempus, quia talibus distinctionibus iuxta solis & siderum motum mensuratur; neque etiam ideò minus fore tempus, si durante hoc fluxu spatij & moræ, eam metiri desinamus. Nam, vt inquit D. Augustinus, etiamsi cessarent cæli lumina, tamen esset tempus: vt quando iubente Iosue, stetit sol.

Quia verò tempus, vt hîc describimus, ante mundi initium non erat, sed simul cum creaturarum exordio cœpit & initium temporis; hinc tam efficaciter illos refutat idem Doctor Ecclesiæ, qui non minùs stolidè quàm impiè ita rogare non verebantur: Quid faciebat Deus, antequam faceret cælum & terram? Et, quid venit illi subitò in mentem, facere quod nunquam fecerat? Ecce (inquit Aurelius) respondeo: non illud, quod quidam respondisse perhibetur, iocularitur eludens quæstionis violentiam: Alta (inquiebat ille) scrutantibus, gehennas parabat. Sed, da illis, Domine, benè cogitare, quid dicant; & inuenire, quia non dicitur [nunquam] vbi non est tempus. Videant itaque, nullum tempus esse posse sine creatura tua, & desinant istam vanitatem loqui. Extendantur etiam in ea, quæ antè sunt: & intelligant, te ante omnia tempora æternum creatorem omnium temporum: neque vlla tempora tibi esse coæterna. Et alibi idem. Si autem antè cælum & terram nullum erat tempus; quid quæritur, quid tunc faciebas? Non enim erat [tunc] vbi non erat tempus: nec tu tempore tempora præcedis; alioquin non omnia tempora præcederes.

D. August. Confess. lib. 11. cap. 12 & 30.

Sed præcedis omnia tempora præterita, celsitudine semper præsentis æternitatis. Hodiernum tuum, æternitas: ideò coæternum genuisti, cui dixisti: ***Ego hodie genui te.*** Omnia tempora tu fecisti, & ante omnia tempora tu es; nec aliquo tempore non erat tempus. Nam vt alio loco idē dicit: Deus fecit tempora; & ideò, antequam faceret tempora, non erant tempora:

Psalm. 2.

August. de Genesi, cōtra Manich.

 non

non ergo possumus dicere, fuisse aliquod tẽpus, quando Deus nondum aliquid fecerat. Quomodo enim erat tempus, quod Deus non fecerat, cùm omnium temporum sit fabricator? Et, si tempus cùm cælo & terra esse cœpit, non potest inueniri tempus, quo Deus nondum fecerat cælum & terram. Non enim coæuum Deo mundum istum dicimus; quia non eius æternitatis est hic mundus, cuius æternitatis est Deus. Mundum quippe fecit Deus, & sic cum ipsa creatura, quam Deus fecit, tempora esse cœperunt.

Schematis 1. Cap. 3.

Quando Tempus finietur; & quomodo se habeat ad Æternitatem.

EN euasimus; & quasi per Thesei filum in claram educti lucem prodimus. Iam ex his omnibus, vt antè dixi, id statuimus; Tempus esse spatium illud moræ seu durationis, fluentis ab initio creationis mundi, vsque ad eiusdem consummationem: reliquum verò, & quod ante mundi primordia erat, & quod eius finem consequetur, magis propriè ad Æternitatem pertinere.

Temporis Aeternitatisque descriptio.

Nam, licet spatium hoc moræ seu durationis, quod tempus appellamus, pars sit isti æternitati (quoad Deum immobili, & semper eidem) inclusa; tamen, quia cælestium corporum motu mensuratur, computatur, alióue modo distinguitur, & in certas partes, vsque ad momentum ictumque oculi, determinatur; temporis propriè nomine insignitur.

Ante igitur initium creaturarum tempus eiusmodi, quo de agimus, non erat, quia cum illis est concreatum; & post generale iudicium, vt Angelus iuramento affirmauit, ***Tempus non erit amplius.*** Quod autem ante omnem creaturam fuit, & post iudicium est futurum, ad æternitatem illud omne potiùs dicitur pertinere. Et hoc (per modum loquendi) tempus

Apoc. 10.

pus Dei poteſt appellari, ſecundùm D. Hieronymum, qui ſic habet; Vt ita dicam, vnum tempus Dei eſt, omnis æternitas. *Hierom.*

Scimus tamen, his non obſtantibus, partem illam æternitatis, extrinſecè loquendo, poſt iudicium, non eiuſdem fore conditionis, cum illa æternitatis natura, qua ante principium creationis, Deus ſolus, in ſe omnia complens, ſubſiſtebat. Quia, tametſi motus ſiderum cæleſtiumq; corporũ, per quem iam tempora diſcriminantur, ceſſabit; & non erit quòd vltrà homines temporum ſpatia dimetiantur; erunt tamen illa, & illi, in quorum gratiam tempora primùm creata noſcuntur; quod ante omnem creationem non erat vllo modo.

Eapropter, etiam ſi (vt dicit egregiè Eloquentiæ Princeps) infirmæ terrenæque mentis ſit, memorare annos; integrum tamen erit beatis in cælo (ceſſante interim poſt diem iudicij cælorum motu temporiſque dimenſione) æſtimare, quot annorum myriadúmue ſpatio in cælis fuerint, ſiue fuiſſe dici poſſint, ſi ſpatium illud, priſtina adhuc annorum diſtinctione menſuraretur. Iuxta iſtam quoque æſtimationem accipi poteſt, quod Regius Propheta dicit: *Mille anni ante oculos tuos, tamquam dies heſterna quæ præterijt.* Quod è contrario apud damnatos aduerſo prorſus computu euenire certum eſt. *Cicero 2. de Diuin.* *Pſalm. 89.*

Vtriſq; verò congruit quod Ariſtoteles quarto Phyſicorum habet. Dormientibus, & ijs qui faciunt opus delectabile, videtur tempus breue: quia delectatio prohibet eos comprehendere motum. Et econtrà eis qui laborant. At nunc ad perſonarum ſchematis explicationem tranſeamus. *Ariſtot. 4. Phyſic.*

Schematis I. Cap. 4.

Quare TEMPVS *ita deſcribatur, vt in ſchemate depingitur.*

AD perſonatum tandem *Typi* noſtri TEMPVS veniamus. Non immeritò omnibus conſideratis, dicit, qui tempus in ſchemate repræſentat:

Tempus

Tempus ego, sine quo nihil est, quodcumq; creatum est. A
Et tandem subdit: *Sed enim, per me velut omnia constant,*
Omnia sic rursum per me reuoluta labascent.
Indicat, quod antè fusiùs dictum est, Omnia scilicet cum initio temporis sumsisse principium, quæcumque creata sunt; & cum tempore omnia similiter terminanda. Tametsi enim neque cæli, neque elementa sint in nihilum vnquam reducenda; scitur tamen quo sensu quamque ob causam dicantur non futura ampliùs: ob insignem scilicet mutationem, quæ in ea cum sæculi consummatione inducetur. Et propterea, quia tempus tunc non erit ampliùs, quis dubitet maximam temporis habendam rationem, vt cuius vsurâ & opportunitate id consequi datum sit, quod est *æternum*?

Temporis depicti insignia. Iam verò, quare Tempus ita depingatur, vt in imagine ipsa videre est, notam puto omnibus rationem; quapropter hic obiter tantùm illam attingemus. Sphæra. Sphæra enim in capite, motum cælestium corporum significat, quo tempora distingui Clepsydra. suprà declarauimus. Clepsydra verò, irrequietum temporis fluxum adumbrat; vt & alata talaria celeritatem. Volare siquidem fingitur tempus; adeò vt præteriti quidem & futuri spatia satis perceptibilia queant cogitari, præsentis verò tam exiguum, vt non quamdiu illud nomines, subsistere æstimetur. Falx. Falx ei in manus datur, quæ sit indicio, omnia successu temporis quasi falce demeti & prosterni; iuxta illud Ciceronis: *Cicero pro Marcel.* Nihil est opere aut manu factum, quod aliquando non conficiat & consumat vetustas.

Restat nunc tantùm, vt verbo explicemus, quare iuuenili ætate Tẽpus effingi curauerimus, cùm Veteres senem virum soleant vice Temporis adornare. Dicam vt res est: Nos considerauimus, non quod dicit Poëta de tempore in vniuersum; *Ouid. lib. 15. Metã.*
Tempus edax rerum, tuq; inuidiosa vetustas:
sed præsentiam potiùs temporis opportuni; cuius quasi ductu coràm sistatur OCCASIO; de qua potissimùm in præsenti argumento differitur. Tali siquidem vultu contemplandum præbemus, quale est tempus dum præsens est, recens, nouum, floridum; ad omnia, ad quæ quis illo vti volet, accommodatissimum. Temporis apti præsentisque adumbratio.

tiſſimum. Quo ſenſu præclarè Plato locutus eſt, partem illam temporis expendendo, quæ opportunitatem coniunctam habet. *Occaſio*, inquit, eſt temporis vigor, ad id quod conducit tempus, quod bonum aliquod cooperatur. *Plato in Philoſoph. rer. deſinit.*

Mouit me quoque, ne diffitear, quòd iuuenibus (quibus Icones primùm dedicatæ fuerunt) aptior gratiórque illa forma futura eſſet, quàm ſenis, & neſcio cuius (iuxta Ciceronem) ſaturi annis Saturni; qui, quòd tempus tempore nata conſumeret, ipſe ex ſe natos deuorare fingebatur. Saturnus enim Græcè κρόνος, quaſi χρόνος, hoc eſt tempus, dicitur. Impulit me denique, vt tempus iuuenili ſpecie occaſionis occaſione efformarem, quòd Græci (teſte Calliſtrato & alijs) dum OCCASIONEM, ſeu ſuo more tempus opportunum pro Deo fingebāt, pulchrum iuuenem ſiue puerum formabant, ſummis pedum digitis rotulæ volubili inſiſtentem. Saturni deſcriptio.

Tempus itaque quaſi virens, vernum, & vegetum, quale expreſſum cernitur, idoneam ſuæ præſentiæ opportunitatem commendat, quam prudens quiſque debeat in ſe rebuſq́ue ſuis obſeruare: iuxta illud celebratum Pittaci (vnius è ſeptem Græciæ ſapientibus) dictum, γνῶθι καιρόν, Noſce tempus. Ac ſi doceat, Noueris diſtinguere, æſtimare, & captare, rerum gerendarum tempeſtiuitatem, eamq́; cordi habeto. Nihil, non ſuo tempore factum, vtile poteſt eſſe aut gratum. Noſce tēpus.

Hac de cauſa tam varij loquendi modi de tempore, vel potiùs, de rebus quæ in tempore accidunt, apud auctores leguntur: quæ omnia, ſi quis animum aduerterit, ad maiorem deſcripti iam temporis illuſtrationem adiuuabunt. Horum nonnulla, in ſtudioſæ iuuentutis gratiam, hiſce ſubnectemus, ad quorum imitationem, plura ipſi per ſe poterunt ex ipſis fontibus haurire.

Ita Lycurgus: Rectè eruditi temporis rationem habent. hoc eſt, Tempus impendunt vtiliter, atque ſtudioſè obſeruant, quid per temporis opportunitatem agendum omittendumq́ue ſibi videatur. *Lycurgus apud Plutarch. in apopht.*

Thales: Sapientiſſimum omnium eſt tempus. Quia nempe vſus & tempus, docent, inueniunt, & eruunt omnia. Vnde & *Thales. Diogenes Laert. li. 1.*

B

de & vulgò dici solet; Tempus docebit. Et Psalmista eodem
Psalm. 18 spectans; *Dies diei eructat verbũ: & nox nocti indicat scientiam.*
Theophr. Theophrastus: Sumtus pretiosissimus tempus. Nam præ-
Diog. li. 1. terquam quòd elapsum nullo pretio queat recuperari, etiam Regni cælestis copiam facit. Sic tempus fortissimum dicitur; quia tempore omnia superantur: sicut de labore dici solet; *Labor improbus omnia vincit.* Nihil (inquit Tullius) est, quod longinquitas temporis efficere non possit.

Cicero li. 2. de Diuin. Item. Mendacij lupus, tempus. Quòd successu temporis mendacium euanescat, & quasi absumtum vertatur in nihilum. E contrario; Veritas temporis filia vocatur, teste *Gellius.* Gellio. Quòd, licet aliquando lateat, progressu tamen temporis in lucem instar suberis emergat. Quin & illud vsitatum est *Plutarch. in Problem.* æquè; Tempus omnia reuelat. Eam ob rem dicit Plutarchus olim aperto capite Saturno consueuisse sacrificari; quòd veritas, plerumque tecta & ignorata, cum tempore aperiatur & innotescat. Saturnum porrò TEMPVS apud antiquos repræsentasse paulò antè ex voce Græca monstrauimus. Tempus
Matth. 10. itaque omnia reuelat: iuxta illud Domini, *Nihil est opertum, quod non reuelabitur; & occultum, quod non scietur.*

Schemat. 1. Cap. 5.

Cur OCCASIO *ita depingatur, & quare ipsi* TEMPVS *ceu dux vel comes detur.*

Occasionis descriptio. OCCASIO iam, quantum quidem res tam manifesta indiguerit, venit nobis describenda. Quare fronte capillata, caluoque pingatur occipite, dictum, & notum satis: arripiendam scilicet, dum se prima fronte offert; alioqui si neglectam præterire permiseris, elabetur, nec ita à tergo, vtpote calua, poterit apprehendi, vt maximè coneris.

Quæ dextrâ læuaque confertim gestare conspicitur, omnium videlicet delectabilium desiderabiliumque insignia, docent, per occasionem obtineri posse verum honorem & gloriam, diuitias, victoriæ palmam, pacis oliuiferæ bonum,

bonum, eruditionem, rerum omnium quasi cornucopiæ affluentiam, gratiam Spiritus sancti, salutem veram in Christo Iesu; & demum, tam opportunè nobis in hac vita regnum cæleste proponi promerendum, atque si propinetur, modò lubeat labris admouere, & occasionem qua par est humanitate excipere, eaque benè vti.

TEMPVS, quasi dux OCCASIONIS constituitur, eò quòd non nisi temporis successu talis opportunitas, quam occasionem vocamus, obtingere cognoscatur; vt tempus mortalibus occasionem meritò videatur adducere. Et verè ita dicere liceat, quòd per tempus Gratiæ & Euangelij, occasione ingratitudinis Iudæorum, gentes occasionem salutis in Christo repererint: quodque occasione confractionis & excisionis ramorum oliuæ, rami naturalis oleastri in bonam oliuam sint inserti. Nos siquidem, qui ex gentilibus oriundi sumus, Iudæi veri facti sumus, secundùm spiritum; nempe Christiani. Id autem non nisi tempore opportuno & speciatim ad hoc diuinitus destinato, in opus deductum est: quæ suis locis fusiùs sumus tractaturi.

Tempus Occasionis dux.

Actor. 13.

Rom. 11.

Rom. 2.

Rectè igitur, vt dicebamus, tempus velut dux Occasionis alicuius boni consignatur. Nam non omne tempus, sed partem illam temporis qua occasio offertur, opportunitatem, tempestiuitatem, & occasionem appellamus. His ita assentitur Mirandula: Occasio, pars quædam temporis opportuni & signati censetur esse à Latinis auctoribus & à Græcis, etiam Medicis; maximè inter exponendum illud Hippocratis; OCCASIO PRÆCEPS. Hac de sententia ita Galenus: Est occasio præceps: quia materia circa quam versatur ars (medicina nimirum) continuè fluit. Corpus siquidem nostrum mutationibus obnoxium est: neque causis extrinsecis tantùm, sed etiam ab intrinsecis faciliter alteratur. Quocirca rectè Aristoteles: Tempora non sunt tempus opportunum. Deo enim sunt tempora, non autem tempus opportunum; eò quòd nihil Deo vtile. At nunc de salutari cælestis Gratiæ adspiratione, citra quam nihil cetera prosint, paucis disseramus.

Mirandul.

In Aphoris. Hippocr. aphor. 1.

Arist. lib. Priorum.

B 2 Schemta.

Schemat. 1. Cap. 6.

GRATIAE *diuinæ præsidium* TEMPORI & OCCASIONI *coniunctum.*

Gratię Dei præstantia. AT quoniam & tempus, & occaſio, & quidquid iſtorum prætextu ad humanam vtilitatem affertur in medium, non niſi à diuini Numinis benignitate nobis conferri cenſendum eſt; meritò Dei omnipotentis nutum atque fauorem ſupernè hæc omnia largientem, fouentem, ſuáque benedictione fecundantem, in imaginis huius delineatione putauimus exhibendum. Nam, vt inquit Gregorius, Gratiæ diuinæ adſcribitur, omne quod proſperè à nobis geritur. *Gregor. ſuper 1. Regum.*

1. Cor. 15. Vnde gratanter de ſe Apoſtolus; *Gratiâ Dei ſum id quod ſum: & gratia eius in me vacua non fuit; ſed abundantiùs illis omnibus laboraui: non ego autem, ſed gratia Dei mecum.* Quapropter & nos omnes hortatur, vt gratiam Dei non negligamus. Sic enim ait: *Adiuuantes autem exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Et quo apertiùs videamus, occaſionem temporis gratiæ, vt opportunam ſaluti, curæ nobis eſſe debere; ſubdit: *Ait enim* (Deus ſcilicet per Prophetam Iſaiam) *Tempore accepto exaudiui te, & in die ſalutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis. Propter quod* (inquit alibi) *remiſſas manus & ſoluta genua erigite; & greſſus rectos facite pedibus veſtris: vt non claudicans quis erret, magis autem ſanetur. Pacem ſequimini cum omnibus, & ſanctimoniam; ſine qua nemo videbit Deum: contemplantes, ne quis deſit gratiæ Dei.* *2. Cor. 6.* Temporis gratiæ opportunitas. *Iſa. 49.* *Heb. 12.*

1. Cor. 10. Tempus gratiæ nobis *(in quos fines ſæculorum deuenerunt)* opportuniſſimè à Deo fuiſſe attributum, in D. Petri quoque verbis, vt in ſpeculo videre eſt. *Regenerauit*, inquit, *nos in ſpem viuam; in hæreditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarceſcibilem, conſeruatam in cælis in vobis; qui in virtute Dei cuſtodimini per fidem in ſalutem, paratam reuelari in tem-* *1. Pet. 1.*

tempore nouiſſimo. De qua ſalute exquiſierunt diq; ſcrutati ſunt Prophetæ, qui de futura in vobis gratia prophetauerunt: ſcrutantes, in quod vel quale tempus ſignificaret in eis ſpiritus Chriſti: prænuncians eas quæ in Chriſto ſunt paſſiones & poſteriores glorias: quibus reuelatum eſt; quia non ſibimetipſis, vobis autem miniſtrabant ea, quæ nunc nunciata ſunt vobis, per eos qui euangelizauerunt vobis, Spiritu ſancto miſſo de cælo, in quem deſiderant angeli proſpicere. Propter quod ſuccincti lumbos mentis veſtræ, ſperate in eam quæ offertur vobis gratiam. Hucuſq; Apoſtolus. Ita pergit nos omnes animare, vt gratia Dei ſtrenuè vtentes ſancti ſimus; & toto incolatus noſtri tempore piè conuerſemur.

ORATIO I.

Ad benè vtendum Occaſione, alijſque Dei muneribus.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui cùm in æternitate tua ineffabili, nullius indigus, fonſque omnium bonorum, in te ſolo ſolus, theſauro tuæ diuinitatis fruereris, & compleres omnia; ſingulari tuæ bonitatis inſtinctu, & tempora & vniuerſa creata in humani generis vſum condidiſti, magiſque adhuc admirandâ miſericordiâ in fine ſæculorum TEMPVS *ſpeciale gratiæ, in collapſæ ſtirpis noſtræ reparationem conſignaſti: Da nobis, ita gratiæ tuæ tamque opportuni temporis ſalutariſque occaſionis munera venerari, vt cum electis tuis, in beata illa æternæ gloriæ felicitate, gaudere mereamur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.*

AD FRVGEM VOCAT ANGELVS, AVOCAT DIABOLVS. 2.

A. *Macte nouâ grex dote, frui cui munere Diuûm*
Conspectuque datur. Vobis, OCCASIO, TEMPVS,
Quodq; fero CÆLO *auxilium, quam molliter adstant!*
B. *O nos felices, et amica sorte beatos,*
Gratia queîs CÆLO *ceu roscidus adpluit imber!*
A. *Ergo manus proferte alacres; quamq; obtulit vltrò*
Prensandam sacra NYMPHA *comam constringite læti.*
C. *Non sic, o Iuuenes: deliria vana facessant.*
D. *Læta decent lætos, tristes Dea calua Catones.*
C. *Hem prædam! hem prædam! date retia, et ocyus hamos.*

Schematis 2. explicatio;

Quo ad frugem vocat Angelus, auocat verò diabolus.

Schemat. 2. Cap. 1.

Angelo duce, OCCASIO, TEMPVS, DEIQVE AVXILIVM *hominibus subministrantur.*

TAMETSI suo sensu verum dicit Seneca; *Seneca. in Prou.* Omnia aliena sunt, tempus tantùm nostrum est: rectiùs tamen nostroque proposito conuenientiùs cum D. Augustino dicemus, Nihil propriè absoluteque loquendo esse nostrum, præter peccatum, cetera omnia nobis à Deo esse concessa. Quadrat id optimè cum Apostoli sententia, quam eiusmodi argumento consignat: *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* *1.Cor.4.* Tempus cum reliquis à Deo accipimus: peccatum verò ex nobis ipsis habemus, tamquam maximè proprium.

Nunc verò, quia *Angeli administratorij spiritus sunt, in ministerium missi, propter eos, qui hæreditatem capient salutis*; *Hebr.1.* non malè hoc schemate inducimus Angelum, & quidem cum primis tutelarem; vt qui nobis tempus, occasionem, diuinamq; gratiam, velut cælestem rorem, in conspectum adducat. *Angeli boni præsidium, in Occasionis cura.*

Videmus siquidem sacris diuinæ scripturæ monimentis expressum, Angelorum adminiculo, tempus acceptabile, rerumque rectè gerendarum opportunitatem, hoc est, OCCASIONEM percommodam, atque adeò gratiæ diuinæ præsidium, subministrari: Deo, vt supremo omnium datore ac moderatore, sic disponente.

Ita

Genes. 21. Ita Angelus Agar ancillæ Saræ fontẽ aquæ peropportunum ostendit, quo & suam, & filij sui Ismahelis sitim restingueret, languentemque præ ariditate animulam refocillaret. Cui Genes. 16. antea quoque tempestiuum se exhibuerat consolatorem, cùm indignabunda ab hera sua profugisset: viam modumque ei suggerens, quò in gratiam Dominæ suæ humiliata rediret, quæ superba recesserat.

Genes. 19. Sic quoque cælestes illi nuncij, Lot filio fratris Abraham in extremo discrimine constituto, vxorique eius & filiabus, modum methodumque ostenderunt accommodam, quasi tempus, occasionem, diuinamque opem ob oculos statuentes, quò se præsenti periculo eriperent, atque in tuto collocarent. Quod dum non arripuerunt eius duo generi, sed spernentes oblatam cælitus occasionem, quasi per ludum & iocum talia in terriculamenta sibi proponi existimarent; cum impijs Sodomitis malè mulctati sunt.

Petra salis sapientiæ typus. Quin & vxor Lot, dum iam apprehensæ occasionis præscripta neglexit, respiciens retrò, in statuam salis conuersa, alijs exemplo statuta est maioris obseruantiæ & prudentiæ. Solent Gregor. enim, vt ait Gregorius, oues petram salis lambendo reddi meliores, magisque ab insidiante illis corruptione immunes: ita & nos, si hanc petram lambuerimus, altiori sensu casum hunc expendendo.

Schemat. 2. Cap. 2.

Alijs prӕterea exemplis, Angelorum circa occasionem declaratur officium.

Balaam. Angelici ministerij exempla. Num 22. 2. Pet 2. LICEAT hic saluo boni Lectoris iudicio intertexere, quo modo & Angelus Balaamo à recto aberranti, tempus, & occasionem, Deique numen ad resipiscendum opportunum adhibuit: cuius rei gratia, & ipse stricto gladio eum à malo cœpto diuertere conabatur; & asina (cui insidebat, quamque crudeliter, quòd plus ipso saperet, cædebat) Dei nutu articulata

lata verba humano more locuta, increpabat.

Quùm duce Iosue, Iordane siccis vestigijs transmisso, regna gentilium populo Israeli à Deo promissa venirent expugnanda, primaque omnium Iericho, ciuitas munitissima, se offerret; in tam ardua rei gerendæ prouincia, opportunam ei præbuit Angelus occasionem, qua & ipse animaretur, & optatam victoriæ palmam reportaret. *Cùm etenim esset Iosue in agro vrbis Iericho, leuauit oculos, & vidit virum stantem contra se, euaginatum tenentem gladium: perrexitq; ad eum, & ait; Noster es, an aduersariorum? Qui respondit, Nequaquam; sed sum princeps exercitus Domini: Et nunc venio.* &c. Quasi dicat: En, tempore opportuno me offero, & quidquid ad rem tantam ritè conficiendam erit necessarium. Eiusque occasione, ductu, & præsidio, diuinam expertus est opem in Ierichontina ciuitate mirando modo subigenda, totaque illa infidelium regione occupanda. Iosue. Ios. 5.

Sic Angelus Gedeoni, quem virorum fortissimum salutabat, occasionem percommodam, tempusque conueniens, & cæleste auxilium ministrauit; tum quò in spem certam collapsæ rei restituendæ assurgeret, tum etiam re ipsa conceptam mente victoriam consequeretur. Arripuit occasionem, oblatamque cælitus opem, hostes fudit fugauitque, & contribules suos Deique cultum iam penè pessundatum, ab intoleranda illa profanarum gentium iniuria vindicauit. Iud. 6. 7. 8. Gedeon.

Angelus peste cædens populum Dauidi apparens, ei tempus miserendi, & locum sua præsentia placando Deo propitium designauit; omnemque, Propheta Gad interprete, præbuit occasionem, altaris in area Areuna Iebusæi constituendi, offerendique holocausta & pacifica: *& propitiatus est Dominus terræ, & cohibita est plaga ab Israel.* 2. Reg. 24. Dauid.

Tobiæ cùm seniori tum iuniori, & tempus opportunum & occasionem optatissimam, necnon diuinum auxilium suo ministerio Angelus Raphael suppeditauit, tam ad iter ignotum tutò conficiendum, pecuniamque desideratam requirendam, quàm ad vxorem bonam diuino nutu iuniori procurandam, patrique visum mirando modo restituendum. Tobias.

Iudith. Iudith heroina illa non tantùm inter mulieres sed & inter viros à D.Hieronymo cum primis laudata, procuratâ per Angelum eundi redeundíque facultate, dataque eiusdem patrocinio opportunâ & temporis & rerum occasione, intacta permansit, hostem confecit,& populum Dei ab internecione imminente conseruauit: vt ipsamet hisce verbis contestatur: *Viuit Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem,& ibi commorantem,& inde huc reuertentem.* Momenta temporis,& rerum euenta hauddubiè adaptans sanctæ illius viraginis intentioni; quasi vbique & quouis tempore occasionem suppeditans, rei peragendæ cum primis opportunam.

Iudith 13.

Innumera sint, si singula persequamur, quæ per Angelos præstita sunt bonæ occasionis argumenta. Vnum adijciam, quo nihil illustrius in hoc genere desiderari possit. Angelus benedictæ virgini, Domini nostri genitrici Mariæ, administro Iosepho, occasionem tempusque opportunum suggessit, ad fugâ in Ægyptum, se cum puero Iesu, Herodis insaniæ subtrahendum; & tempore dein conuenienti,oblataque noua occasione iterum inde remeandi. *Mortui sunt*,inquit,*qui quærebant animam pueri.*

Matth. 2.

At, quid mirum in Domini matrisque eius id procurasse obsequium,cùm & tribus Magis, tum vt quæ nocitura videbantur declinarent, tum vt incolumes in patriam regrederentur, occasionem consiliumque suggesserit, quò per aliam viam reuerterentur in regionem suam?

Schemat. 2. Cap. 3.

Quantopere nobis angelicum hoc studium, OCCASIONIS *intuitu, cordi esse deberet.*

NON est itaque cur cuiquam mirum videatur,Angelum hîc, præsertim cuiusque custodem, constitui occasionis temporisque, & donorum cælestium administrum; vt qui opti-

optimam suppeditare credatur opportunitatem, temporeque aptissimo suum commonefacere clientem, quo & res gerendæ sint, & salus animæ sedulò comparanda. Si maligni namque spiritus, quantum queunt, aptissimum tempus omnemq; occasionem mala patrandi suis suggerant & subministrent; quãto magis Angeli boni, quibus præter insitam erga nos charitatem, præcisè quoque à Deo ita præceptum est? *Angelis suis* (inquit Psalmista) *Deus mandauit de te*.

Curatē captandæ occasionis necessaria.

Psalm. 90.

Hinc, sicut Iudas, instigante diabolo, quærebat quomodo opportunè Iesum, quem iam vendiderat, traderet; atque ad hoc, tempus aptissimum locique commoditatem captauit nulla occasione neglecta; quare ita non quærant salutis suæ studiosi, hortante tutore Angelo, omnem occasionem temporisque compendium, rectè omnia peragendi?

Matth 26.

Ideoque non immeritò negligentibus exprobrat Dominus per prophetam: *Miluus in cælo cognouit tempus suum, turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui; populus autem meus non cognouit iudicium Domini*. Non immeritò inquã hac exprobratione ferimur: quia præterquã quòd homo, ratione præditus, lumine cælesti collustratus, sagaciùs illa perspecta habere deberet, quæ ad rem salutemque faciunt, quàm bruta quæuis animalia solo naturæ instinctu; Angeli insuper boni præsidium & instinctũ bonum habet, ad accommoda rei benè gerendæ tempora discernẽda, oblatamq; salutis occasionem amplexandã, & tamen tot stipatus auxilijs non obseruat.

Ierem. 8.

Auium sapientia.

Non absimili propterea in nos expostulatione etiam vtitur, quando per Isaiam ait: *Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui; Israel autem me non cognouit*. Bos siquidem & asinus, quatenus fert eorum natura, nullam omittunt occasionem, & quæ ad Domini sui obsequium faciunt exsequendi, & quæ ad proprium pabulum offeruntur, gratanter arripiendi. Israel autem, homo Dei cultor, neque rationem vllam habet cultus mihi debiti, neque propriæ salutis. Non cognouit tempus visitationis suæ; oblatam pacis, gratiæ, salutisque occasionem vix dignatur adspectu: tamque sunt ei aliena, quàm peregrina & planè ignota.

Isa. 1.

Bouis & asini gratitudo.

Luc. 19.

Quis satis, in hunc eundem scopum, halcyonis aliarumque auium miretur industriam, siue in nidificando, siue in reliquis, tum quoad se, tum quoad sobolem, opportuna occasione disponendis? Quem non doceat echinus terrestris omnem captare temporisque opportunitatem: vt meritò inter Hieroglyphica, Opportunitatis captatorem significet? Nouit siquidem cubilia sua Aquilonum & Austrorum mutatione commutare. Duas enim cubilibus fenestras facit, alteram Notum versus, Boream versus alteram; quaque parte ventum futurum præcognoscit, fenestram obturat, alteram recludit: sin intra tectum alatur, ad parietem discedit. Quod Cysici quidam cum obseruasset, consecutus est opinionem apud omnes, vt ventos omnes, qui spiraturi essent, ex se ipse præcalleret.

Hieroglyphicū opportunitatis, Echinus.

Ambros. Hexam li. 5. c. ap 9.

Echinus verò marinus, tempestatis prænuncius & etiam tranquillitatis. Cùm procellam præsenserit, lapidem arripit, eumque velut saburram vehit, & tanquam anchoram trahit, ne excutiatur fluctibus. Hoc videntes nautæ sibi præcauent etiam, docti. Homo interdum fallitur, echinus non fallitur. Echinum sua nequaquam signa prætereunt, inquit D. Ambrosius.

Sed quid in vno atque altero animalculo, hanc seruatæ occasionis industriam, opus est animaduertere, cùm nullum ferè sit tam exigua naturæ dote præditum, quod non miram exerceat hoc in studio solertiam; seu abitum, reditum, nidum, partum, pastum, medicationem, & quidquid velis, consideres? Et homo non intelligit hæc.

Quemadmodum igitur in expressa icone *Angelus* studiosæ iuuentuti TEMPVS, OCCASIONEM, diuinumq; CÆLESTIS GRATIÆ auxilium offert, atque ad amplexandum exhortatur; ita certò sibi quisque persuadeat, ab Angelo sibi præside omnem suo tempore subministrari occasionem, rem benè gerendi, ritè exsequendi officium, propriamque salutem operandi. Ea est patris cælestis in suos filios (nos inquam) cura & munificentia.

Sedula vicissim est opus attentione, ne negligatur Occasio: quin

quin potiùs oblata captetur, arripiatur, ſtringatur amplexibus. Hoc ſiquidem innuunt vſitatæ illæ apud auctores ſententiæ ſeu loquendi formæ: Occaſionem dare, offerre, parere: item, quærere, captare, capere, nanciſci, arripere & amplecti: atque econtrà, negligere, ſinere labi, ſinere præterire, contemnere, perdere. At nunc ad inuiſos illos in *Typo* piſcatores oculos conuertamus.

Schemat. 2. Cap. 4.

Diaboli piſcantur, captantque occaſionem, eludendi Occaſionem.

DOLENDVM! cùm verſus ille [*Semper tibi pendeat hamus: Quo minimè credis gurgite piſcis erit*] nos meritò ſemper attentos vigilanteſque deberet efficere; fit econtrario, vt diabolus nos potiùs ineſcet, neſcio quibus friuolis nulliuſque momenti vel pretij reculis, & oblectatiunculis pluſquam puerilibus, vt interim oblatam rerum maximarum, immortalis gloriæ, ſalutiſque perpetuæ, occaſionem negligamus. *Ouid.* Diaboli piſcatio.

Dum nobis non pendet hamus, quo captemus opportunitatem benè merendi; vel ſi pendet vtcunque, ictumque ſentimus; neque ictu quidem vel icti ſapimus; nihil capimus, oſcitanter varijs vanis vagiſque intenti: ipſe interea inſidiator prædoque animarum noſtrarum, boni ſucceſſus oſor, retia expandit, adaptat hamum, & ſupinos ad ſeria animos ſeriò captat.

Verè de nobis dici poſſit, quod eſt apud Sapientem: *Sicut piſces capiuntur hamo, ſic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplò ſuperuenerit.* Exemplò, inquit, quia quaſi repentè ac caſu quodam opportunitas ſeu boni malique occaſio ſolet oboriri. *Eccleſ. 9.*

Sic ipſe Propheta Regius, & vir ſecundùm cor Dei, à diabolo fuit ineſcatus & adhamatus: quia occaſione rectè

peragendi officij prætermissa, oblatam extemplò in malum proruendi ansam arripuit. Ita legimus in sacra Regum historia: *Factum est autem vertente anno, eo tempore, quo solent reges ad bella procedere: Dauid remansit in Hierusalem. Dum hæc agerentur, accidit vt surgeret de strati suo post meridiem, & deambularet in solario domus regiæ; viditq; mulierem se lauantem ex aduerso super solarium suum*, &c. Ecce, quot quamque præclaræ conditiones bonæ occasionis, temporis opportuni, loci, & circumstantiarum, ad egregiè de hostibus triumphandum, Dei gloriam ampliandam, Reip. consulendum, salutemque animæ suæ promouendam, si attendisset arripuissetque? Verùm, dum has negligit, ingerit diabolus alias, illecebrosas, fallaces, & fuco lenociniorum obductas, quibus eum in perniciem pertraxit, vt adulterium committeret, perpetraret homicidium, & statum vniuersum in certum præcipitij discrimen adduceret.

2. Reg. 11 Otij & negligentiæ damnum.

In ostreo nostram oscitantiam, & in cancro econtrà diaboli astutiam, prout eam depingit Ambrosius, occasione Dauidis attendamus. Cancer, inquit, ostreo delectatur, & carnes eius epulum sibi quærit. Sed, quia vt appetens cibi ita prospiciens est periculi, quoniam propter testarum valuulas cùm difficilis est venatio tum periculosa: itaque explorat captatq; occasionem, si quando ostreum remotis in locis ab omni vento contra solis radios diptychum illud suum aperiat, & referet claustra testarum, vt voluptatem à sole capiat; & tunc clanculò calculum immittens, impedit conclusionem ostrei, sicque tutò inserit chelas, visceraque interna depascitur.

Ambr. Hexam. li 5. cap. 8. Cancri molitio erga ostream.

Sic non dormit dæmon, dum Petrus altùm stertit; dumq; nos per meram oscitãtiam nostri obliuiscimur, & mundi voluptatibus oblectamur, tunc maximè insidiatur aduersarius electo nostrarum animarum edulio. Quando recti bonique occasionem velut somno sepulti non arripimus, non negligit ipse veteratorias ingerere & administrare opportunitates, ex ipsis Orci penetralibus quandoque suscitatas.

Diabolus non dormit.

Ecquid mirum? Ita ille ab ipsis ortus sui primordijs in se expertus, in primos quoque parentes idem exercuit stratagema,

ma, ſucceſſitque ei ex animi ſententia, vt adhuc ſuccedit in dies. Sicut enim ipſe, neglecta occaſione confirmationis in gratia, æternæque gloriæ conſequendæ, quæ ad manum erat; occaſionem prorſus aduerſam ex natiuâ ſuâ pulchritudine, & ingenitâ nobilitate affulgentem arripuit; ſeque in abyſſum, cum eiuſdem conſilij æmulis præcipitauit: ita primos parentes, reiecta è manibus gloriæ cæleſtis occaſione à Deo ipſis oblata, oppoſitam fictæ diuinitatis occaſionem obtendendo, è paradiſi felicitate Deique gratia proturbauit.

Ita Cain, Eſau, Saul, totaque (vt ita dicam) Iudæorum progenies, neglecta proſperitatis veræque ſalutis occaſione cælitus oblata, euanidam impoſtore diabolo apprehendentes, ſpe omnis felicitatis exciderunt, & ter quaterque miſeri atque extorres facti malè perierunt. Sed de his aliàs meliori data occaſione: nunc ad eos conuertamur, qui diaboli more, occaſionem ad malum quærunt.

Schemat. 2. Cap. 5.

Improbi homines, exemplo Diaboli, occaſionem ad malum inueſtigant.

QVEMADMODVM *aduerſarius noſter diabolus, tanquam leo rugiens, circuit quærens quem deuoret*; occaſionem ſcilicet captans, tempuſque præſtolans opportunum, & quiduis aliud ſubminiſtrans, quod ipſi ad malum ſuum explendum opituletur, ita homines improbi, eius inſtinctu, idem ſaxum voluunt, idemque moliuntur. At nos ipſorum docti ſolertia, ad omnis boni occaſionem ſtudioſè obſeruandam, proficiamus in melius, diſcamuſque ſapientiam. *1. Pet. 5.* Mali bonis inſidiantur, Occaſiones ad malum quærentes.

Sic namq; tentator Dominum noſtrũ aggreſſus eſt, poſtquã, expleto quadraginta dierum ieiunio, illum eſurire cognouit; quod naturali ipſius ſagacitati Dominũ conceſſiſſe vt animaduerteret, eſt veriſimile. Tunc acceſſit, inquit Euangeliſta. *Matth. 4.*

Ideò acutè Bernardus: Diabolus omnium diſcutit conſuetu- *Bernard. in ſerm.*

ſuetudines, ventilat curas, ſcrutatur affectus. Et ibi cauſas quærit nocendi, vbi nos ſtudioſiùs viderit occupari. Circuit enim omnes animi noſtri affectus, non aliter atque callidiſſimus hoſtis explorat arcis muros; vt qua parte ſenſerit infirmiora eſſe præſidia, eâ oppugnationem aggrediatur.

Iud 16. Ita Philiſthæi Samſonis capiti nihil non ſtruebant, vndiquaque occaſionem captando, quò eum interimerent; licet non ſemel ſpe ſua atque exſpectatione fruſtrarētur. Quotieſcunque enim opportunum credebat infelix Dalila, ab ipſis in Samſonis perniciem mercede conducta, exclamabat, *Philiſthijm ſuper te, Samſon:* vt nimirum occaſioni tam ſtudioſè captatæ maiorem afferret ſecuritatem, explorato priùs (vt putabat) certiori euentu, an verè tali vel tali, vt perſuaſerat, caſu, viribus omnibus foret deſtitutus.

Dan.6. Sic Satrapæ & Principes Babylonici *quærebant occaſionem, vt inuenirent Danieli, ex latere regni.* vt eum ſcilicet gradu mouerent; quò eum & virtus & pietas meritò euexerant. Dixeruntque viri illi; *Non inueniemus Danieli huic aliquam occaſionem, niſi fortè in lege Domini.* Per calumniam nempe, diuinæ legis occaſione, quam ex odio per legem regiam eſſent oppreſſuri.

Deut.22. Ita & Deus lege per Moyſen datâ cauit, contra viros malitioſè aliquando quæſituros occaſionem dimittendi vxores. *Si duxerit vir vxorem, & poſtea odio habuerit eam, quæſieritque* OCCASIONES, *quibus dimittat eam,* &c. Pœnam ibi conſtituit Dominus tali captione & calumnia dignam.

Ecce vt diaboli, etiam in prauis hominibus, hîc machinamenta panduntur, quibus nihil omittunt, quod ad occaſiones mali non tantùm non negligendas, verùm etiam ſtudioſè inueſtigandas, pertineat.

Eccli.26. Monet quoque Sapiens parentes periculi circa filiarum cuſtodiam, propter lubricam ſexus ætatiſque illius in occaſione mali conditionem. *In filia non auertente ſe firma cuſtodiam: ne inuenta Occaſione, abutatur ſe.* Rectè; quia, ſicuti Occaſio furem facit, ita facit ex virgine meretricem. Non rarò etenim per ſolam occaſionem virgines iacturam pudoris faciūt, num-

quam

quam alioqui tam futuræ vecordes. Sed periculi fomitem attende: dum nimirum vel quemquam adſpiciens, vel conſpecta ab aliquo, qui eius pudicitiæ inſidiatur, nec oculos, nec manus, nec ſe totam auertit; quaſi certo ſe exponit diſcrimini: ſicut ſtuppa vel palea, quando igni admota non ſat citò retrahitur. Duplici egent eiuſmodi cuſtodia, ne vel expugnetur arx ipſarum, vel perinſidias intercipiatur.

Ita monet quoq; alibi Sapiens, ne quis temerè aliquem pro fideli amico ſibi aſſociet, à quo poſteà nulla ſua culpa deſeratur. *Occaſiones quærit, qui vult recedere ab amico: omni tempore erit exprobrabilis.* Qui enim ob merum veræ amicitiæ defectum faſtidio quodam obſeruatæ hactenus neceſſitudinis ducuntur; cauſas vndiquaque conquiſitas prætexunt, vt honeſtè ab amico diſcedant: ſed non propterea notam fugiunt improperij & exprobrationis. *Prou.18.*

Ioram rex Iſrael acceptis lectiſque regis Syriæ literis, quibus eum rogabat, vt principem ſuum militiæ Naamannum curaret à lepra; hoc eſt curari per Prophetam curaret; ſcidit veſtimenta ſua, & ait: *Nunquid Deus ego ſum? Videte quòd occaſiones quærat aduerſum me:* belli ſcilicet, & controuerſiarum; me tam tecto ſcommate laceſſendo. *4.Reg.5.*

Speciem ſolùm ſibi inanem quæſitæ eiuſmodi occaſionis, vano metu ſtimulante, fingebat. At, vt verè quæſitæ & detectæ habeamus exemplum, ex Romanorum Hiſtorijs vnum depromamus. Volſcorum legati apud Romanos commiſſa ſibi munia obeuntes, & quædam ab omni ratione diſſita illis proponentes, eiuſmodi ab ipſis reſponſum acceperunt: Non latet nos, Volſci, amicitiam quidem à vobis non peti, ſed *ſpecioſam* belli OCCASIONEM quæri. Nam, quæ à nobis petituri huc veniſtis, probè ſcitis, vos nunquam impetraturos. Poſtulatis enim iniqua, & quæ fieri non poſſunt. *Rō.antiq lib.8.* Volſcorū legatio fraudulenta.

Nunc, non veræ quidem ſed nec immeritò formidatæ occaſionis diſſidij exemplum ex ſacris ob oculos ſtatuendum. Verebantur olim viri tribus Ruben & Gad arripiendam à poſteris reliquarum tribuum in ſuorum filiorum præiudicium occaſionem calumniæ. Hanc ideò exſtructi ingentis altaris *Ioſ.22.* Altare ingentis magnitudinis.

dederunt ceteris rationem: *Cras dicent filij vestri filijs nostris; Quid vobis & Domino Deo Israel? terminum posuit Dominus inter nos & vos, ô filij Ruben & filij Gad, Iordanem fluuium: & idcirco partem non habetis in Domino. Et per hanc* OCCASIONEM *auertent filij vestri filios nostros à timore Domini.* Dicebant itaque se ideò exstruxisse altare hoc in perpetuam rei memoriam, quòd & ipsi, tametsi essent Iordane à ceteris tribubus separati, essent tamen pars populi Israel, haberentque communem cum ipsis Deum, Deum Israel. Et ita nasciturae occasioni occursum est, & omnis mali suspicio sublata. Sed tempus est, vt ad studium bonae occasioni adhibendum, redeamus.

Schemat. 2. Cap. 6.

Cauendum sedulò ne vnquam elabatur OCCASIO.

Occasio captanda.

EX antè iam recensitis perspectum habemus studium peruersorum quaerendi occasiones, quas & boni magna debuerint prudentia praecauere, & diuini rigoris sententia legis castigatione praeuertere.

Ita, vt dixi, non dormit diabolus, non dormit Iudas, non dormiunt mali in opportunitate sectanda, qua pessimis machinamentis optatum procurent euentum. Atque haec quidem occasione piscationis diaboli, inescationis, & ab omni spe boni auocationis, breuiter dicta sufficiant: nunc cetera prosequamur.

Quidni, cùm ita in malo se habeat res, nos multò magis in bonum aduigilemus, nequa praeterlabatur occasio rectè faciendi? Prudenter Demosthenes: Nihil praetereundum est, quod ad rem pertineat. Idemque sublimiùs: Paruae occasiones, magnarum rerum causae existunt. Vegetius de re militari, id pro suo quoque argumento confirmat. Occasio (inquit) in praelio, ampliùs iuuare solet, quàm virtus. Vnde & Polybius: In bellicis rebus minoris sunt momenti, quae manifestè & cum

Demosth.

Vegetius de re milit.

Polybius Hist. lib. 9.

& cum violentia perficiuntur, quàm quæ opportunè fiunt. Item: Dominatur quidem OCCASIO in cunctis rebus humanis; maximè verò in bellicis. Ponitque idem auctor ibidem, varia exempla bellica frustratæ expeditionis, propter neglectum tempus & opportunitatem. Occasio in bellicis rebus plurimũ valet.

Ac rectè quidem hæc omnia; quid namque virtus bellica proderit, si vel occasio eam exercendi non detur; vel desit prudentia, qua oblatam arripias? Magna moles, sua se tandem mole consumit. Occasio verò facit, vt parua nonnumquam manu, non paruam victoriam consequaris. Alioqui, quid arma, copiæ, viri, vires, & (quod ferè caput est) belli neruus, si rei benè gerendæ desit occasio, vel data spernatur, fidaturq; viribus, propriæ prudentiæ, vel præfracto quorumdam iudicio?

Non malè propterea mihi visus Comicus ille dicere; Rerũ omnium primum esse tempus. hoc est, Occasionem temporisque opportunitatem in re ritè peragenda præcipuè attendendam. Vnde & Lyricus probè callens quantum valeret opportunitas, sic scribit: *Terent.* Opportunitatis auctoritas.

— Nisi dextro tempore, Flacci, *Horat. Sat. 2. li. 2.*
Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem.

Idem mittens Augusto librum, monet eum qui laturus erat; vt tempestiuè adeat; vt videlicet,

Si validus, si lætus erit, si deniq; poscet. *Horat. 1. Epist.*

Contrà, de malè obseruata huiusmodi opportunitate in simili negotio Naso conqueritur, sic inquiens; *Ouid. 9. Metam.*

Non adijt aptè, non legit idonea, credo,
Tempora.

Consultò itaque Pittacus Mitylenæus: Consimiliter vos, qui vultis apud Principem impetrabiles esse, captate id tempus, quo remissior, hilarior indulgentiorque esse solet: scitote plus pollère *tempestiuitatem* hanc, ad successus petitionum, quàm adipem leonis, quàm sanguinem basilisci, quàm spondylon draconis, quàm anguium drynedarum ouum, ceteraq; id genus promissa magicæ vanitatis. *Pittacus Mityl.*

Hinc de Vespasiano ab historicis proditum, id temporis fuisse facillimum & indulgẽtissimum, quo in balneum tricli- *Vespas.*

niumque transibat; eaque momenta, atque *occasionem* domesticos ad aliquid petendum magnoperè captasse. Iuxta illud Poëtæ:

Æneid.4. *Sola viri molles aditus & tempora noras.*

Phocyl. Vnde prudenter Phocylides: Occasioni obtempera, & noli spirare in ventos. Meritò, nam qui citra occasionis imperium, & siue illa detur siue non, velit tamen rem animo conceptam aggredi, is tam ludit operam, atque si ventos flatu suo conetur abigere, inuitis canibus venari, inuitáve Minerua, vt est in prouerbio, literis operam dare. Sed aliter nos docebunt exempla sequentia; in quibus, loci, temporis, rerumque opportunitatem seu occasionem cõtemplabimur, prout horum in Præfatione meminimus. Ac in primis quod loci opportunitatem concernat, audiamus.

1. Occasio, à loci opportunitate.

Antigonus.

Quum Antigonus in arduis ac præruptis locis planitiei imminentibus exercitum haberet, Pyrrhus positis circa Napham castris, postridie per caduceatorem, vt, in campum descendens, Martem experiretur, prouocauit. Antigonus verò respondit, suam militiam non magis armorum quàm temporum esse: Pyrrho, si illum vitæ tædium cepisset, satis multas ad interitum vias patêre. Loci occasio suadebat supersedendum, interim temporis opportunitatem loci securitate captabat.

Scip. Afric. Quocirca consultè Scipio Africanus: Non esse cum hoste confligendum, nisi aut inuitaret *Occasio*, aut vrgeret necessitas: quòd incogitantis sit, opportunitatem oblatam negligere; & extremæ ignauiæ, tum non præstare fortem animum, quum audacia spem præbet incolumitatis; formidolositas nihil aliud sit, quàm certum exitium. Ast aliam à loco captam occasionem aduertamus.

Sext. Iul. Stratag. lib. 1. ca. 2. Iberi in Africa ingenti hostium multitudine excepti, timentesque ne circumuenirentur, applicuerunt se flumini, quod altis in ea regione ripis profluebat: qui ita à tergo amne defensi, & subinde cùm virtute præstarent, incursando in proximos, omnem hostium exercitum prostrauerunt.

Ita & C. Marius, in bello ciuili, quum fossa cinctus obsideretur

deretur ab hostibus, continuit sese, tempus expectans opportunum (iam enim loci opportunitate fruebatur.) Popedio autem Siloni dicenti; Si magnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: Imo tu, inquit, si magnus es imperator, coge me nolentem ad certamen venire. At Temporis nunc occasionem militari in exemplo contemplemur. *Plutarch. in Rom. apophth.*

C. Domitius (quem Scipio maior pro se Lucio fratri in bello aduersus Antiochum legatum dederat) vbi contemplatus esset hostium phalangem, exercitus præfectis hortantibus, vt confestim aggrederetur; negauit tempus fuisse, ad hoc, vt tot millibus trucidatis, ac direptis impedimentis, in castra reuersi sua curarent corpora. Sed hoc ipsum postridie se tempestiuè facturum dixit. Ac postero die congressus quinquaginta millia trucidauit. Vir strenuus non dubitauit de victoria, spatium modò temporis gerendæ rei par & opportunum eligebat. II. Occasio à tempore sumta. *Plutarch.*

Huic subdam non absimile. Scipio minor, quum videret hostes despondere animum; aiebat, se, vt tutò veniret, morâ temporis emisse: addens; bonum ducem, perinde vt medicum, non nisi in extrema curatione ferrum adhibere. Nihilominus per occasionem adortus Numantinos, terga illos dare compulit. *Ibidem.*

Occasione similitudinis è medicorum vsu prolatæ, nihil oberit hîc versum vnum atque alterum eò spectantem apponere: iuxta illud, quod Seneca, in libro ad Albinam matrem de Cõsolatione: nihil esse in morbis magis periculosum, quàm immaturam medicinam. Præcipit Plinius, cauendum ne in remedijs vitia fiant; quod euenit nimia aut intempestiua medicina. Optimum propterea (vt Cornelius Celsus scribit) medicamentum est, cibus opportunè datus; qui quando dari debeat, inter medicos non satis constat. Apposite itaque canit Ouidius, de medicina & vino: Medicina opportuna esse debet. *Seneca.*

Temporibus medicina valet: data tempore prosunt
Et data non apto tempore vina nocent.

Vnde cùm Hippocrates in Aphorismis tũ Galenus docent, dolores oculorum vino meraco solui: quod ita interpretantur; si tem- *Galenus li.7. simpl.*

si tempestiuiter detur. Cuius rei obseruationem probè callebat Æsclepiades, qui primus vino opitulari inuenit, dando scilicet κτ̀ καιρόν, id est, in tempore.

Plutarch. in Rom. apophth. Ast vnum adhuc commemoremus, in quo temporis ratio maximè habita consideratur. Post calamitatem illam, quam Romani apud Cannas acceperant, F. Maximus creatus Imperator cum Claudio Marcello viro audaci, semperque gestiente cum Annibale confligere ; Fabius potiùs spectabat, futurum, vt, si pugna abstineret, Annibalis exercitus ductu temporis deficeret. Id sentiens Annibal, dixit, se magis formidare Fabium à pugna quiescentem, quàm Marcellum pugnantem. Nam quantum periculi Annibal, tantum lucri Fabius in mora positum æstimabat.

III. Occasio è rebus circumstantijsque alijs capta. Verùm nunc exemplis aliquot, rerum aliarumque circumstantiarum occasionem, simul tamen semper cum tempore obuenientem, animaduertamus. Publius Scipio in Hispania, cùm comperisset, Hasdrubalem Pœnorum ducem ieiuno exercitu manè in aciem descendisse; continuit in horam septimam suos, quibus præceperat, vt quiescerent & cibum caperent. Cumque hostes, inedia, siti, mora sub armis, fatigati, repetere castra cœpissent; subitò copias eduxit, & commisso prælio vicit. *Sext. Iul. Stratagē. lib. 1. ca. 1.*

Sabel. Ennead. lib. 6. cap. 4. Audiamus & Mithridatis industriam, Occasionis momenta librantem. Is siquidem cum instructis copijs aliquando in Bithyniam moturus, pro concione suos hortatus dicitur, vt forti alacrique animo nouum bellum secum capesserent, ad quod inuitus Romanorum superbia & auaritia compelleretur ; spem certam secum ferrent, id bellum, si vllum vnquam aliud, optatum exitum habiturum. Nobis florentissimæ, inquit, copiæ adsunt, & auxilia à gentibus inuictissimis; omnia ita instructa & parata, vt, ne Roma quidem incolumi, par esset nobis hostis futurus. Sed, præter cetera, OCCASIO, ***omnium rerum gerendarum mater***, præsentem victoriam pollicetur, qua ne maiorem quidem ausus esset quisquam à Dijs immortalibus implorare. Hactenus Mithridates. Occasionis encomium.

Ita

Ita & grauissimæ circumstantiæ à scriptoribus notantur, quæ Alexandro occasionem dederunt expeditionis in Asiam. Sic quidam nominatim: Alexandro, quòd in Asiam traiecerit, OCCASIO fuit, Philippi mors relinquentis bellicosos exercitus, exhaustamque cladibus Græciam : vt omnes eius populi, aut gratia, aut metu, cum Alexandro sentirent. *Cardanus.*

Itaque, non velocitas ad arma, vel ferocia pectoris imperterriti, neque etiam cunctatio vel mora, ad rem per se sola faciunt, vt belli domíve præclarè quidpiam geratur; sed Dei nutu data comitataq; temporis opportunitas & occasio, quæ ad faciendum vel non faciendum inuitent. Verùm ad exempla saera Occasionis prudenter acceptæ se vertat stilus.

Schemat. 2. Cap. 7.

Sacris exemplis declaratur Occasionis vtilitas.

NE quis autem solùmodo in rebus militaribus id locum habere existimet, alíus quoq; generis exempla proponamus. Nam, vt initio diximus, vnumquemque, cuiuscumque sit ordinis, hæc cura concernit, vt occasionem cordi habeat.

Iacob cum primis recenseatur. Is siquidem occasione habita, fratris sui Esau prouocatus ingluuie, ius primogenituræ (sibi alioqui à Deo consignatæ) acquisiuit. Occasione item arrepta, mater eius Rebecca, ipsi apud patrem morti vicinum, benedictionem procurauit. Audierat siquidem Isaac dicentem Esau, vt venatione aliquid captum adferret, acciperetq; nouissimam benedictionem. Vsa est prudens mater opportunitate in gratiam dilecti & à Deo electi filij Iacob, & successit è voto. *Genes. 25. & 27.* Occasionis vtilitas, exemplis ostenditur.

Ioseph, de necessitate virtutem faciens, occasione venditionis sui, oblatisque ad eximia medijs opportunè vtens, Princeps Ægypti factus est, & saluator mundi publico triumpho proclamatus. *Genes. 39. 40 41.*

Iacob pater eius, opportunitatē coemendi in Ægypto fru- *Genes. 42.*

menti

menti adeò non putauit negligédam, vt etiam filios suos eam segniùs obseruantes, grauiter nec sine expostulatione increparit. Sic habet historia : *Audiens autem Iacob, quòd alimenta venderentur in Aegypto, dixit filijs suis; Quare negligitis? Audiui quòd triticum venundetur in Aegypto: descendite & emite nobis necessaria, vt possimus viuere, & non consumamur inopia.* Sicq; famem vniuersalem non modò mortemque euasit, sed hac occasione & filium Ioseph, quem à fera pessima deuoratum credebat, viuentem triumphantemque inuenit; & ipse cum tota sua familia in Ægyptum commigrans, tam honorificè à rege est receptus, vt diceret ipse rex Iosepho;

Genes. 47. *Terra Aegypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare, & trade eis terram Gessen.* Idque totum per occasionem benè captatam.

Exod. 2. Moyses occasione opportunæ adaquationis gregis Iethro sacerdotis Madian, gener eius factus est. Erant ei siquidem septem filiæ, *quæ venerant ad hauriendam aquam: & impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. Superuenere pastores, & eiecerunt eas: surrexitq; Moyses, & defensis puellis, adaquauit oues earum.* Et quemadmodum occasionem fugiendi ex Ægypto arripuerat, eò quòd Pharao illum quærebat occidere; ita benè merendi de filiabus Iethro occasionem non negligens, apud illum inuenit gratiam, quam apud regem amiserat.

Ruth 1. Vrgente quoque famis necessitate similem cum prædictis patriarchis occasionem arripiens Noëmi, cum Ruth nuru sua, Bethlehem est reuersa: audierat enim quòd respexisset Dominus populum suum, & dedisset eis escas. Oblatam à Deo occasionem amplectens, & communi Bethlehemiticarum matronarum acclamatione, dicentium, *Hæc est illa Noëmi*, gratanter excepta est, & nurus eius Ruth, opportunæ quoque occasionis vsa suffragio, vxor magni illius Booz, & Dauidis abauia facta est, atque in rectam genealogiæ nostri Saluatoris seriem regesta. Vt verè de ipsius felici fecunditate

Ruth 4. dicerent mulieres, socrui eius Noëmi congratulantes; *Benedictus Dominus, qui non est passus, vt deficeret successor familiæ tuæ,*

dictus Dominus, qui non est passus, vt deficeret successor familiæ tuæ, & vocaretur nomen eius in Israel. Et habeas qui consoletur animam tuam, & enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est qui te diliget, & multo tibi melior est, quàm si septem haberes filios.

Quæ omnia non obscurè gratiam illam & benedictionem subindicant, quodamque præconio vaticinantur, quam per Christum filium Dauidis accepimus. Illustriusque idipsum præsagire sunt visi, viri iudices, dum ipsam Ruth Booz vt proximo vxorem traderent, dicentes; *Faciat Dominus hanc mulierem quæ ingreditur domum tuam, sicut Rachel & Liam, quæ ædificauerunt domum Isràel; vt sit exemplum virtutis in Ephrata, & habeat celebre nomen in Bethlehem.* Tanti referebat iusta Occasionis pretia benè æstimasse. Quàm celebre nacta sit nomen in Bethlehem & Ecclesia Dei hæc sancta familia, ex radice Iesse succrescens, nemini non manifestum est, nisi, cui fortè nomen ignotum est proprium.

At quia plurima sequentium schematum occasione, de Occasione diligenter captanda, necesse erit exempla producere, hîc pluribus afferendis supersedebimus.

Verumtamen, quis non videat, neque iter, neque ædificationem, neque sationem, nec messem, neque bellum, neque coniugium, neque negociationem, neque adeò opus vllum, vllúmve virtutis alicuius exercitium rectè institui, nisi data à Deo acceptaque bona id peragendi opportunitate? Adeò per omnia viuit vigetque *Occasio*: quod sequenti Capite clarius ostendetur.

Schemat. 2. Cap. 8.

Admiranda OCCASIONIS *energia & vis, varijs argumentis demonstratur.*

Occasionis variæ efficacia.

Menand.

Ecclef. 9.

Sapientis tametsi pauperis præstantia.

TANTAM diuinitus vim atque energiam habet opportunitas, vt rectè dicat Menander; Occasionem nactus pauper, potest multum. Exemplo vnico (quod plurium memoriam, scio, inter legendum refricabit) id ex sacra Scriptura declaremus. *Ciuitas parua (*inquit Ecclesiastes) *& pauci in ea viri: venit contra eam rex magnus, & vallauit eam, extruxítque munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio. Inuentúsque est in ea vir pauper & sapiens, & liberauit vrbem per sapientiam suam.* Occasione scilicet per necessitatem oblata, vtendi sapientia, quæ alioqui latebat vt inutilis. Neque proposito nostro quidquam obstat, quod ibidem sequitur; *& nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis*: quia inter negligentes occasionem, maliqúe eius æstimatores illi censendi sunt; quos æquè in hoc genere detestamur, atque studiosos opportunitatis sectatores commendamus. Tametsi id non rarò accidat, vt in summa quoque rerum, splendidi nonnumquam buccinatores plus gratiæ & laudis consequi videantur, cùm nihil rei conferant; quàm qui sapientia sua & in rei veritate magna præstent, attamen pauperes sint & humili sorte contenti. Neglecto illi pauperculo patriæ suæ liberatori, ceterisque similibus, quorum tamen tam opportuna est in extrema calamitate prudentia, illud libri Iob quadrat; *Lampas contemta apud cogitationes diuitum; parata ad tempus statutum.* Non enim est diuitum, potentum, magnorum, superborumque, opportunitatem occasionis captare, datamq; arripere; nisi simul vel ipsi sapientes existant, vel credant sapientibus, tametsi pauperibus, & secundùm vanam seculi æstimationem abiectis.

Ingratitudo.

Iob 12.

Lampas contemta.

Propterea

Propterea quoque Sapiens, postquam cum admiratione & indignatione dixisset, tam contra fas & meritum, sapientiam pauperis fuisse contemtam; addidit; *Melior est sapientia quàm arma bellica.* Arma togę cedunt.

Hinc paulò antè memoratus Menander, dignas se, plures adhuc de Occasione, nobis accommodas valde, profert sententias. Multos (inquit) OCCASIO viros non existentes, facit. Istud sacra historia de Barac testatum reddit: qui, quoad se, tam erat formidolosus ad suscipiendam populi sui ab hoste vindicandi prouinciam, vt responderet Deboræ prophetissæ, id muneris ipsi Dei iussu deferenti; *Si veneris mecum, vadam: si nolueris venire mecum, non pergam.* Quid obsecro viri in hoc plusquam femineo responso relucet? Dixitque ei Debora viriliter verè, vt forte iam versa oportebat; *Ibo quidem tecum; sed in hac vice, victoria non reputabitur tibi, quia in manu mulieris tradetur Sisara.* Vir tamen ex non viro tali occasione factus est; nam fortem se strenuumque ducem in hoste persequendo fugandoque declarauit. Menand. Iudic 4. Virum facit occasio. Deborę virilis animus.

Ita & Philisthæi, cùm propter Arcæ sanctæ in Israelitica castra aduectæ præsentiam, plusquam semiuiri essent effecti; occasione necessitatis qua premebantur, viri sunt facti, victoriamque reportarunt: Deo scilicet taliter populi sui peccata puniente. Sic habet historia: *Cognouerunt Philisthijm, quòd Arca Domini venisset in castra. Timuerúntque, dicentes; Venit Deus in castra. Et ingemuerunt, dicentes; Væ nobis, non enim fuit tanta exultatio heri & nudiustertius; væ nobis. Quis nos saluabit de manu Deorum sublimium istorum? hi sunt Dij qui percusserunt Aegyptum omni plaga, in deserto.* Hisce communi lamento prolatis, animo quasi planè præ metu consternato, repentè, captata veluti occasione ex ipsius mali præsentia eos perurgente, assurgunt in viros, seséque mutuò animantes, ita loquuntur; *Confortamini, & estote viri, Philisthijm; ne seruiatis Hebræis, sicut & illi seruierunt nobis: confortamini & bellate. Pugnauerunt ergo Philisthijm, & cæsus est Israel, & fugit vnusquisque in tabernaculum suum: & facta est plaga magna nimis: & ceciderunt de Israel* 1. Reg. 4. Arcæ sanctæ præstantia. In spem ex desperatione assurgere.

 triginta

triginta millia peditum. Et arca Dei capta est.

Menand. Menandri quoque illa est veteribus celebrata sententia: Celerrimè Occasio permutat res. Prolatum iam nunc exemplum id clarum facit, nam per occasionem, vtrobiq; res planè in contrarium permutatæ fuerunt. Quis similiter istud non consideret, in admiranda illa rerum permutatione, quando tota Iudæorum gens, crudelis Amani superbiâ addicta supplicio, re in melius conuersa, Iudæi de suis hostibus sumsere vindictam; tot publico regis mandato internecioni traditis, quot vellent, ex ijs qui ipsis moliebantur exitium.

Mutatio rerum subita per occasionem.

Aman in propriam actus est crucem, quam Mardochæo pararat: &, vertente calculum *Occasione*, Mardochæus purpura indutus, aureaque corona redimitus, Princeps palatij est declaratus.

Si quis fortè manubrium nosse velit, quo veluti circumducto, totam rerum currentium rotam sic inuertit Occasio, partem historiæ ipsius, obtutu solo consignemus. Esther totam Amani machinationem, ipso accumbente, paucis sed efficacibus verbis, in mensa Regi detexit. Rex verò scelestum facinus obstupescens, in hortum abijt meditabundus: reuersusq; tandem ad locum conuiuij, reperit Aman super lectulum corruisse, in quo iacebat Esther, (rogabat siquidem illam miser pro anima sua) Rex verò rem aliter interpretatus, ait; *Etiam Reginam vult opprimere, me præsente, in domo mea?* Hac occasione, res omnes quàm celerrimo motu sunt in contrarium prorsus commutatæ: indeque omnis iam dicta vicissitudo est consecuta.

Esther 7.

Menand. Est insuper & illud Menandri dictum: Quàm magnum paruum est, in tempore datum! Docet id nos quotidiana experientia. Sic legimus variorum Regnorum principibus nonnumquam rapam, raphanum, caseolum, rusticanum prandiolum, & similia inemta & in manu nascentia, tempori oblata, magno fuisse in pretio.

Magnum paruum.

Æliā. var. hist. lib. 1. Ita qui Artaxerxi obequitanti, haustam ambabus manibus è proximo Cyro flumine aquam obtulit. Sic & qui malum punicum eidem in vanno præsentauit. Et quia quod

Rex

Rex præ admiratione respondit, huic nostræ sententiæ est accommodissimum, verbis auctoris id audiamus. Rex magnitudinem mali punici admiratus, interrogauit, è quónam horto depromtum hoc donum mihi adfers? Illo verò respondente, domo sua & ex suis agris: gauisus rex supra modum, missis regijs muneribus virum ornauit, &, Per solem (inquit) iste homo tali curatione & diligentia, poterit etiam ciuitatem, meo quidem iudicio, ex parua ampliorem facere.

Quanti momenti fuit, puellulæ illius Hebrææ à Syris captæ consilium, quo & Naaman Princeps militiæ Regis Syriæ, à lepra curatus est; & per illum (teste sacra pagina) dedit Dominus salutem Syriæ! Erat ista in obsequio vxoris Naaman, quæ videns quotidianam ob contagij illius tædium afflictionem & miseriam, ait dominæ suæ; *Vtinam fuisset dominus meus ad Prophetam, qui est in Samaria: profectò curasset eum à lepra.* Videtur innuere, dominum ipsius à quo captiua ducta esset in Samaria quidem fuisse, sed non arripuisse occasionem se in illa regione offerentem, Deo scilicet per Prophetam largiente sanitatem, & stupenda operantem. Nunc autem ipsa id referente, Naaman rem istã tali occasione oblatam cordi accipiens, litteris à rege ob id exhilarato acceptis, profectus est, & insperatam hactenus incolumitatem acquisiuit. Quanti facienda fuerit occasionis vbertas, primo licet ortu in puella despicabilis, ex eo colligi potest, quod initio historiæ ponitur, hisce verbis; *Naaman princeps militiæ regis Syriæ, erat vir magnus apud dominũ suum, & honoratus; per illum enim dedit Dominus salutem Syriæ; erat autem vir fortis, & diues: sed leprosus.* ac si dicat, ex omni ferè parte beatus erat, malo illo vnico excepto: quo per hanc occasionem sublato, quis credat quantum beneficium ipsi accesserit? Sed aliud nunc proferendum in medium; ex quo similiter constabit Menandri præmissa sententia, Magnum paruum est, in tempore datum.

[4. Reg. 5.] [Puellæ cõsilium salutare.] [4. Reg. 5.]

Agrippa magnus rex Iudæorum, cùm in priuata fortuna Romæ esset, & eum propter falsas suspiciones Tiberius catenis ante palatium ad arborem vinciri iussisset, vt inde in carcerem duceretur; in eo loco propter solis ardorem, ani-

[Ioseph. lib. 18. Antiq. Iud. Fulgos. lib. 5. cap. 2.]

miq; molestiam, magna siti torquebatur. Eà cùm prætereuntem Thaumastum vidisset Caij seruum, aquæ prægelidæ vas ferentem,orauit vt bibere se fineret. Quod ille cùm amanter fecisset, dixit Agrippa,se pro ipsa re gratiam aliquando ei relaturum. Haud multò pòst igitur Tiberio Caius in principatu successit,à quo Agrippa,qui in eius contemtum captus fuerat, liberatus, atq; in Iudæa rex constitutus fuit: qui tunc à Caio impetrauit, vt eius precibus Thaumastus liberaretur (à seruitute videlicet.) Itaq; posteà suorum numero acceptum,regni procuratorem fecit; moriensque testamento sanxit,vt vxor ac liberi eodem apud se loco Thaumastum retinerent. En tibi, haustus frigidæ,ex seruo, Regni fecit administratorem, occasionis industriâ,ex minimis maxima producente. Sed admiratione maiore dignum est,quòd in diebus istis salutis ac tempore acceptabili, haustus seu scyphus aquæ frigidæ opportunè porrectus,cælo compensandus venit:tanti est, occasionis præstantiam in re etiam minima benè obseruasse.

Aquæ haustus opportunè datus, quantę efficaciæ.

Matth. 10.

Verùm quid oberit, nisi fortè Lectorem grauet,mirandum illud occasionis exemplum adiungere, quo Samaritana ciuitas arctissima illa obsidione soluta est?

Quis non suspiciat felicem illum miserandæ ciuitatis euentum quatuor leprosorum,inediæ quam patiebãtur, occasione obortum? Dum siquidē in vniuersum omnes in extrema per hostilem obsidionem necessitate versarentur, ipsique extra mœnia degentes fame tantumnon enecti, potiùs sibi stipis conquirendæ gratiâ in hostium castra concedendum iudicarent,quàm certæ per inediam morti occumbendum: effecisse videtur Deus *occasione* strepitus pedum istorum, vt sonitus in castris videretur audiri curruum, equorum, & exercitus plurimi) iuxta verbum Domini; *Terrebit eos sonitus folij volantis, & ita fugient quasi gladium*) sic vt ad vnū omnes fugâ sibi consuluerint,liberata sit ciuitas strictissima illa obsidione, ditatiq; spolijs ciues, & magna Domini manus in opportunitatibus adiuuantis mirificè sublimata. Sed,quoad diuinæ gratiæ,Angeli tutelaris,temporis,occasionisq; opportunitatē non negligendam,vitãdamq; diaboli molitionem, hæc dicta sufficiant.

Obsidionis solutio admiranda.

4 Reg. 7.

Leuit. 26.

ORA-

ORATIO II.

Ad declinandas Diaboli insidias, & Angelico præsidio inuigilandum.

DEus, nostrarum amator animarum, qui tantam erga nos ab initio ortus nostri dilectionem declarasti, vt & diuinæ tuæ gratiæ nos munimine obumbrares, & Angelicâ præmunires custodiâ: illumina intellectum nostrum, & conforta voluntatem, vt ne gratiam tuam in vacuum accipiamus; sed tam vigili studio, gratiæ, temporis, & occasionis beneficijs vtamur, vt & diaboli insidias superare, & per Angeli tui sancti præsidia, cælestibus donis gaudere valeamus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Sche-

A. *Effluat in risum* TEMPVS: *quid rectius istam*
Ætatem deceat, quam ludere, quamque iocari?
B. *Dum ver molle sinit, rapiat sua quemq; voluptas.*
C. *Vnam de multis mihi sit fas vellere pennam*
Gestamen capiti. D. *Non pluma hac aptior vlla.*
E. *Hem, quæ sphera! polo subdam caput. En, nouus Atlas.*
F. *Ast ego subsiliens equitabo in arundine longa.*
G. *Quam pellucidulo placet hæc mihi clepsydra vitro!*
A. *Sic decet, et fas est: sic præsens exigit ætas.*
B. *Seria sint senibus, pueris ioci et ocia curæ.*

Schematis 3. explicatio;

Quo fatui instinctu Satanæ turpiter Tempus terunt.

Schemat. 3. Cap. 1.

Improbum diaboli studium, vt Temporis ratio negligatur.

RGVMENTVM (inquit Plato) stultitiæ est, à sapientibus dissentire. Quæ siquidem maior insania, quàm spontaneam temporis iacturam facere, quod apud sapientissimum quemque in maximo semper pretio fuisse, est manifestum? En, quid agant in hoc schemate vecordes isti adolescentuli. Hoc agunt nimirum, quod eiusmodi iniqui rerum æstimatores, non minùs stultè quàm impiè solent verbis exprimere: Oportet (inquiunt) fallere tempus; teramus tempus fabulis, lusibus, inambulationibus (vt deteriora silentio premam) horæ nobis videbuntur breuiores, sicque tollemus tædium. *Plato.* Tempus pretiosissimum. Tempus fallentium insania.

A Meritò profectò mali tanti diabolus incentor appingitur; vt quod alioqui numquam in hominem sibi præsentem caderet. Quis enim, nisi à cacodæmone dementatus, solem solo premat, cœnóve demergat? quis pretiosas conculcet margaritas, balsamum in lutum effundat, rosas spargat ante porcos, atque vnde mortalium vita dependet, id vilem vt algam abijciat?

Quid namque hîc aliud dæmones ad TEMPVS perdendum, tamque pretiosum thesaurum dilapidandum, adducunt in medium, quàm quòd eodem satanæ fuco pellecti iuuenes, à Iuuentutis lubricitas.

F sacra

sacra nobis scriptura ingeminare perhibentur? Quod, quia spectaculi cuiusdam loco futurum est huic schemati subseruiens, non pigebit apponere. Sic inquit Sapiens; *Dixerunt cogitantes apud se, non rectè,* (suggerente scilicet spiritu nequam omnis recti osore) *Exiguum & cum tadio est tempus vita nostra, & non est refrigerium in fine hominis, & nō est qui agnitus sit reuersus ab inferis: quia ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tamquam non fuerimus: quoniam fumus flatus est in naribus nostris: & sermo scintilla, ad commouendum cor nostrum: quia exstinctus cinis erit corpus nostrum, & spiritus diffundetur, tamquam mollis aer; & transibit vita nostra tamquam vestigium nubis, & sicut nebula dissoluetur, qua fugata est à radijs solis, & à calore illius aggrauata: & nomen nostrum obliuionem accipiet per tempus; & nemo memoriam habebit operum nostrorum. Vmbra enim transitus est* TEMPVS *nostrum, & non reuersio finis nostri: quoniam consignata est, & nemo reuertitur.* Hucusque quasi iactum fundamentum perdendi & inutiliter transigendi temporis, immo in voluptatibus consumendi, vt ex sequentibus audiemus. Pergunt itaque in sua insipienti ratiocinatione. *Venite ergo, & fruamur bonis qua sunt, & vtamur creatura tamquam in iuuentute celeriter. Vino pretioso & vnguentis nos impleamus: & non pratereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis, antequam marcescant: nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo vestrûm exsors sit luxuria nostra: vbique relinquamus signa luxuria: quoniam hac est pars nostra, & hac est sors.* Hucusque frugiperdarum concio. Idque est totum, quod vno versu in icone dicit minor diabolus;

Sap. 2.

Dum ver molle finit, rapiat sua quemque voluptas. B

Si iam personatè magis ad viuum istud expressum intueri est animus; Polemonem nobis ob oculos statuamus, de quo sic Maximus Valerius. Perditæ luxuriæ Athenis adolescens Polemon, neque illecebris eius tantummodo, sed etiam infamia gaudens, cùm è conuiuio, non post occasum solis, sed post ortum, surrexisset, domumq; rediens, Xenocratis Philosophi patentem ianuam vidisset, vino grauis, vnguentis delibutus, sertis

Polemon vt repentè mutatus. Val. Max. lib. 6. cap. vlt.

ſertis capite redimito, perlucida veſte amictus, refertam turba Doctorum hominum ſcholam eius intrauit: nec contentus tam deformi introitu, conſedit etiam, vt clariſſimum eloquium, & prudentiſſima præcepta, temulentiæ laſciuijs eleuaret: orta deinde, vt par erat, omnium indignatione, Xenocrates vultum in eodem habitu continuit, omiſſaque re quam diſſerebat, de modeſtia ac temperantia loqui cœpit. Cuius grauitate ſermonis reſipiſcere coactus Polemon, primùm coronam capite detractam proiecit; paulò pòſt, brachium intra pallium reduxit; procedente tempore, oris conuiuialis hilaritatem depoſuit; ad vltimum, totam luxuriam exuit, vniuſq; orationis ſaluberrima medicina ſanatus, ex infami ganeone maximus Philoſophus euaſit. Peregrinatus eſt eius animus in nequitia, non habitauit. At vtinam, ſicut eum imitantur in malo quamplurimi, ita in bono reſpondeant. Sed nunc peculiariùs actus ſingulorum in ſchemate expreſſos explicemus.

Schemat. 3. Cap. 2.

TEMPORIS *ſymbola atque inſtrumenta, in riſum vertuntur ab imprudentibus.*

MAgnum videtur (ſed immeritò) apud adoleſcentes habere momentum, ad tempus nugis & voluptatibus terendum, quòd ætas illa non tantùm id permittere videatur, verumetiam poſtulare. Hinc quaſi in proſcenium introducti ſunt, tempori illudentes, & quæcumque ad tempus pertinent ad ſuam voluptatem explendam rapientes. Vnus pennam alæ eius euellit, geſtamen capiti: eos hoc facto ſignificans, qui ſibi gloriæ inſuper aliquid ex eo decerpunt, quòd partem aliquam temporis, iocis ſuis luſibuſque conſumſerint. Alius non minùs ſibi bellus videtur, quòd fabulando, & ineptijs recenſendis tædium alijs ſcilicet ſuſtulerit. Tertius ſphæram capiti ſuo imponens, & quaſi ſub pondere incuruatus, ſe nouum Atlanta per iocum exclamat: eos cum primis tali luſu deſignans, Adoleſcentiæ imprudentia.

C D E

 gnans,

gnans, qui ſiderum cæleſtiumq́ue corporum motus ac reuolutiones accuratiſſimè obſeruare videntur, in eoque toti eſſe; & interim exſiccandis cantharis curandæque cuticulæ vacantes, vix punctum temporis ad frugem & æternitatis compendium impendunt. Alius ab illo, falce tempori erepta, puerili more, in arundine longa obequitat; neque tantillum ſapit, vt caueat, ne (vt pueri terreri ſolent) à roſtro ferrato mordeatur. F

Vitæ longioris ſpes fallax.

Non ineptè illos hic referat, qui, cùm tempus cuique ſit breuiſſimum, ac momenti punctiq́ue inſtar, propter vitæ incertitudinem, mortis fortaſſe falce mox demetendæ, longum ſibi tamen præſumta temeritate pollicentur. Non tam, vt dixi, ferri aciem metuentes, quàm in haſtilis ſibi longitudine complacentes. Nihil, inquam, falcem carménve illud veriti:

Rumpe moras, volucri mors aduolat improba curru,
Multa furens, iaculis horrida, falce minax.

Hoc in luſu ſe eiuſmodi homines tam ſecurè oblectare ſolent, atque ſi ſtamina vitalis coli forent intermina, cùm Parcæ ſingulis momentis ea minentur abrumpere. Hunc in finem viri cuiuſdam doctiſſimi epigramma ſubijciendum putaui, quod rei præſenti eſſet accommodatiſſimum.

Mortis meditatio.

Mors alata volat, breuis æui ſcribitur hora;
Rareſcuntq́, mea ſtamina ducta coli.
Vt reſtent; perſæpe tamen data penſa momordit
Atropos. Inſida ſidere nolo colo.
Fortè mihi centum vix reſtant ſtaminis vlnæ;
Et detexo, velut millia dena forent.
Nudos ergo breui Lacheſis trahet incita fuſos:
Dumq́, nihil Parca liquero; dicet, OBI.

Iſa. 38. Hoc ipſum rex Ezechias conſiderans, inquit, *Præciſa eſt velut à texente vita mea: dum adhuc ordirer, ſuccidit me; de mane vſque ad veſperam finies me.* Neque ignorauit id Cicero. Quis eſt, inquit, quamuis ſit adoleſcens, qui exploratum habeat, ſe ad veſperum eſſe victurum? Punctum eſt, quod viuimus, inquit Seneca, & adhuc puncto minus. Etiamſi multum ſupereſſet ætatis, parcè diſpenſandum erat, vt ſufficeret neceſſarijs. Quæ quotq́ue ſint tum corpori tum præſertim

Cicer. Philipp. 11.

Seneca.

ſertim animæ neceſſaria, docet nos quotidianus vſus; qui non exiguam diei partem, etiam nobis nolentibus, ſibi iure ſuo vendicat.

G Poſtremò, quintus ex his imprudentibus adoleſcentulis, clepſydram è manibus TEMPORI euulſam in riſum vertit; eâ luſitans, vt ſolent pueri è conchæ teſta bulloſos orbes flando excitare. Eiuſmodi hominum genus ille ſuo facto demonſtrat, qui vanitati operam dantes, nihil vmquam ſolidi meditantur; ſed totum tempus ſuum, honoribus, diuitijs, & vanis mundi cupiditatibus inſumunt: idque tam auidè, atque ſi vno non contenti mundo, plures ſibi conentur effingere. Ita Alexander Macedo, cùm audiſſet Anaxarchum de mundorum infinitate differentem, illacrymatus eſt: rogatuſque ab amicis, quam ob cauſam ad lacrymas moueretur? An non, inquit, dignum eſt flere, quum infiniti ſint mundi; ego verò dominus vnius vix factus ſim?

Mundi amatores vani.

Bruſonius lib. 1. ca. 1.

Interim non cogitant miſeri, dum præſentis temporis rationem non habent ad ſolidam ſalutis acquiſitionem, ſe illorum more deſipere, qui tempore fori ſeu nundinarum, ſpretâ ſeriâ negociatione, qua ingentem lucri vim accumulare poſſint, nænijs, ioculatorijs, & crepundijs pluſquam infantilibus ſpectandis oblectantur; ſtatis verò mercimonij diebus expletis, inani ſe eſſe marſupio demirati.

Simile à foro & nundinis.

Similes item ſunt omnes iſti horiperdæ, illis qui è naui egreſſi ad cibaria aliaque vitæ neceſſaria coëmenda, vanis ſe interim oblectamentis in via, pictiſve in prato floribus, vel inſanis in triuio lurconum ſaltationibus oblectando, nec ſoluturæ citò nauis, neque rerum neceſſariarum, ob quas venerant, importandarum meminerint: ſeque tandem omnibus deſtitutos, in regione longinqua ignotoque ſolo derelictos animaduertunt.

Imprudentes.

Mirabuntur aliquando tam maleſani temporis æſtimatores, dum tempus mercandi merendique tranſierit, mœrendi dolendiq; tempus eos repentè correpturum: dum mors fluxæ huius nauis funem præſcindet, eundumq; fuiſſet eò, vbi cibo qui non perit æternùm viuere oportebat; eheu! nihil tale opinantes

Mercatores imperiti peccatores.

Eccles.14. Psalm.48. Marc.9. nantes videbunt se in profundum præcipitari ad inferos, *ubi non est inuenire cibum*; at econtrà assiduè mors depascet miseros, rodetque eos vermis qui non moritur.

Laërtius. Apposite propterea Laërtius, de Zenone Cittico Philosopho. Aiebat (inquit) hominibus nihil magis deesse quàm tempus: longè dissentiens ab ijs, qui bonam vitæ partem perdunt somno, temulentia, nugis, & alea; quasi multum temporis supersit homini. Aiebat idem, nullius rei tanta nos penuria laborare, quàm temporis. Hinc Plinius maior, temporis trutinator seuerissimus, cùm nepotem suum ambulantem videret, obiurgauit; poteras (inquit) has horas non perdere. Iusto igitur pretio Democritus Milesius rem tantam æstimabat, cùm diceret, Pretiosissimum impendium esse tempus. Vt autem exemplo quodam id reddamus illustrius, Plutarchum de Sertorio narrantem audiamus.

Plinius maior. Democr.

Plutarchus in Sertorio. Sertorius Proconsul & dux Romani exercitus, cùm transitum à Barbaris pecunia redimeret, à suisque ob id malè audiret, quasi tributum darent Romani Barbaris, TEMPVS se redimere dixit, quo nihil carius esse consueuerit magnarum auidis rerum viris.

Seneca lib.9. epist. Rectè itaque ad Lucilium Seneca: Ita fac ergo, mi Lucili, vindica te tibi, & tempus (quod adhuc aut auferebatur, aut surripiebatur, aut excidebat) collige & serua. Quem enim mihi dabis, qui aliquod pretium tempori ponat? qui diem æstimet? qui intelligat se quotidie mori? Ita Seneca. Sed ad sacra transferamur.

Schemat. 3. Cap. 3.

Pretiosissimum cum sit Tempus, maximam eius habendam rationem.

Temporis æstimatio. QVemadmodum, iuxta fidei nostræ lumen, longè melior esse debet apud Christianos temporis æstimatio, quàm apud quoscumq; profanos sapientes, qui rem istam grandem solo

ſolo rationis modiolo metiuntur; ita pluris ſemper facienda eſt, de valore temporis ſacrorum ſcriptorum auctoritas.

Quare, vnum hîc Bernardum, quaſi ex ceterorum loquentem ſententia, producamus in medium. Nihil, inquit, pretioſius tempore: & heu! Nihil hodie eo vilius inuenitur. Tranſeunt dies ſalutis, & nemo recogitat. Nemo ſibi perire diem & numquam rediturum cauſatur: ſed, ſicut capillus de capite, ſic nec momentum peribit de tempore. *Bernard. ſerm. ad ſchol.*

Hinc idem eodem ſermone ſeriò ſcholares admonet, vt tanti pretij pignus prudenter expendant. Nemo, inquit, veſtrûm parui æſtimet tempus, quod in verbis conſumitur otioſis. Volat verbum irreuocabile, volat tempus irremediabile; nec aduertit inſipiens, quid amittat. Licet fabulari, (dicunt) donec hora prætereat. O, donec prætereat hora! quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam, miſeratio conditoris indulſerat. O, donec tranſeat tempus! quo diuinam propitiare debueras pietatem, properare ad Angelicam ſocietatem, ſuſpirare ad amiſſam hæreditatem, excitare remiſſam voluntatem, flere commiſſam iniquitatem. Hucuſque S. Bernardus, parſimoniæ temporis zelator ſingularis. Scholariũ admonitio.

At, cum bona Lectoris pace, hîc quaſi per tranſennam meminiſſe non pigeat, dicti illius celeberrimi, quod Titus Veſpaſianus in cœna aliquando dicitur protuliſſe: quum ſiquidem illi in mentem veniret, ſe illo die nihil cuiquam beneficij fuiſſe largitum, O amici, inquit, diem perdidi. Huic omnino quadrat, quod Pictorius verſu quodam ad amicum ſcribebat. Tit. Veſpa.

Quo te cumq; die nil ſancti egiſſe videbis;
Hunc tibi, Laurenti, deperijſſe puta.
Iſta nec in minimis ponas diſpendia damnis:
Aere poteſt nullo vel breue tempus emi.

Pictorius ad Laurent.

Sed ad ſanctum noſtrum redeamus, conſilio eius & dictis, conſilium dictúmque Sapientis accommodando, quo ita omnem hominem Chriſto vt amico fide obſtrictum commonebat: *Fili mi, ſi ſpoponderis pro amico tuo, defixiſti apud* Prou. 6.

extra-

extraneum manum tuam; illaqueatus es verbis oris tui, & captus proprijs sermonibus. Fac ergo quod dico, fili mi, & temetipsum libera; quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculus tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. Eruere quasi damula de manu, & quasi auis de manu aucupis. Ita Sapiens: nihil spatij concedens, quod cum exacta ratione non conueniat; vt, cùm exiget is cui fidem dedimus & animam debemus, bonam illi dati acceptíque reddamus rationem, fidemque nostram liberemus. Torpentem proinde, & à tam salutari necessarioque cessantem officio, duriter verbis sequentibus exagitat; *Vade ad formicam piger.* Si ita pigri inutilesque temporis dispensatores increpantur, quomodo excipiendi erunt dissipatores? Et verè increpationem merentur acerbissimam, qui nihil minùs cogitantes, quàm in quo sint statu, quàm tenui è pilo pendeat ipsorum salus, delicijs interim & iocis, & meris vacant insanijs: non maiorem habentes temporis rationem, quàm si ad ipsorum nutum, vt olim ad imperium Iosue, sol stare cogatur, quandocumque voluerint; nec vel tantillum eis sit metuendum, quid serus vesper vehat.

Ios. 10.

Horarum vsus.

Dicere solent propterea istiusmodi temporis decoctores; vt quid anxiè curemus horulas? non nos ipsis, sed ipsæ nobis factæ sunt: quasi verò idcircò tempus in horas distinctum sit, non vt exacta eius habeatur ratio, sed vt pro libidine bonæ horæ consumantur.

Hanc oscitantiam, intolerandamque inconsiderationem disertè describit Bernardus; in se (ad maiorem motum) tam tristem transfigurans fabulam. Ludebam, inquit, ego foris in platea; & in secreto regalis cubiculi super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc vnigenitus eius; exijt posito diademate, sacco vestitus, aspersus cinere caput, nudis pedibus, flens & eiulans, quòd morte damnatus esset eius seruulus (ego nempe.) Intueor eum subitò procedentem; stupeo nouitatem, causam percontor, & audio. Quid facturus sum? Adhúcne ludam, & deludam lacrymas eius? Planè, si insanus sum & mentis inops, non sequar eum, nec simul cum lugente

Bernard. serm. 3. in nat. Do.

gente lugebo. Ecce, vnde pudor. Hactenus Bernardus. Hinc ille, cuius superiori capite Octastichon de morte proposui, se taliter exstimulabat:

Quin operor? segnis tunicata quid otia sector?
Fortè breui nuda flebilis abdar humo.

Quàm exiguam habeant temporis benè merendi rationem, qui sic viuunt, neque vllis mouentur modis ad seria; res ipsa testatur: in ludum eis vertuntur omnia, more insensatorum. Ita Canius Iulius, Philosophus alioqui grauis, cùm diu cum Caio Cæsare altercatus esset, mori ab eo est iussus. Cùm verò ad necem vocaretur, latrunculis ludebat (Scachiæ ludus notus est.) Tum numeratis calculis, sodali inquit: Vide, ne post mortem meam mentiaris te vicisse: & simul Centurioni annuens; Testis, inquit, mihi eris, vno me antecedere. Ceruicem inde percussori præbuit intrepidè. *Seneca.* Latrunculorum ludus.

Ita Ptolomæus Ægypti rex tesseris ludens sontes condemnabat. Berenice vxor eius, accepto libello è pueri manibus, non permisit vt ad finem vsque legeretur: dicens, non sic obiter aduertendum esse, cùm de hominis salute quæritur, sed altiùs cogitandum, & relinquenda ludicra. Non enim similem esse casum tesserarum & corporum. His auditis delectatum Ptolomæum ferunt, neq; posteà vmquam inter ludendum de capitalibus causis audiuisse. Concludamus itaque hoc caput illa Senecæ sententia: Non tam benignum ac liberale natura nobis TEMPVS dedit, vt aliquid ex illo vacet perdere. *Ælian. var. hist. lib. 14. cap. 43.* Tesserarũ ludus. *Seneca epi. 118.*

Schemat. 3. Cap. 4.

Exactis calculis ostenditur, quanti sit momenti, compendium & dispendium temporis.

PОrrò, vt adhuc euidentiùs tantam inæstimati temporis iacturam, eamque irreparabilem, graphicè commonstremus; cogitemus, non iam solùm (vt ex Bernardo didicimus)

Morti proximo, quæ mens: quæ temporis ratio.

mortis ſententiam in nos latam, regiſque filium habitu ſeruili pro nobis exeuntem, deflentem noſtram infelicitatem, paratumque mori pro nobis; verumetiam, ſi placet, nos ipſos ad ſupplicium duci, omnemque toto oppido concurrere populum, ad tam triſte ſpectaculum. Nónne extremæ eſſet dementiæ, ridere, iocari, nugis & mundi vanitatibus oblectari, ſaltitare, geſtire, & ludicra quæque exercere per viam?

Tempus quod reliquum eſt, mœrorem, meditationem mortis, conſcientiæ examen & purgationem, ſalutem animæ, & totius vitæ præteritæ bono fine iam iam claudendæ ſeriam recordationem iure ſuo indubiè depoſcit. Et ſanus ſit, qui hoc ipſum, partémve ipſius minimam fallere, perdere, vel terere non horreſcat?

Vita via ad mortem.

Quis enim neſciat, vitam hanc viam eſſe ad mortem? ſi paulò diutiùs alijs vitam trahis, productiorem tantùm tibi eſſe ad mortem viam debes æſtimare. An, quia reorum aliqui foras ad locum ſupplicij extra portas ciuitatis deducuntur, minùs de morte ac præſenti illo tempore benè collocando cogitare debent, quàm qui intra mœnia, in ipſo fortè foro, plectendi ſunt? Si plus ſpatij ſuppetit, eò felicior, quòd plus otij reliquum eſt ad diligentiùs ſe in mortem præparandum: at non, vt vel punctum tam ſancti temporis perire permittat, nedum ſponte perdat.

Quis item niſi emotæ mentis homo, tempus terendum exiſtimet, vel futilibus tranſigendum, quando iam certatim ad incendium eſſet concurrendum, præſertim ſi illud viciniam corripuiſſet? Nemo enim neſcit, quid verſiculus ille, lippis & tonſoribus notus, tam ſedulò cunctis inculcat:

Horat. 1. epiſt.

Tum tua res agitur, paries cùm proximus ardet.

Subito in caſu, quid facto opus. Ludi paſtorales.

Quis ſimiliter in communi naufragio tam vanus ſit temporis emenſor, qui tum vacare ſe poſſe delicijs iocíſque credat, cùm, ſi cuique centum ſint manus, omnes eſſent adhibendæ? Aut quis paſtorum tam euaporati ſit cerebri, qui fiſtula, cantu, ſaltu, poculíſve cum otio ſe oblectet, alióſve ſimilibus ad certamen inuitet, quando iam lupus in gregem

irruens,

irruens, rapit, grassatur, & stragem facit tetram ac miserandam? Quis deniq;, si quando domus ruat, si hostis inuadat mœnia, si ad arma concurratur, si miles infrendens iugulum petat, si postremò cum morbo letali morteque ipsa luctandum; quis, inquam, temporis illius opportunam non habeat rationem? quis tunc ei ad ludicra, risus, & voluptatum intemperiem, sit animus? quis ei rem gratam facturus est, qui de tempore fallendo, terendo, perdendóve fecerit mentionem; cùm de vita, de anima, de salutis æternæ possessione, vel etiam de adeundis gehennæ incendijs agatur? Meritò quod res tum postulat & vsus, tota est animi intensione prouidendum, cùm à momento vno tota (tanta quanta est) pendeat æternitas.

Quocirca Apostolus, totius vitæ nostræ breuitatem, adeoque totius temporis restantis vsque ad diem iudicij, quasi momentaneum transitum expendens, sic censebat, sic loquebatur, sic nobis agendum arbitrabatur; quemadmodum iam diximus in casibus illis subitis faciendum, pro re nata nimirum. Et in hoc totis studijs incumbendum, quod ipsa res, & præsens temporis necessitas videtur exigere. Sic inquit: *Hoc itaq; dico, fratres; Tempus breue est: reliquum est, vt & qui habent vxores, tamquam non habentes sint: & qui flent, tamquam non flentes; & qui gaudent, tamquam non gaudentes; & qui emunt, tamquam non possidentes; & qui vtuntur hoc mundo, tamquam non vtantur. Præterit enim figura huius mundi.* [Vitę tempus vt expendendū.] [1.Cor.7.]

Sic & Propheta Ezechiel inclamat: *Venit tempus, appropinquauit dies: qui emit, non lætetur; & qui vendit, non lugeat; quia ira super omnem populum.* Quo loquendi modo illam temporis hominumque conditionem nobis ob oculos ambo statuere videntur, quæ in communi omnium vastatione & conflagratione solet accidere; qualemque certò futuram scimus, quando in die illa, die inquam iræ & consummationis sæculi, nihil erit quod tristetur qui sua distraxerit; nihilque quod gaudeat, qui illa sibi compararit. Quia, qui vendidit, caret quidem, sed æquè erat iam omnia perditurus; atque ita non est, quòd eum venditionis transactæ pœniteat. [Ezech.7.] [Diei nouissimę consideratio.]

Qui verò emit, habet is quidem, sed idem est, atque si non habeat, quia possidere non potest, cùm certum videat omnium interitum imminere.

Sic qui vxores habent, qui diuitias accumularunt, qui sumtuosa exstruxere palatia, qui amplissimos plenis animis fouebant fœcundabantque conceptus, & quasi nomini orbem extra mundi præsentis ambitum ac horizontem meditabantur: cùm iam labascent vniuersa, & inaudito partium collisarum fragore, certam vicinamque cuncta minabuntur ruinam; tempus illud, quo figuram, opulentiam, molemque ipsam mundi huius præterire & perire videbimus, ad alias longè cogitationes mentem vniuscuiusque auocaturum res ipsa declarat.

Specimen aliquod, in re quam contigisse certum est, in medium afferamus; in quo, tanquam in hoc mundi theatro contemplabimur, quid animi tunc potuerit fuisse hominibus, ad tempus terendum iocis, ad inaniter se oblectandum fallendumque otium. Diluuij stragem, & hominum in illa exuberantium aquarum eluuione discurrentium perplexitatem, ob oculos pono. Verum quidem est, quod & ipse dicit Dominus; *Sicut factum est in diebus Noë; ita erit & in diebus Fily hominis. Edebant & bibebant; vxores ducebant, & dabantur ad nuptias, vsque in diem qua intrauit Noë in arcam; & venit diluuium & perdidit omnes. Similiter, sicut factum est in diebus Lot; edebant & bibebant, emebant & vendebant, plantabant & ædificabant: qua die autem exijt Lot à Sodomis, pluit ignem & sulphur de cælo, & omnes perdidit: secundùm hæc erit, qua die Filius hominis reuelabitur.* Hæc Christus ipse. Ita quidem se ista habebant: sed id solùm, quamdiu vastitatem ingruentem non sentiscebant. At, quando iam vndis diluuij absorbebantur iactabanturque omnia; quando item flamma cælestis iræ vindex vniuersa consumebat; sic in ipsa diei nouissimæ trepidatione & clade; quem tunc animum ad iocum, choreas, scurriles fabulas, pocula, aleas, nuptias, hortos, merces, & cetera mundi ramenta, miseris mortalibus fuisse vel esse posse existimemus? Certum est, alia tum temporis,

Luc. 17.

Noë arcæ cõstructio, & in eam ingressus.

etiam

etiam non vocata ventura in mentem,totamque hominis cogitationem aliò prorſus abreptura.

Neque tamen hic ita quiſpiam Catonem agat, vt honeſtam ſuo tempore à ſerijs animi relaxationem improbarit; quam ad arcus detenſi imitationem, non ſolùm doctis grauibuſq; viris,verumetiam ſanctis ipſis in vſu fuiſſe cognouimus. Sed, ſalua illa quaſi naturæ lege, Recreatio honeſta.

Quod caret alterna requie,durabile non eſt: Epiſt. Phædra ad Hippol.

homini Chriſtiano exactiſſimam eſſe habendam temporis rationem, ſtatuendum eſt: quod & ſequenti capite, ob rei tantæ momentum,declarabitur.

Schemat. 3. Cap. 5.

Curæ temporis, ob vitæ incertitudinem, terrena cura poſthabenda.

CVm, iuxta D. Auguſtinum, huius vitæ tempus curſus ad mortem ſit; vt & ſuprà meminimus; mirum nemini videri debet, ſi toto vitæ decurſu talem dicamus vnicuique habendam temporis rationem, vt qui ſit mox fortè moriturus. Huc facit illa Senecæ ſententia: Sic formemus animum, tanquam ad extremum ventum ſit: nihil differamus: qui quotidie vitæ ſuæ manum imponit,non indiget tempore. Ac ſi dicat, ſemper mori paratus eſt, quare quotidie mortem exſpectat. Auguſt. de ciuit. D. li. 3. cap. 10. Seneca epiſt. 101.

At, quia ſponſi Penelopes, & ſtudioſi temporis eluſores, tam mordicus oppoſitam tuentur partem, vt liceat pro lubito, quouis tempore ad quæuis impunè abuti; ideò prædictis adhuc parumper inſiſtendum duxi. Lubeat igitur, prætactorum occaſione,tam turbati illius temporis aliquale videre ſpectaculum; quod,vti dico, propter vitæ caducæ incertitudinem, ſemper nobis ob oculos verſari deberet. Dominum noſtrum id viuidè adumbrantem attendamus. Sponſi Penelopes.

Math.24. Marc.13. *Cùm videritis*, inquit, *abominationem desolationis*, &c. *tunc qui in Iudæa sunt, fugiant in montes; & qui super tectum, non descendat in domum, nec introeat, vt tollat quid de domo sua: & qui in agro erit, non reuertatur retrò tollere vestimentum.* Ecce, vbique fuga, vbique celeritas, salutis solius cura, & contemtus omnium quæ in mundo sunt; non solùm rerum vnicuique communium, verumetiam priuatarum, & maximè familiarium, quarum amore quodam peculiari hominis animus solet distineri.

Nec mirum tamen istorum tunc fore neglectum; eiusmodi namque futura est totius vniuersi constitutio, quæ nullam aliam, nisi in apertè dementibus, admittat cogitationem, quàm quæ ad rem faciat. *Erit enim tunc tribulatio, qualis non fuit, neque erit; arescentibus hominibus præ timore, & exspectatione, quæ superuenient vniuerso orbi.*

Tunc siquidem in summo gradu locum habebit, quod Ephes.5. dicit Apostolus: *Videte, fratres, quomodo cautè ambuletis. Non quasi insipientes, sed vt sapientes; redimentes tempus, quoniam* Chrysost. *dies mali sunt.* Hanc sententiam ita explicat Chrysostomus, vt quando in domo tua à violētis prædonibus inuasus obrueris, qui etiam minentur mortem; omnia quæ habes, in redemtionem vitæ lubens offers; adeò te nulla tunc ampliùs illarum rerum, quas possidebas, quibus oblectabaris, voluptas tenet; sed tota cogitatio eò fertur, vt te præsenti periculo eripias: ita tempore illo tam varijs obnoxio periculis & calamitatibus, ita ob impendentes necessitates in angustum redacto, iam iamque extrema comminanti; non aliæ meritò occurrent animo cogitationes, quàm de tempore illo redimendo, ne ex eo vel momentum depereat, sed totum in salutem animæ cedat: quando quidem illa ab isto, vt puncto, dependere certò cognoscitur.

Narratur in historijs Indicis singulare solicitudinis animæ momentique nouissimi exemplum; quo caput istud obsignabimus. Christophorus quidam Lusitanus in arce Diensi Petr.Maff. Hist.Indic. lib.11. contra Turcas agitabat excubias. Fortè ita euenit, vt, cùm pro muri corona staret armatus, contorta ab hostibus è transuerso

uorſo pila, partem ventris vnà cum inteſtinis abriperet. Extemplò ſemianimis domum relatus, vti erat de æterna ſalute ſolicitus, parentem optimam interrupta compellans voce, Peto, ait, abs te, quæſoque mater, vti mihi priùs ad expianda crimina ſacerdotem, quàm ad proſequendum obitum lacrymas ac ſuſpiria, præbeas. Vereor enim, ſi te ingemiſcentem audiero, ne dolor tuus ac mœror, meam ad ſupremum hoc iter neceſſariam *exigui temporis* præparationem impediat. Cui parens, vidua, inter adſtantium ſingultus & complorationem, vnà ſiccis oculis, & placido vultu; Ego verò quod doleam, inquit, fili, habeo nihil, niſi noxæ aut piaculi quippiam tibi ſupereſſe, quod eluas. Nam alioqui probè intelligo, ijs qui iſtud obierint leti genus, præclaram eſſe mercedem paratam in cælo. Tu modò clementis Dei pacem ac veniam fidenter implora; teque in hoc tranſitu virum præbe. Id vnum in hac orbitate maximo mihi ſolatio fuerit. Inter haſce adhortationes labentia moribundi viſcera manu ſuffulciens, fugientis animæ reliquias tamdiu fouit, quoad accito in id ſacerdoti peccata cum ſalutari deteſtatione confeſſus, & abſolutus, in ſinu parentis animam efflauit. At nunc, ad temporis opportunitatem, quod proprium occaſionis noſtrique propoſiti eſt argumentum, reuertamur.

Cura ſalutis eximia.

Schemat. 3. Cap. 6.

Temporis opportunitatem, exemplò quoque diuinæ prouidentiæ, maximi eſſe faciendam.

EX hactenus hoc ſchemate dictis liquet, prudentiſſimum quemque, multum in temporis opportunitate momenti collocare, ſiue quod ad gratiam ſalutemque animi procurandam, ſiue quod ad rem in alijs negotijs benè gerendam attinet. Idque iuxta Sapientis ſententiam: ***Omnia*** Eccleſ. 3.

tempus

tempus habent, & suis spatijs transeunt vniuersa sub cælo. Vnde sequitur, eum, qui opportunum rerum quarumcumque vsum quærit, tempus earumdem proprium exspectare debere, & captare opportunitatem.

Prouidētia diuina, tēporis opportunitatem elegit, ad Salutis nostræ mysteriū peragendum.

Nam, veluti importunum fuerit, si aliquid non suo tempore attentaris, ita similiter, si suo quidpiam tempore prætermiseris. Vnde Christus Saluator noster, tametsi ardentissimè salutem humani generis sitiebat, toties tamen ingeminabat, tempus meum nondum venit, nondum venit hora mea. Abscondebat se quæsitus ad necem, & cùm iam salutare illud momentum, ab æterno statutum, aduenit; nullo modo sibi illud prætermittendum existimauit; vt etiam tum suis persecutoribus obuiam sponte processerit. Adeò, apud altissimum quoque diuini consilij secretum, locum habet, cuncta tempore opportuno in effectum deducere.

Hinc sicut sponsa dilectum suum, Dei filium, ad humanæ naturæ consortium, nostrique generis reconciliationem inuitauit, temporis opportunitatem allegando, hisce signis velut tesseris, ex ore sponsi ipsius collectis; *Hiems transijt, imber abijt, & recessit: flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis aduenit; vox turturis audita est in terra nostra,* &c.

Cant. 2.

Opportunitas Dei exemplo captanda.

Ita Deus noster, temporum ipse rerumque omnium creatarum opifex, qui vnicuique rei tempus proprium consignauit, ipse inquam (vt iam cœpi dicere) mundum renouaturus, genusque redemturus humanum, aptissimum tempus, & occasionem tantæ rei opportunissimam elegit, statuit, obseruauit.

Mundus siquidem totus in maligno positus, quò clariùs videbat, non esse sibi auxilium à se, neque à sacrificijs legis, quibus tot iam retrò seculis, ad fatigationem fuerat exercitatus; neque à quoquam alio, nisi à solo Deo; eò magis debebat agnoscere beneficium Redemtoris, tam opportuno sibi tempore exhibitum: vt qui verè is esset, quem toties anteà illuminatissimi quique exoptarant adiutorem in *Opportunitatibus*, & in tribulatione.

Ob id meritò exclamauit ad Dominum, ipse, qui hanc opportu-

portunitatem à Deo illustratus clarissimè cernebat. *Tempus faciendi, Domine; dissipauerunt legem tuam.* Vnde & ipse Dominus conuenienter his respondens, ait: *Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te.* Quod & Apostolicâ tubâ, vt præconis voce, proclamatum est, esse tempus gratiæ, tempus euangelij. *Ecce,* inquit, (vt ante memini) *nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* Psal.118. Isa.49. 2.Cor.6.

Quapropter est euidens, quare tot annorum spatijs antè denunciauerit Isaias; *Quærite Dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum propè est.* Quia, in signum, tempus illud optabile, Occasionemque tam diu exspectatam, per Christi Saluatoris aduentum obtigisse, re ipsa testati sunt omnes miserijs morbisque corporis & animæ distenti, ipsum esse, qui à Dauide fuerat prædictus & prædicatus, *Adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis*: tempusque esse *miserendi eius,* QVIA VENIT TEMPVS, quo misereretur Sion. Proinde accurrerunt ad Saluatorem nostrum, non solùm ægri, tum maximè opportunè, quando *virtus de illo exibat, & sanabat omnes*; verumetiam publicani & peccatores, vt animæ noxas tam opportuno, ceu cælitus lapso, remedio eluerent. Isa.55. Tempus gratiæ, tēpus opportunum. Psalm.45. Psal.101. Luc.6.

Temporis itaque maxima est habenda ratio homini Christiano, qui Deum ducem fidelissimè sequi debet, in ijs omnibus quæ sibi in eius actionibus per fidei normam didicerit imitanda. Hinc periculosum in tam sancto compendio dispendium tædij vitare tempusque lucrari doctus Antonius, visum à Deo accepit, quo Angelum viri specie in cella sua est contemplatus, nunc orantem, nunc manibus operis aliquid actitantem, temporisque momenta fructuosè dispensantem. S. Antonij visio.

Nec immeritò, quis enim balsamum vel aliud pretiosum vnguentum, cuius sola gutta vitæ conseruandæ sufficiat, abijciat in cloacam, vel calceis inungendis insumat?

Quocirca non immeritò Alexander ei succensuit, potiùs Alexand.

H quàm

quàm vt temerè ſpetatum præmium largiretur, qui grana ciceris per ocellum acus quoties vellet eminus ſine fruſtratione traijceret; quod nimirum non tam laudandam ipſius iudicaret induſtriam, quàm damnandam pretioſi temporis in rem inutilem impenſi iacturam.

Mirādum in re parua

Ita edoctus periculo ſuo ſeruus ille nequam, bonorum domini ſui diſſipator, quantum momenti vrgenti neceſſitate in temporis vſura eſſet ponendum; cùm nihil aliud ei ſuppeteret, minis ſubhaſtationis, venditionis, deſtitutionis eum extremè prementibus, hoc tantùm occurrit reliqui, vt ita rogaret dominum ſuum: *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.* Ac ſi ſecum cogitet dicatque: Spatium dato, ne præcipites, temporis moram aliquam indulge miſero, in rerum temporiſque anguſtia conſtituto; &, tametſi nihil rei ſit ad manum, quod tam ingenti debito ſoluendo ſufficiat; neque certò ſciam, quid mihi eum in finem ſit acceſſurum; ſpei tamen ſuppetet plurimùm, ſi moram impetraro: tam inſperatum eſt ſiquidem nonnumquam temporis emolumentum, vt ſpem concipiam, me rem quoque omnem poſſe temporis beneficio reſtaurare.

Matth. 18.

Ita haud dubiè anima è pilo pendens, felici temporis momento, longum illud æternum in tuto poteſt collocare; atque ideò temporis pretium ipſi debet eſſe inæſtimabile. Quàm verò diſpendioſum ſit, etiam in rebus temporalibus gerendis, tempus negligere, præter iam dicta, in ſequenti quoque ſchemate expendetur; vbi de ſpretæ occaſionis iactura ex profeſſo diſſerendum.

Anima è pilo pendens.

ORA-

ORATIO III.

Pro bona pretiosi temporis ratione.

DEus, cuius nutu vitæ nostræ momenta decurrunt, illam procul à mentibus nostris auerte dementiam, qua vel momentum temporis scientes volentesque sine fructu transigamus; sed ita exacti simus, ad salutis augmentum, tanti muneris dispensatores; vt, sicut nec de verbo otioso, ita neque de amisso tempore, ratio sit nobis in tremendo tuo iudicio reddenda; sed fideli transacti temporis vsurá beatam illam æternitatem comparemus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

STIMVLANTE DÆMONE, MISERÈ ELVDITVR OCCASIO. 4.

A. *Hanc quoq; nunc, Iuuenes, certatim inuadite Laruam;*
Quandoquidem dat ſponte ſua ſe OCCASIO *ſponſam.*
B. *Huc ſocij; noua naſcitur hic occasio risus.*
C. *Prô monſtrũ horrendũ!* D. *Quid id eſt? Num femina, vel mas?*
E. *Fronte capillitium gerit, aſt glabrum occiput illi.*
F. *Mos pueris, ſponsam Maij exornare calendis;*
Reginæque instar longa deducere pompa,
Et ramis capiti obtensis, fauſta omnia Nymphæ
Acclamare nouæ; quid ſi pro tempore, pro re,
Hæc eadem nobis ludatur fabula? G. Bellè.

Schematis 4. explicatio;

Quo, ſtimulante dæmone, miſerè eluditur OCCASIO.

Schemat. 4. Cap. 1.

De ingratitudine OCCASIONEM *Deique dona ſpernentium.*

NGRATITVDINEM (vt apud Stobæum legimus) potiſſimùm impudentia ſequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima eſt dux. Quid enim ex occaſionis oblatæ contemtu, tantique beneficij ingratitudine, aliud exſpectemus, quàm inſignem impudentiam, quæ vitiorum ceterorum agmen inducat? Certè intoleranda eſt quorundam ignauia, omniumque calculis damnanda peruerſitas, qui diuinum ad præſtantiſſima quæque opportunitatis obſequium indignè proculcant.

Stobæus.

Ingratitudo, Dei dona neglig entium.

Iuſtiſſimam propterea mihi viſus eſt proferre ſententiam, princeps Philoſophorum Ariſtoteles, ſuper tantæ indignitatis iniuria. Si, inquit, tam indignarentur illi quibus non eſt facta iniuria, quàm illi quibus facta eſt; nullum in ciuitate admitteretur ſcelus. Non eſſent ſanè tot tamque temerarij bonæ occaſionis contemtores, ſi non ſolùm illi, quos fortè negotium concernit vicinius, ſed etiam omnes in vniuerſum æqui bonique amatores, iniuriam illam communitati, per occaſionis oblatæ neglectum, illatam, pro ſuo quiſque munere deteſtaretur, vtque æquum eſt execraretur.

Ariſtot. de virt. & vit. diuerſ.

Non raro ſiquidem vnius culpa in totius Reipublicæ da-

mnum exuberat: sed non indignantur omnes ad indignum facinus; quia fauor humanus, assentatio, & amicitiæ priuatæ, efficiunt, vt commune malum non æqua lance ponderetur: magisque horretur hac ratione (merita licet) priuati cuiusquam correptio, quàm illata per eius culpam communitati iniuria.

Verùm præsenti iam operi accingamur, & luctuosum hunc insensatorum iuuenum plausum, quantum feret animus, contemplemur. Stimulâte dæmone, vt habet imaginis argumentum, miserè eluditur OCCASIO. Sicuti namque priùs Tempori illuserunt, ita nunc & Occasionis illusores effecti, pergunt insanire.

Sic ruunt in præceps, qui ingrati Deo, nec pretiosissima quidem eius dona flocci pendunt: vt ob id non immeritò

Quinctil. dicat Quinctilianus; Maximum omnium vitiorum signum

Ambros. est ingratitudo. Et, si gratiam homini non referre, simile homicidio est, quantum crimen est, Deo non referre? inquit

Publ. Mim. Ambrosius. Quocirca, vt Publius Mimus ait: Dixeris maledicta cuncta, si ingratum hominem dixeris. Et quis istos istorumque occasionis prodigos, ingratos, iniurios, & impios esse inficiatur? At actus ipsorum & intolerandam proteruiam singillatim expendamus.

Sponsæ inuersæ simulacrū. Ridendam, in sponsæ inuersæ morem, Occasionem exponit diabolus; tantisper saltem (vt inquit) donec elabatur: A quasi verò nō hic sit primarius eius scopus, vt nempe Occasio elabatur. Atque in tantum nefas audaces facit, pudorem omnem abstergit, & honesti prætextus fuco, scelus exsecrabile reddit speciosum: quasi ipsa OCCASIO se ad tantam sibi contumeliam inferendam sponte offerat sua, cùm non nisi ad præclara quæque à Deo concedatur.

Instigatoris huius ad malum, non valde alienam à proposito figuram exhibuit impurus ille Vagao eunuchus. Cui

Iudith 12. postquam dixisset Holofernes; *Vade & suade Hebræam illam, vt sponte consentiat habitare mecum. Fœdum est enim apud Assyrios, si fœmina irrideat virum agendo, vt immunis ab eo transeat. Introiuit Vagao ad Iudith, & dixit; Non vereatur bona puella.*

puella introire ad dominum meum, vt honorificetur ante faciem eius, vt manducet cum eo, & bibat vinum in iucunditate.

Illudi sibi ille ab ea nolebat, & interim ipsi meditabatur illudere: specioso ad hoc vtens honorificētiæ pallio, quo etiam scelus coram Deo capitale talibus fascinis obligata non auersaretur. Optatissimam suæ libidini sponsam putabat oblatam infestissimus Deo barbarus; sed ignorabat miser Deum ipsi per huius Heroinæ manum afferre interitum. Ast illusionem occasioni constructam, in hoc Vagaonis stratagemate, animus erat obiter considerare. Nunc singula percurramus.

Schemat. 4. Cap. 2.

Stupenda indignitas eorum, qui Occasionis opportunitatem eludunt.

B INter quinque hosce protritæ spei iuuenes, prouocat primus socios, ad nouam maioremque Occasionis irrisionem. Illi accurrentes, monstri eam loco habentes, admirantur, inuestigant, nesciunt quid de illa tandem sibi sit statuendum: quòd scilicet in fronte capillitium, in prosteriore verò capitis parte caluitium aduertant.

F Suggerit tandem vnus è grege, nequior ceteris, consilium, quo iuxta receptum pueris morem, velut sponsam eam deducant, & ramis capiti obtensis, fausta illi omnia læti adclamēt. Ast, quò sit maior in hoc ludo lepiditas, & ne, conspectâ antè comâ, retrorsum ire existimetur, verè eam retrogrado pede faciunt inambulare; laruam affigentes occipiti, vt viuam arbitrentur faciem spectatores. Sponsa maialis.

G Applaudit nequam spiritus, & se ridiculæ, sed meritò deplorandæ pompæ ductorem, funestique epithalamij facit præcentorem. Exhorret intereà diuina supernè maiestas, & tota cælestis curia, rei indignitatem.

In huius insolentiæ detestationem, iure illud Isocratis in parænesi sua grauissima ad Demonicum, vsurpemus; Neque in ridiculis, inquit, serias res agas; neque in rebus serijs, nugis gaudeas. *Isocr.*

gaudeas. Nam, quidquid non tempeſtiuè neque in loco fit, vbique moleſtum eſt.

Occaſionis bonæ neglectus.

Quàm intempeſtiuum ſit, quis ſufficienter explicet, quòd optimarum rerum Occaſio, quaſi cælitus data, friuolis & merè puerilibus oblectamentis poſtponatur? Quis cladem illius noctis, tamque craſſæ ignorantiæ perniciem æquanimiter ferat? Quando percenſeamus perpeti fletu deploranda neglectæ occaſionis exempla, damna, meritas pœnas? vix tamen dies elabitur, quin ſimul & optimæ occaſiones plurimæ elabantur.

Quàm optandam, ſtatim à lapſu, redeundi in gratiam primis noſtris parentibus obtulit Deus in paradiſo occaſionem, quando eos hiſce verbis, veluti ſtimulis, ad agnitionem culpæ prouocauit: *Adam, vbi es?* (quoad locum, & quoad lapſum, vbinam es?) Item, *Quis indicauit tibi, quòd nudus eſſes; niſi quòd ex ligno, de quo præceperam tibi ne comederes, comediſti?* Sed, eheu! non arripuit Adam oblatam tali occaſione gratiam; verùm, vt ad folia ficus, ita ad peccati tegmina per excuſationem confugit.

Geneſ 3.

Mulieri quoque eadem eſt oblata occaſio veniam promerendi, dum per peccati confeſſionem inuitatur ad pacem & gratiam, hoc pacto compellata: *Quare hoc feciſti?* Verùm, & ipſa in ſerpentem reiecit offenſam. Hinc ſpretæ occaſionis vindex, miſeranda mortalis vitæ calamitas, mortiſque imperium, promanarunt.

Occaſionis contemtæ diſpendiũ.

Habuit occaſionem optimam Cain quoque, ex fratris ſui Abelis exemplo, ad gratum Deo ſacrificium offerendum, eiuſque gratiam demerendam: ſed, dum ſpretâ illâ, potiùs in inuidiæ occaſionem conuertit; omnia illi præpoſterè deinceps ſucceſſere. Stupendos fecerunt gradus, quaſi pari paſſu, eius & miſeria & malitia; donec infelici tandem infamique fine mors cuncta concluderet.

Geneſ. 6
1. Pet. 3.
Arcæ Noë prædicatio.

Quàm malè ceſſit ſimiliter hominibus illius ſeculi, quando Noë Dei iuſſu arcam fabricabatur, vt inquit Petrus, & ipſe tam inuiſæ machinæ ſtructurâ eis prædicabat vitæ in melius commutationem? quàm malè, inquam, ceſſit, occaſionem

tam

tam raram, tam euidentem & obuiam sic neglexisse! Increduli remanserunt, sapere noluerunt, neque vnicam illam salutis anchoram apprehenderunt: sed, vt suprà meminimus, comederunt & biberunt, omnem mundi vanitatem sectati sunt: *Et non cognouerunt* (inquit Dominus) hoc est, noluerunt attendere neque intelligere vt benè agerent; *donec veniret diluuium; & tulit omnes.* Tanti constitit vitæ & salutis occasionem habuisse contemtui. Matth. 24.

Schemat. 4. Cap. 3.

Alijs adhuc exemplis, spretæ Occasionis damnum ostenditur.

QVid causæ, putamus, fuit; cur Cham maledictus à patre fuerit, & seruus seruorum fratribus suis constitutus, totaque stirps Chanaan deinceps vt infamis habita; nisi quia occasionem nactus bene merendi de patre iacente in tabernaculo, potiùs in occasionem risus & ignominiæ traxit, etiam fratribus suis id ignorantibus reuelando? Isti verò, occasione consulendi honori paterno benè vtentes, à patre fuerunt benedictione remunerati. Genes. 9. Cham maledictus.

Irriserunt quoque oblatam salutis occasionem, vt audiuimus, duo generi Lot, quam eis ipse iussu nuncij cælestis in manus dabat. *Videbatur eis ludens loqui,* inquit sacra historia, sed iocus ille certo ipsis exitio constitit. Nam igne de cælo delapso, cum reliquis Sodomitis absumti sunt. Genes. 19.

Esau spreuit Occasionem rem suam inconcussè stabiliendi; *Accepto* siquidem *pane & lente, comedit & abijt: paruipendens, quòd primogenita vendidisset.* Vbi notanda venit crassa illa in tam incomparabilis rei damno oscitantia, quando singulare illud Occasionis beneficium tam indignè repellitur. Esau. Genes. 25.

Opimam quoque conuertendi se ad Deum occasionem non arripuit Laban, cùm per Iacob ditatus & à Deo fuerit benedictus, dicente ipsi Iacob; *Modicum habuisti antequam* Genes. 30.

Iacob & Laban.

venirem ad te, & nunc diues effectus es: benedixitq́; tibi Deus ad introitum meum. Sed tam benignè oblatam est aspernatus occasionem: mansit idololatra; & abeuntem Dei monitu Iacob cum vxoribus suis, eius filiabus, hostiliter est persecutus: illumq́; tractasset indignè hominum ingratissimus; nisi Deus ei anteà fuisset interminatus, ne faceret. *Valet*, inquit, *manus mea reddere tibi malum, sed Deus patris tui, heri dixit mihi, Caue ne loquaris contra Iacob quidquam durius.*

Sic fiunt, ecce, & Deo odibiles, & sibi alijsq́ue iniurij, quicumque oblatam salutis occasionem vilipendunt. Poterat porrò iste (si voluisset) hac occasione, & veri Dei cultor fieri, & rebus omnibus affluere.

Genes. 37. Fratres Ioseph.

Occasionem similiter à Deo datã habuere fratres Ioseph, & vitæ in melius commutandæ, & diuini fauoris vberiùs obtinendi: tum, quando ipsis sua somnia, futurorum præsaga recensuit; tum, quando diuinum planè puerum, parenti tam gratum, Deoque carissimum, tanta cum animi alacritate, erga patrem obedientiâ, & sincera in ipsos charitate, ad se venire conspicerent, solandi eos gratiâ, visendique hortatu patris, si cuncta prospera ipsis acciderent. Quid intereà illi? súntne tantæ felicitatis *opportunitatẽ* in tam commodo comite, fratre inquam, amplexati? exosculati sunt amicâ in tam amœno vasculo *occasionem*? minimè gentium. Spreuerunt oblatam tanti boni ansam, atque in contrariam cuncta partem retorserunt. *Oderant eum* (inquit historia) *nec poterant ei quidquam pacificè loqui.*

Occasio maioris dilectionis coniunctionisq́ue animorum, inuidiæ & odij fomitem ministrauit, nullo suo merito, sed ipsorum peruersitate eam aspernante; & vniuersa, quæ in bonum erant accipienda, in malum conuertente. *Ecce* (inquiunt) *somniator venit: venite, occidamus eum, & mittamus in cisternam veterem; dicemúsque, fera pessima deuorauit eum: & tunc apparebit, quid illi prosint somnia sua.*

Schemat.

Schemat. 4. Cap. 4.

Intoleranda erga OCCASIONIS *beneficium ingratitudo, alijs præterea exemplis declaratur.*

QVantam quamque multiplicem maximi boni occasionem habuit Pharao rex Ægypti, & ad Dei veri cognitionem, & solidæ prosperitatis asylum consequendum, si arripuisset! Hanc ei pariebant, quasi fœcundissimo matris cuiusdam sinu, Iosephi sapientia, vaticinia, consilia, Dei numen in ipso multis quotidie argumentis elucens, somniorum visorumque explicatio, in septennalis inediæ calamitate prudenti prouisione superanda, solertia; totius denique terræ Ægyptiacæ ipsi sua industria subiugatione. Attamen neglexit omnia, neque eò venit, quò ipsum quasi protensa manu ducebat *Occasio*: quin tandem, in suum suorumque caput, pessimè abusus est omnibus; amicam occasionem in acerbissimi odij & seuerissimæ hostilitatis causam conuertendo. *Genes. 40. Pharao.*

Insignem quoque se postmodum præbuit idem ipse Occasionis bonæ contemtorem; quando, quot plagis à Deo pro populi Israelitici dimissione fuit castigatus, totidem fuit nouis occasionibus ad saniorem mentem reuocatus. Neque tantùm neglexit, verumetiam pertinaci malitia, corde obdurato, & tandem armata manu, totoque Regni robore, se tam salutari occasioni obiecit; vt mirum non sit, si cum omnibus suis tam miserandam in mari rubro perpessus sit cladem. Nam meritò diuinæ vindictæ flagello perstringitur, qui beneficæ manus obsequium auersatur. Quid enim est aliud *Occasio* boni, quàm oblatum à Deo opportunitatis beneficium, ad rectè agendum, salutemque promerendam? neque fas est vel minimum magni regis (nedum Dei) donum contemnere.

Quàm indignè tulerit Moyses populi Israelitici ingratitudinem, tamquam eximiæ occasionis vituperium, vel eo solo potuit argumento constare, quòd Dei digito conscriptas tabulas, *Exod. 32. Ingratitudo populi Israelitici.*

bulas, iratus valde proiecerit, easque ad radicem montis confregerit. Videns siquidem populus, quòd moram faceret descendendi de monte Moyses, cùm per id occasio eis potiùs daretur, ad sibi de tali duce congratulandum, Deo gratias agendum, ad Moysem ipsum factum iam Deo familiarem, suæque maioris felicitatis effectum patronum, magis honorandum, timendum, amandum; omnia in aduersam partem rapientes, tanti boni occasionem, vt causam suæ insaniæ peropportunam, sunt amplexati. *Fecerunt sibi vitulum conflatilem, sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.* Ecce, quàm grauis noxæ est, prima fronte occasionem malè excipere! Pœnas tantæ dementiæ dederunt, cæsis vna die triginta tribus millibus.

Num.11. Non impunè quoque cessit huic ingrato populo spretæ iniuria Occasionis, quando occasione murmurantis promiscui vulgi, quòd cum ipsis de Ægypto conscenderat, ipsi pariter murmurare cœperunt, potiùs quàm vt occasione panis angelici, ad gratiarum actionem, Dei laudem, constantiamq; animarentur.

Spreta tam splendida tantæ dignationis opportunitate, (cuius primùm occasione non potuerant satis admirari, sibiq; *Exod.16.* gratulari, exclamantes præ rei nouitate & vbertate, *Man-hu! Quid est hoc?*) quasi suæ ipsimet felicitati inuidentes, planè in oppositum latus animos reflexerunt; irridentes, fastidientes, & calumniantes donum cæleste, dicentesque, *Anima* *Num.21.* *nostra arida est: Nihil aliud respiciunt oculi nostri, nisi Man.* Item, *Anima nostra nauseat super cibo isto leuissimo.*

Sap.16. Cumque Sapiens in stupendis Dei beneficijs erga hunc suum populum istud enumerans inquiat; *Angelorum esca nutriuisti populum tuum: & paratum panem de cælo præstitisti illis, sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnem saporis suauitatem. Substantiam enim tuam & dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebas: & deseruiens vniuscuiusque voluntati, ad quod quisque volebat, conuertebatur:* Cùm (inquam) tam honorificè de hoc Dei munere, & maximæ gratitudinis occasione huic populo præstita, sentiat Sapiens,

Sapiens, vt fermè nesciat, quibus verbis explicet; ipsi hanc occasionem in rem veluti detestandam, & cum nausea respuendam, peruertentes, murmurarunt, exsecrati sunt, fleueruntque cum eiulatu; adeò vt audiret videretque Moyses *flentem populum per familias, singulos per ostia tentorij sui*. Neque reticetur ibidem merita Dei indignatio super intoleranda illa tanti boni detestatione. *Iratusq́ est Dominus valde: sed & Moysi intoleranda res visa est.*

Ita, prô dolor! nobis frequenter accidit, vt quasi mente capti oblatam ad optima quæq; occasionẽ, immo ad æternæ salutis assertionem, non solùm negligamus, verumetiam vt rem odiosam fastidiamus. Exempli gratia, hortatur Apostolus: *Satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Hæc enim facientes, non peccabitis aliquando.* Ex quo sequitur, vigili attentione omnem benè merendi occasionem esse obseruandam, nihilque interim minùs præstamus. Verbi gratia, occurrit pauper, comitaturque eum *Occasio* exercendi charitatem, prætermittitur indonatus. Item fit obuiam aliquis inops consilij, rem suam aperit, petit sibi consuli, se iuuari; excutitur. Nunciatur, ægrotum iacere in plateis, immo ad ianuam cum Lazaro, quò subleuetur ipsius miseria: adstat *Occasio*, inuitat, ingentem pollicetur retributionem: indignatio potiùs contra denunciantem oborietur, quàm officium charitatis. Paupercula, & quidem in vicinia, dicitur esse in puerperio; tantamque illic esse rerum omnium penuriam, vt egestatis ipsius dici possit triclinium: flagitatur auxilium: *Occasio* valde impensè commendat pietatis officium, cum salutis æternæ promisso: surdis canitur, aut etiam grauiter excipitur qui tam molestis sermonibus aures obtundit. Refertur, miseram certo loco perire in sordibus animam, seseque optimam offerre occasionem, è cœno vitiorum extrahendi, vel quòd Deus per morbum, egestatem, aliáve ratione admonitionis consilijque capacem fecisse videatur, aptamque reductioni, si quis manum admoueat, *occasionemq́* tam optabilem arripiat: prætexetur aliquid, quò minùs tempori opportuno seruiatur, & seruietur affectui, sicque prætermittetur.

2. Pet. 1.

Charitas refrigescit.

mittetur occaſio. Scimus tamen Chriſtum certò addixiſſe, in extremo iudicio coram vniuerſo mundo confeſſurum; *quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis*; itaque remuneraturum, atque ſi ipſi in propria perſona, tali occaſione collatum fuiſſet officium charitatis. Tunc autem ad amuſſim expendetur indignitas tam præclaræ occaſionis promerendi contemtæ, quando ſibi negatum fatebitur, quidquid tali occurſu rerum fuerit intermiſſum.

Matth. 25.

Schemat. 4. Cap. 5.

De diuina benignitate OCCASIONEM *merendi donante, noſtráque in eandem ingratitudine.*

Ingratitudo ſpernentium ſalutis opportunitatem.

VT autem manifeſtior reddatur Dei erga nos benignitas in ſuppeditanda ſemper noua benè merendi occaſione, noſtraque viciſſim ex aduerſo conſtituta proteruitas, ſupinuſque beneficiorum Dei neglectus magis innoteſcat; conſideremus hîc alternantē crebrò populi Iſraelis ſtulteſcendi reſipiſcendiq; viciſſitudinem, propoſito huic noſtro ſeruientem.

In toto ferè Iudicum libro (vt ceteros taceam) & præcipuè ſub eiuſdem initium, videre potiùs quàm legere eſt, inconſtantes illos, nunc oblatam miſericordiæ diuinæ anſam arripientes, paulò pòſt dimittentes: Deum illos pro inſipientia caſtigantem, illos iterum ad ſaniorem mentem redeuntes: ſtatim iterum in priorem ingratitudinem relabentes, Deique rurſum iram efferueſcentem; atque ita oblatam occaſionem benè agendi, Deum colēndi, viuendi pacificè, victoria potiundi, & de hoſtibus triumphandi, quaſi in Fortunæ inconſtantis ludum, ridiculamque ſpectri alicuius fabulam, ludibrio ſuarum voluptatum accommodam, commutarunt.

Iudicum 2. 3. &c.

Hinc ita de ipſis habetur: *Fecerunt filij Iſrael malum in conſpectu Domini, & ſeruierunt Baalam. Iratúſque Dominus contra Iſrael, tradidit eos in manus diripientium, & vehementer afflicti ſunt. Suſcitauitq; Dominus Iudices, qui liberarent eos de vaſtan-*

vastantium manibus: sed nec eos audire voluerunt. Citò deseruerunt viam, per quam ingressi fuerant patres eorum. Et audientes mandata Domini, omnia fecere contraria. Cumq́; Dominus Iudices suscitaret, in diebus eorum flectebatur misericordia, & audiebat afflictorum gemitus, & liberabat eos de cæde vastantium. Postquam autem mortuus esset Iudex, reuertebantur, & multò faciebant peiora, quàm fecerant patres eorũ, sequentes deos alienos. Non dimiserunt adinuentiones suas, & viam durissimam, per quam ambulare consueuerãt. Iratusq́; est furor Domini.

Sic consequenter in reliquis eiusdem libri capitibus spectaculum hoc prorsus lymphaticum perseuerat. Et nisi nos similiter ageremus, in actionum nostrarum totiusque vitæ ratione, iamdudum finem tumultuum horum Belgicorum plusquam lymphaticorum vidissemus: tumultuum, inquam, quos iustus, at iratus, Dominus, per hæreticorum rebelliumq́; factiones, quasi per instrumenta malo quo laboramus castigando percommoda, nobis immittit: viueremusque quieti, & spe gaudentes, coleremus Deum in tranquillitate, sicut fecerunt patres nostri. Pœnitẽtiæ veræ defectu manemus miseri

Sed videmur ludere in hoc orbe terrarum, cum tot tamque splẽdidis optimè de Deo, de Ecclesia, totaq́; Republica Christiana merendi occasionibus. Sentimus, experimur, videmusq́; manifestam nonnumquam Dei manum, quasi de cælo protensam; quæ, si velimus, nos de peccatorum nostrorum abysso, de belli miserijs, deque indefessis istis ærumnis eripiat, & nequaquam arripimus. Vel alijs huius mundi vacamus illecebris, alióve torpore & nescio quo lethargo correpti non attendimus; vel fortè etiam nobis persuademus, omnia illa quæ se offerunt, & longè præstantiora, à nostro pendere arbitrio & nutu; vt quandocumq; lubuerit, ad manũ esse debeant: atq; ita nihil aut parum admodũ obesse vel referre, si oblatas eiusmodi opportunitates & occasiones negligamus; vel (si dijs placet) in aliud tempus, nobis magis commodum reijciamus, iubeamusque easdem tunc pro nostra redire sententia. Dei manus benignè protensa apprehendenda.

Non cessat interim animæ nostræ, tamquam arci munitissimæ, insidias moliri diabolus; neque ex altera parte quidquam

quam omittit Angelus noster tutelaris, quod ad murorum nostrorum protectionem pertineat. At nos, quibus primariè salus propria commissa est, vigilansque animæ cura cordi esse debet, & manifestam Dei ergo nos benignitatem, Angeliq'ue custodis hortamenta negligimus, & nihil mouent euidentissima diaboli in nos intentata molimina. Fitque vt quamplurimi, tali socordia prægrauati, videntes volentesque intereant. Stratagema hoc diabolicum, crassumque istiusmodi in tuenda salute neglectum, in sequenti Romæ interceptæ exemplo dilucidè sumus perspecturi.

Salutis incuria.

Diaboli stratagema nobis insidiantis.

Ex Procopio.

Totilas Romam obsidens, per Isauros milites, Romæ præsidiarios, ter vocatus fuit, & inuitatus, vt in vrbem per portam asinariam sibi patefaciendam veniret, viâ modoq; ostensis, quà ipsi horum nuncij ad eum per funes demissi venissent: atque res ista tertiò sic ad Totilam relata, totiesque per fideles milites cum denunciatoribus remissos explorata, rataque inuenta fuit, vt addixerant. Interea verò Romani milites multi exploratum quid hostes agerent missi, non procul ab vrbe Gothis decem occurrunt iter eà habentibus; quos statim apprehensos ad Bessam Præsidem deducunt, sciscitantiq; Bessæ quidnam Totilas animo ageret Gothi, respondent, eum sperare, Isauros quosdam eius in potestatem Vrbem daturos. Iam enim ad barbaros vt certior rumor is emanarat. Porrò nunc hîc attendamus inertem oscitantiam, tam opportunam vrbis conseruandæ *Occasionem* negligentium. Sic etenim prosequitur auctor historiam: Sed nihilominus Bessas & Conon, Vrbis tunc Præsides, his auditis negligenter se (vt cœperant) gerere: nec aliquam *tantæ rei* rationem habere. Itaque intromissi tandem, vt à proditoribus Isauris condictum fuerat, quatuor rubustissimi Gothi milites effractis interiùs portæ repagulis & seris, Regem Totilam, qui noctis silentio Vrbi cum toto exercitu appropinquarat, pacificè ac tranquillè intromiserunt. Sicque Roma caput mundi, tam simpliciter perdita, quàm capta simpliciter. Et quidem rectè per portam asinariam; vt asinina stoliditas, in tam speciosæ *Occasionis* contemtu, pro meritis propalaretur.

Porta asinaria incommodis multis obnoxia.

ORA-

ORATIO IIII.

Contra ingratitudinem & oſcitantiam.

DOmine Deus omni potentatui dominans, & fons omnis boni iugiter manans, qui omnes homines ſaluos facere cupiens, non deſinis, infinitis eos modis & medijs ad tui amorem ſalutiſque propriæ curam prouocare: aufer, quæſumus, à nobis ignorantiæ tenebras, nubem ingratitudinis, & negligentiæ torporem; vt nulla benè faciendi Occaſione prætermiſſa, ſed vt cæleſtis auxilij præſidium amplectentes, ſic per hæc temporalia tranſeamus, vt nihil quod ad honorem tuum noſtramque ſalutem attineat, omittamus; & tandem gaudijs perfruamur æternis. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

A. Vos agedum Iuuenes; iam nunc datur eſſe beatis.
Vos sapite, atq; aliis ſpretum ne temnite Numen.
B. Si quis amor noſtri, vel ſi vos cura ſalutis
Vlla tenet; magnam paruo poſt tempore meſſem
Proferet. C. *Et rutili ſtatuet ſuper atria Cæli.*
D. Hospes gratus ades. E. *Prô quam tua lumina læti*
Adspicimus! F. *Quam tu noſtris* OCCASIO *ocellis*
Exoptata venis! G. *Quàm te tardante dolemus!*
H. Cedo manum, et fidos amplectere fida clientes:
A. Gratus hic eſt animi candor, placet iſta voluntas.

Schematis 5. explicatio;

In quo prudentiores TEMPUS & OCCASIONEM *studiosè obseruant.*

Schemat. 5. Cap. 1.

Hospitalis & gratus erga Tempus & Occasionem animus valdè commendatur.

VANDOQVIDEM hoc in schemate gratum optatumque TEMPORIS OCCASIONISQVE aduentum, sub typo hospitum hilari vultu exceptorum expressimus, non longè quoque tota schematis huius explanatione, ab allusione ad hospitalitatem sumus recessuri. Hospitij hospitalitatisque commendatio.

Hic siquidem obtutui spectantis obijcitur, quàm gratantibus animis, quantaque cum voluptate prudentiores quique opportunum tempus, oblatamque occasionem excipiant; quamque omnia, quæ ad rem faciant, vigilanter obseruent: præ alijs, (quorum quinque priores malesani, specimen nimis euidens præbuerunt) qui quasi inuitis Gratijs nati educatiq;, non modò nihil humanitatis tam præclaris hospitibus exhibuerunt; verumetiam eos post ludibria & iniurias exploserunt: nihil minùs curantes, quàm vt vel temporis, vel occasionis, vel Angelici præsidij, atque adeò diuini Numinis assistentis, vllam haberent rationem. Gratijs inuitis nati.

Isti modò, planè contrariâ ab illis incedentes viâ, omnem deferunt tantis hospitibus humanitatem; gratissimum sibi eorum ostendunt aduentum, atque omne promittunt obsequium. Agnoscunt etenim rarum diuinæ bonitatis, in temporis opportunitate, beneq; merendi occasione, beneficium: Gratitudo hospitum.

quod quàm rectè crediderint, quamque non temerè se erga tam munificum Numen, ita gratos officiosósque præstiterint, sequenti post hoc schemate, in munerum largitione reipsa constabit. At modò de gratitudine & ingratitudine erga hospites priùs disserendum.

In probos prudentesque hosce adolescentes hoc in primis
Hebr. 13. quadrat, quod dicit Apostolus, *Hospitalitatem nolite obliuisci: per hanc enim placuerunt quidam, Angelis hospitio receptis.* Vn-
Ambr. de D. Ambrosius: Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia, vt ne potus quidem aquæ frigidæ à præmijs remunerationis immunis sit. Vides, inquit, quia Abraham Deum recepit hospitio, dum hospites quærit. Vides, quia Lot Angelos recepit. Vnde scis, an tu, cùm suscipis hominem, suscipias Christum? D. enim Gregorius pauperibus mensæ suæ adhibitis ipse interdum ministrabat; qua humanitate meruit aliquãdo conuiuam habere Christum. Cùm enim ministrando se semel auerteret, conuersus deprehendit vnum ex conuescentibus non apparere. Quam rem vehementer secum admiranti, nocte proxima adfuit in visu Dominus, dicens, eò quòd ceteris diebus membra mea hospitio mensáq; excepisti, dignus fuisti qui hesterno exciperes & caput.

D. Gregorius Christum hospitio excepit.

Quocirca non incõgruè quasi hospites excipi depinguntur OCCASIO & TEMPVS, cùm & Fides, & Religio, & Deus ipse in sua misericordia, protectione, & gratia, ceterisque ei attributis, dum nobis accedunt vel recedunt à nobis, peregrinantium typo describantur. Sic loquitur horum intuitu Propheta
Ierem. 14. ipsi Deo: *Exspectatio Israel, saluator eius in tempore tribulationis: quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum? quare futurus es velut vir vagus?* &c.

Hospitum typo Dei dona pinguntur.

Quemadmodum itaque apud priores illos adolescentes, Dei dona non intelligentes, malè accepta fuerunt: *Tempus* triuerunt, illuserunt *Occasioni*, *Dei gratiam* in vacuum receperunt, neq; angelicum eis acceptum fuit ministerium, & quasi vilissimo indignos tuguriolo hospites exsibilauerunt; ita isti
Prudentes. cordatiores, rem seriò, vt par erat, æstimantes, talibus se plurimùm ornari hospitibus arbitrantur.

Imprudẽtes adolescentes.

Atten-

Attendunt ſiquidem, qui, qualeſque ſint, à quo deſtinati, quantumque ſecum adferant ſuis hoſpitibus emolumenti. Ideoque planè contrario moti inſtinctu, ſtudijs prorſus alijs accinguntur, & omnino diuerſos ſe præbent ab illis, inuiſis, ingratis, & illiberalibus hominibus, qui propterea digni non ſunt, quos tellus ferat. De prudentibus verò iſtis, & officij boni plenis, dici poteſt verè, dignos eſſe ob gratiam hoſpitalitatis, qui Angelos Deumque ipſum in ſuis adminiſtris & donis hoſpitio recipiant.

Atque quemadmodum in exoticos illos barbaroſque homines, Tempus Occaſionemque auerſantes, illud ſocij Æneæ torqueri poteſt.

Quod genus hoc hominum, quaue hunc tā barbara morem 1. Æneid.
Permittit patria? hoſpitio prohibemur arenæ;
Bella cient primaq́, vetant conſiſtere terra:

Ita viciſſim de ſenſatis iſtis, reſque ſerias ſeriò cordi habentibus, digniſque tanto honore ab alijs repudiato, illud eiuſdem auctoris:

Inuenies alium, ſi te hic faſtidit Alexis. Virg. Ecl. 2

Sicque olim obſeruatū fuit (vt magis ſerijs rem ſeriam comparemus) in bonarum literarum è Græcia in haſce Regiones commigratione. Quando etenim Leo Armenus Studitarum (qui à Studio fundatore nomen acceperant) Conſtantinopoli commorantium monaſterium, vnà cum Studitis, & nobiliſſima ipſorum bibliotheca, flammis comburi iuſſit; factum eſt, ea Occasione, vt, quo tempore hæretici ex Oriente & Græcia conati ſunt bonas artes fugare, eodem ferè Catholici eas inde profugientes ſint amplexati. Ita Thomas Bozius ex Zonara.

Thom. Bozius tom. 1. lib. 6. cap. 8. ex Zonara.

Schemat. 5. Cap. 2.

Oppositio aspernantium & amplectentium Occasionem.

Oppositio prudentium & imprudentium.

PORrò, vt oppositionem hanc, quorumdam Occasionem fastidientium, aliorum econtrà studiosè amplectentium, clariùs discernamus; solidiora aliqua proferamus, quæ tam diuerso hominum generi ex æquo conueniant; discamusque, reiectis desidibus, diligentiores in opportunitatis à Deo datæ obseruatione imitari.

Primùm, opportunè his applicemus, quod Dominus ipse, occasione talis dissimilitudinis studiorum, efficaciter explanauit. Matth. 21. Dicebat Iudæis: *Numquam legistis in Scripturis, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes* (insipientes Scribæ) *hic factus est in caput anguli? A Domino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris. Ideò dico vobis, quia auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.* Paulò antè sub figura vineæ, de Euangelio, gratia, vitaque æterna, præmiserat, dicens; *Malos malè perdet, & vineam suam locabit alijs agricolis, qui reddent ei fructum temporibus suis.* Luc. 9. Ita & Samaritani quidam tam inhumanos se erga ipsum Dominum exhibuerunt, vt cum nollent portis excipere: adeoque propterea indignarentur Apostoli, præsertim quos præmiserat, vt ipsum talibus compellarent; *Domine, vis dicimus vt ignis descendat de cælo, & consumat illos?* Ioan. 4. Viceuersa verò alij, etiam Samaritani, sed cordati magis, vsque adeò fuerunt ipsius hospitio & contubernio exhilarati, vt eum rogarint, dignaretur cum ipsis manere: *& mansit ibi duos dies.*

Eo modo scimus eumdē cum omnibus suis donis cælestibus ab ingrato Iudæorum populo fuisse fastiditum, vt ad gentiles se conuerterit, qui se dignos ipsius gratia effecerunt, fidem suscipiendo, salutis amplexando remedia, & iugum eius suaue atque leue onus lubentibus humeris admittendo. Id Paulus Iudæis

Iudæis in faciem exprobrauit: quando enim Antiochiæ vniuersa ciuitas conuenisset vt audirent verbũ Dei, *Iudæi videntes turbas & repleti zelo contradicebant his quæ à Paulo dicebantur, blasphemantes. Tunc constanter Paulus & Barnabas dixerunt: Vobis oportebat primùm loqui Verbum Dei: sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ: ecce, conuertimur ad Gentes. Sic enim præcepit nobis Dominus.* Actor. 13.

Hæc insuper non vno loco proponit Apostolus, vt contraria iuxta se collocata, sibique ex aduerso opposita, magis elucescant. *Gentes* (inquit) *quæ non sectabantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam; Israel verò sectando legem iustitiæ, in legem non peruenit.* Rom. 9. Item: *Delictum eorum, diuitiæ sunt mundi; & diminutio eorum, diuitiæ Gentium.* Rom. 11. Dum scilicet istæ amplectuntur, quod illi stultè & pertinaciter abiecerunt. Item: *Fracti sunt rami; & tu, cùm oleaster esses, insertus es illis; & socius radicis & pinguedinis oliuæ factus es.*

Non absimile huic oppositioni est illud, quod D. Petrus in medium adfert, ad ostendendum, alium aliquem esse in locum Iudæ substituendum, qui loco, dignitate, & officio Apostolatus ritè fungeretur; quem pessimus ille Domini proditor indignè subiuerat. De hoc non solùm ipse sic est protestatus; *Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius & Apostolatus, de quo præuaricatus est Iudas, vt abiret in locum suum:* Actor. 1. verum etiam Dauidem inducit hanc vicissitudinem vaticinatum; *Viri fratres* (inquit) *oportet impleri Scripturam, quam prædixit Spiritus sanctus per os Dauid de Iuda. Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat commoratio eorum deserta, & non sit qui inhabitet in ea: & episcopatum eius accipiat alter.*

Ita Saul & Dauid in occasionis occursu oppositi sibi fuerunt: Saul ad magna concessam à Deo, spreuit; Dauid verò 1. Reg. 13. est cum maxima animi gratulatione amplexatus. Saul indignè eam repulit, quando primæua illa humilitate reiecta, magnus apud semetipsum apparere potiùs quàm esse delegit; adeò vt & sacerdotis officium non sit veritus sibi assumere. Quamobrem eum increpans Samuel, dixit; *Stultè egisti, nec custo-*

custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi. Quod si non fecisses, iam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum: sed nequaquam regnum tuum vltrà consurget. Quæsiuit Dominus sibi virum iuxta cor suum: & præcepit ei Dominus, vt esset dux super populum suum.

Hanc commutationem, tempore gratiæ, nouissimoque illo
Matth. 8. die futuram quoque prædixit Dominus hisce verbis: *Dico autem vobis, quòd multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob in regno cælorum; filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores.* Idem alibi, hoc
Matth. 21. loquendi modo, etiam explicatiùs asseuerauit; *Amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedunt vos in Regnum Dei. Venit enim ad vos Ioannes in via iustitiæ, & non credidistis ei: publicani autem & meretrices crediderunt ei.* Vt verò illos etiam secundariè oblatam salutis occasionem spreuisse demonstret, prædictis addit; *Vos autem videntes* (illorũ nempe conuersionem & pœnitentiam) *nec pœnitentiam habuistis posteà, vt crederetis ei.*

Schemat. 5. Cap. 3.

Ab ingratis ad cordatiores transitio, more hospitum.

IN detestanda illa populi Israelitici præuaricatione, minatus est Dominus, ob tanti beneficij contemtum, omnes ad vnum interimere, vel à se proijcere, aliumque ipsorum loco
Exod. 32. deligere populum; Moysi ita contestans: *Cerno, quòd populus iste duræ ceruicis sit. Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos, & deleam eos: faciámque te in gentem magnam.* Vtque
Deut. 9. alibi dicit; *Et constituam te super gentem, quæ hac maior & fortior sit.*

Rectè itaque in schemate præsenti Angelus istos adolescentes, atq; alios quoscumq; in persona illorũ alloquitur, qui plus prioribus illis sapientes, *Tempus, Occasionem, Deique auxilium,* meliori

meliori ſunt loco habituri. Idque ſatis ſicut D. Hieronymus, nõ ſine energia, aduerſatiuam illam Chriſti compellationem in Apoſtolis notandam exiſtimauit: Vt quando rogarat, quem dicerent homines eſſe filium hominis, atque alios alia referre reſpondiſſent, eos econtrà ſit percontatus, ***Vos autem, quem me eſſe dicitis?*** Illis, quia homines ſunt, humana opinantibus, Vos, qui eſtis Dij, quem me eſſe exiſtimatis? Ita hîc: ac ſi Angelus dicat; Illis, (quia vecordes & inſenſati ſunt) oblata Dei beneficia reſpuentibus; Vos, quibus meliori natis ſidere plus eſt animi, plus prudentiæ, agedum, gaudete benefortunati. Vt ſapitis, vt è cælo vobis adſunt excellentes iſti hoſpites, ita læti alacreſque eos excipitote: quoſq; alij magno ſuo malo contemſerunt, vos omni qua datur humanitate amplexamini, fouete, obſequijs gratuitis illorum vobis gratiam demeremini. Non abibitis ab ipſorum donis immunes, beneficentiam experiemini ſingularem: honor, opulentia, beatitudo, vos pro tali *officio* manent. *Matth. 26.* *Hieron. lib. 3. in Matthæũ.*

B Studium hoc in verbis ab *Occaſione* & *Tempore* in ipſo aggreſſu prolatis, expreſsè eſt animaduertere: quibus omnes (quaſi rem ipſam loquentem audiamus) inuitant ad ſui amorem, curam, & debitum erga ipſos officium; ſpe & pacto felicitatis ampliſſimæ, certaque regni cæleſtis exſpectatione.

Schemat. 5. Cap. 4.

Quàm indignè agunt, qui hoſtes animæ, vt hoſpites gratos, hoſpitio cordis excipiunt.

QVis ad huius quaſi ſcenæ conſpectum non admiretur, non indignetur, non obſtupeſcat, ad hominũ (inquam) illorum inſaniam, qui teterrimos hoſpites, ingratiſſimos, oneroſiſſimos, & meros hoſtes admittunt in ſe, vt domum ſuam, à quibus nihil niſi peſſima quæque, & demum certa pernicies eſt exſpectanda? Vitia intelligo, & ipſum vitiorum omnium *Hoſtes animæ hoſpitio non excipiendi.*

L inuen-

inuentorem diabolum : & interim, virtutes, dotes animi, Dei beneficia, Angelos, Deumque ipsum, vel non admittunt; vel si admiserint aliquando, admissum explodunt: quod longè intolerabilius est, quàm si numquam admisissent. Nam,

Ouid. lib. 5. de Trist.

Turpiùs eijcitur, quàm non admittitur hospes.

4. Reg. 20.

Ezechiæ regis imprudentia.

Tantæ dementiæ figuram in Ezechia rege notatam habemus: qui ingenti cum animi voluptate Babylonicos hospites excepit, qui omnem eius gazam posteà expilarunt. Ob factum istud ipsius tam indignum, (quia Dei hostes erant) cum ipso hisce verbis expostulauit Isaias: *Quid dixerunt viri isti; aut vnde venerunt ad te? Cui ait Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone. At ille respondit; Quid viderunt in domo tua? Ait Ezechias; Omnia quæcunque sunt in domo mea, viderunt. Nihil est, quod non monstrauerim eis in thesauris meis. Dixit itaque Isaias Ezechiæ: Audi sermonem Domini. Ecce, dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt patres tui, vsque in diem hanc, in Babylonem. Non remanebit quidquam, ait Dominus. Sed & de filijs tuis, qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.*

Diabolus in rege Babylonico figuratus.

Ita, dum per curiositatem, vanitatem, voluptatem, carnis mundique amorem, diaboli vt regis Babylonici extremæque confusionis principis emissarios, cogitationes, passiones, affectus prauos, ceu mortis æternæ ministros, in nos admittimus; tunc fures, latrones, sicarios, & capitales hostes vt hospites amplexamur, eisque omnia cordis nostri secreta pandimus atque committimus.

Luc. 11.

Immūdus spiritus.

Quodque talibus ita malè cedat, vt docuit tristis hospitij Ezechiæ euentus, parabola nos illa euangelica facit certiores, in qua sic ipse Dominus: *Cùm immundus spiritus exierit ab homine, perambulat per loca inaquosa, quærens requiem. Et non inueniens, dicit; Reuertar in domum meam, vnde exiui.* (Ecce, suam dicit, quia semel vt hospes fuit intromissus: sed quid ampliùs?) *Et, cùm venerit, inuenit eam scopis mundatam & orna-*

ornatam. (sed vacuam habitatore legitimo) *Et tunc vadit, & assumit secum septem alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus.*

Non erit iam dictis incongruum, si subiunxero mirum quoddam huiusmodi hospitalitatis exemplum, & exitiosum præmium. Fortunatum Tudertinæ ciuitatis Episcopum, infamiæ probro lacessiuit diabolus; per ipsum namque ab homine expulsus, peregrini formam assumsit, & cum clamore incedens, passim queri cœpit, quòd Fortunatus Episcopus (qui ab omnibus hospitalis & pius existimatur) se ab hospitio suo exturbasset. Hunc quidam, malignis rumoribus nimis credulus, ac simul vt se munificéntiorem Episcopo ostenderet, domi suæ accepit. Sed dum vnà cum illo ad ignem sedens (frigus enim erat) Fortunato licentiùs detraxisset, animaduertit confessorem suum nusquam comparere; & filium paruulum, iam ab eo possessum, vertiginoso volutatu inter prunas deijci, vitaque destitui. Vnici tandem orbitate didicit infelix pater, quantum scelus sit, & quale crimen, sanctorum hominum vitam vel cauillari, vel cauillantibus facilè credere: talesque hospitio excipere, qui vel lingua sola se produnt quales sint, si attenderetur. Veram charitatem, humilitatem, debitam erga suum prælatum reuerentiam, Dei timorem, cęterasque eiusmodi virtutes, propriamque adeò conscientiam miser foras misit; vt detractorem, calumniatorem, mendacem, hostem, hospitio exciperet; cum quo similis ipsi factus, dignum talis hospitalitatis accepit præmium.

Fortunatus Hospitalitatis exemplum.

Schemat. 5. Cap. 5.

De hospitis ingrati dispendio, de hospitio animæ in corpore, & præmijs hospitalitatis.

Hospitis ingrati descriptio.

DE simili fraude violatique hospitij iniuria (sed tamen citra omnem culpam hospitio excipientis) legimus notatu dignum exemplum; quod nos a talium hospitum susceptione deterreat, qui malum pro bono rependant, & nos animi corporisque ornamentis exspolient: qualis est supremo gradu diabolus, ne quidem ad primum ostij limen, nostra vmquam pace admittendus.

Cælius Rhodigin. lib. 7. cap. 18.

De ingrato hospite sic habet Cælius Rhodiginus. Philippus Macedo, quendam ex ministris aulicis, ad explorandum negotium aliquod amandarat, qui orta tempestate naufragium fecit: seruatus autem est à quodam maris accola, qui scaphâ exceptum in prædium suum transportat, omniaque humanitatis officia ei exhibet; elapsisque triginta diebus, viatico instructum dimittit. Miles domum reuersus, narrat singula Regi, de naufragio & suis periculis; verùm tacet beneficium hospitis. Rex pro exhaustis laboribus gratum se fore pollicetur. Miles, *accepta Occasione*, se vidisse ait prædium in littore; id se rogare, vt per regiam munificentiam sibi assignetur, in monimentum præstiti officij. Rex facilè assentitur: Pausaniæque præfecto mandat, vt prædium istud militi possidendum attribuat. Colonus ergo, pro hospitalitatis munere, quod militi exhibuerat, è prædio suo exturbatur: ad regem se recipit, narrans quæ in militem beneficia contulerit, & qua vicissim ipse afficiatur ab ingrato milite iniuria. Rex, audita causa, ingenti ira exarsit, statimque militem iussit prehendi, & inuri fronti eius stigmata his literis, HOSPES INGRATVS.

Quomodo ita nobiscum agat adulans mundus, diabolus insidians, & carnis illecebrosa blandities, obuium est vnicuique, trium

trium horum fraudulentam amicitiæ speciem attendenti; vt latè in Veridico Christiano super tribus animæ hostibus est ostensum. *Veridic. cap. 38.*

Humaniùs, benigniusque Cæsar aliquando cum suo egit hospite, qui cùm ipsi conditum oleum pro viridi forte fortuna apposuisset, aspernantibus ceteris, dixit se tale appetijsse; ne hospes aut negligentiæ aut rusticitatis arguendus videretur. Porrò, vt diximus, non raro ingratos, morosos, hostilesque hospites admittunt quidam; eos verò, à quibus ditandi honorandique fuerant, amandant. Quocirca non incommodè hîc ex D. Bernardo de hospitio animæ in corpore subiungemus. In hoc siquidem certum illum loquendi modum, toto hoc ferè schemate vsurpatum animaduertemus, vt opportunum reique conuenientem; quo hospitalitatis officium commendatur, reprehenditur autem ingratitudo. Sic igitur Corpus, vt hospitem exceptatorem, alloquitur Bernardus: Nobilem hospitem habes, ô Caro, nobilem valde. Et tota salus tua pendet ab eius salute. Da honorem, ô Caro, hospiti tanto. Tu quidem habitas in regione tua, anima verò, peregrina & exul, apud te est hospitata. Quæso te, quis rusticus, si fortè nobilis & præpotens quispiam apud eum voluerit hospitari, non libenter in angulo domus, aut sub gradibus suis, vel in ipsis cineribus accubabit, cedens hospiti suo locum, sicut dignũ est, potiorem? Hactenus auctor ille mellifluus. Qui ibidem pulcra valde subiungit, de donis hospitis hospiti concessis. Hoc est, quæ anima corpori elargitur; vtpote oculis visum, auribus auditum, tactum totamq; demum vitam toti corpori, debitamque membrorum omnium functionem.

Cæsar. *Hospitium animę corpus.* *Bernard. ser. 6. Aduent.* *Hospitis grati munera.*

Quid vetet dicere, sic & *Occasionem* à Deo missam suum hospitem donis illis omnibus exornare, quæ ipse tandem per studiosam *Occasionis* obseruantiam acquirit? Sic Rebecca à famulo Abrahæ ditata ornataque fuit, cui cuiusque camelis tam hilari promtitudine potum dederat, eumque in domo paterna exceperat hospitio. Sic & Abraham hospitij munus accepit infantem, qui matri risum fecit, & toti mundo *Genes. 24.* *Ge. 18. 21.*

gaudium attulit, in eo cuius figura erat. Isaac enim risum significans, Christum referebat, in cuius natiuitate, Angeli gaudium magnum euangelizauerunt, quod futurum erat omni populo. Martha quoque Christum excipiens hospitio, fratris sui Lazari resuscitationem impetrauit, totique familiæ benedictionem. Ita Zachæus excepit illum gaudens in domum suam, quem Dominus (inquit Ambrosius) mansionis suæ claritate nobilitat. Nec mirum, quòd se apud hunc non inuitatus inuitarit; sciebat enim vberem hospitij sui esse mercedem. Salus vtique illi domui facta est: atque ita munificentiùs exornata, quàm si repleta fuisset diuitijs. Ita & duo Discipuli in Emaus hospitalitatis suæ peramplum beneficium acceperunt, cùm & oculi eorum aperti fuerint, cor incensum charitate, & fides ad salutem necessaria, diuino colloquio roborata: quin (vt piè aliqui sentiunt) supersubstantiali illo pasti edulio, in alios sunt planè viros immutati.

Luc. 2. *Ambros. lib. 8. in Luc. 19. ca.* *Luc. 19.* *Luc. 24.*

B. Maria hospitio excepit Dei filium.

Verùm, omni est comparatione maius, quòd singulare illud mundi pereuntis solatium, sanctissima inquam virgo, atque eadem Dei mater Maria, sicut Saluatorem nostrum, sub mundi vesperam in hanc miseriarum vallem descendentem, purissimo virginalis vteri suscepit hospitio; ita ipsa ab eodem vicissim in summo cæli habitaculo gloriosissimè fuit collocata. Et (vt cum D. Bernardo loquar) quantum gratiæ in terris adepta est præ ceteris, tantum & in cælis obtinet gloriæ singularis.

Schemat. 5. Cap. 6.

Iucundum hospitalitatis exemplum.

NOn erit abs re, considerare, quàm soleat olim apud Ethnicas & barbaras quoque nationes, munus hospitalitatis esse in veneratione. Ex eo siquidem vel solo argumento colligi posit, quanta apud antiquos fuerit eius religio, quòd in Iouis ipsius (quem tamen illi Deorum optimum maximum faciebant)

bant) tutela ac patrocinio hospites esse existimarint, & ea propter Iouem hospitalem nuncupauerint. Huc versus ille Poëtæ spectabat:

Iuppiter, hospitibus nam te dare iura, loquuntur: *Virg. 1. Æneid.*

vt de his occasione hospitalitatis Abrahæ P. Pererius.

Narrat Iacobus de Voragine, appositum valde, licet mirabili occasione ortum, hospitalitatis exemplum de Iuliano hospitatore. *Iulianus hospitator.* Is errore magis quàm furore parentes interemit: cùm enim summo mane domum reuersus, in suo vxorisque cubili dormientes illos offendisset, putauit vxorem esse cum adultero: & educto repentè gladio, ambos transfixit. Vxor autem antequam ille aduenisset, ad ecclesiam perrexerat: re tandem cognita, vbertim fleuit. Vtque commissi veniam promereri posset, relicta domo, prope fluminis ripam, vbi multi vado transeuntes peribant, xenodochium posuit, & viatores tecto excipere, & nauicula transuectare gratuitò cœpit. Postremò (ecce quod vrgemus, opimum talis officij præmium) diuinitus dictum sibi audiuit, quòd culpam eluisset *hospitalitatis merito*. Parentum ergo interfector, susceptor hospitum, factus est cæli habitator. Hæc ita Marulus.

At nunc istum humanitatis & beneficentiæ tractatulum, *Hospitalitatis vtilitas.* eorum occasione susceptum, qui *occasionem*, velut gratum hospitem gratanter admittunt, alio quodam non illepido exemplo concludamus, quod ipsi D. Gregorio Thaumaturgo accidisse scribitur. In quo non solùm ipsius hospitalitatis officium, sed ipsummet occasionis obseruatæ studium, nos nostri propositi tenaciores efficiet; docebitque (quod primariè intendimus) dignam occasionis oblatæ rationem habere. Quum D. Gregorius Thaumaturgus *Ex Greg. Nyss. in vita Gregor. Thaum.* Neocæsareæ Episcopus, vrgente procellæ angustia, in Alpibus ad fanum Apollinis diuertisset, à sacerdote licet profano officiosissimè exceptus est. Post cuius discessum, accessit sacerdos ex more poscere consulta, & responsa (ab idolo videlicet) sed nihil inde responsi veniebat. Iterum & iterum sacerdos victimas repetit, & nihilominus semper silentium permanebat. Cumque sacerdos stupore æstuaret,

in

in somnis dæmonium apparens, se nihil posse fatetur. Percontantique causam, ait, aduentu Gregorij Episcopi se esse expulsum. Et cùm perquireret sacerdos, quid remedij daretur: ait, non aliter licere sibi ingredi locum illum, nisi Gregorius permisisset. Quibus auditis sacerdos secutus est B. Gregorium; & ad eum perueniens, rem ex ordine pandit; humanitatis suæ atque hospitalitatis gratiam commemorat, querelam numinis exponit, ademtam facultatem quæstus sui deplorat, ac reddi sibi omnia in pristinum statum deposcit. Itaque scribit B. Gregorius epistolam in hæc verba; Gregorius Apollini. Permitto tibi redire ad locum tuum,& agere quæ consueuisti. Quam epistolam cùm posuisset iuxta simulacrũ,adfuit dæmon responsa poscenti. Quod ille admirans, & dicens penes se, quòd Gregorius erat maior illo; clausis ianuis fani, adijt Gregorium, & prostrauit se ad pedes eius, rogans vt illi se Deo offerat, cuius virtute Gregorius Dijs gentium imperabat. Qui cùm instaret,catechumenus factus est ab eo; posteà liberatus, & in tantum vitæ merito ac fidei virtute profecit, vt ipse in Episcopatu Gregorio successor exstiterit. Ecce,dum Gregorium hospitem sacerdos iste profanus excepit, salutis suæ simul *Occasionem* diuinamq; gratiam excepit hospitio. Vnde factum est, vt dignam tantæ hospitalitatis mercedem acciperet; de idololatriæ impietate, ad æterni Dei cultum translatus; & de sacerdote satanæ, Dei veri minister effectus.

Ælian. var. hist. lib. 13.

Hospitis infidelitas.

Sed quid si ex abũdanti, & cum speciali Lectoris venia, hîc planè contrarium exemplum adiunxero? Ita narrat illud Ælianus. Mitylenensis quidam, nomine Macareus, sacrificulus Bacchi, vultu quidem singularem præ se ferebat mansuetudinem & æquitatem; ceterùm, omnium hominum erat impijssimus. Accidit quodam tempore, vt hospes ad eum veniret, & in eius fidem aliquantum auri deponeret. Macareus in recessu templi, eruta terra aurum defodit. Interiecto deinde tempore, reuersus hospes aurum reposcebat. Quem cùm ille, tamquam restituturus depositum, in templum introduxisset, morte affecit: atque effosso auro, hospitem in eius locum imposuit,

posuit, & recondidit: ac quemadmodum homines, sic etiam Deum clam esse arbitrabatur. Verùm euentus longè secus declarauit. Quare, paucis diebus exactis, triennalis Dei solemnitas aderat. Tum cùm ille magna celebritate diuinam rem obiret, atque in cæremonijs festalibus occupatus esset, duo filij eius domi relicti, patris immolationem sacrosanctam imitabantur: accedentesque ad aram paternam, ardentibus adhuc holocaustis, iunior collum præbebat, adultior verò cùm inuenisset æruginosum ensem, fratrem, ad similitudinem victimæ, mactauit. Familia conspecto facinore, vociferata est. Mater audito clamore exsilijt: vidensque trucidatum alterum, alterum ensem recenti sanguine conspersum manu tenentem, arrepto ex altari torre, superstitem filium interfecit. Allatum est cædis domesticæ nuncium ad Macareum, qui relicto sacrificio, quàm potuit furentissimo impetu & iracundia in ædes insilijt, atque tæda, quam habebat, vxorem interemit. Scelus in omnes homines euulgatum est, comprehensusque Macareus, & in tormentis examinatus, confessus est, quæ in templo quondam perpetrarat. In ipsis verò quæstionibus vitam amisit. Horrendum hîc diuino nutu pro violata hospitalitatis fide supplicium, tam deterret ab omni læsionis iniuria; quàm in præcedenti exemplo remuneratum hospitij munus, inuitat ad diligens hospitalitatis officium.

Horribilis Dei vindicta.

Non frustrà igitur adolescentes isti prudentes in hoc schemate, ex animo Cælestem nuncium, Tẽpus, & Occasionem, vt hospites gratos excipiunt; cùm (vt prudentem quemque in suo officio repræsentant) non ignorent, quanti referat, se erga tales hospites præbuisse humanos.

Angelus, Tẽmpus, Occasio, & Dei donum, hospitũ instar excipiuntur.

D Dicit propterea vnus eorum TEMPORI; *Hospes gratus ades.* Sic & consequenter reliqui, magna animorum exultatione profitentes, maximum compendium ex ipsorum tam felici præsentia exspectandum.

Et verè ita res habet; nam tempore opportuno aptaque occasione, diuina gratia duce, nihil optabilius; rem aliquam præsertim eximiam meditanti. Quantæ verò sit miseriæ, illis vel maximè optatis destitui, quis dicat? Hinc isti dextras,

pacis, fidei, amorisque testes, proferunt; præbentque se ad omne obsequium quàm promtissimos. Angeli è cælo tantum boni profectus & salutis studium miro applausu commendant; & quasi protensis corollis & præmijs, ad occasionem tanti boni capessendam, animant vniuersos.

Et quis neget, quin omnes (quotquot cum istis iuuenibus studiosi sunt occasionis obseruatores) hoc intùs sentiant, quasi quodam instinctu diuino, quod de Ionatha expressum legimus? *Vidit Ionathas, quia tempus eum iuuat:* vt & inuitabat occasio.

1. Mach. 12

Tunc proculdubiò tempus est, & animum excitandi, & manus ad opus extendendi, cùm illa, quæ ad facti opportunitatem pertinent, suo quasi nutu & impulsu inuitare & incitare videntur ad agendum. Cùm enim (vt dicitur) tempus postulat & res; vel ignauus, vel stultus, vel malus sit oportet, qui quod facto est opus, neglexerit. Ferrum siquidem dum cādet, cudendum est: vt & emollita igne vitrorum conficiendorum materia, expeditè formanda est, dum se præbet tractabilem.

Ferrum dū candet, cudendum

Sic & nautæ serenitate halcyonis indicio obseruata, se statim ad vela faciendum expediunt, de quatuordecim dierum tranquillitate securi. Halcyon siquidem auis maritima, vt scribit Ambrosius, in arena & maris littore oua ponit, medio ferè hyemis. Et si antè vndosum & tempestuosum fuerit mare, statim positis ouis subsidit tempestas, venti cessant ad septem dies, tamdiu enim oua fouet: & iterum adhuc septem dies mitescit mare, quamdiu enutrit halcyon suos pullos. Hanc opportunitatem studiosè obseruant nautę, illosque ob id dies; Halcyonidas vocant. Vnde & Plautus: Alcedonia sunt in foro. Ob tranquillitatem scilicet & iustitium, cessante omni strepitu forensi.

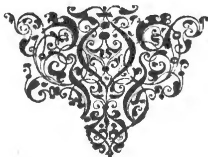
Amb. Hexam. lib. 5. cap. 13. De Halcyone.

ORA-

ORATIO V.

Pro vera cælestium donorum agnitione.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui omnia in menſura, numero, & pondere diſpoſuiſti, & opportunum vnicuique rei tempus ordinaſti; mentes noſtras tua luce purifica, noſtrasque voluntates ſtudio ſalutis accende; vt & cæleſtia tua dona cognoſcamus, & tempus ad omne opus bonum accommodum alacres acceptemus; quò fructum tantæ opportunitatis & gratiæ in cæleſti patria conſequamur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

A. *En tibi, care, mei magnum in te pignus amoris.*
Hoc si solicitè serues, et noueris vti;
Magnus eris quondam. B. *Grates ago Nympha perennes.*
C. *O præstans donum, dono præstantius omni!*
D. *In pretio sint dona tibi: dein vtere iuxta*
Numinis instinctum, et Ductorum iussa tuorum.
E. *Scire volo ad quantos* OCCASIO *ducat honores.*
F. *Quilibet ergo suo fungatur munere.* G. *Faxo.*
H. *Ne dubita; mens ista mea est, mens ista meorum.*
I. *Angele, sic nostris vsque insidiabere lucris?*

Schematis 6. explicatio;

Quo, quàm alacres OCCASIONIS *commoda prudentiores amplectantur, ostenditur.*

Schemat. 6. Cap. 1.

Liberalitatis ac remuneratæ hospitalitatis exempla, per OCCASIONEM.

VEMADMODVM præcedenti schemate opportunam *Temporis Occasionisq́;* obortæ præsentiam, sub gratorum hospitum typo repræsentauimus; ita non inconuenienter hoc schemate beneficium vtilitatemq́ue ipsorum, quando debito studio excipiuntur, præstantibus donis, quibus suos beant ornantq́ue hospites, assimilabimus. Hospitalitas remunerata.

Proinde, sicut sub hospitij titulo impigram OCCASIONIS obseruantiam ibi commendauimus; ita hîc fructum ex studio eidem exhibito prouenientem, sub nomine munerum, quæ suis hospitibus elargitur, exponemus. Occasionis acceptæ commoda.

In primis illud Aristotelis in medium proferatur, quod toti iuuenum exhilaratorũ proscenio seruiet, & ad munerum distributorum explicationem muniet viam. Nulla res, inquit, perinde parit gaudium, vt beneficentia. Verè se rem ita habere, quotidianus vsus demonstrat. Cuiuscumque etenim conditionis vel ætatis sint homines, videas omnes statim miranda gestire lætitia, si munerum distributio liberalitate cuiusquã oboriatur. Vnde fit, vt in maximis quacumque de causa iucunditatibus, publicisq́ue potissimùm gaudijs, ne quid ad tantæ rei desit perfectionem, munera distribuantur, publica insti- Liberalitas *Aristot. de dispue. Philos.* Munera.

institiuantur conuiuia, dolia vini integra dapesque in publicum liberæ exponantur, discique argentei atque orbes cum ipsis mappis, quandoq; è sublimi in vulgus proijciantur, quin & pecuniæ vis non modica ab illis aliquando spargatur, quorum occasione publica illa exultatio celebratur: vt lautia taceam hospitibus legatisque olim præberi solita. Hinc in sacra
Esth. cap. 9. Scriptura legimus; quòd, cùm iam Aman Regis Assueri mandato suspensus esset, sumtaque de hostibus Iudæorum condigna vindicta, festos dies egerint Iudæi præ communi lætitia; quos & soléni ritu, vertente semper anno seruari mandarunt; essentque dies epularum atque lætitiæ. & mitterent sibi inuicem ciborum partes, & pauperibus munuscula largirentur.
Esther 2. Quin iam anteà, cùm Esther à Rege loco Vasthi in reginam electa esset, posuissetq; diadema regni in capite eius; *iussit rex conuiuium præparari permagnificum cunctis principibus & seruis, pro coniunctione & nuptijs Esther. Et dedit requiem vniuersis prouincijs, ac dona largitus est, iuxta magnificentiam principalem.*

Quapropter & Apostolus, quando dicit, vnicuique nostrûm à Christo datam esse gratiam, secundùm mensuram donationis Christi, etiam quomodo liberalitas illa, triumphi ipsius maximi non minima pars fuerit, ostendit; cùm ita ex
Psalm. 67. Regij Prophetæ concentu triumphantem prosequitur. *A-*
Ephes. 4. *scendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.* Septiformem cum primis Spiritus sancti gratiam, cuius è multis singularis est fructus, gaudium: deditque deinde inexhaustum gratiæ multiformis thesaurum, quo dotauit Ecclesiam, matrem filiorum lætantem.

Præter exempla præcedenti schemate prolata, vberem hospitalitatis vtilitatem attestantia, alia hîc paucula, vt & sequenti capite, licebit annectere, propter duorum horum schematum affinitatem.

Vidua Sarephtana. Hospitij occasione vidua illa Sarephtana, Eliæ beneficio, longam rigidamque illam annonæ caritatem, famem, mortemque superauit: demortui quoque filij vitam impetrauit. Quocirca & Elias innuens tantum beneficentiæ hospiti suæ quodam

quodam iure deberi, sic ait, dum pro filio eius Domino supplex deprecatur: *Domine Deus meus, etiámne viduam, apud* 3. Reg. 17.
quam ego vtcumque sustentor, afflixisti, vt interficeres filium eius? Reuertatur, obsecro, anima pueri huius in viscera eius. Exaudiuit autem Dominus vocem Eliæ; & reuersa est anima pueri intra eum, & reuixit. Tulitq́; Elias puerum, & deposuit eum de cænaculo in inferiorem domũ, & tradidit eum matri suæ. Magnum verè beneficium, quia denuò ei filium dedit: & insuper ad veri Dei agnitionem est hac occasione adducta: dicens, *Nunc in isto cognoui, quòd vir Dei es tu.*

Schemat. 6. Cap. 2.

Piæ hospitalitatis vtilitas, alijs adhuc exemplis illustratur.

MEritò huic alterum non multum absimile, & quidem præstantius adiungamus: in quo, & *Occasionem* in hospite hospitio exceptam, & affluentem eius munificentiam quasi in conspectum adducemus. Et quia tam viuidè res ista nos doctura est, quàm studiosi Occasionis & Diuinæ gratiæ exceptores esse debeamus, ipsam sacræ Scripturę historiam ad verbum, non pigebit adiungere; quæ sic habet: *Facta est autem quædam dies, & transibat Eliseus per Sunam* (ciuitatem:) *erat autem ibi mulier magna, quæ tenuit eum, vt comederet panem. Cumq́; frequenter inde transiret, diuertebat ad eam, vt comederet panem. Quæ dixit ad virum suum: Animaduerto quòd vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter.* [Ecce occasionis se non rarò offerentis obseruationem; iam studium in illa excipienda considerato.] *Faciamus ergo ei cænaculum paruum, & ponamus in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrum: vt cùm venerit ad nos, maneat ibi. Facta est ergo dies quædam, & veniens diuertit in cænaculum, & quieuit.* [Ecce tibi accuratam diligentiam, ne quid desit aut omittatur, quod ad rem faciat, quando tempus opportunum & occasio

Munificẽtia per Occasionem.

4. Reg. 4.

Mulier magna.

Hospitij fructus.

occasio rei cuiuscumque benè gerendæ, se offerunt. Iam verò fructum & vtilitatem *Occasionis* arreptæ, velut hospitis grati beneficium ac munus, in eodem hoc exemplo obseruemus.] *Dixit Eliseus ad Giezi puerum suum: Voca Sunamitidem istam. Qui cùm vocasset eam, & illa stetisset coram eo, dixit ad puerum suum, loquere ad eam: Ecce, sedulè in omnibus ministrasti nobis, quid vis vt faciam tibi? Numquid habes negotium, & vis vt loquar Regi, siue Principi militiæ? Quæ respondit; In medio populi mei habito. Et ait; Quid ergo vult, vt faciam ei? Dixitque Giezi; Ne quæras; filium enim non habet, & vir eius senex est.* Beneficium suggerit, quod propter illius temporis rationem, futurum sciebat longè gratissimum, & quouis pretioso munere pretiosius; sobolem scilicet, & auitum heredem. *Præcepit itaque vt vocaret eam: quæ, cùm vocata fuisset, & stetisset ante ostium, dixit ad eam; In tempore isto, in hac eadem hora, si vita comes fuerit, habebis in vtero filium.*

Masculus fœtus, virtus, & vera conuersio.

Neque hoc solùm beneficij retulit mulier tam hospitalis, sed & eumdem filium iam grandescentem, nimioq; solis ardore exstinctum, precibus eiusdem sui hospitis rediuiuum accepit. Itaque occasionis benè acceptæ munificentiâ, & vidua facta, vt masculum fœtum, in lucem producimus, & verè patramus; & quæ fortè casu quodam collapsa fuerint, non minori cum fructu & gaudio, occasionis obseruatæ præsidio, restaurata recuperamus.

Rahab meretrix. *Iosue 2.* *Iosue 6.*

Rahab meretrix pro hospitalitate exploratoribus Iosue in Iericho præstita, quasi *Occasione* cælitus missa, prudenter vsa, & sibi suisque omnibus in vrbis expugnatione vitam salutemque promeruit, & (quod caput est) habitauit cum parentibus & amicis in medio Israel; facta iam quasi vna de cœtu populi Dei. Quis occasionem etiam remotissima de causa velut peregrè aduentantem non libenter excipiat, cuius ope, & mortem euadat æternam, & cælestibus ciuibus inseratur?

Ipse quoque Dominus noster, in communi illo, causâ salutis nostræ suscepto hospitandi iure, in hoc mundo, monstrauit apertè, quanti esset meriti venientem excipere. In propria quidem venientem, sui, magno ipsorum malo, non receperunt:

perunt: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem* *Ioan.1.*
filios Dei fieri; his qui credunt in nomine eius. Idipsum quoque postmodú de se & Patre suo cælesti promisit: *Si quis diligit me,* *Ioan.14.*
sermonem meum seruabit; & Pater meus diliget eum: & ad eum veniemus, & MANSIONEM *apud eum faciemus:* gratiam Spiritus sancti multiplicem, tam charo suo hospiti multis afferens argumentis.

Æternæ quoque beatitudinis mansione gratiam hospitalitatis compensandá ex sacra Scriptura didicimus: iuxta Christi promissum: *Vt recipiant vos in æterna tabernacula.* Vnde *Marul.lib. 1.cap.3.* Onesiphorus Ephesius, discipulos Christi suscipere solitus, sic ab Apostolo Paulo benedicitur, vt dubitare non sit, quin hospitalitatis officijs æternæ vitæ premia sibi compararit. *Det,* inquit, *misericordiam Dominus Onesiphori domui, qui sæpe me refrigerauit, & catenam meam non erubuit: sed cùm Romam venisset, solicitè me quæsiuit, & inuenit. Det illi Dominus inuenire misericordiam à Deo in illa die. Et quanta Ephesi ministrauit mihi.* *2.Tim.1.* O felix igitur Onesiphorus, qui aliquando auditurus est optatissimam vocem illam vocantis Domini, ac dicentis: *Veni benedicte Patris mei, posside paratum tibi regnum à constitutione mundi: hospes enim eram, & collegisti me.*

Martyrius vitæ honorabilis monachus (vt D. Gregorius *Martyrius monachus.* narrat) leprosum quendam in via repertum vlteriùs progredi *D. Gregor. super euág.* non valentem, pallio inuolutum in humeros sustulit, & ad monasterium quò tendebat benignè deportauit. Cumque *Videns Iesus ciuitatem fleuit super illá.* monasterio appropinquabat, Pater spiritualis eius loci magnis clamare vocibus cœpit: Currite, ac ianuas monasterij citò aperite: quia Frater Martyrius venit, *Dominum* portans. *Luc.19.* Statim verò vt Martyrius ad monasterij aditum peruenit, is qui leprosus esse putabatur, de collo eius desiliens, & in nota Christi Saluatoris specie apparens, ad cælum vidente Martyrio est reuersus; eique ascendens dixit; Martyri, tu me non erubuisti super terram; ego te non erubescam super cælos. Ingressum in monasterium rogauit Pater, Frater Martyri, vbi est quem portabas? Cui ille: Ego, si sciuissem quis esset, pedes eius tenuissem. Tunc eidem Martyrius narrauit, quòd cùm eum

N por-

portaret, pondus eius minimè sensisset. Nec mirum, quomodo enim pondus eius sentire poterat, qui portantem portabat? Cælesti itaque mansione, terrenæ hospitalitatis officium compensatur.

Schemat. 6. Cap. 3.

Malè exceptæ OCCASIONIS, *& inhospitalitatis punitio.*

Inhospitalitatis indignitas. VErùm, vt appositu contrarij tam illustre munus hospitalitatis magis eluceat, & ex neglectæ occasionis damno, fructus admissæ obseruatæque meliùs innotescat; oculos, si lubet, in ingratos hospites, saltem obliquè & per transennam conijeiamus; atque ab illis incipiamus, quos præcedenti capite attigimus, qui Christum in propria venientem non receperunt.

Luc. 2. Matth. 2. Vt etenim nasciturо nō erat locus in diuersorio, & iam natus peregrinam regionem (Ægyptum scilicet) coactus est petere; ita vir factus à suis reiectus, exclusus, & non nisi in mortem quæsitus fuit. Ioan. 7. Luc. 4. *Neque fratres quidem eius* (hoc est, amici & cognati) *in eum credebant*. Et communis Prophetarum exilij particeps, acceptus non fuit in patria sua: & tandem in suis Apostolis, in fide, gratia, in sacrosanctis Sacramentis, omnique salutis occasione, quam verus Samaritanus in hunc mundum intulerat, indignè exceptus, persecutione plusquam hostili coarctatus, explosus est. Occasionis contemtæ punitio.

Inhospitalitatis merita pœna. Sed qua mercede tantam in immeritum immo optimè meritum excercuerint inhumanitatem, quis ignoret, qui excæcatam, extorrem, totique humano generi exosam intereà Iudæorum gentem attenderit? Ita in figura ipsorum stultus ille Nabal, pro sua inhospitalitate, & ingratitudine intoleranda, olim malè perierat. Nabal stultus. Dauid siquidem (non obscurè Christi typum præ se ferens) suis militibus annonæ quidpiam ab eo postulaturus, occasionem ad id optimam captauit, ipsique

que Nabalo optabilem benè merendi tali facto præbuit occasionem. At, verba ipsius audiamus, quibus instructos à se decem iuuenes, eam ob causam, ad illum delegauit.

Ascendite, inquit, *in Carmelum, & venietis ad Nabal, & salutabitis eum ex nomine meo pacificè. Et dicetis, Sit fratribus meis & tibi pax, & domui tuæ pax, & omnibus quæcumq; habes, pax. Ex multis annis saluos faciens tuos, & omnia tua; audiui quòd tonderent pastores tui greges tuos, qui erant nobiscum in deserto. Nũquam eis molesti fuimus, nec aliquando defuit quidquam eis de grege, omni tempore quo fuerunt nobiscum in Carmelo. Interroga pueros tuos, & indicabunt tibi.* [Imaginare, Lector, te hîc audire *Occasionem* cuncta opportuna narrantem, quò faciliorem mollioremq; sibi sternat viam, vt admittatur.] *Nunc ergo inueniant pueri tui gratiam in oculis tuis: in die enim bona venimus* (Ecce temporis opportunitatem.) *Quodcumque inuenerit manus tua, da seruis tuis, & filio tuo Dauid.* Quid suauius, quid gratius, quid magis ad manum, quàm se sponte insinuantem amplecti occasionem? 1. Reg. 25. Dies bona, opportuna.

At nunc ex aduerso considera ingrati hospitis austeritatem, rusticitatem, plusquam barbaricam inhumanitatem; talemque se arbitretur, quisquis opportunam vt cælo demissam rectè agendi occasionem, repulsam pati coëgerit; Gratijs ipsis licet indignátibus. Ita sequitur in sacra historia sacri istius & reprobi Nabal. *Respondens autem Nabal pueris Dauid, ait; Quis est Dauid? & quis est filius Isai? hodie increuerunt serui qui fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes meos, & aquas meas, & carnes pecorum quæ occidi tonsoribus meis, & dabo viris quos nescio vnde sint?* Ecce stupiditatem hominis merè ingrati; & verè secundùm nomen suum, stulti, ex vltimis terræ finibus, & summo cælo petendam occasionem fastidientis. Quam nisi meliùs instructa, saniori mente, melioríque officio mox resumsisset prudens eius vxor Abigail, iam actum erat de ipso Nabal, totáque eius è pilo pendente familia. Ingrati hominis stupiditas.

At, veluti ipsa communem domus calamitatem prudenter auertit, ita ipse tam ingratus hospes non tulit impunè tam intolerandam indignitatem. Sic sacræ testantur literæ: *Dilu-*

culo cùm digeßiſſet vinum Nabal, indicauit ei vxor ſua, verba hæc: & emortuum eſt cor eius intrinſecus, & factus eſt quaſi lapis.

Ita vindex eſt ſui ipſius ipſa mali perpetrati neglectæque occaſionis mordax conſcientia, iuſtaque metanœa. Neque tamen hic mali finis. *Cumq́ pertranſiſſent decem dies, percuſsit Dominus Nabal, & mortuus eſt. Quod cùm audiſſet Dauid, mortuum Nabal, ait; Benedictus Dominus, qui indicauit cauſam opprobrij mei de manu Nabal, & ſeruum ſuum cuſtodiuit à malo: & malitiam Nabal reddidit Dominus in caput eius.*

Sic inuenias hodie quoſdam, tam agreſtes præſtantiſſimæ rei & optimæ occaſionis contemtores, & econtrà noxiæ alicuius oblatæ cauſæ tam ſtudioſos amicos, vt meritò in illos famoſus ille Leoninus verſus intorqueatur:

Vngentem pungit, pungentem ruſticus vngit.

Ruffini triſtis exitus. Ruffinus hîc pro exemplo in medium procedat. Tam ipſi ſe inſinuauit Occaſio, vt alienigena, magus, & humili loco natus, in Theodoſij imperatoris amicitiam perductus, ſummos conſecutus fuerit Conſtantinopoli magiſtratus: tam verò ingratus hoſpes, vt non niſi malum pro bono rependerit. *Zoſimus lib. 5. Claudianus lib. 6. D. Hieron. epiſt. 3.* Tam ſiquidem fuit improbus, vt auctor fuiſſe credatur, vt Theodoſius imperator præter conſuetudinem moremque ſuum, aduerſus Theſſalonicenſes crudeliſſimè, nullo habito delectu ſontium & innocentium, deſæuiret. Eò ſuperbiæ, eoque prouenit arrogantiæ, vt generum habere conaretur Imperatorem: eò auaritiæ, vt præ nimia auiditate totum Romanum miſceret imperium; atque ad eius inuaſionem barbaris quibuſcumque oſtia patefaceret, immo & inuitaret, vocaret, atque etiam promiſſione compelleret, iniens cum eorum ducibus clandeſtina fœdera. Sed quàm condignis præmijs remunerata fuerit barbari ingratique hominis indignitas, Fortunæ ipſius auctoribus ſtruentis inſidias, & efferatas demulcentis nationes, docebit euentus.

Cùm ſiquidem rebus omnibus (vt credebat) ritè confectis, quo tandem imperator à militibus acclamaretur, repentè ab exercitu circúdatus ita omnium gladijs haſtiſq; confoſſus eſt,

est, vt singulis ferè singula partita Ruffini membra, pro trophæis cum pompa ab exercitu in vrbem sint relata. Eminebat caput impositum pilo. Sed & iucundum afflicto populo Constantinopolitano spectaculum Ruffini dextra præbuit: quæ à milite secta, cùm ex ipsa sectione nerui qui mouent articulos prominerent, iisdem vel attractis, vel remissis, manus ipsa claudi poterat & aperiri, ludusque militi facta est, conuersaque in ludibrium Ruffini rapacitatis: cùm miles eandem pansam tendendo, mendicare Ruffinum obolum dictitabat; oblatoque palmæ obolo, tractis mox neruis, attractis strictisq; digitis, eum à Ruffino auide acceptum significabat. Dextra Ruffini ludibrio habita.

Schemat. 6. Cap. 4.

Alia non impunè spretæ Occasionis exempla.

IMprudenter & Hanon egit, qui legatos, honoris consolationisque gratiâ à Dauide rege missos, probris affecit, & cum ignominia explosit, sed non impunè: quod etiam malè tractatæ occasionis specimen refert non obscurum. Sic enim legimus: *Factum est autem post hæc, vt moreretur rex filiorum Ammon, & regnauit Hanon filius eius pro eo. Dixitq; Dauid: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo Dauid, consolans eum per seruos suos, super patris interitu.* [Ecce tibi occasionem pacis & amicitiæ, omniumq; bonorum, quæ ex coniunctione animorum inter reges & principes oboriri solent, fores pulsantem, & quærentem hospitium.] Occasionis neglectæ pœna. 2. Reg. 10. Hanonis ingratitudo.

At, quid accidit? num intrò recepta grataque fuit? Audiemus. *Cùm autem venissent serui Dauid in terram filiorum Ammon, dixerunt Principes filiorum Ammon ad Hanon dominum suum: Putásne quòd propter honorem patris tui miserit Dauid ad te consolatores, & non ideò, vt inuestigaret & exploraret ciuitatem, & euerteret eam, misit Dauid seruos suos ad te?* O ingratitudinem! ô maleuolentiam! notate, obsecro, Occa-

sionis optimæ sinistram interpretationem, defectu iudicij & prudentiæ & exuberante nequitia. *Tulit itaque Hanon seruos Dauid, rasitq; dimidiam partem barbæ eorum, & præscidit vestes eorum medias vsque ad nates, & dimisit eos.*

Videre hîc est quasi spectaculum in theatro mundi exhibitum Occasionis opportunissimæ ludibrio habitæ, & vix est qui consideret doleatque eius vices tam miserandas, & tamen in caput vniuersæ multitudinis redundantes. Vt enim ingratus hic hospes Hanon suæ stultitiæ pœnas dedit, bis statim pòst bello victus & subiugatus, ita grauissimæ ferè semper superuenire solent post neglectam eiusmodi occasionem calamitates; sed rarò parumque animaduertitur vnde proueniant, sicque fit in dies maior ac maior rerum optimarum iactura.

Si quis Thamnatha ciuitatis ciuiumque eius Philistinorum afflictionem commeritam his velit apponere, per me licebit. Illi siquidem Samsoni fecerunt iniuriam, parumque grati ipsi fuerunt hospites: pater enim nouæ nuptæ dedit eam alteri viro, Samsone secluso. Ita & ciues Gazæ durum ei præbuerunt hospitium: nam circumdantes eum, positis in porta custodibus, tota nocte cum silentio præstolati sunt, vt facto mane exeuntem occiderent. Sed vtrisque cessit ex merito, & condignas violati iuris hospitij luerunt pœnas.

Iudic. 15. Samson. *Iudic. 16.*

Ita obfuit, occasionem non dignouisse neque obseruasse. Sed notandum, quod in eiusdem historia, dum parentes eius mirarentur, quòd vxorem Philisthæam expeteret, additur; *Parentes autem eius nesciebant, quòd res à Domino fieret, & quæreret* OCCASIONEM *contra Philisthijm: eo enim tempore Philisthijm dominabatur Israeli.*

Id ipsi ita merebantur, vt occasionem sibi aduersantem experirentur afflicti, qui tot modis oblatam in bonum, erant contemturi. Poterant siquidem & occasione initi coniugij; & spontanei in Gazam ingressus, non solùm cum Israele meliorem inire gratiã, verumetiam hac Occasione ad notitiam veri Dei peruenire. Sed nunc ad singulorũ iuuenum munera perscrutanda accingamur; qua in consideratione, vtilitatum Occasionis benè acceptæ multiplicem distinctionẽ expendemus.

Schemat.

Schemat. 6. Cap. 5.

Munerum titulis, vtilitates OCCASIONIS *benè habitæ explicantur.*

A IN primis, prout OCCASIO in hoc ſchemate prudentibus iſtis probiſque iuuenibus varia diſtribuit munera, ita per hunc agendi loquendiq; modum oſtenditur, varia læta, vtilia, magnifica, ac ſalutaria per occaſionem ijs poſſe obuenire, qui eam diligenter obſeruarint. Munera ex Occaſione manantia.

B Exempli gratiâ, primo illi palmæ ramum in manus prębet: quo ſignificetur, non rarò alicui præclaræ alicuius victoriæ præſtare occaſionem, ſi cordi habeat, & manum adhibeat operi, priuſquam elabatur. Neque id tantùm in puerili palæſtra, aut virorum ludicris certaminibus, vel in ſerijs etiam belli grauiſſimi expeditionibus, à quibus totius Reipublicæ dependeat ſalus; verumetiam in illo maximi momenti conflictu, qui inter hominem iuratiſſimoſque animæ ipſius hoſtes quotidie exercetur. Palmę donatio.

Palma datur, dum victoriæ adipiſcēdæ opportunitas à Deo confertur. Extende manum, vtere conceſſis, ne neglige; Deus facientem adiuuabit. Scimus apud Romanos palmam ſignum victoriæ eſſe ſolere: vnde & toga palmis intexta triumphatoribus obtingebat.

C Alteri turgens ære crumena, talentiſve euangelicis refertum marſupium, & ſimul roſarium, ſeu globulorum precariorum ſertum, pro dono cedit: quo innuitur, excellentem ſæpe magnis æquè & paruis occaſionem dari, cuius adminiculo ad diuitias, veras pręſertim ac ſpirituales, ad dotes animi raras, & ad lauream veræ pietatis ac virtutis emergant, ſi tam diuino munere ſe dignos effecerint: norintque opportunè ſequi, quò ipſa rei oblatæ anſa eos trahit, ſibique ipſi non deſint. Largitio.

Vnde ſiquidem aliqui ad tam eximias virtutum, eruditionis, ſublimitatis & gradus excelſi laudes euecti ſunt; niſi quia conceſſa

concessa diuinitus temporis occasionisque seu personarum vt certorum talentorum opportunitate prudenter sunt vsi? Non importunè eapropter in hoc schemate admonet Angelus, vt dona, hoc est Occasionis datæ benignitas & copia, sint ipsis in pretio, beneque vtantur. D

Scientiæ munus.

Tertiò liber in sortem venit, quo satis manifestè declaratur, quàm fecunda frequenter alicui detur occasio, non solùm vt ad variarum artium cognitionem accedat, verumetiam vt ipsa sanctorum scientia, rerumq; cælestium notitia repleatur, modò eam non negligat. Adeò vt de ipso dici possit, quod quasi è redundanti promtuario proponit Sapiens: *Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, & in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conseruabit, & in versutias parabolarum simul introibit. Occulta prouerbiorum exquiret, & in absconditis parabolarum conuersabitur. In medio magnatorum ministrabit, & in conspectu præsidis apparebit. Collaudabunt multi sapientiam eius, & vsque in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius, & nomen eius requiretur à generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes, & laudem eius enunciabit ecclesia.* E

Eccli. 39.

Scientia sanctorũ.

Quid aliud esse dicas, cur aliqui sanctorum in Ecclesia tam celebres præ doctrina effecti sint, & interim alij in seculo tam ignari, vt pueri paruuli eos interdum superent in rebus salutis ac fidei; nisi quòd illi datam à Deo, seu præceptorum obsequio, seu creaturarum mutarum auxilio, occasionem sedulò sunt amplexati, isti verò vel non captarint, vel obiectam quoque & obtrusam non curarint?

Sapientum mundi insipientia.

Quid item causæ esse existimemus, vt doctissimi quandoq; viri, qui omnes penè totius orbis euoluerint libros, in omni scientiarum genere sint versatissimi; & tamen cum omni suo studio & labore viam vitæ non inueniant; nec in caput illud illúmve paragraphum vnquam inter legẽdum incidant, qui eos veram sui Deique cognitionem edoceat: cumque omni sua scientia, morte stultorum & morte peccatorum pessima moriantur: aliqui verò, etiam tenuissimè in libris scientiisque versati, sed inter arbores & bruta animantia degentes, in cælis mente

mente conuersati, adeò docti ac sapientes euadunt, itáque veram animæ salutem ex omnibus hauriunt, atque si omnes libri, paginæ, apices, resque omnes id expressissimè ipsorum auribus insonarent. Vnde, inquam, ista diuersitas; nisi quòd illi, etiamsi in oculos & os eorum incurrat, inter legendum vel audiendum, scientiæ salutaris occasio, non attendunt, os non aperiunt, & sic non attrahunt spiritum: & quia non gustant cælestia, fastidiunt, & tamquam ad se nihil pertinentia transmittunt: isti verò ex omni re & euentu semper eliciunt occasionem proficiendi in melius; & Domino dante benignitatem, terra dat fructum suum. Ecce itaque neglectæ & benè habitæ occasionis oblatæ diuersitatem.

F Hortatur idcircò TEMPVS valdè appositè, vt quisque benè suo fungatur munere. Sic enim communiter loqui solemus: Tempus monet, tempus exigit, postulat tempus, vocat hora, vt nimirum quod facto opus exsequamur. Diciturque similiter suo loco, tempus vetare, non permittere. Ille porrò, qui in orbem cælestem, quasi præstanti cratere sibi propinatum, toto intendit animi desiderio, & spe magna conijcit oculos, certò confidens se tam opima salutis occasione regnum cælorum consecuturum; omnium nomine fidem facit officij debitè præstandi, in muneribus ab *Occasione* receptis ritè expendendis.

Vtendum concessis.

Regni cælestis occasio obuia.

G

H Vltimo Crucis effigies, de qua Saluatoris nostri figura dependet, beneficij loco concessa est: quo testatum redditur, magnam esse beneficentiam à Deo collatam hominibus, quando tam accommodum salutis acquirendæ thesaurum, tempus, & occasionem, adepti sunt. Meritoque ob id *Tempus gratiæ* appellatur: quod à Christi in carne aduentu, in nouissimum vsque diem decurrit. Quàm multæ nonnumquam alicui ad salutem & vitam viæ, si oblatam occasionem non grauaretur admittere!

Crucis studium salutare.

Schemat. 6. Cap. 6.

Nulla occasio, propriè dicta, cuiquam ad malum datur.

Damna occasionis ad malum acceptæ.

Occasio ad malũ propriè nulla.

Ecclef. 15.

Operæpretium me nunc facturum spero, si occasione tam vtilium munerum *Occasionis* bonæ, detestandorum quoque munerum sinistræ Occasionis (quæ sibi præter fas & æquum hoc nomen vsurpat) pericula ostendero, & docuero fugam. In primis, nulla vmquam legitima ad malum occasio esse homini potest. Ita testatur id Sapiens, à tempore omne malum excludens: *Nemini mandauit Deus, impiè agere: & nemini dedit spatium peccandi.* Ac si dicat: Omnia licita & honesta, quin & indifferentia, modò vsum suum licitum habeant, simul cum bonis & vtilibus, vtcumque sub præceptum cadunt, generaliter sumtum: si qua verò horum præcipi quis inficiatur, spatium saltem eis cõcedi, negare non poterit: quia mala non sunt. Proptereà dicit alibi idem: *Omni negotio est tempus, est & opportunitas.* A Deo scilicet concessa ad id exsequendum. Peccatum verò, vt quod ab omni hominis occupatione & negotio rebusve gerẽdis excluditur, etiam ab omni tempore & opportunitate sequestratur; quia Deus non mandauit cuiquam impiè agere: hoc est, nihil habet à Deo sibi bona pace concessum, quo perpetretur: adeò vt ne quidem punctum temporis vel momentum occasionis opportunum, ad peccandum censeri possit alicui attributum.

Ecclef. 8.

Tempus ad malum, nullum datur.

Ecclef 4.

Idcircò Sapiens alio loco monet: *Fili, conserua tempus, & deuita à malo.* Nihil temporis ei concedendo, quia nihil ei debetur: neque vmquam ad malum occasionem captando, quia numquam tibi iusta peccandi præbetur Occasio. Quòd enim communiter, & indifferenter, etiam in malis rebus, occasio vocitetur, abusus est: & apud Christianos, species ei tantùm & exterior quædam Occasionis apparẽtis delineatio est concedenda. Dum autem ita appellatur, hoc sensu fieri putan-

putandum est, vt illa temporis vel rerum occurrentium ad malum perpetrandum aptitudo & optata commoditas, dicatur occasio: quia eumdem locum supplet in malo, quem in bono iusta sibi tuetur occasio.

Hinc illud Menandri: Ad prauè agendum, parua satis occasio est. Vnde & natum creditur illud adagium: *Occasione dumtaxat opus est prauitati.* *Menand.* *Horat. Epodôn 13. Ode.*

Proprium prorsus huic proposito exemplum est, quando Semei tam plenus omnis mali fuit, vt minima tantùm opus esset occasione, qua totum virus suum in alicuius caput effunderet: itaque Deus ei obtulit Dauidem, qui ex ipsius malitia econuerso maioris meriti occasionem eliceret. Itaque in illum, gurgitem maledictorum velut sentinam copiosissimè euacuauit: adeò vt propterea diceret Dauid: *Dominus præcepit ei vt malediceret Dauid.* hoc est: Quia certò erat malitiam suam in aliquem exerciturus, permisit potiùs Deus, vt in eum exerceret, qui inde etiam fructum ampliorem colligeret. Occasio iusta non fuit; sed malo ipsi præmeditato, conueniens quædam rei aptitudo. Semei ad nequitiam promtitudo. *2. Reg. 16.*

Ita fuit illegitima & sinistrè accepta occasio, quando Aaron & Maria soror eius, Moysen probro iactauerunt, ob vxorem eius (vt inquit Scriptura) Æthiopissam; & ideò, quæ tam petulantis audaciæ caput fuerat, in lepram incidit, vt corporis morbo mentis vitium puniretur. *Num. 12.* Maria soror Moysi.

Dictum illud Domini nostri cum hac quoque quadrat sententia, quando suorum carnalium amicorum ad malum paratam semper promtitudinem arguebat: *Neque enim fratres* (cognati) *eius credebant in eum. Dicit ergo eis Iesus: Tempus meum nondum aduenit: Tempus autem vestrum semper est paratum.* Ita nocendi cupidi, ad minimam occasionis vmbram, quam interdum & sibi ipsi fingunt, parati sunt lædere. *Ioan. 7.* Fratres Christi cognati.

Huc spectat illud Fimbriæ figmentum, iustæ occasionis & causæ prætextu in M. Scæuolam excogitatum. Fimbria siquidem Romanus, omnium hominum audacissimus, vulnus quodam tempore Mutio Scæuolæ inflixit, volens eum trucidare, à quo tamen conualuit. Quod vt vidit Fimbria, se velle *Val. Max. lib. 9.* Fimbriæ in Mutium calumnia.

Scæuolam in ius vocare, ait, & accusare. Quumque interrogaretur in quo esset eum accusaturus, (qua de causa scilicet quave occasione id meditaretur) respondit se obiecturum illi, quòd nimis parcè telum in corpus suum recepisset: qui tandem etiam Scæuolam occidit: quia homo scelestus minima tantùm occasionis specie vel temporis aptitudine indigebat, vt facinus intentatum perpetraret.

Lupus ouē innoxiam culpat.

Ita lupus in ouem occasionis prætextū quærens, innocuam ouiculam accusabat quòd aquam turbasset ex qua ipse biberet; cùm tamen illa in inferiori præterfluentis aquæ parte bibisset, lupus verò in altiori, ad quem ab ouicula lapsus aquæ ne fingi quidē poterat. Sic vulgò dicimus; Facilè fustem inuenerit, qui canem cædere voluerit. Sed de mala occasione, (licet hoc nomine indigna) eiusque detestandis muneribus, hoc est, de miserando talis occasionis exitu, aliquid ampliùs proferamus, nouo ad id capite adornato.

Schemat. 6. Cap. 7.

Occasiones non captandæ ad malum, sed fugiendæ: amplectentium verò vindictæ recensentur.

QVia ferè error ille communis est, qui in munerum distinctione & acceptione committitur, ideò benè est discernendum inter occasiones se offerentes, & munera illas comitantia. Idcircò non frustrà monet Apostolus: *Nolite errare, fratres mei dilectissimi: Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum.* Inter hæc verò data & dona, sicuti occasionem quoque benè merendi salutemque operandi, cum fructu inde promanante, meritò collocamus; ita occasionis in malum peruersio, ars est fraudulenta diaboli; vt idem ait Apostolus: *Non est ista sapientia desursum descendens: sed terrena, animalis, diabolica.*

Iac. 1. Iac. 3.

Non

Non hîc ago de ijs quæ nonnumquam casu quodam per ignorantiam specie quadam occasionis eueniunt, sed de arreptis studio & voluntate nocendi. Alioqui non sum nescius fieri interdum vt aliquid oboriatur, quod per errorem pro occasione iusta vel verisimili arripitur, & tamen reuera eius quod putabatur subest nihil. Ita Prętoriani milites olim, ludos in theatro spectantes, cùm arbitrarentur quendam ex commilitonibus, quem Augustus ab apparitore amoueri iusserat (equitum enim ordinibus, vbi ille consederat, is debebatur locus) Augusti iussu interfectum esse; coorto tumultu, parùm abfuit, quin Augustum interimerent. Sed remedio fuit, quòd is, quem interemtum putabant, incolumis repentè comparuit. Sic etiam Lartes Tolumnius, Veientium rex, cùm in tesserarum prospero iactu, per iocum collusori dixisset, *Occide*: & fortè Legati Romanorum interuenissent, satellites eius errore vocis impulsi interficiendo Legatos, lusum ad imperium transtulerunt; occasionis specie arrepta, quę verè nulla suberat. Verùm, vt dixi, de similibus erroneis occasionibus hîc non agitur; sed de maleuolè conquisitis captatisque occasionibus ad malum, nobis iam sermo est.

Occasiones erroneæ.

Fulgos. lib. 9. cap. 9. Prætoriani milites.

Fulgos. lib. 9. cap. 9. Ludus tesserarum.

Occasiones maleuolè acceptæ.

Eiusmodi sunt in speciem efficta mali perpetrandi occasiones, quas suprà, Cap. 3. 4. & 5. schematis secundi in medium adduximus, & alia de causa in schemate nono sumus adducturi: huiusmodi sunt, Iudæ captantis opportunitatem loci, temporis, personarum & rerum, ad Christum tradendum, vt pacto condixerat. Item Seniorum Babyloniorum castitati Susannæ struentium insidias. Iudæorum quoque quærentium ansam occidendi Dominum sine strepitu. Quæ, vti diximus, non sunt vero nomine occasiones, nec à Deo concessæ, nec quærendæ, neque acceptandæ dum se offerunt: quia dæmonis instinctu ita istæ opportunitates sæpe adornantur, vt faciliùs gliscat conceptum scelus, non nisi Deo tamen ita permittente.

Exempli gratiâ, stimulis libidinis quispiam quasi œstro percitus egreditur, visurus num forte fortuna reperturus sit explendæ cupiditatis occasionem: obambulat, quærit,

circumſpectat, indagat, vt venator aut auceps, ſi fortè alicunde optata ſe offerat præda; quidni liceat opinari, diabolum ex altera parte alicunde excire leuiculam, quæ illi opportunè videatur occurrere?

Sic de alio, qui cædem, aut ebrietatem, aut rapinam animo voluit: & ſicut leo vel lupus circuit quærens quem deuoret, ita omnem illi mouent lapidem, captantque ex omni parte occaſionem, quod mente conceperint perpetrandi. Alioqui, vt ſæpe dixi, nec tempus, nec occaſio, nec opportunitas ad malum datur. Omnia ſiquidem (quod ſuprà meminimus) tempus habent: atque ita cùm peccatum nihil ſit, inter illa quæ ſunt, locum non habet. Inquantum enim actus eſt vel cogitatus naturalis, à Deo eſt; at inquantum peccatum eſt, à malo eſt, cui nihil vſquam iuris eſſe poteſt, neque in tempore, nec in loco, neque in vlla re alia.

Iniuria fit tempori, quando ad malum impéditur. D. Thom. 1. Parte, quæſt. 10. art. 6.

Quocirca, cùm pars vel minima temporis vel tempeſtiuitatis ad malum abripitur, iniuria (vt ita dicam) fit tempori, & per conſequens cæleſtibus corporibus; quorum motu, Dei ordinatione, tempus menſuratur (vt dicit D. Thomas, Tempus eſt in primo motu cęli, ſicut in ſubiecto, & primo menſurato.) Iniuria fit & ceteris creaturis, cum tempore à communi omnium Conditore productis.

Hinc futurum, vt quando omnium iuſta ratio reddenda erit, & creator omnium Chriſtus ad iudicandum venerit, vt de omni momento ſicut de omni verbo exigat rationem, pugnabit tum pro eo orbis terrarum contra inſenſatos: vt qui illo abuſi fuerint; & tempore atque creaturis ad ſalutem ipſorum factis ac datis, vſi fuerint ad ſuam ipſorum perniciem.

Occaſionis ad malum quæſitæ calamitas.

Munera verò & fructus ita ſumtæ occaſionis, nihil niſi maximam pariunt calamitatem. Iudas à dæmone poſſeſſus, proprijſque ſuſpenſus manibus, crepuit medius, & effuſa ſunt omnia interiora eius. Senes illi impuri lapidati ſunt, immortalem pro tentato flagitio referentes infamiam. Iudæi malè

4. Reg 4.

mulctati nota & plaga indelebili. Giezi puer Eliſæi auaritiæ ſatiandæ occaſionem obliquè arripiens, pro munere lepram Naamani contraxit. Ita quotquot alicuius peccati occaſionem

nem se nactos existimarunt, se ipsi fefellerunt; & more piscium, escam è nassa petentes capti sunt, & suo malo sapere docti. Sic Filius prodigus, cum sui similibus, luxuriosis ganeonibus: Epulo diues auarus, cum lurconibus: Ioab truculentus, cum homicidis: Aman fastuosus, cum superbis: Pharisæi hypocritæ, cum simulatoribus. Et qualicumque vitio obstricti, ad quod species aliqua occasionis eos quadam opportunitate videtur allicere; omnes, nisi filij prodigi exemplo conuersi fuerint, miserandus manet interitus.

Schemat. 6. Cap. 8.

Occasionis noxiæ euitatæ exempla, & pœna captatæ.

VErùm enimuerò, quemadmodum bona rei benè gerendæ occasio, vel propter munera ipsa quæ largitur, & fructum inde prouenientem, est amplectenda; quis non videat ita, vel propter solum dolendum euentum, malam occasionem aspernandam esse? Occasiones ad malum fugiendæ.

Occasionem eiusmodi explendæ libidinis habuit Ioseph, ipsamet hera eum quæsita opportunitate captante; sed euitauit, auersatus est, eluctatus est, chlamyde quoque in ipsius manibus relicta. *Genes. 39.*

Occasionem trucidandi Saulem, hostem iam factum, habuit non semel Dauid; sed numquam arripiendam est ratus. *1. Reg. 24. &c.*

Occasionem peccandi habuisse Susanna dici potest (qualem eiusmodi captatores effingunt & optandam existimant) quando ostijs pomarij clausis, sola ab illis nefarijs iudicibus ad consensum postulabatur. Sed mortem elegit potiùs, quàm assentiri nequitiæ. *Dan. 13.*

Occasionem tali specie pictam habuerunt & Apostoli deserendi Christum, abeundique retrò cum reliquis, præ-

fertim

fertim quando rogabantur à Domino; *Numquid & vos vultis abire?* ſed neutiquam apprehendendam exiſtimarunt: Petro nomine omnium reſpondente; *Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.*

Eiuſmodi, & quidem ſplendidas, ac velut benè comtas ſceleris audendi occaſiones, habuerunt omnes illi martyres & virgines, quibus honores, diuitiæ, regales nuptiæ, regna integra quandoque oblata ſunt; ſi modò in illicitum actum infle-cti ſe ſiuiſſent, ſed mortem contemtis omnibus ſibi perſuaſere præferendam.

Itaque non ſunt vllo modo vanæ, fictitiæ, vmbraticæ, & prætextæ occaſiones ad vitij velamen apprehendendæ: ſed
Seneca. potiùs dicendum cum Seneca; Etiam ſi ſcirem Deos ignoſcituros, & homines ignoraturos; adhuc, propter peccati vilitatem, peccare dedignarer. Sicque ſentiendum faciendumq; conſtanter in omni genere peccati, cuius aliqua nobis offerri videtur occaſio. Eoque ſtudio & modo adimplendum eſt,
Eccleſ. 31. quod de perfectè laudato homine dicit Sapiens; *Qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus: & facere mala, & non fecit.* Dum ſcilicet non ſolùm ſecretò, tutò, impunè, verumetiam cum laude & præmio peccandi occaſiones viſæ ſunt dari, & tamen eas non arripuit; quin omnibus eſt modis deteſtatus,
Gygis annulus. ſolo conſcientiæ dictamine præmunitus; adeò vt nec Gygis annulus in Chriſtiani veri digitis locum vllum inueniat.

Error cõmunis per occaſionẽ peccantiũ. Errant eapropter grauiſſimè, qui quiduis ſibi licitum exiſtimant; vel poſt facinus quodcumque commiſſum, ſe immunes à labe arbitrantur, eò quòd percommoda patrandi facinoris occaſio ſe ſponte ſua videbatur offerre. Putant nempe ſibique perſuadent eiuſmodi homines, cum Holoferne, (quod ſuprà notatum eſt) turpe eſſe, & contra virilis animi exiſtimationem, ſi nacti vſquam opportunè mulierem, illa ex ipſorum manibus immunis abſcedat. Tales ſunt, qui iuxta S. Scripturæ iudicium, ex omni offerente ſe fonte vel aqua per viam bibunt: qui ad quamcumque proximi ſui vxorem hinniunt; & tam proſtitutæ caſtitatis mulieres, quæ ſub omni fronde vel arbore ſedeant, omni tranſeunti

eunti occasionem præbent; quales sunt venatrices illæ animarum, quæ quemlibet sibi occurrentem adolescentem aut virum, quasi ex voto, & optatâ mentis sententia oblatam sibi à Deo existiment victimam. Dicuntque cum Terentio, In tempore veni, quod rerum omnium est primum. Et cum Plauto; Ipsa opportunitas non poterat mihi opportuniùs aduenire. *Terent.* *Plaut.*

Hinc fit, vt omnes qui per occasionem peccant, per occasionem quoque sese excusent, sed frustrà. Nam, vt neque fructuum vetitorum pulchritudo nec serpentis astutia Euam, neque Euæ blandities Adamum, neque Dauidem visæ Bethsabeæ lauantis adspectus, neque alabastri profusi fragrantia proditorem, excusarunt: ita neque vel maximè obuia & quasi è cælo demissa ad malum occasio, prætexi potest malitiæ in commissi delicti excusationem. Nam, vt neque Luciferi ceterorumque Angelorum apostatarum lapsus, ex nobilitate conditionis, & pulchritudinis excellentia, iustam sumsisse potuit occasionem; ita neque prætextu tam adulterinæ occasionis, quisquam à noxæ fœditate vel à pœnæ magnitudine præsumere debet excusationem. Occasio mali non excusatà malo.

Porrò, quia hoc schemate de commodis *Occasionis*, vt amplis hospitalitatis præmijs ac muneribus egimus, & beneficij tanti occasione de sinistra quoque occasione eiusque incommodis quædam adiecimus; si fortè quis munerum tam odibilis occasionis, hospitio apud se imprudenter exceptæ, fructum inuisum vno adhuc exemplo velit degustare, vt magis ab illius consuetudine diuertatur: fabulam illam de Mida à Poëtis confictam tantum opus est intueri. Vt siquidem auarus is erat, percommodam fouendæ explendæque illi ingluuiei occasionem se nactum arbitrabatur, cùm Liberum hospitio excepisset. Pro hospitalitatis itaque officio, quodcumque postulasset impetrauit; vt nimirum in aurum verteretur quidquid attingeret. Quis vberiorem tali occasione exspectaret hospitij remunerationem? sed quid accidit? Huic felici misero & esca & potus, dum sumendo contingebat, in aurum versa, necem pro vitæ incolumitate, ac pro Occasionis in malum arreptę digna punitio. *Ouid. Metam. lib. 11.* De Midę stulto voto. Auaritię pœna.

beatitudine miserandum exitium erant allatura; nisi Pa-
Rom. 6. ctoli profluuio ablutus discrimini se eripuisset. Sic *stipendia peccati, mors*, inquit Apostolus. Ita speciosa illa confictæ ad malum occasionis amœnitas, postea in maiorem tormenti acerbitatem, iusto Dei iudicio, commutatur. Impleturque illud Poëtæ: *Nocet emta dolore voluptas*. Illudque S. Scripturæ: *Quantum glorificauit se, & in delicijs fuit: tantum date illi tormentum & luctum*. Ita Diues epulo in illis maximè fuit cruciatus, quæ vtcumque ei optatam dederant peccandi occasionem; quales erant diuitiæ, vestes splendidæ, epulæ, amici, fauor hominum, & otium cum Cornucopiæ.

Horat. 1. epist. ad Lollium. *Apoc. 18.* *Luc. 16.*

Restat sub finem, vt in frementis frendentisque diaboli impotentiam oculos conijciamus, prout in schemate depingitur. Vt, quàm illum grauatè ferre cognoscimus Angeli boni studium, almæ *Occasionis* hospitio exceptæ munificentiam, & ritè donis vtentium incrementum; tam nos auidè ad hæc omnia mentem aduertamus, & fruamur concessis. Neque tamen ob id quidpiam de vigili salutis nostræ cura remittendum: quia (vt inquit D. Gregorius) diabolus quò valentiùs vincitur, eò adhuc ad insidias ardentiùs instigatur. Idemque expulsus, acriores conatur infligere stimulos. Quocirca, gaudendum quidem pro parta victoria, sed seriò de nouo conflictu cogitandum. I

Gregor. 4. Moral.

ORA-

ORATIO VI.

Vt cælestibus donis sincerè vtamur, ijsque respondeamus.

DEus, à quo bona cuncta procedunt, qui & cunctis tibi placere volentibus infinitas de te benè merendi occasiones elargiris, vberemque tam salutaris studij progignis effectum: Da nobis, quæsumus, in hoc opus gratiam singularem, vt tantæ beneficentiæ grati æstimatores, omnibus tuis datis & donis ad maiorem tui nominis gloriam, & salutis nostræ profectum ampliorem, vti valeamus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

DVM TEMPVS LABITVR, OCCASIONĒ FRONTE CAPILLATĀ REMORĀTVR. 7.

A. *Nunc opus est alios Terrarum inuisere tractus,*
Et Iuuenes alios. Moniti vos ergo valete.
B. *Quis subitæ calor iste fugæ?* C. *Quin si fuga tandem*
Certa tibi est; pennas saltem Dea calua fugaces
Sistat adhuc. D. *Cur tot nequidquam verba per auras*
Perditis? hinc aliò, mora nulla, recedo; valete.
E. *Aufugiat? sparsos potius pro fronte capillos*
Arripite. D. *Ai! sine, sponte sequar; vestrisq; morabor*
Ædibus, ad iustam donec perduxero metam.
F. *Laudo animos, nam vi cogi* DEA *gaudet amicâ.*

Schematis 7. explicatio;

In quo, dum TEMPVS *labitur,* OCCASIONEM *fronte capillatum prudentes remorantur.*

Schemat. 7. Cap. 1.

Quomodo fieri possit, vt tempore præterlabente, occasioni tamen mora inijciatur.

OC iam schemate Lectori spectatorique ob oculos ponitur, TEMPVS, tametsi diligens eius ratio habeatur, semper tamen præterlabi, itaq; auolare, vt nequeat stabile retineri, neque elapsum reuocari. Occasionem verò, tametsi fugam suo quoque modo minetur (præterit siquidem non remorata) sisti tamen illius fluxum, si per sedulam apprehensionem illi remoram & quasi manus inijciamus. Sic enim fit, vt per frontem capillatam capiatur, dum illam arripimus quando se primùm offert: quemadmodum præcipuam OCCASIONIS sic depingendę rationem in Præfatione docuimus, & prima fronte res ipsa testatur. Tempus retineri nō potest.

Itaque hoc schemate, de temporis fluxu & occasionis remora, primariè nobis est differendum. Attamen tacitæ priùs obiectioni respondendum est; Quare iam primùm schema istud auolantis temporis, retentæque per frontem occasionis inducamus, cùm potiùs primo ipsorum ingressu videatur id debuisse exhiberi? Ingenuè fateor, potuisse ita fieri: at, vt aliqua subsit ratio faciendi sicut iam dicitur, tamen aliæ præstantiores suppetere visæ sunt, quæ suaderent ita potiùs facien- Occasioni se offerēti remora iniicitur.

ciendum, ſicut iconum & ſchematum ordo præ ſe fert.

Quia in officioſa illa tam gratorum hoſpitum exceptione, ſchemate quinto adornata, ſatis apertè illa demonſtrantur quæ in primo occaſionis aggreſſu dicuntur obſeruanda: vt ſunt, attentio, ſtudium, ſedulitas, obſequium, apprehenſio, & in vſum deductio; quæ omnia iuuenes illi probi prudenteſque, in ſchemate quinto & ſexto, ex animo & re ipſa profitentur.

Humanitatis itaque plenum officium, promtumque erga tempus & occaſionem obſequium illic exhibitum, abundè ſatis illud re expreſſerunt, quod communiter dicitur, *Occaſionem* prima fronte apprehendendam: re inquam præſtiterunt quod typo conſulitur. Cùm verò non ita commodè, fugæ quoque periculum, eodem illo ſchemate potuerit exprimi; quid obeſt, hîc iam illud (licet quaſi poſtliminio) figurare? Sit igitur hoc ſchemate præcipuum nobis ſtudium, ſuis adumbrare coloribus, & temporis fugacitatem, & occaſionis retentionem, iuxta typi proſcenium.

Alter tamen adhuc nodus primùm ſoluendus eſt, Quomodo tempus auolare fingatur & occaſio retineri, cùm nihil fiat ſine tempore: atque ita, cùm ad moram præſentemque occaſionis vſuram tempore ſit opus; videaturque neceſſariò, apprehenſa iam occaſione ne elabatur, etiam tempus ſiſti eadem opera, ad illam in actum deducendam, quod ſine tempore fieri nequeat; quomodo fingimus *Occaſionem* ſiſti, & fugere tẽpus. Addo, quòd ipſa *Occaſio* nihil aliud ſit quàm temporis opportunitas, & tempeſtiuitas ipſa, vel rei alicuius certa temporis parte opportunus euentus ad aliquid agendum: vt nec occaſio ſine tempore, nec remora occaſionis citra temporis moram, neque vſus illius abſque temporis vſura, (quæ in productione conſiſtit) eſſe poſſe videatur.

Difficilior ex ipſo proponendi modo prima fronte videtur obiectio, quàm reuera ſit, quando vel minimum introſpicitur; quemadmodum non dubito, quin iam ipſe per te, Lector, aſſequeris. In primis, certum eſt, benè rectéque fingi, pingi, dicique tempus auolare, neque vllo poſſe modo retineri; iuxta illud

illud Senecæ: Fluunt omnia, & in assidua diminutione sunt corpora nostra; rapiuntur fluminum more. Quidquid vides, currit cum tempore homo: fluida est materia, & caduca, & omnibus obnoxia casibus. Cicero verò vicinius nostro proposito, sic ait: Horæ cedunt, dies, menses, anni: nec præteritum tempus vmquam reuertitur, nec quod sequatur sciri potest. Vtque canit Ouidius: Seneca epist. 67. Cicero pro Marcel.

Tempora labuntur, tacitisq; senescimus annis;
Et fugiunt fræno non remorante dies. Ouid. 6. Fast.

Item: ——— *Eunt anni, more fluentis aquæ.*
Item: *Nec quæ præteriit cursu reuocabitur vnda,*
Nec quæ præteriit hora redire potest.
Item: *Et fugit intereà, fugit irreparabile tempus.*

Aquę fluxui tẽporis fluxus cõparatur.

Auolat itaque irreuocabile tempus; & tamen ad occasionis moram, obseruationem, & vsum, opus est tempore; videturque propterea, vt suprà meminimus, occasione retenta, tempus quoque retineri.

Distinctione temporum hîc solum est opus, præteriti, præsentis, & futuri. Sicut enim occasio, si negligatur, cum illa temporis opportunitate præterlabitur: ita si eam arripueris; retines, in vsum adducis, tecumque saltem in fructu atq; muneris vtilitate cogis commorari: tempus verò licet pro parte illa, quæ occasionem inducebat, prætereat, (neque enim præsens vmquam teneri neque pręteritum reuocari potest) aliqua tamen semper sui parte adest, quantum ad tam opportunæ occasionis tam aptè apprehensæ vsum opus est.

Tempus enim semper vtenti suppetit: nam etiamsi semper præterlabitur, tamen continuo partium successu perseuerat. Atque vti quod modò præsens erat, nunc præteritum est, ita interim quod futurum erat factum est præsens, sicque illæ tres temporis partes incessanter sibi mutuò succedentes efficiunt, vt & tempus semper transeat, & semper tamen sit præsens, diuersarum scilicet partium respectu. Itaque non est quòd quis metu deficientis temporis occasionem oblatam omittat arripere, quare occasione capta, tempus vtendi numquam eum destituet, si ipse non desit suo muneri. Tempus præsens, preteritũ, & futurũ.

Quem-

Quemadmodum namque aqua in flumine, quæ præterlapsa est, nequit reuocari, sed interim dum illa, quæ modò præsens erat, præterfluit, ita interim quæ instabat, accedit, & fit præsens; vt numquam in profluenti desit aqua volenti haurire, vel alia ratione illa vti. Vnde & vulgatum dictum est de rebus eiusmodi communibus: Non prohibendum, aquam haurire profluentem: neque ignem ab igne accipere; aërem ore attrahere, publica via incedere &c. Quod Ennius apud Ciceronem allegauit.

Ennius Cicer. 1. offic.

Nam in similibus accidit illud, quod iam nunc de continuo temporis fluxu protulimus. Vt enim temporis parti succedit pars altera, & altera huic (iuxta Aristotelem, Instans est principium futuri & finis præteriti) ita in aqua fluminis, flamma ignis aut candelæ, & in aëre faucibus follibusve hausto, vel alia ratione impulso & præteruolante.

Aristot.

Schemat. 7. Cap. 2.

Quia tempus semper labitur, semperque est præsens, idcircò captanda opportunitas.

TEmporis vt aquæ assiduum fluxum, assiduamque quodam sensu præsentiam, eleganter appositeque describit Ouidius, hisce versibus.

Metã 15.

Cuncta fluunt, omnisq; vagans formatur imago.
Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen. Neque enim consistere flumen,
Nec leuis hora potest: sed vt vnda impellitur vnda,
Vrgeturq; eadem veniens, vrgétque priorem;
Tempora sic fugiunt pariter, pariterq; sequuntur:
Et noua sunt semper. Nam quod fuit antè, relictum est,
Fitque quod haud fuerat; momentaq; cuncta nouantur.

Clarissimè hîc singula dissoluuntur quæcumque dubium aliquod initio parere poterant, quomodo & tempus semper effugiat, & tamen cum occasione retenta retineri ipsum quoque

que

que intelligatur: diuersarum scilicet partium consideratione.

Verùm, quandoquidem potissimùm hîc de temporis volubilitate disseritur, quatenus secum opportunitatem adducit, quam *Occasionem* vocamus; tam necessariè de temporis illius spatio, tantiq; momenti portione benè obseruanda ne elabatur, nobis est agẽdum, quàm de ipsa Occasionis statim apprehendendæ cura, ne supinos indignata prætereat. Nam, tametsi dixerimus, itáque res habeat, tempus vt labatur, semper nihilominus aliqua sui parte (more fluentis aquæ) suppetere; quid tamen illud nobis est profuturum, si illam temporis particulam, qua se occasio offerebat, incurij neglexerimus? Quemadmodum enim tunc occasio neglecta pertransit, neque arripi auersa potest, vt quæ in occipite calua sit; ita præterit simul opportunum illud tẽporis spatium, non reuocabile: neque quod sequitur, elapsa illa tempestiuitate nos potest iuuare, ad rem illam agendam, quæ tali tempore talique occasione erat facienda. Temporis ratio habenda.

Insuper, sicut omnia certo modo & ordine, à certis hominibus, certisque vt plurimum instrumentis debent confici; alioqui, vt est in prouerbio, inuita Minerua, vel inuito Marte, frustrà attentatur; ita & aptum rei illi peragendæ tempus æquè est necessarium. Quid mirum igitur, æquè aduigilandum, ne tempus opportunũ negligatur, quàm sedulò curandum ne quid rerum necessariarum desit operi faciundo? Idque constat, quod & aliàs attigi, in ædificatione, agricultura, nauigatione, emtione, regimine, bello, pace, salutis cura, & omnibus denique ritè procurandis. Opportunè omnia facienda.

Ridiculus sit, qui littus aret, vel in aquis seminet? sit & ridiculus, qui in bono ac fertili solo, sed intempestiuè id faciat. Rideas aëra verberantem? ridebis & stringentem gladium, quando nec tempus nec permittit occasio; vtpote inter amicos, nulla subsistente causa ferri eximendi. Exsibilandus, qui arenâ loco pulueris sulphurei tormentũ impleat? explodatur & is, qui nulla suppetente materia bombardam exploserit. Cerebro imminuto censebitur, qui cribro aquam hauserit? non magis sapere existimes, qui temporis opportunitate neg-

lecta, velit importunè & intempestè quidpiam aggredi: veluti etiam quisquis omittere occasionem voluerit, quando tempus & opportunitas suaserint arripiendam. Vtrobique enim eadem est culpa; facere aliquid citra temporis proprij commoditatem, vel idipsum negligere, quādo datur occasio.

2. Tim. 4. Importunè quomodo. Quod Apostolus Timotheum monet importunè quoque peccatores subinde arguendos, instandumque; nostro potiùs proposito consentit quàm aduersetur: nam quod importunum videtur admonito, illud monenti reique ipsi censet Apostolus opportunum: sicque *vexatio dat intellectum*, quæ tamen patienti numquam opportuna iudicatur. Isa. 28.

Schemat. 7. Cap. 3.

Temporis fugacitati incunctanter inuigilandum.

Tempori inuigilandum. DE temporis itaque fugacitate, eiusque ob id diligenti ratione, maximè quantum illud occasionem in opportunitate attingit, eique indiuisè connexum est, nunc paucis agamus; & tum ad *Occasionis* remoram animum manumque applicabimus.

Occurrit in primis Ecclesiastici sententia, quæ scopo nostro suffragatur. *Non defrauderis à die bono, & particula bonæ diei non te prætereat.* Quasi dicat, attende, ne te quidquam impediat, quo minùs diem bonum benè impendas: quia tali pacto fraudareris illo tempore ad bonum tam accommodo. Immo tanta animi contentione singula momenta talis diei temporisque obserua, vt ne punctum quidem tibi pereat, sine fructu præterlabendo. Vt ille suo modo dicebat; Eccli. 14.

Distich. Fausti Andrelini.

Nulla dies abeat, nisi linea ducta supersit:
Non decet ignauum præteriisse diem.

Quapropter valde patheticè quidā sic torpentem exstimulat:

Tempus it, I; quid? stas? fors cras te abdet tumulo mors.

Hoc est, quod Dominus ipse admonebat, & exemplo mouebat

uebat ad opus. *Operamini dum dies est; venit nox, quando nemo potest operari.* Item, *Ambulate dum lucem habetis, vt non vos tenebræ comprehendant.* Sicut enim sator, messor, viator, operarius, miles, mercator, & quisquis aliquid operis prę manibus habet, diei, luminis, sique res aliud postulet, temporis opportuni exactam habere debet rationem; ita se semper ad alacritatem, vigilantiam, & promtitudinem debet excitare; maximè cauendo ab oscitantia, torpore, incuria, & tarditate in agendo; quæ, vt occasioni datæ, ita felici quoque successui sunt inimicissima. Vnde illud Lucani; *Nocuit differre paratis.* Periculum est in mora. *Simon dormis? Surgite, eamus. Vsquequo piger dormies? Hora est iam nos de somno surgere. Quid statis hic tota die otiosi?* Et illud Sunamitidis ad puerum ducentem asinam, cui ipsa mœrens insidebat: *Mina, propera.* Item, *Vigilate: Viriliter agite. Estote prudentes sicut serpentes.* Et similia infinita; quibus ad agendum quod agimus exstimulamur.

Ioan.9. *Ioan.12.* *Lucan.li.2.* Mora in omni expeditione odiosa.

Hinc frustratæ ingressu cælesti virgines illæ imprudentes, quia falsæ fuerunt nimia sua securitate: & quæ paratæ erant, intrauerunt cum Christo sponso ad nuptias æternas.

Sic econtrà nisi festinasset Abraham, & nisi accelerasset Sara vxor eius, non poterat optatum hospitalitatis officium Angelis præstitisse, quos non nisi maximis precibus tantisper fuerat remoratus. *Genes.18.*

Ita quoque nisi festinasset Rachel, in tanta sæuientis patris acceleratione, nequiuisset tempori occultare idola paterna argentea, quæ fugiens meritò & prudenter abstulerat. *Genes.31.*

Nisi festinasset Dauid, quasi tempore & occasione vrgentibus, dum gigas ille terribilis surrexisset, & aduersus eum propinquaret; non benè omnes numeros suæ expeditionis adimplesset: defuisset sibi, rei gerendæ, totique Reipublicæ ab ipsius euentu dependenti. *1.Reg 17.*

Si non festinasset Abigail, vt suprà retulimus, tempori non venisset ad placandum Dauid, qui iam tunc internecionem toti familiæ Nabal erat interminatus, accinctusque ad facinus properabat. Quantumque fuisset in mora periculi, non *1.Reg.25.*

 celauit

celauit eam Dauid, dicens: *Viuit Dominus Deus Israel; Nisi citò venisses in occursum mihi, non remansisset Nabal vsque ad lucem matutinam, mingens ad parietem.* Hoc est, ne quidem canem vnum viuum reseruassem.

Accelera-tio,& dila-tio, pro re nata.

Si in hac heroina, & moræ tempestiuæ prudentiam, & accelerationis accommodatæ opportunitatem, pro occasionis imperio æquè sapienter vsurpatam, exempli gratiâ, lubet animaduertere; videte, quomodo maritum ob indignam Dauidis repulsam increpitura, occasionem captans, moram nexuit, expectauitque vsque mane, donec crapulam, qua se ille enormiter oppleuerat, edormisset. At interim, vbi opus festinato, vrgente iam occasione, egit quod res præsens postulabat: assumtis inemtis dapibus, accelerato comitata famulatu; præceptis animo efficacibus verbis; ardens voto placandi commotum; hoc vnum tota mente voluebat, quod præsens illa rei temporisque necessitas citra omnem moram agendum conclamabat. Mora vsa, vbi tempus ita postulabat; vbi verò properandum, accelerabat: occasione vtrobique, diuerso licet modo, prudenter obseruata: sicut fræno nunc remisso, nunc adducto, prout expediuit.

Iudith 14.

Nisi exactam similiter surgentis auroræ opportuníque momenti rationem habuissent Bethulienses, iuxta Iudith instructionem, res tanta tam feliciter eousque deducta, sperato caruisset euentu. Ideoque, mox vt ortus est dies, *suspenderunt super muros caput Holofernis: accepitque vnusquisque vir arma sua, & egressus est cum grandi strepitu.* Vir non est, qui arma non capit, neque facit quod vult *Occasio.*

Festina lentè.

Videndum tamen, ne prudentia in festinatione desideretur; seruetúrque hoc dictum vsitatum vulgo, *Festina lentè*, hoc est, adhibita cura, ne ipsa acceleratio præpropera moram pariat: vt experimur, quando nimis properè aliquid legere volumus fit vt per hæsitationem & repetitionem plus temporis impendamus, quàm si moderatè festinassemus. Fitque eo pacto non rarò immaturæ occasionis studium causa inopinati successus.

D. Marti-nus.

D. Martinus aurigæ cuidam per viam petenti, an ea vespera Lute-

Lutetiam peruenire poſſet, prudenter & propheticè reſpondit: Si feſtines, excluderis; ſin lento paſſu incedas, vrbem hoc veſpere ingredieris. Auriga indignabundus, tamquam à ſancto viro irrideretur, currum concitato impetu agere cœpit. Rotâ igitur fractâ impeditus, Lutetiâ excluditur; ac verum S. Martini præſagium fuiſſe re ipſa cognouit.

Verùm enimuerò, ratio vbique prȩualere debet & *ἐπιείκειαν*, vt neq; citra illam accelerandum, ita illa vrgente nequaquam cunctandum eſt. Vnde rectè Cicero, in Oratione contra Antonium: His alijſque, inquit, omnibus de cauſis, conſulo vobis ego, ne cunctemini, aut rem extrahatis; ſed bellum ei quamprimùm inferatis, id cogitantes, plura negotia *opportunitate Occaſionum*, quàm viribus eſſe rectè confecta. Qua *Occaſione* vobis vtendum eſſe vel maximè ex hoc ipſo intelligere poteſtis, quòd numquam ego belli vobis ſuſcipiendi auctor fuiſſem, niſi id vobis ex vſu futurum cenſuiſſem. Ita Orator. *Cicero in orat. contra Antoniũ.*

Schemat. 7. Cap. 4.

Celeritate vtendum, quando vrget opportunitas, exemplis elucidatur.

QVantum in celeritate momenti ſit poſitum, dum ita res ferunt, natura quoque ipſa in piſcibus demonſtrauit. Vtraque pars in piſcibus, (inquit Ambroſius) armata eſt dentibus, quia in aqua ſunt: ſi namque diutiùs cibum verſarent, & non citò tranſmitterent, aquarum alluuione de dentibus eorum eſca poſſet auferri ac dilui. Ideò denſos & acutos habent, vt citò incidant, citò conficiant, cibum facilè & ſine aliqua mora & dilatione tranſmittant. *Hexam. li. 5. cap. 5.* Accelerationem piſces docent & hirundines.

Quare arbitramur etiam hirundines tantæ eſſe celeritatis, tamque crebris inflexionibus adeò eſſe agiles, niſi quia ita cogit docente Natura neceſſitas, & occaſionis nullo modo prætermittendæ lex eis innata. Volucrum (inquit Plinius) ſoli *Plin. li. 10. cap. 24 & 45.*

hirundini flexuosi volatus, velox celeritas. At quam ob causam ? addit. Hirundo sola auium non nisi in volatu pascitur. Ecce, nisi ita natura prouidente captaret temporis opportunitatem, escam quoque non captaret, quia alioqui lento alarum strepitu præmonitæ muscæ culicesque in aëre volitantes se à rostris hirundinum tempestiuè subducerent.

Eccli 36. Hoc ipsum diligentiæ & agilitatis studium nobis Scriptura commendat: *Festina tempus, & memento finis.* Ac si dicat; Statim atq; se tempus opportunum & occasio offeret, festina arripere; atque ita initium cœpti aggreditor, vt & finem præ oculis habeas, quem intendis. Vt enim dicunt Philosophi; finis est primum in intentione, sed postremum in opere. Sique ita te gesseris, rem præclaram facturus es: eritque quò enarrent posteri mirabilia tua per te exantlata. Alioqui, tametsi optimè finem rei capessendæ desideres intendasque; tamen si in principio temporis opportuni rationem non amplectaris, excides spe tua, frustrabisq; vniuersos mira de te exspectantes.

Gen. 14. Celeritate vsus est Abraham, cùm Lothum fratris sui filium, à quinque regulis (qui regem Sodomorum prælio vicerant, & opimam prædam ceperant) abduci audiuisset: *Numerauit expeditos vernaculos suos trecentos decem & octo, & persecutus est eos. Et diuisis socijs, irruit super eos nocte percussitq; eos: reduxitq; omnem substantiam & Lot fratrem suum.*

Esther 3. Nisi ita fuissent vsi celeritate Esther & Mardochæus, in auertendis hostium gladijs à Iudæorum ceruicibus, quibus Amani inuidiâ impendebant; non euasissent speratum excidium. Flagrante siquidem internecionis sententia, *festinabant cursores, qui missi erant, regis imperium explere. Statimq; in Susan pendebat edictum*, vt occiderentur delerenturq; omnes Iudæi. Quis non videat, temporis quantumlibet præteruolantis celerrimam habendam fuisse rationem; neq; vllo modo vel puncto temporis, tam ardenti periculo indormiendum ? Ideoque rebus omnibus ad opus necessarijs ritè comparatis, regisque mutata iam (Esther interueniente) sententia;

Esther 8. *egressi sunt veredarij celeres nuncia perferentes: & edictum regis* (priori contrarium) *pependit in Susan.* Mora nulla, & ita res

res postulabat:alioqui frustrà omnia,etiam ad rem quàm maximè conducentia.

Vix dici queat, quàm egregios conceptus, optatasque magnarum rerum expeditiones, frequenter impediat inuisa illa cunctatio & mora, quæ quibusdam nimis est in more. Hinc Psalmographus,tam sui quàm nostri occasione,toties ad Dominum clamabat: *Accelera,vt eruas me: Domine, ad adiuuandum me, festina: Domine, ne moreris: Deus meus,ne tardaueris: Citò anticipent nos misericordiæ tuæ*; *quia pauperes* (viribus virtutibusque destituti, & opis tuæ indigentes) *facti sumus nimis.*

Celerem eiusmodi in necessitate & opportunitate expeditionem, temporisque sedulam rationem, in Iosue licet obseruare. Quinque siquidem regibus cingentibus iam iamque expugnantibus Gabaonem, misère statim (vt fit) Gabaonitę ad Iosue, dicentes; *Ascende citò & libera nos, ferq; præsidium: conuenerunt enim aduersum nos omnes reges Amorrhæorum,qui habitant in montanis*. Quid tum Iosue? Quis dubitet? quod præsens exigebat necessitas. *Ascendit Iosue,& omnis exercitus bellatorum cum eo, viri fortissimi. Irruitq; super eos* REPENTE; *tota nocte ascendens de Galgalis*: & de hostibus triumphauit. *Iosu.10.*

Nisi simili feruore & acceleratione vsus fuisset Saul, cùm ciuitas Iabes Galaad extremè periclitaretur, (Naas rege Ammonitarum ad celerem æquè ac fœdam deditionem vel euastationem vrgente) nequiuisset eos liberare. Prima eius erat ab inauguratione expeditio: nuncij accurrentes inuenerunt eum, sequentem boues de agro: qui confestim audiens rei necessitatem, flentemque populum Gabaa pro ingruente communi calamitate: statim conscripsit exercitum trecentorum & triginta millium. At,quo pacto tam citò tantum potuit conflare militem, præsertim cùm necdum bellicum vllum actum exercuisset, satisque acerbam ipso regni in limine passus fuisset plurimorum pessimorum hominum auersionem, studentium vniuersum populum ab eius obedientia & obsequio publica rebellione diuertere? Quo itaque vsus est artificio, qua methodo ad tantas copias in momento temporis *1.Reg.11.* **Admirandę expeditiones.**

poris

poris conſcribendas? Occaſionem arripuit præſentem; neceſſitati temporis ſe totum dedit; quod res ipſa poſcebat aggreſſus eſt; rationem porrò modumque ipſa docebat neceſſitas. *Aſſumens vtrumque bouem, concidit in fruſta, miſitq́; in omnes terminos Iſrael, per manus nunciorum, dicens: Quicumque non exierit & ſecutus fuerit Saul & Samuel, ſic fiet bobus eius. Inuaſit ergo timor Domini populum, & egreſſi ſunt quaſi vir vnus. Et recenſuit eos in Bezec, fueruntq́; filiorum Iſrael trecenta millia, virorum autem Iuda triginta millia. Et factum eſt, cùm dies craſtinus veniſſet* (ecce opus grande vnius diei, per accelerationem) *conſtituit Saul populum in tres partes; & ingreſſus media caſtra, in vigilia matutina, & percuſſit Ammon dum incaleſceret dies: reliqui autem diſperſi ſunt, ita vt non relinquerentur in eis duo pariter.*

Valde accommodum huic propoſito ex profanis quoq; Hiſtoriis exemplum vnum atque alterum ſubiungamus, eodem namque ſpectant hæc omnia. Accelerationis efficaciam vel vnica Marci Catonis expeditio plus ſatis edoceat. Is, cùm animaduertiſſet in Hiſpania potiri ſe quodam opido poſſe, ſi inopinantes inuaderet: quatridui iter biduo per confragoſa & deſerta emenſus, nihil tale metuentes oppreſſit. Victoribus deinde ſuis cauſam tam facilis euentus requirentibus, dixit, tum illos victoriam adeptos, cùm quatridui iter biduo arripuiſſent: quod ſine dubio *accelerationi* fuit adſcribendum.

Front. li. 3. cap. 2.

Similiter Lucullus feſtinatò rem agendam exiſtimans, cùm aduerſus Mithridatem & Tigranem, in Armenia maiore apud Tigranocertam, non ampliùs quindecim millia armatorum haberet, hoſtis autem innumerabilem multitudinem ſed inhabilem; nondum ordinatam hoſtium aciem inuaſit, atque ita protinus diſſipauit, vt ipſi quoque reges, abiectis inſignibus, fugerent.

Front. li. 2. cap. 1.

Flaminius Imperator Romanus, ne occaſionem rei benè gerendæ fineret elabi, videretque ſibi accelerandum; Senatus literas, quibus inerat imperium, vetans ne pugnaret, non aperuit niſi poſtquam iam hoſtem ſuperauerat. Si legiſſet literas, hoſtium ſpolia non legiſſet.

Plutarch. in Marcello.

Simi-

Similiter E. Fuluius literas Senatus in sinu posuit, cùm vellet de Campanis sumi supplicium: eoque facto aperuit; illis serò, sibi tempestiuè. Iuxta enim ipsius ardorem ac iudicium res moram non patiebatur. *Liuius.*

Nicias occasionis neglectu, & intertextu moræ suos in discrimen adduxit, apud Syracusas. Sic habet Plutarchus: Omnium malorum causam omnes in Niciam referebant, qui periculorum rationibus subducendis occupatus, cùm etiam minima quæque caueret, *rerum gerendarum gubernatricem temporis Occasionem* præterfluere sinebat. Nam (alioqui) in ipso rei peragendæ cursu, nemo illum iure potuit vmquam reprehendere. Ecce, tergiuersatio sola, & opportunissimæ occasionis momenta subuertit, & viri aliàs laudatissimi famam fœdè conspurcauit. *Plutarch. de viris illust.* Occasio, rerum gerendarum gubernatrix.

Schemat. 7. Cap. 5.

Aliis adhuc argumentis ostenditur, accelerandum negotium, dum se offert OCCASIO.

ALiquot adhuc historiæ sacræ documentis, exemplisque dein profanis aliquot, sedulam in opportunitate curam temporis commendemus, quò magis inuisam tarditatem tandem aliquando auersemur: quia, vt rectè Sophocles; Vrgentibus bellis celeritas optima est. Cui simile est illud Vegetij; alia de causa suprà memoratum. In rebus bellicis, celeritas ampliùs solet prodesse quàm virtus. Et Euripides his consonans, immo quasi classicum canens; Cunctantem (inquit) maximè Mars odit: & ita in omni negotio opportunè peragendo. *Sophocles.* *Vegetius de re milit. lib. 4.* *Euripides.* Cunctatio odiosa.

Dauid id non ignorans, vtpote cuius manus docuerat Deus ad prælium, & digitos eius ad bellum; quando iam sibi à filio suo Absalom impendere videbat periculum, malletque instinctu diuino potiùs iræ ad tempus cedere, quàm ardua moliendo malum magis exacerbare, seruiendum

R tem-

tempori atque necessitati præsenti existimauit: sed tamen in acceleratione spem negotij benè conficiendi collocabat.
2. Reg. 15. Dixit itaque suis; *Surgite, fugiamus: neque enim erit nobis effugium à facie Absalom. Festinate egredi, ne fortè veniens occupet nos, & impleat super nos ruinam, & percutiat ciuitatem in ore gladij.*

2. Reg. 17. Ita quando iam in montibus campisque profugus versabatur, nunciatum ei industriâ Chusai consilium, quò se statim in tuta reciperet, nisi vellet se perditum. Dixerunt quippe nuncij regi: *Surgite & transite citò fluuium, quoniam huiusmodi dedit consilium contra vos Achitophel.* Achitophel namque consilium dederat Absalomo, vt expeditis duodecim millibus, Dauid vbicumque esset obrueretur statim: Chusai verò secretò à Dauide subornatus, consilio hoc de industria refutato, efficacibus rationibus suasit, vt copiæ infinitæ conscriberentur, totoque regni robore contra Dauidem procederetur, vt ita interea dum res illa magnæ molis & moræ curaretur, Dauidi spatium fieret temporis, ad loca tutiora capessenda: quod quàm celerrimè re ipsa est præstitum. *Surrexit enim statim Dauid, & omnis populus qui cum eo erat, & transierunt Iordanem, donec dilucesceret; & ne vnus quidem residuus fuit, qui non transisset fluuium.*

2. Reg. 20. Similiter, quando iam rebelli illo filio neci dato, rex in pristinum solium Hierosolymam remearet, Seba seditionem mouente, separatus est omnis Israel à Dauid, secutusque est Sebam: adeò vt domum reuersus Dauid, statim, citra vllam moram, vt par erat, mittendum putarit exercitum contra seditiosos. Dixitque ob id Amasæ duci: *Conuoca mihi omnes viros Iuda in diem tertium, & tu adesto præsens. Abijt Amasa vt conuocaret Iudam, & moratus est extra placitum, quod ei constituerat rex* (ecce neglectum Occasionis, & tergiuersationem bonæ expeditioni contrariam.) *Ait autem Dauid ad Abisai: Nunc magis afflicturus est nos Seba quàm Absalom: tolle igitur seruos Domini tui, & persequere eum; ne fortè inueniat ciuitates munitas vt effugiat nos.*

Recepit se ille Seba, tantillæ moræ spatio, in ciuitatem Abe-

Abelam; ſed Ioab feſtinans circumdedit munitionibus ciuitatem, accelerauit expugnationem, ſuaque diligenti inſtantia coegit mulieris ſapientis auxilio ſeniores ciuitatis, ſeditioſi Sebæ caput tradere per muros; & res ita citò compoſita eſt ſedataque ſeditio, quæ alioqui vix ſerò tandem maximis laboribus & impenſis potuiſſet exſtingui.

Non ſecus enim in ſimilibus negotiis tempeſtiuè eſt proſpiciendum, quàm reſtinguendum incendium, ſtatim atq; ſuo ſe fumo vel flamma emicante prodiderit. Ignis etenim qui ſui initio vnica aquæ ſitula facilè ſopiri poteſt, poſtquam inualuerit, vix flumine exhauſto reſtinguitur. Sic de Arrij primùm aſſurgente & poſtmodum flagrante ſecta Hieronymus: Arrius in Alexandria, vna ſcintilla fuit; ſed quia non ſtatim oppreſſa eſt, totum orbem eius flamma populata eſt. Vnde rectè Poeta quidam non inelegans:

Tergiuerſationis incommoda.

Ex ſcintilla incendium.

Hieronymus in cap. 5. Epiſt. ad Galatas.

Parua prius iacuit tectis ſcintilla fauillis,
Scintillam mora, flamma moras, incendia flammam
Iſta ſecuta; dedit tantos ſcintilla dolores.

Quis etiam non videat, in ipſa iam incendij graſſatione opus eſſe aquarum copia, & acceleratione? Nam quemadmodum nihil efficitur, ſi lympha defuerit; ita nec proderit copia, ſi lentè, ſenſim, & interpolatis tantùm vicibus, nunc vnam iniicias ſitulam, & paulò pòſt aliam, & ita deinceps. Sic namque agendo, quantumcumque aquæ ſuppetit, abſumetur: & ne tantillum quidem de incendij voragine ſuperaueris.

Incendiũ ſubitò opprimendũ.

Ita cùm regnum aliquod in ſe diuiſum, flagrat armis, & bellum vndique & vndique bellum inſonat, & inteſtinis cuncta tumultibus incenduntur; ſi nunc manipulum vnum immiſeris, poſteà adhuc vnam adhibeas turmam; nunc tot millia aureorum, & paulò pòſt totidem impendantur: ſenſim illud deſolabitur; militem omnem, omnemque belli neruum conſumſeris; & tantum abeſt vt victoriæ quidpiam conſequaris, vt etiam vires hoſtiles & rebellium copiæ futuræ ſint auctiores. Sic enim & incendium modico aquæ aſpergine non exſtinguitur, ſed dum per antiperiſtaſin fit qualitatum contrariarum repugnantia, maiores acquirit

R 2 vires

vires pars superior. Sic namque fabri, iniectu laticis in focum suum, dum stridentia tingunt æra lacu, non ignem sopire, sed calentiorem feruentioremque efficere intendunt.

Ignauiæ detrimenta. Acceleratio itaque, temporisque attenta ratio priusquam elabatur, res eximias producit in effectum, superanturque ea ratione vel maximæ difficultates. Econtrà ignauia & torpor, etiam cælitus oblatas victorias & felices effectus eneruant & pessundant. *Antiph.* Hoc est quod Antiphanes inquit: Diligentiæ subiiciuntur omnia. Aduersum verò est prorsus, *Quinctil.* quod Quinctilianus in protelantibus & prolixis cunctatoribus arguit. Plerumque, inquit, sera pro nullis sunt. Sera plerumque nulla. Docet id exitus non rarò euidentiùs quàm possit verbis vllis exprimi. Vrget interdum necessitas adhibendi remedij ędibus ruinam minantibus, vel nauigio præ vetustate nimiáve allisione ferè fatiscenti: at dum dies ex die trahitur, differturq; in menses, quod primo momento opus facto fuerat; inopinatò iactura casusq; superuenit, nullo neq; pretio neq; tempore reparabilis.

Longe aliter, ideoque feliciùs, T. Quinctius Cos. qui victis *Front. li. 3. cap. 1.* acie Æquis & Volscis, cùm Antium oppidum expugnare statuisset, ad cōcionem vocato exercitu, exposuit quàm id necessarium & facile esset, *si non differretur:* eoque impetu, quem Accelerationis effectus. exhortatio concitauerat, aggressus est vrbem, eaq; potitus est.

Ita cùm Pharnacem primo congressu vicisset Cæsar, amicis Cæsar. scripsit: *Veni, vidi, vici*: summam rei gestæ *celeritatem* indicans. Non neglectę quoque accelerationis argumentum fuit in cæco nato à Christo illuminato; quod & ipse pari modo loquendi, quo olim de sua expeditione Cæsar, est contestatus. Dum vicini siquidem aliiq; omnes, quotquot eum anteà viderant prę subitâ illius hominis mutatione vix crederēt eumdem esse; tandem ab illis interrogatus, quî tam repentè, natiua illa oculorum orbitate sublata, & oculos & oculorum v- *Ioan. 9.* sum nactus esset: respondit: *Ille homo qui dicitur Iesus, lutum* Cæcus videns. *fecit* (ex sputo) *& vnxit oculos meos, & dixit mihi, Vade ad natatoriam Siloe, & laua.* Quid egit hic cæcus? tergiuersatus est? an distulit in crastinum? an moram nexuit, *Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa?* Nihil horum; immò ipsa

quoque

quoque festinatio mora illi visa fuit. Vtque scias, illum summa vsum acceleratione, quò tantò celebrior esset fama miraculi, verba quibus totum describit negotium considera: sic inquit, vt tunc Cæsar, *Abÿ, laui, vidi.*

Ast antequam finem huic Capiti imponamus, specimen & seruatæ & neglectę celeritatis in vno eodemq; exéplo, sed partium diuersarum hominibus, obseruemus; quò meliùs necessaria tantæ rei cognitione & recordatione imbuamur. Sic in Historia rerum Indicarum legimus. Stephanus Gamma, Indiæ Prætor Lusitanus, viribus ferox, & paterna gloria stimulante, haud leuis momenti rem, cùm à Vasco patre olim, tum nuper à Garzia Prętore cogitatā, suscepit; vti subductas ad Suezium Mahometanas triremes ingenti cum Turcicæ rei detrimento combureret. In id classe instructa ornataq; in speciem Diensis reuisendæ, vel Adeni mox oppugnandi; ad Arabicum fretum rectà contendit: & successissent vota; *si protinus* ab Sanis introitu Suezium petiisset. Sed *visendi studio*, applicita ad dextrum littus classe, dum agros vicosq; maritimos, & veteris Arabiæ monimenta perlustrat; *interim* de ipsius aduentu & malè tecto consilio, ad regionis Præfectum *citatis equis* nuncij perferuntur. *Neq; ille cunctandum ratus in tali re* (ecce accelerationem aduersæ partis, contra alterius vagabundam tarditatem) validas equitum ac peditum copias ad loci custodiam *extemplò* submisit. Ea re *segnes* Lusitanorum conatus elusi.

Cunctationis dispendium.

Pet. Maff. Hist. Ind. lib. 11.

Acceleratio efficax.

Appropinquanti Suezium Stephano, à præcursoribus nunciatum, Turcica naualia magnis firmisq; militum pręsidiis obtineri. Non plus triduo (*tantum in celeritate momenti est*) Suezium Turcæ præoccupauerant. Lusitanus Prætor, magna spe deiectus, & grauiter semetipsum incusans, in Arabem & Saracenum effudit iras. Ita videas aliquando quosdam magna quidem animo præcipientes, siue quod ad propriæ salutis augmentum, siue quod ad præclarum Reipublicæ ornamentum & bonum conferat: sed, dum nescio quibus priuati vel honoris vel commodi auocamentis præoccupantur, omnia contrà quàm speraras eueniunt.

Sic porrò Annibal post Cannensem pugnam, fracto Roma-

norum exercitu, victoriæ occasionem non est prosecutus; ideò

Plutarch. in vita Annibalis. Romam non intercepit. Sic de eo Plutarchus: Annibal victor, in reficiendo exercitu *tempus terens*, spatium victis dedit, ad respirandum. Nam, *si extemplò*, finita pugna, victorem exercitum Romam duxisset, proculdubio, aut succumbendum omnino, aut extremum subeundum discrimen Romanis erat. Huius posteà *tarditatus* sæpè pertæsum Annibalem tradunt, palamque conquestum. Vnde cunctanti illud obiectum fuit à Maharbale, equitum præfecto: Vincere scis Annibal, sed victoria vti nescis.

Quàm sit periculosa tergiuersatio, quamq; accelerandum, vbi occasio & adridens victoria strenuum in arduis progressum efflagitant; docet nos ipse, etiam in animalium pugna, naturæ ductus. Si quando namque accidat, vt inter depugnandum vna ferarum concertantium vel lapsu fortuito vel impetus violentiâ in terram prosternatur, mox altera inuolat ac iugulum petit. Sic de Dauide legimus, cùm giganteam illam molem fundæ rotatu humi strauisset, *cucurrit & stetit super eum*: atque benè auspicatam de tanto hoste victoriam, præcisa proprio ferro ceruice, maiori cum laude est prosecutus. Vt in ipso illud de filio Prophetissæ, hoc est de Mariæ virginis vnigenito, vaticinium fuerit præfiguratum, quo dicit Dominus Isaiæ: *Voca nomen eius, Accelera spolia detrahere; festina prædari.*

1. Reg. 17.

Isa. 8.

Schemat. 7. Cap. 6.

Occasionem apprehendentium negligentiumq; diuersitas.

T*Empore* itaque Iuuenibus istis nequidquam renitentibus valefaciente, *Occasio* quoque minatur abscessum: at illi, veriti ne elabatur, per respersum pro fronte capillitium illam remorantur. Tali se modo nympha stringi sentiens, stabile pollicetur hospitium obsequiumque, donec ad iustam laborum studiorumque metam, iuxta animi sententiam, eos perduxerit. Quorum sano prudentique conatui illud Homeri

A D

Occasio per capillatā frontem retinenda.

meri quadrare cognoſcitur:

Vos premite, & vinclis magis arctè ſtringite. Homer. Odyſſ.

Hîc iam igitur de Occaſione opportunè arripienda ſtringendaq; tractandum eſt: quod non exiguæ eſt artis atque prudentiæ argumentum. Sicut enim Chriſtus Dominus noſter, de caſtitatis angelicæ ſublimi conſilio decernebat; *Non omnes capiunt verbum hoc:* ideoque, vt ad generoſum certamen prouocans, animanſq; timidiores, inquit, *Qui poteſt capere, capiat:* ita & de temporis opportunitate ſiue Occaſione ſolerter obſeruanda ſentiendum eſt. Non in rerum præſtantia, ſed in modo ſe ad ſtudium debitum excitandi, pono ſimilitudinem. Matth. 19.

Hinc dicit Sapiens: *Eſt tacens, non habens ſenſum loquelæ: & eſt tacens, ſciens tempus apti temporis.* Tempus quidem ſemper aliquod eſt, ſed tempus apti temporis, illa ſola pars eſt temporis, quæ vt loquendi ita rei gerendæ eſt accommoda; quam opportunitatem, tempeſtiuitatem, & occaſionem appellamus. Illud autem tempus apti temporis noſſe, diſcernere, & arripere, hoc opus, hic labor eſt, & magnarũ mentiũ vigor. Eccli. 20. Opportunitatis encomium.

Iam dictis valde conformis eſt illa quoque Salomonis ſententia: *Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore ſuo.* Quemadmodum enim mala aurea intexta lecto aliive ſubſtrato argenteo operi, vel naturalia quoq; aurea ſtragulo argenteo impoſita, admirabilem (tum propter pretij excellentiam, tum propter colorum concordantiam) pariunt oculis ſpectantium voluptatem; ita quando prudens eloquium apto & opportuno tempore prolatum fuerit, mirè audientium afficit animos. E contrà de eo qui oblatam occaſionem vix adſpectu dignatur, ſed in ſordes proiecti & voluptatibus dediti animi demergit, illud eiuſdem dici poſſit: *Circulus aureus in naribus ſuis.* Quadrat & iſtud ingratitudinis & indignitatis elogium in ignauum illum, illiberalem, & verè ſeruilem ſeruum, qui talentum à domino acceptum defodit in terram; cùm tamen illi, vt omnibus aliis, ad negotiandum fructumque faciendum collatum fuiſſet. Prou. 25. Prou. 11. Matth. 25.

Ita ecce aliqui *Occaſionis* beneficio ſe indignos ſua ignauia faciunt; alij verò ſtatim ex illa lucrum referunt admirandum. Occaſionem negligentium indignitas.

Abyſ

Abijt qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. Quocirca, sicut qui oblata benè merendi occasione diligenter sunt vsi, magnis encomiis laudati, & super multa ac magna constituti fuerunt; ita torpidus ille occasionis oblatæ contemtor, exceptus pro meritis, hæc audire coactus est: *Serue male & piger*; & similes malæ notæ nomenclaturas. *Tollite ab eo talentum: & inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores: illic erit fletus & stridor dentium.*

Eiusmodi sunt, commodi isti temporis occasionisq; traductores & dissipatores, de quibus ita apud Horatium:

Horat. 1. Epist. *Nos numerus sumus, & fruges consumere nati.*

D. Leo. Hinc grauiter, vt omnia, Diuus Leo: Non dormientibus prouenit regnum cælorum; nec otio & desidia torpentibus beatitudo æternitatis ingeritur. Vnde Apostolus omnes illos monens, quibus rerum cura commissa est: *Sollicitudine*, inquit, *non pigri; spiritu feruentes, Domino seruientes.* *Rom. 12.* Sicut oculi igitur seruorum in manibus dominorum, vt ad nutum obsequantur; ita omnes Deo feruientes, promti, alacres, & quasi accincti, calceati, immò alati stare debent, ad statim exsequendum, quod nutu diuino perspexerint faciendum. Vtque vigilantibus iura subueniunt; ita stertenres, rebusque suis indormientes causâ cadere necessum est. Quæ omnia in sollicitudine capessendæ occasionis locum habere censentur.

Prou 9. Hortatur eapropter Sapiens appositè: *Da sapienti occasionem, & addetur ei sapientia. Doce iustum, & festinabit accipere.* Sapientes, ecce, norunr vti temporis opportunitate, & occasione, vt numquam sine fructu prætereat, quandocumque offertur. Sicut prudens nauarchus celerrimè fortissimeq; ad ventum vela componit, vndecumque illum adspirare conspexerit, cuius propterea est obseruantissimus.

Itaque si viro prudenti ac probo occasio miserendi proueniat, statim mouetur ad misericordiam, & exercet charitatem: si patientiæ exercendæ profertur occasio, vel ad verba vel ad verbera, ad iniuriam & persecutionem, mox arripit tanri meriti materiam. Si verbum salutaris admonitionis præstandum

Eccli. 4. alicui, hoc agit quod monet Sapiens, *Ne verearis proximum tuum*

tuum in casu suo: nec retineas verbum in tempore salutis. Ita Tobias contribules suos communis captiuitatis occasione solabatur: *monita salutis dabat eis,* & charitatis operibus adiuuabat. Sic iusto, si occasio pietatis, castitatis, sobrietatis, humilitatis, mansuetudinis, liberalitatis, diligentiæ, & cuiuscumque alterius virtutis exercendę conceditur; non omittet eam extemplò arripere, & iuxta eius dictamen operari. Sic namque & mercator auidus, quamcumque augendarum opum occasionem, & scientiarum studiosus oblatam accumulandæ eruditionis opportunitatem, impigrè solent amplexari. *Tob. 1.*

Doceat nos Cæsar stratagemate bellico, quanta sagacitate in cunctis quæ ad propriam publicámve vtilitatem faciunt, sit captanda occasio. Is in Gallia, quia compererat, Ariouisto Germanorum regi institutum, & quasi legem esse non pugnandi, decrescente luna; tum potissimùm acie commissa, impeditos religione hostes vicit. Simili opportunitate captata Antiochus Machabęos ob Sabbati reuerentiam ab armis abstinentes cecîdit; donec meliori accepto consilio etiam sabbatis arma capessenda pro aris & focis decreuerunt. Sed pluribus exemplis occasionis momenta proximo Capite expendemus. *Stratagema bellicum.* *Front. li. 2. cap. 1.* *1. Mach. 2.*

Schemat. 7. Cap. 7.

Statim arripiendam OCCASIONEM, *exemplis ostenditur.*

Exemplis pauculis quod superiori Capite est tractatum elucidemus. Quando vidit Semei, hominum sceleratissimus, Dauidem reducem fieri, iam iamque regali solio restituendum, memor iniuriæ quam regi verbis factísque nefandis intulerat, virum Belial hoc est diabolicum, virumque sanguinum appellans, lapidesq; in eum iactando per viam, cùm mœrens rebellante Absalomo filio exilium peteret; *festinauit* oblatam arripere occasionem, qua sibi regis gratiam possit demereri, meritamq; millies mortem euadere. Curauit itaque diligenter, vt primus omnium in Iordanis transitu regi sup- *2. Reg. 19.* *Occasionis acceptę exempla.*

S plex

plex occurreret, veniamque precaretur, quam etiam gratiâ opportunitatis est assecutus. Tanti referebat, prima fronte capillatam se offerentem arripere.

4. Reg 4. Mulier illa vidua Prophetæ, quæ ob creditorum importunitatem de totius familiæ euersione periclitabatur, quum ab Eliseo consilium leuandæ inopiæ accepisset; vt scilicet mutuò sumeret vasa vacua non pauca, & in ea de pauxillo olei quod habebat infunderet, nullo modo negligendam putauit tam obuiam occasionem, sed statim arripuit fecitque quod erat iussa: & in tantam olei copiam opportuna illa exuberauit instillatio, vt vasa sufficientia per totam longè viciniam reperiri nequirent.

Act. 2. Iudæi, qui Dominum nostrum Dei filium morte turpissima condemnarunt cruciq; affixerunt, maximumque hoc facto scelus admittentes quod vmquam poterat perpetrari; audita Petri exhortatione, velut occasione bona reconciliationis se offerente, statim compuncti corde eam arripientes dixerunt: *Quid faciemus, viri fratres? Petrus verò ad illos: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrûm.* Ita factum est extemplò: *& appositæ sunt in die illa animæ circiter tria millia.*

Matth. 15. Syrophœnissæ fides & industria. Chananæa illa Euangelica, non olei naturalis, vt illa veteris Testamenti vidua, sed spiritualis indiga vnctionis, *Miserere mei, fili Dauid*, inquit: *filia mea malè à dæmonio vexatur. Dominus autem non respondit ei verbum.* Dumque illa clamando non desisteret, captaretque vndiquaque impetrandi occasionem: ecce tibi opportuna progreditur occasio, etiam vnde minimè speraretur. Quando siquidem Dominus noster, non solùm Apostolis nequidquam pro illa intercedentibus, rigidè satis respondisset, *Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel* (erat enim ista Syrophœnissa) sed & ipsi quoque mulieri, iam eum præuertenti & suppliciter adoranti, dicentique ex intimis afflicti animi penetralibus, *Domine, adiuua me*; parum admodum spei videretur relinquere, dicens: *Non est bonum, sumere panem filiorum, & mittere canibus*: ilicò illa gratam *occasionis* frontem conspiciens, arripuit,

puit, ipſúmque Dominum in verbo cepit, dicens, *Etiam, Domine*; benè dicis; ita eſt vt ais; ſic mihi fieri deſidero, vt æquum eſſe ipſemet profiteris: *nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum.* Iudæi filij ſunt, & domini noſtri, quorum nos intuitu, qui gentiles ſumus, canum loco reputamur. Ipſi panem habeant, nobis cedant micæ de menſa ipſorum decidentes. Captum ſe videns capi volens Dominus, & feminæ in ſalutis occaſione arripienda demirans induſtriam & fidem, non ſe potuit (vt ita dicam) continere, quin exclamaret: *O mulier! magna eſt fides tua; fiat tibi ſicut vis.* Rectè igitur exemplo eorum qui ſtatim occaſionem boni alicuius arripiunt, nos quoque facturi ſumus, ſi circa hoc ſtudium aduigilauerimus. Catellorum ius.

Nam, ſi mentem aduertimus, numquam deeſt occaſio vel rectè agendi, vel aliquid magno cum merito tolerandi. Sed, vt diximus, aduigilandum eſt, vt piſcatori ad hamum, aucupi ad decipulam & retia, venatori ad odoram canum vim, prædam geſtu, accubitu, latratúve prodentium; & vt nauclero atque agricolæ ad ventum & auram; & denique cuicumque cuiuſcumque rei ſtudioſo, ad id vnde maxima ex parte dependet quod ſectatur. Accurrit, occurrit, ſe offert ingeritque non rarò occaſio, ſi attendas. Occaſio rectè agendi numquã deeſt.

Si exempli gratia videre lubeat, quàm inopinatò nonnumquam leui de cauſa maximæ rei ſuccreſcat occaſio, victoriam illam raram & admirandam Annibalis contra Romanos expendamus, quam apud Cannas obtinuit; vt obſeruemus quàm parua, atque errore quidem data, ſed ſeriò arrepta occaſione acciderit. Eo prælio (inquit Fulgoſius) quo Romani infeliciter apud Cannas cum Annibale dimicarunt; vulnerato Pauli Æmilij Conſulis equo (qui ob id pedes remanſerat) quidam equites, qui ei adſtiterant, ab equis deſcenderunt, vt Conſulem in alium equum transferrent. Ceteræ autem equitum turmæ, quas, quòd longè ab eo loco aberant, cauſa, propter quam equites deſcenderant, latebat; arbitratæ Conſulis iuſſu atque conſilio primos illos equites deſcendiſſe, atque idem omnibus agendum eſſe, eodem mo- Occaſio victoriæ ex errore oborta. *Fulgoſius li. 9. cap. 9.*

mento omnes ab equis descenderunt. Qui error magna ex parte, vt eo prælio Romani vincerentur, causa (dicam, OCCASIO) fuit. Itaque Annibal, descendere Romanos equites conspicatus, ad suos conuersus, dixit; Malle se vt Romani equites illud facerent, quod agere conspiciebantur, quàm vt vincti ad se deducerentur. Errore enim compulsi, sibiipsis equorum opem, quam necessariam habebant, ademerunt.

Plutarch. in Annibale. Accedit quod Plutarchus refert, in eadem pugna. Romani (inquit) effuso cursu in hostem delati, dum vrgendo cedentes in medium coëunt, OCCASIONEM dederunt Pœnis, vt ex vtraque parte concluderentur: duobus scilicet quasi lunæ cornibus Romanos intromissos circumcingendo. Vt vt est, ex his aliisque videmus, si pendeat hamus, nusquam ferè deesse rectè obeundi officij occasionem.

Schemat. 7. Cap. 8.

Acceptæ neglectæque Occasionis exempla.

Animi gratiâ nunc in vno eodemque exemplo arreptæ neglectæque occasionis specimen obseruemus; vt varietas non solùm magis oblectet, verùm etiam res per contraria iuxta se posita magis elucescat.

2. Reg. 6. *Maximæ est victoriæ, seipsum vincere.* Quum Dauid rex accinctus Ephod lineo, totis viribus ante arcam saltaret, ludens cithara, maximæ victoriæ (teste Diuo Gregorio) per hoc præbens argumentum, seipsum vincendo, seque ad Dei gloriam ita publicè humiliando, in actu, in habitu, & in toto se, quantus quantus esset; tum Michol vxor eius, filia Saul, prospiciens per fenestram vidit regem Dauid subsilientem atque saltantem coram Domino: & despexit eùm in corde suo.

Occasio neglecta. Ecce occasioné bonam laudandi Deum, congaudendi marito, in tam diuino cultu, in tam excellenti triumpho; accipiendique peramplam à Domino benedictionem, si occasionem ad hæc oblatam arripuisset, non fastidiuisset, non habuisset

buiſſet contemtui; cùm ex oppoſito pro meritis omnia contraria reportarit. Nam, *cùm Dauid reuerteretur, vt benediceret domui ſuæ; egreſſa Michol filia Saul* (ſuperbiæ nempe faſtuſque paterni hæres) *in occurſum Dauid, ait; Quàm glorioſus fuit hodie rex Iſrael, diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum: & nudatus eſt, quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris!* O impudentem Michol imprudentiam! Nónne hoc eſt inſultare *Occaſioni* cælitus datæ, oblatamque ſalutis anſam maledictis inceſſere?

At nunc ex altera parte attendite Dauidem regem, prudenter OCCASIONEM maioris virtutis ac meriti ex occaſione malè habita rapientem. Sequitur etenim: *Dixit Dauid ad Michol; Viuit Dominus, quia ludam ante Dominum, qui elegit me potiùs quàm patrem tuum, & quàm omnem domum eius; & præcepit mihi, vt eſſem dux ſuper populum Domini in Iſrael. Et ludam, & vilior fiam pluſquam factus ſum. Et ero humilis in oculis meis: & cum ancillis, de quibus locuta es, glorioſior apparebo.* Hinc quoque factum eſt, vt iſte ſingularem poſteà à Deo acceperit benedictionem & gloriæ amplioris augmentum; illa verò tulerit maledictionem, ſteriliſque effecta ſit.

Occaſio obſeruata.

Veræ humilitatis energia.

Aliud ex Sacro codice proferamus occurrentis & arreptæ occaſionis exemplum. Quum iam filij Iſrael, peccatis promerentibus, viginti annorum ſpatio, à rege Chanaan ſubiugati premerentur; nihilque affulgeret auxilij, niſi à Domino: accidit vt mirabili occaſione tota illa calamitas in gaudium verteretur. Quando etenim Debora propheti∫ſa (cuius aliàs alia de cauſa facta eſt mentio) duce Barac comitata, Siſaram principem hoſtilis exercitus, Domino eum cælitus perterrente, vertiſſet in fugam: *Siſara de curru deſiliens fugienſq; venit ad tentorium Iahel, vxoris Haber Cinæi:* (en cum ipſo accurrente ſimul accurrit *occaſio* heroicum facinus perpetrandi, in totius Reipublicæ populique Dei liberationem, quam Iahel illa fortiſſima non neglexit) verùm ex ipſa ſacra Hiſtoria rei totius euentum audiamus. *Egreſſa igitur Iahel in occurſum Siſaræ* (occaſioniſq; eum comitantis) *dixit ad eum: Intra ad me domine mi, intra, ne timeas. Qui ingreſſus taberna-*

Iudic. 4.

Iahel mulier fortis & prudens.

Opportunitatis arreptæ exemplum.

bernaculum eius, & opertus ab ea pallio, dixit ad eam: Da mihi, obsecro, paululum aquæ; quia sitio valde. Quæ aperuit vtrem lactis, & dedit ei bibere, & operuit illum. Dixitq; Sisara ad eam, Sta ante ostium tabernaculi; & cùm venerit aliquis interrogans te, & dicens, Numquid hic est aliquis? Respondebis, Nullus est. (Hem tibi opportunitatem opportunitate opportuniorem.) Quid accidit? *Tulit itaque Iahel clauum tabernaculi, assumens pariter & malleum, & ingressa absconditè & cum silentio, posuit supra tempus capitis eius clauum, percussumque malleo, defixit in cerebrum vsque ad terram: qui soporem morti socians defecit, & mortuus est. Humiliauit ergo Deus in die illa Iabin regem Chanaan coram filiis Israel: qui crescebant quotidie, & forti manu opprimebant Iabin regem Chanaan, donec delerent eum.*

3. Reg. 1. Nathan & Bethsabeę industria. Valde tempestiuè quoque arripuit occasionem ex consilio Nathan Prophetæ Bethsabea, ad filium suum Salomonem regali solio asserendum. Quum siquidem subita factione Adonias se, patre adhuc Dauide viuente, regem curasset conclamari; arrepta ex hac necessitate occasione, dixit Nathan ad Bethsabee matrem Salomonis; *Num audisti quòd regnauerit Adonias, & dominus noster Dauid hoc ignorat? Nunc ergo veni;* (En tibi & hîc occasionem per frontem apprehensam, priusquam elabatur.) *accipe consilium à me, & salua animam tuam, filiique tui Salomonis. Vade, & ingredere ad regem Dauid* (periculum in mora, ideò accelerandum) *& dic ei; Nonne tu domine mi rex iurasti mihi ancillæ tuæ, dicens, Quòd Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo? quare ergo regnat Adonias? Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego veniam post te, & complebo sermones tuos.*

Arrepta tam dextrè prudenterque deducta occasio effecit, vt & cessaret Adoniæ præsumpta prætensio, & Salomon regis imperio legitimè rex crearetur, & in throno patris sui collocaretur. Tanti refert, occasionem oblatam vrgentemque prima fronte arripere, cœptumque opportunè per illam opus sedulò prosequi: quemadmodum captam leo prædam non minori

minori ſtudio ſtringere mordicuſque tenere ſatagit, quàm priùs quærebat optatam.

F Laudat idcircò Angelus factum illud Iuuenum in typo præſtantium: aſſeritque, OCCASIONEM gaudere tali violentia tam ſibi amica qua conſtringitur. Et quid mirum, cùm & Deus ipſe ita à nobis orationibus, votis, factiſque gaudeat deuinciri, qui ad hoc occaſionem ſuppeditat.

ORATIO VII.

Vt mediis ad ſalutem conceſſis benè vtamur.

CVm nihil oderis, Domine, eorum quæ feciſti, ſed vt finem quæque ſuum conſequantur, media omnia ad id conuenientia mirabili ſunt à te ordine diſtributa, vt præter ſacroſancta ſalutis noſtræ remedia, etiam creaturæ ſingulæ, & momenta temporum vniuerſa, & euenta cuncta, etiam aduerſa, huius tuæ diſpoſitionis ſint adminiſtra: Aperi nobis ſenſum & oculos, & manus noſtras erudi; vt in omnibus proficiendi occaſionem contemplantes, eam mente manuque amplexemur, quò & hic piè viuamus, & gloriam poſtea conſequamur æternam. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Sche-

IMPRVDENTES SERÒ SAPIV̄T, SVAMQ; DEPLORĀT AMENTIAM. 8.

A. *Hei mihi! quo* TEMPVS, *quo se gratissimus hospes*
Proripuit? B. *Quò blanda parens Occasio rerum*
Tam locuples abijt? C. *O si mihi Iupiter illam*
Nunc statuat reducem, neglectaq; tempora reddat!
D. *Vt mihi nulla breuis, sine fructu, diffluat hora!*
E. *O mihi delapsi fiat si copia vultus!*
A. TEMPVS, *ades! Nobis vtinam te* OCCASIO *sistas!*
Grati eritis. B. *Vos amplectemur.* C. *Dona placebunt*
D. *O volucres Diui, pia Numina, adeste, redite.*
E. *Vos reuoco.* F. *Frustrà:* G. *Renuunt auersa reuerti.*

Schematis 8. explicatio;

Quo exhibetur, vt imprudentes serò sapiunt, suamq́ deplorant amentiam.

Schemat. 8. Cap. 1.

Extrema mundani gaudij luctus occupat.

ALE (inquit Democritus) pereas, quia Gratias virgines, meretrices effecisti. Quod ille in eum detorquebat, quem videbat quibuslibet temerè sine discretione dona largientem; hoc nos illis omnibus meritò dicimus attribuẽdum, qui OCCASIONE, TEMPORIS OPPORTVNITATE, DIVINAEQ. GRATIAE donis verè virginibus, vt meretricibus abutuntur: nõ quidem cum Democrito malè illis imprecantes vt pereant, sed quid mereantur indicantes. Et quidem, quando cum filio prodigo, omnia sua dissiparunt cum meretricibus istis ita à se prostitutis ac violatis, vtinam cum eodem quoque ad mentem redeant, & veræ pœnitentiæ inueniant spatium. In Schemate præsenti, suam saltem deplorantes amentiam animaduertemus. *Democr.* Gaudia mundi, luctu terminantur. Gratię virgines.

Verè, vt aiebat Lactantius, largitas, liberalitas, & beneficentia, regiæ laudes sunt; sed sæpè in indignos cadunt. Vel quòd his laudum titulis falsò ornentur immeriti; vel quòd harum virtutum vtilitas indignis non rarò conferatur: qui suam non vident insaniam, nisi quando se regia dona spreuisse considerant: plurisque æstimant, quando illis ipsis carere coguntur, quàm dum possiderent. *Lactant.* Vota stultorum prępostera.

Tangit seram hanc stultorum sapientiam, qui suprà nominatus

Democrit. natus Democritus. Stulti, inquit, desiderant absentia, præsentia verò, etsi meliora præteritis, negligunt. Atque ita assiduus eos manet luctus, pro temporanea illa vanaque lætitia, quam sibi ipsi effinxerunt, in occasionis temporisque illusione, qualem in tertio & quarto Schemate eos exercuisse notauimus.

Absentia quæruntur, quæ spernebantur præsentia.

Hinc in caput ipsorum iusto Dei iudicio vibretur, quod dixit Sapiens: *Extrema gaudij luctus occupat.* quodque D. Iacobus, in sua inculcat epistola. *Miseri estote, & lugete, & plorate: risus vester in luctum conuertatur, & gaudium in mærorem.* Et verè, iusta rerum trutina hanc eis stultitiæ mercedem decernit.

Prou. 14.
Iac. 4.

Nam, quod dicit Propheta de idololatris condignam peccatis pœnam luentibus, de istis quoque, sensu non longè petito, dici potest. *De mercedibus* (inquit) *meretricis congregata sunt,* (bona scilicet, præmia, donaria) *& vsque ad mercedem meretricis reuertentur. Super hoc plangam & vlulabo, vadam spoliatus & nudus: faciam planctum velut draconum, & luctum quasi struthionum.* Ac si dicamus breuibus: Vnde lucrum, inde damnum: Malè parta, malè dilabuntur: Turpe compendium, infame dispendium. Vtque Rhadamanthi sententia, in rerum diuinarum humanarumque irrisorem lata, commemorat, ad Rei sic expostulantis interrogationem:

Mich. 1.

Andreas Frusius.

Vt Rhadamanthæum stetit ante tribunal Erasmus,
Anne ioco scribens seriò damnor? ait.
Cui iudex: Libri dant seria damna iocosi.
SI TIBI CVLPA IOCVS, SIT TIBI POENA IOCVS.

Stultuli isti temerariiq; TEMPORIS OCCASIONISq; illusores, magnũ sibi hoc ludo gaudium plausumq; excitarant, tamquam mercedem meretricum inde corradentes, seq; illarum trophæis exornantes: iam verò, dum sentiunt quantum damni tam stultus ardor attulerit; æquum est, vt & inde supplicium, quod sibi pepererunt, ferant; faciantque iam planctum pro plausu, & pro lusu luctum. Et quidem iuxta iam dicti Vatis exemplum, in se nomine ipsorum transfiguratum.

Hieron.

Dicit D. Hieronymus, quòd draco victus ab elephante, mirabiliter sibilat. Struthio autem oua sua in arena dimittit, & à bestiis

Draconis struthionisque lamenta.

bestiis conculcantur, perditque ea non rarò: & tametsi non plangat, luget tamen, quando per crassam negligentiam ita proiecta, non sine mœstitudine calcata deplorat.

Exemplum itaque draconis ponitur propter modum planctus, struthionis verò propter causam; quæ nostris æquè conueniunt. Insensati namque cælestium donorum contemtores, percepto vesaniæ detrimento, planctum draconum æmulantur exteriùs vlulatibus omnia complentes: & postquam cum struthione per tam stupidam oscitantiam, oua, semina, spem sobolis, messem in herba, vitæq; æternæ media perdiderunt, mœrore seu metanœa meritò conficiuntur interiùs, quòd occasionem tantorum bonorum fœtam contemserunt. Sera sapientia.

His itaque illud conuenit, quod Demades de Atheniensibus dicere solebat: Eos scilicet numquam de pace quærenda decernere, nisi pullis vestibus indutos. Innuens, eos esse bellandi cupidiores, quàm sat esset; nec nisi clade suorum admonitos de pace cogitare. Ita isti, post nimis pertinax suæ insipientiæ bellum, nimisque prolixam vecordiæ consectationem, serò tandem nimio suo malo edocti, sentiunt meliora fuisse capessenda consilia. *Plutarch.* Pullis vestibus pacem petere.

Faciunt itaque isti in hoc Schemate, quod dicit regius propheta: ***Multiplicatæ sunt infirmitates eorum; posteà accelerauerunt.*** Ita siquidem lubebat interdum populo Israelitico insanire, & contemto Deo vero circa idola se effundere: sed quando meritas tantæ stultitię dederunt pœnas, variis modis à Deo afflicti; tunc accelerabant ad veniam postulandam, postquam icti sapere incipiebant. Quod & alibi idem his verbis exprimit: ***Cùm occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur, & diluculo veniebant ad eum.*** Vexatione scilicet, iuxta Isaiæ dictum, dante intellectum, ad mentem & resipiscentiam venire videbantur, culpamque agnoscere. *Psalm. 15.* *Psal. 77.* *Isa. 28.*

Verùm, sicuti quidam ita ad resipiscentiam vexatorum, verè cognoscunt errorem, & saltem ad mentem redeunt, vt prioris vitæ commissa deplorent; ita non pauci sentiunt quidem incommoda pro meritis inflicta, sed stupiditate quadam animi præpediti, non redduntur adhuc per illa prudentiores.

Achæi Calliconis stultitia. Similes illos dixerim illi Achęo Calliconi, qui fictile vas pulsinaris loco capiti supponebat. Verùm, quia duricie illius offendebatur, paleis impleuit, vt mollius haberet cubile. Sentiebat quidem incommoditatem tam rigidi ceruicalis; sed sensus ille exterior tam parùm interiores sensus erudiuit, vt non minus stoliditatis in medela posuerit, quàm in priore errore posuerat.

Schemat. 8. Cap. 2.

Sera lamenta eorum, qui concionem OCCASIONIS *contemserunt.*

IPsi sibi nunc lugubrem cantant cantilenam, qui priùs angelicam & diuinam temporis occasionisq; adhortationem peropportunam verterunt in fabulam. *Numquid non sapientia clamitat, & prudentia dat vocem suam? In summis excelsisq́ verticibus supra viam, in medius semitis stans, iuxta portas ciuitatis, in ipsis foribus loquitur, dicens: O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum. Intelligite paruuli astutiam, & insipientes aduertite. Audite, quoniam de rebus magnis locutura sum.* Hactenus vox Sapientiæ.

Prou. 8. Sapientiæ concio.

Concio occasionis. Quis ignoret, ita quoque clamare quouis tempore & loco, (vt antè diximus) benè agendi OCCASIONEM? Audite Demosthenem istud magno sententiæ ponderè attestantem. Grauissimæ sunt, inquit, & sapientissimæ OCCASIONVM conciones, eædemq́; perspicuæ; nec sine pernicie negliguntur. Occasionis vox (inquit) nihil aliud est, quàm diligens temporis & ceterarum circumstantiarum consideratio. Sed stulti non audiunt vocem clamantis Sapientiæ, Occasionemque concionantem contemnunt, dum coràm alloquitur.

Demosth. 1. Olynth.

Impletur in similibus illud Ezechielis, immò Domini ipsius ad Ezechielem: *Fili hominis, factus es eis quasi carmen musicum, quod suaui dulciq́; sono canitur: audiunt verba tua, & non faciunt ea.* Illud quoq; Ieremiæ Prophetę in eos quadrat: *Filij insipientes sunt, & vecordes: sapientes sunt vt faciant mala, benè au-*

Ezech. 33.

Ierem. 4.

nè autem facere nescierunt. Vnde & luctus quo digni sunt, est inexplicabilis, quia damnum quod patiuntur æstimari nō potest. Meritò talibus & illud Sapientis applicetur: *Luctus mortui septem dies: fatui autem & impij, omnes dies vitæ eius.* Eccli. 22.

Expetiit filia Iephte Iudicis in Israel à patre, vt duobus mensibus virginitatem suam cum suis sodalibus in montibus plangeret, priusquam iuxta impium patris votum victima fieret (vouerat etenim, se, si victor rediret, immolaturum, qui primus è domesticis occurreret, occurrit autem gratulabunda ei filia) obtinuit quod expetebat. *Et exinde mos increuit in Israel, & consuetudo seruata est, vt post anni circulum, conueniant in vnum filiæ Israel, & plangant filiam Iephte diebus quatuor.* Si perditæ virginitatis & OCCASIONIS amissæ iactura deploranda veniret pro merito, non id quatuor diebus in anno esset faciendum, sed ne quatuor quidem dies toto anni circulo immunes essent à lacrymis. Iudic. 11. Iephte filia. Virginitatis amissæ luctus.

Verùm lamenta istorum parumper expendamus, prout in A typo exprimuntur. Dicit primus: *Hei mihi! quò tempus, quò se gratissimus hospes Proripuit?* Ferè eadem ista cum damnatorum querela est, quam sacra nobis Scriptura pronunciat: qua temporis velocitatem incusant, quasi nimis præpeti penna præteruolarit, ipsique sint extra culpam. Sic aiunt: *Tamquam sagitta emissa in locum destinatum, diuisus aër continuò in se reclusus est, vt ignoretur transitus illius; sic & nos nati, continuò desiuimus esse.* Sap. 5.

At, quis hîc excusationi locus? Quis non videat, vndas, rates, naues, & quidquid secum flumina rapiunt, præterlabi? Quis non idem in ętate considerat, si viuit videtq; ? Rectè ideò Tullius: Cursus est certus ętatis, & via vna naturæ, eaq; simplex, sua cuique parti tempestiuitas est data. Ex quibus verbis videmus, non tantùm ætatis humanæ tempus continuo fluxu transire; verùm etiam statis decursus huius partibus suam esse tempestiuitatem, & ad ætati cuique conuenientia opportunitatem. Prudenter eapropter Poëtæ illius verbis moneantur eiusmodi, meliori tamen scopo: *Vtendum est ætate, cito pede labitur ætas.* Maximè, cùm, vt dicit Augustinus, Tempora non for- Cicer. Philipp. 11. Ouid. Augustin. epist. 49.

fortuitò, sed Dei prouidentia labuntur. Vnde constat, Dei prouidentiam idonea suis temporibus suppeditare argumenta, fructuosè aliquid producendi: sicut stata sunt anni tempora agriculturæ, sementis, messis, vindemiæ, ceterarumq; functionum humanis vsibus necessariarum.

Plin. Sec. lib. 20. Itaque omnibus de tempore transacto querimonias fundentibus, cum Plinio respondetur, Præterita non præteriisse, impossibile est.

Alter ab illo sic occasionis neglectum deplorat: *Quò blanda parens* OCCASIO *rerum Tam locuples abijt?* Iam blandam parentem, rerumq; omnium locupletem appellat; quam, cùm adesset, laruam, monstrum, sponsam inuersam nuncupabat. B

Plutarch. de Tranq. animi. Rectè de talibus serò sapientibus, ita Plutarchus: Insipientes bona quoque præsentia transmittunt: vnde adeò ad futurum vergunt intensissimæ semper eorum curæ. Prudentes contrà, acri recordatione reducentes in rem præsentem, vel ea quæ iam non sunt, instare etiam atque adesse faciunt.

Luc. 19. Lubeat, quæso, Lector, hunc prudentium morem mecum in Zachæo quasi coràm intueri. *Quærebat videre Iesum, quis esset.* (Vita æterna est, nosse Iesum: beatitudinem itaque & salutem in Saluatore quærebat; rectè: occasionem omnem captabat; optimè.) *At, nō poterat præ turba*, (multa salutis studiosum circumueniunt incommoda) *quia statura pusillus erat.* (Tyroni & robur & vsus deficit.) *Et præcurrens ascendit in arborem sycomorum, vt videret eum; quia inde erat transiturus.*

Futura quasi præsentia efficere. Tam studiosus fuit occasionis indagator, vt & futurum sibi quasi præsens effecerit, præcurrendo, ascendendo, & intenta oculorum acie prospiciendo: obtinuitque quod optabat, & plusquam sperarat. Ea est vbertas occasionis benè obseruatæ, præsertim in rebus publicis, & quod caput est, in salutis æternæ negotio.

Schemat.

Schemat. 8. Cap. 3.

Occasionem esse captandam: quique præteritam neglexerit, neque verisimiliter amplexurum venturam.

TAntum abest, vt quis se neglectæ occasionis meritò purgare possit; vt potiùs quærere, captare, ac venatorum more debeat indagare necdum se offerentem. Nam sæpè accidit, vt neque opinanti, ab aliis indicio aliquo demonstretur, vel ipsa se sponte prætendat.

Huius non obscurum in Atheniensibus exemplum facile est obseruare. *Stans enim Paulus in medio Areopagi, ait: Viri* Act. 17. *Athenienses, per omnia quasi superstitiosos vos video. Præter-* Areopagum. *iens enim & videns simulacra vestra, inueni & aram in qua scriptum erat,* IGNOTO DEO. Ecce adstabat ipsis eodem loco Inopinata OCCASIO cognoscendi verum Deum, si scrutati fuissent, & sæpe adest non videbant. Apostolus verò illam eis reuelat hac occasio- Occasio. ne, dicens: *Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuncio vobis. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo sunt, hic cæli & terræ cùm sit Dominus omnium, fecit ex vno omne genus hominum inhabitare super vniuersam faciem terræ; definiens statuta tempora, & terminos habitationis eorum; quærere Deum, si fortè attractent eum, aut inueniant; quamuis non longè sit ab vnoquoque nostrûm. In ipso enim viuimus, & mouemur, & sumus: sicut & quidam vestrorum Poëtarum dixerunt: Ipsius e-* Aratus. *nim & genus sumus.* Videte quomodo vndiquaque eos captare doceat occasionem, & quasi palpando, eam, vt viam salutis, inuestigare.

Frustrà itaque isti in Schemate, cum sui similibus, elapsam Qui præteritis icti, non attendunt ad præsentia, rarò capellunt futura. requirunt, vel se purgant, quasi verò eam, si iterùm coram sistatur, sint amplexuri: cùm circa præterita solùm sapientes sint, circa præsentia verò, multoque magis circa futura, æquè semper futuri imprudentes; quod stultorum est.

Ideò

1. Reg. 26. Ideò & Saul de se confessus, ne pilo quidem melior prudentiórve ex ea confessione euasit. Dum siquidem Dauidem innoxium ad necem persequeretur, accideretque vt Dauid dormienti Regi seruisque stertentibus, hastam & scyphum aquæ, qui erat ad caput eius, auferret, eque eminentiori loco custodes regis negligentiæ accusaret, nominatimque ducem militiæ Abner, dicens: *Nonne respondebis Abner? Et respondente Abner ac dicente, Quis es tu qui clamas & inquietas regem? ait Dauid ad Abner: Numquid non vir tu es? & quis alius similis tui in Israël? Quare ergo non custodisti dominum tuum regem? ingressus est vnus de turba, vt interficeret regem dominum tuum. Non est bonum hoc quod fecisti. Nunc ergo vide, vbi sit hasta regis, & vbi sit scyphus aquæ, qui erat ad caput eius. Cognouit autem Saul vocem Dauid, & dixit: Numquid vox hæc tua, fili mi Dauid? Et ait Dauid; Vox mea, domine mi rex. Quam ob causam dominus meus persequitur seruum suum? Quid feci? aut quod est malum in manu mea? & ait Saul:* PECCAVI; *reuertere, fili mi Dauid: nequaquam enim vltrà tibi malè faciam, eò quòd pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim quòd stultè egerim, & ignorauerim multa nimis.* Dauid occasionem nocendi suo persecutori toties oblatam, numquam arripuit; Saul verò toties econtrà oblatam, pacis, amicitiæ, & resipiscentiæ occasionem visus est quidem apprehendere; verùm, quoties oblatam permisit elabi, toties deplorauit absentem.

Vigilum dormitatio.

Inopinatæ occasionis exemplú.

Quis meritò vel non datam vel elapsam conqueratur occasionem, cùm ferè semper ipsa in vigilantis incurrat oculos? Augustinus de se lepidum refert exemplum oblatæ inopinatò occasionis, cuius ope & efficacia ardentissimas ambitionis curarumque sæcularium febres in se aliisque curaret. Inhiabam honoribus, lucris, coniugio, & tu, Domine, irridebas. Patiebar in eis cupiditatibus amarissimas difficultates. Sed quid? an ipse suo malo medelam occasionémve remedij conquirebat? Non id lego. Sed Deo acceptum refert, qui mirabili eum iuuit occasione. Quàm ergo (inquit) miser eram! & quomodo egisti, vt sentirem miseriam meam? Pergit nar-

Augustin. Confess. li. 6. cap 6.

narrare. Die illo, quo,cùm pararem recitare Imperatori laudes; quibus plura mentirer, & mentienti faueretur ab scientibus, easque curas anhelaret cor meum, & cogitationum tabificarum febribus æstuaret; transiens per quemdam vicum Mediolanensem (en tibi à Deo datam occasionem) animaduerti pauperem mendicum (iam credo saturum) iocantem atque lætantem: & ingemui; & locutus sum cum amicis meis qui mecum erant, multos dolores insaniarum nostrarum, &c. securitas,lætitia, liber animus mendici, ipsi occasionem præbuerunt, suam culpandi curandique cupiditatem, animique æstuantis inquietudinem. Si non arripuisset, data quidem æquè fuisset, sed neglecta & inefficax, eius culpâ. Lęta mendicitas.

Non præteriit quoque oblatam inopinatò occasionem Alipius, singularis eius amicus, sed insaniis Circensium ludorum spectandorum multùm deditus. Quodam namque die, cùm sederem (inquit Augustinus) loco solito, & coram me adessent discipuli, venit, salutauit,sedit; atque in ea quæ agebantur animum intendit. Et fortè (en tibi similiter & isti Occasionem præter dantis accipientisque opinionem sponte se ingerentem, sed non negligenter exceptam prehensamque) lectio in manibus erat; quam dum exponerem,& opportunè mihi videretur adhibenda similitudo Circensium, quò illud quod insinuabam & iucundius & planius fieret, cum irrisione mordaci eorum quos illa captiuasset insania: tu scis Deus noster, quòd tunc de Alipio ab illa peste sanandò non cogitauerim. At ille in se rapuit (per occasionem) meque illud non nisi propter se dixisse credidit. Ita Augustinus. Vt autem videamus,eamdem rem ab aliquibus aliquando in occasionem boni accipi, ab aliis verò interdum rapi in malum: audiamus quod ibidem additur. Et quod alius, inquit,acciperet ad succensendum mihi, accepit honestus adolescens ad succensendum sibi, & ad me ardentiùs diligendum. Aliud exemplum. *Augustin. Confess. li. 6. cap 7.* *Augustin. ibidem.*

Schemat. 8. Cap. 4.

Iusta manet eos METANOEA, *qui oblatam* OCCASIONEM *contemserint.*

Metanœa seu dolor occasionis amissæ.

SErum huius Schematis planctum, insipientiæ comitem, quem Veteres *Metanœam* nuncuparunt, in se describit Propheta Ieremias, super vastatione Ierusalem, eò quòd signa Domini & voces Prophetarum ad meliora vocantium, velut optimam salutis OCCASIONEM, contemsissent: quam tamen, puerorum insipientium more, requirere videri voluerunt cùm serò esset.

Postquam siquidem Propheta calamitatem & vastationem eis ingruentem depinxisset; iustum meritumque luctum

Ierem. 6. eis prædicit, exhortantis loquendi modo: *Filia*, inquit, *populi mei, accingere cilicio, & conspergere cinere. Luctum vnigeniti fac tibi, planctum amarum.* Et apposité ipsemet in suis

Thren. 1. pro hac vastitate lamentis inquit; *Plorans plorauit in nocte.* Quia scilicet diem lucemque sine fructu transegerant. Ideoque iustè fatetur ipsa ciuitas desolata culpam suam, omnium suorum insipientium filiorum nomine, non cognoscentium tempus visitationis suæ neque pacis. *Abstulit omnes magnificos meos Dominus in medio mei. Vocauit aduersum me* TEMPVS. Temporis enim pars subsequens, præcedentis contemtæ partis vindex efficitur. Iusto Dei iudicio quasi tempus ad hoc prouocante, ac hostibus ad puniendum ignauos spatium & opportunitatem suppeditante.

Quocirca temporis negligenter expensi memoria tacti Iudæi per afflictionem, quasi remordente conscientia stimulati, orant præteritum redire, dari sibi denuò opportunitatem, vt isti excordes in Schemate iuuenes votis replent æthera. Ita

Thren. 5. pergunt in lamentis Propheticis Iudæi: *Conuerte nos, Domine, ad te, & conuertemur: innoua dies nostros, sicut à principio.*

Votum

Votum istud illi prorsus est simile, quod in typo videmus expressum.

C *—— O si mihi Iupiter illam* (OCCASIONEM)

D *Nunc statuat reducem, neglectaq́ tempora reddat!*

E *Vt mihi nulla breuis, sine fructu diffluat hora!*

O mihi dilapsi fiat si copia vultus!

Iuxta illud Euandri:

O mihi præteritos referat si Iupiter annos! Æneid. 8.

Miseri quoque Iudęi talibus ploratibus præteritorum temporum insipientiam contestati sunt, flebili illo Dauidico carmine: *Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tui, Sion. Si oblitus fuero tui, Hierusalem, obliuioni detur dextera mea. Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui: si non proposuero Hierusalem in principio lætitiæ meæ.* Psal. 136.

Rectè quidem ita Propheta: at illi, quorum ista contexuit nomine, quando ita sapuerunt vt sic ex animo loquerentur? Quando nimirum in captiuitate, ob præteritas culpas & negligentias temporis opportuni, erant constituti. *Illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos: Hymnum cantate nobis de canticis Sion. Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Difficile profectò, & peregrinum valdè, sed meritò quia non cantastis in patria. Quando tempus & locus id officij ab illis postulabat, à Prophetis Dei iussu desidia ipsorum reprehendebatur, negligebant: iam verò, iam, inquam, quando locus & tempus omnisque occasio eis ademta est, videntur mira præstituri, si ansa suppeteret. Atque vtinam nostrum Belgium non ita quoque irrita haberet vota illa, quæ non sine specie ac spe resipiscentiæ tempore afflictionis emisisse notissimum est!

Ita videas, plerisque quasi oculos aperiri per lapsum, sicut de se Balaam testabatur, *Vir qui cadens apertos habet oculos.* Num. 24. Sed vt nec ipse post tam euidentium errorum apertam manifestationem prudentior effectus est; ita nec eiusmodi homines verè resipiscunt, tametsi resentiant, videanturque stimulo quodam pudoris & doloris adacti errata cognoscere. Sed

quia sibi sapiebant dum errabant; non facilè ad veram sapientiam, nisi singulari Dei misericordia mouente per resipiscentiam, adducuntur.

Augustin. Confess. li.6 cap.8. Alipij tentatio.

Valdè accommodum habemus exemplum in Alipio (postmodum Tagastensi Episcopo) quem superiori Capite mirabili occasione ab insania Circensium ludorum reuocatum audiuimus. Is cùm paulò pòst ab amicis & condiscipulis suis ad immania illa spectacula iterùm valdè instanter inuitaretur, & non obstante reluctatione tandem assentiretur, nixus quadam assumtæ constantiæ confidentia; dicensque: Si corpus meum in illum locum trahitis & ibi constituitis, numquid & animum meum & oculos meos in illa spectacula potestis intendere? Adero itaque absens, ac sic, & vos & illa superabo. Quibus auditis, illi nihilo seciùs eum adduxerunt secum, idipsum fortè explorare cupientes, vtrùm posset efficere. Quò vbi ventum est, & sedibus quibus potuerunt locati sunt; feruebant omnia immanissimis voluptatibus. Ille clausis foribus oculorum, interdixit animo, ne in tanta mala procederet, atque vtinam & aures obturasset! Nam quodam pugnæ casu, cùm clamor ingens totius populi vehementer eum pulsasset, curiositate victus, & quasi paratus quidquid illud esset, etiam visum contemnere & vincere; aperuit oculos, & percussus est grauiore vulnere in anima, quàm ille in corpore, quem cernere concupiuit. Et non erat iam is qui venerat, sed vnus de turba ad quam venerat, & verus eorum socius, à quibus adductus erat. Quid plura? spectauit, clamauit, exarsit, abstulit inde secum insaniam, qua stimularetur redire, non tantùm cum illis à quibus priùs abstractus est, sed etiam præ illis, & alios trahens.

Curiositatis illecebra.

Istud ad longum apposui, quia & aliis seruit casibus, quibus aliquando adolescentes & alij nimis confidenter se exponunt, & audaces potiùs quàm fortes animis, potatorum, impurorum hominum ac iuuencularum consortiis se fidentes ingerunt, & corruunt. Atque vtinam tandem cum Alipio omnes emergant! Dicit Deo D. Augustinus de illo Alipij casu: Et inde tamen manu validissima & misericordissima eruisti

eruisti eum tu, & docuisti, non sui habere sed tui fiduciam, sed longè posteà.

Schemat. 8. Cap. 5.

Sibi sapientes, occasionem sæpè reiiciunt: & in propria astutia capti, suo aliorumque malo sapere discunt.

COmpletur in illis sibi nimium fidentibus, illud quod apud Prophetam Iob legimus: *Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium prauorum dißipat.* Videntur siquidem sibi præ ceteris sapere, etiam dum desipiunt maximè, quicumque præsentem occasionem fastidiunt, vel etiam negligunt tantùm. Nemo enim prudens volensque (de stultis & stertentibus hîc taceo) occasionem se offerentem omittit, nisi prætextu maioris alicuius prudentiæ meliorisve consilij. Vel enim melius consilium præ manibus habere se credunt, vel Deum submissurum meliorem opportunitatem. Dumque sic sibi sapiunt, faciuntque; in astutia sua vani sapientes capiuntur, & consilium ipsorum dissipatur. Et ferè non videas, nisi opinione melioris consilij, errores committi.

Iob 5.

Fallentes seipsos.

Tunc sequitur in re, quod in verbis prædicti Prophetę subsequitur: *Per diem incurrent tenebras.* Hoc est, in re clara ac manifesta aliis, tam deliranti astutia non præpeditis, ipsi impingent, quasi tenebræ cautelam à lapsu prohibeant, cùm sint omnes vbique viæ sole splendente conspicuæ: *& quasi in nocte sic palpabunt in meridie.* Id est, in negotio, quod per se luce meridiana lucidius est, hallucinabuntur & ambigent, non secus quàm cæcus secus viam oberrans & cespitans; vel alius nocte obscura circumuallatus.

Cæcutientes in propria astutia.

At, exemplum huius rei proferamus in medium. *Senuit Isaac & caligauerunt oculi eius:* at magis cæcutiuit Esau, tametsi vegetus & succulentus. Nam quando coxerat Iacob pulmentum, venissetque ipse de agro lassus, ait: *Da mihi de coctione hac rufa, quia oppidò lassus sum. Cui dixit Iacob: Vende mihi primogenita tua. Ille respondit* (attende astutiam, hoc est sapientiam

Genes. 27.

Genes. 25.

pientiam propriam, prudensque in speciem consilium, sed merum stultitiæ meræ prætextum) *En morior*, inquit, *quid mihi proderunt primogenita*? Prudenter admodum vt ex obliquo apparet. Nam, si certò iam iam moriendum, casu quo pulmento carendum est; eoque obtento vita redimitur, vt ipse videtur præsupponere; quis non dicat prudenter factum, quòd iacturam rei inutilis patiatur, vt eam rem comparet, de qua vitæ incolumitas pendet?

Iniqua deliberatio.

At in præsupposito latebat error; tam quoad rei proiectæ adeptæque æstimationem, quàm quoad necessitatis extremæ imaginariam apprehensionem. Ita solent claudicantes ex vna vel altera parte deliberatores rerumque æstimatores concludere. Quando, vbi aliquid vel agendum vel non agendum trutinatur & controuertitur, statim vna sola agendi vel non agendi ratione occurrente decernunt; non attendentes, an plures maiorisve momenti non sint fortè rationes, in contrarium militantes.

Stateradolosa iudicium proprium.

Vt, si matrimonium alicui ineundum sit vel non ineundum deliberetur: & simulatque aliquid pro vna vel altera parte in mentem venit, feratur sententia. Nempe si deliberans cogitet, pulchra vel diues est, vel simile quid; inferatque exemplo, ergo est ducenda. sed, an mala, morosa, impudica, infamis, intractabilis, hæretica, & mille talibus ornata præconiis, non consideret; nónne claudicat eiusmodi deliberatio? Solùm etenim ob inanis iactantiæ næuum, etiam formam ipsam & diuitias, & id genus alia, in puella Poëta contemnebat, dum sic ait:

Martialis lib. 1 Epig. 32.

Bella es, nouimus; & puella, verum est:
Et diues; quis enim potest negare?
At, dum te nimium Fabulla laudas,
Nec diues, neque bella, nec puella es.

Ita, si equum, domum, agrum, vel aliquid aliud emere sit animus; re quapiam notata quæ commendet, statuunt aliqui, rem illam citra omne dubium coëmendam; non consideratis infinitis incommodis, quæ, si attendas, emtionem omnino dissuadeant: certum est tales desipere, egereque iudicio.

dicio. Velut etiam qui econtrà, leui quodam vitio in eadem re notato, decernunt non comparandam; non obstantibus tot tantisque in contrarium argumentis, quæ præponderarent suaderentque omnimodis emendam, si iusta lance librarentur.

Non aliter accidit interdum in maioris momenti deliberatione: vt, si cum hoste confligendum, necne? an sit pax ineunda quæ offertur, suadetúrve, an non? vtrùm de ciuitatis alicuius deditione transigendum, an secus? an oppidum insultu aggrediendum, an contrà dolo bono tentandum, vel potiùs longa obsidione domandum? an castra metanda, vel mouenda sint? Ita, si de salute bonoque Reipublicæ magni quidpiam statuendum. Denique, quotiescumque de rebus magnæ molis deliberandum erit: quis nesciat, tam euidentem esse hallucinationem erroremque iudicij, si vna tantùm ex parte ratio vna attendatur, & non ex opposito aliæ pro sententia aduersa facientes; atque si quisquam numum aureum, vel quiduis aliud in bilance constituat ponderandum; & non respiciendo an in opposita lance iustum sit pondus impositum, sed solùm animaduertendo, quòd pars illa, vbi numus est, deorsum feratur, statim iudicet, satis abundeque ponderare: cùm verè ridiculum suo se facto perhibeat, vt qui iusti id ponderis esse determinet, quod sine opposito pondere, per se solum ponderatur. Aequa rerum æstimatio quid requirat.

Quid enim mirum, si aureus vel leuissimus vnam bilancis partem deorsum premat, si altera æquilibrij lanx relicta sit vacua, vel pluma tantùm paruula imposita? Ita, si quis iudicet, tale vel tale facinus, familiare, ciuile, vel bellicum, ideò aggrediendum, quia vna vel altera ratio, in quam primùm oculos coniicit, quæve primùm vel potissimùm in mentem venit, id ita suadere videtur; certum est, illum apertum dare suæ imprudentiæ argumentum. Simile à bilance & trutina.

Hoc porrò & ipse loquendi modus nos docet; quando vocabula ipsa quibus vtimur, nos ad libellam, trutinam, bilancem, & calculum reuocant, quoties de re aliqua deliberare, eamque benè ponderare, æstimare, & quasi in æquilibrio

brio ponere dicimur; vt, quò maius rationum pondus impulerit, eam mox in sententiam pedibus eamus.

Conside-tio in deliberatione, quasi rationum constellatio.

Vox quoque ipsa considerationis id confirmat, cuius vis & energia non id permittit, vt statim hoc vel illo animi instinctu, huc illúcve nauis impellatur, aut astrolabia vel horoscopa instrumenta vertantur; sed eò tantùm, quò siderum situs, motus, mutuúsve respectus & coniunctio, ex certis naturæ rationibus, eiusmodi componenda esse demonstrant: ita, per modum loquendi, de rebus quibuslibet agendis vel non agendis, maturè circumspectéque est considerandum: hoc est, videndum, quæ sit rationum hoc illúdve suadentium vel dissuadentium, quasi siderum concursio, velut quædam (vt ita dicam) constellatio & consideratio.

Considerationis exemplũ.

Si considerationem hanc, & quasi rationum constellationem, per accuratam disquisitionem, in expeditione bellica (quæ etiam in aliis quibuslibet locum habere potest) lubet in exemplo quodam intueri: audiamus apud Titum Liuium, Martium Imperatorem ad milites suos in concionem conuocatos orantem. Tam ambiguus siquidem & profligatus erat tum rerum in exercitu Romano status, vt flere omnes repentè, & offensare capita, & alij manus ad cælum tendere, deos incusantes, cœperint: alij strati humi suum quisque nominatim ducem implorare, neque sedari lamentatio poterat; excitantibus centurionibus manipulares, & ipso minitante & increpante Martio, in quem iamnunc sub extrema hac animorum conflictatione, communibus omnium suffragiis, summam Imperij detulerant. Exanimatio quippe militum inde oborta erat, quòd deletus iam exercitus Romanus amissæque Hispaniæ viderentur: timentésque aduentantem Asdrubalem, ad reliquias belli delendas.

Tit. Liuius Decad. 3. lib 5. Martius Imp.

Animorũ deiectorum erectio.

Martius eos increpauit, quòd in muliebres & inutiles se proiecissent fletus, potiùs quàm ad tutandos semetipsos & Rempublicam secum acuerent animos, & ne inultos imperatores suos iacere sinerent: quibus excitati milites, repentè magnam stragem in hostilia castra intulerunt. Sed ad orationem

tionem eius veniamus, qua posteà ad serium cum hoste conflictum suos inflammauit; omnibusque benè consideratis, causisque vrgentioribus ritè trutinatis, determinauit ex æquo, datam OCCASIONEM esse arripiendam. Verùm singula in eius verbis attendamus, præsertim iuxta considerandi deliberandique rationem, cuius gratia istud pro exemplo adducimus. Sic itaque in graui sua oratione Martius ad suos milites: Eo ipso quod difficillimum videtur, facillimum erit. Tertia vigilia noctis, silenti agmine ducam vos: exploratum habeo, non vigiliarum ordinem, non stationes iustas esse, &c. Scio (inquit) audax videri consilium: sed in rebus asperis & tenuibus, fortissima quæque consilia tutissima sunt. QVIA, SI IN OCCASIONIS MOMENTO, CVIVS PRAETERVOLAT OPPORTVNITAS, CVNCTATVS PAVLVLVM FVERIS, NEQVIDQVAM MOX OMISSAM QVERARIS. Vnus exercitus in propinquo est; duo haud procul absunt: nunc aggredientibus *par aliqua opportunitas*; & iam tentastis vestras & illorum vires. Si diem proferimus, & hesternæ eruptionis fama contenti desierimus; periculum est, ne omnes duces omnesque copiæ conueniant: tres deinde duces, tres exercitus sustinebimus hostium; quos Cn. Scipio incolumi exercitu non sustinuit. Hucusque Martius, verè Martius, æquus rationum momentorumque æstimator, trutinator, & considerator, necnon sedulus OCCASIONIS oblatæ obseruator: vt Valerius Maximus, non immeritò, ex capite concionantis ad milites, flammam eluxisse, testetur.

Orationis Martij pars.

Val. Max. li. 1. cap. 6.

Schemat. 8. Cap. 6.

Omne negotium vtraque ex parte benè trutinandum.

QVandoquidem igitur æquè in magnis atque in paruis vulgaribusque rebus consideratio ista atque rationum discretio locum habere debet; quò maturiùs istud tractabimus, eò plus vtilitatis exspectandum erit. In sacro itaque exemplo,

Discretio in omni deliberatione necessaria.

 emplo,

emplo rationum vtrimque in deliberatione vrgentium exactam videamus trutinationem, quemadmodum in bello, precedenti Capite, nos docuit Martius; vt fiat id quasi praxis manibus nostris adeò familiaris, vt in omni re proposita statim ad eam recurramus: sicut numularius mox ad suam trutinam confugit, quando pars ei aurea obtruditur, de qua vel minima suspicio oboritur.

Dan. 13. Trutina Susannæ iustissima. Susanna prudens, pia, in castitate radicata, tametsi repentè circumuenta, trutinam istam tamen recti iudicij & discretionis vacillare non permisit, sed ad iustum æquilibrium, famam, vitam, animamque ipsam comparauit. Quum enim ab iniquis impurisque illis senioribus iisdemque iudicibus ad illicita sollicitaretur, vel mors ei certa, sub falsa criminatione, foret exspectanda: ingemuit quidem præ subito animi mærore, & rei inexspectatæ nouitate: aitque, quasi deliberans, & rem vtrimque in bilance disponens: ***Angustiæ mihi sunt vndique.*** Iam vtramque suspensæ bilancis partem considerantem attende. ***Si enim hoc egero*** (inquit) ***mors mihi est***: mortiferè pecco, & ipso facto rea mortis efficior: ***si autem non egero***: si vobis in malum non assentior; ***non effugiam manus vestras***; quia, vt minamini, velut adulteram accusabitis, testes ipsi futuri & iudices.

Ecce libratam & vtrimque nutantem bilancem in medio pendentem. Non ex aliqua constantis Heroinæ vacillatione quoad voluntatem, sed tantùm pro rationum momentis inter se pondere suo pugnantibus. In vtramque staterę partem oculos discreta conuertit, non in alteram tantùm; nec obiter quidem vel obliquè, sed fixè & directè, vt res merebatur: omnibusque benè perpensis, deliberatis, & consideratis vt oportebat, tandem resoluit; certa de bono euentu, vtcumque res ceterùm caderet; vt accidit quoque, teste successu ipso. Decernit itaque, & ex præponderante bilancis altera parte indubitata determinat in hanc sententiam: ***Melius est mihi absque opere*** (malo scilicet) ***incidere in manus vestras; quàm peccare in conspectu Domini.***

Et quemadmodum trutina ista, ratioque deliberandi, errare

rare non poteſt; ita ab aliis experimentis accipit ſuæ iuſtitiæ & æquitatis approbationem, ſi poſteà ad maiorem (vt fit) ſecuritatem lubeat adhibere. Ita hæc tam æqua Suſannæ deliberatio nec falli nec fallere potuit: quia iuxta diuinam amuſſim, rationis, legis, & conſcientiæ dictamen, fuit inſtituta. Hinc Deus ipſe admirando iudicio eam comprobauit, miſſo Daniele, qui cæleſti indagine latentes nequitiæ technas aſſecutus, iniquos illos iudices tanti mali molitores, publico populi annuente ſuffragio, morti addixit, innocentemque à necis diſcrimine liberauit.

Sic, inquam, in omni re dubia deliberare oportet, vt non ſtatim vnius aut etiam alterius rationis pondere in hanc vel in illam partem delabamur; ſed omnibus ex vtraque parte benè perpenſis (& quidem, ſi opus, ad hoc, iuxta ſe inuicem ex aduerſo deſcriptis) ſecundùm præpollentem lancem, rationeſque præualentes faciendum ſtatuamus. Neque pluribus numero plus tribuendum, ſed ponderi cauſarum, etiamſi forent pauciores.

Ita Cicero de Critolao Peripateticæ ſectæ Philoſopho agens, qui cum Carneade & Diogene Stoico Romam miſſus fuit Legatus: Quæro, inquit, quam vim habeat libra illa Critolai; qui cùm in alteram lancem, animi bona imponat, in alteram corporis & externa; tantum propendêre illam boni lancem putet, vt terram & maria deprimat. *Cic. Tuſc. quæſt. li. 5.* Libra Critolai.

Adeò idem hanc rationum huc illúcve impellentium conſiderationem iudicabat neceſſariam, vt etiam in dicendi genere eam abeſſe non permitteret. Hæc, inquit, noſtra oratio, multitudinis eſt auribus accommodanda, ad ea probanda, quæ non aurificis ſtatera, ſed quadam populari trutina examinantur. Vnde & Apuleius; Trutinatam ſententiam, vocat, grauem & rectè examinatam. Sic & Perſius canit, in diſcretæ bilancis commendationem: *Cic. 2. de Orat.* *Apuleius.*

Scis etenim iuſtum geminâ ſuſpendere lance *Perſ. Sat. 4.*
Ancipitis libræ. Atque idem alibi:
Atque exporrecto trutinantur verba labello. *Satyra 5.*

Schemat. 8. Cap. 7.

Malè iudicantium de rebus temeritas, & merita pœna.

VT autem propositum à quo digressi sumus resumamus, in Esau insipientiam eorum detegamus, qui dum astutè se agere existimant, tunc desipiunt maximè; &, vt dicere cœperamus, iusto Dei iudicio, apprehenduntur in astutia sua, & consilia eorum (non benè trutinata) dissipantur.

Iob 5. Iudicij defectus in deliberatione.

Ita Esau suamet sapientia delusus est; quia non erat vera prudentia, sed apparens tantùm astutia, alteram solùm deliberationis obortique dubij partem considerans. Hinc serò quoque, cum sui similibus, stultitiam tantam deplorauit: quando nimirum malè prouidi sui consilij iacturam expertus est. Quum etenim frater eius, emto iam iure fruitus, benedictionem à patre accepisset, & pater id ei referret; *irrugijt clamore magno, & consternatus est.* Cumque eiulatu magno fleret, tandem specimen aliquod benedictionis accepit, sed primogenita insulsè (licet vt putabat prudenter) diuendita, in æternum non recuperauit.

Genes. 27.

Num. 24.

Ita & Balaam ariolus, cùm videret Domino placere, vt benediceret Israeli, cui iam tertiò, petente Balac rege Moabitarum, maledicere conatus fuerat, benedixit ei, multa præclara de Christo eiusque fideli populo vaticinatus. At, quoniam post tot tamque euidentia diuini nutus argumenta, totidemque resipiscentiæ occasiones, ad Deum reuersus non fuit, immò regi Balac perniciosum suggessit consilium, vt fornicarias Moabitidas in exercitum Israelis immitteret: id ei insinuans cùm exprobraret ipsi rex quòd non fecisset vt expetierat; *Pergens* (inquit) *ad populum meum, dabo consilium, quid populus tuus populo huic* (Israeli) *faciat extremo tempore. Docebat Balac* (inquit D. Ioannes) *mittere scandalum*

Balaami peruersitas.

Apoc. 2.

lum coram filiis Israel; edere & fornicari. Quia (inquam) OCCASIONEM salutis toties oblatam non apprehenderat, fatuitatem suam sentiscens, non sine ingenti cordis Metanœa proclamauit: *Heu! quis victurus est, quando ista faciet Deus?* quæ nempe tam speciosè de Saluatore erat vaticinatus. Inter maledictionis intentatæ molimina, & inter coactam diuinitùs Israelis benedictionem, exultabundus dixerat quidem; *Moriatur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia*; manifesta se pandebat & illic salutis OCCASIO, quam sibi cum filiis Dei optabat communem: sed quia non arripuit, remorsum torquentis conscientiæ percipiens, dixit posteà de Domino, quem stellam in Iacob orituram prophetauit: *Videbo eum, sed non modò*; verum, quia primùm in extremo iudicio. *Intuebor illum, sed non propè:* Et hoc verissimum, quia chaos magnum à Deo illum sequestrabit, cum omnibus illis, quibus dicturus est, *Discedite à me maledicti, in ignem æternum.* *Num. 23.*

Magnis itaque lamentis deploratur amissum, quod habitum cum risu negligebatur. Sic olim tempore Honorij, per crassam incuriam deperdita fuit Roma, Alarico Gothorum rege eam repentino satisq; facili ingressu intercipiente. Dumque Honorius Imperator inopinato nuncio cognouisset, Romam perditam, nihil eiusmodi vel cogitans, putauit hoc ipsum de gallo gallinaceo (ob insignem pugnacitatem Roma nominato) esse renunciatum. Sed verisimile est amissæ veræ Romæ mœstitiam eum plus affecisse, quàm priùs habitæ iustam æstimationem, vt est in hominum more. Ferè namque ita fieri videmus, vt rerum pretiosarum quæ possidentur parua nonnumquam habeatur ratio: at quando sunt perditæ, tum sentitur damnum, veriorque ex mole recuperationis fit de illis æstimatio. Tunc enim accidere solet communiter, vt quàm citò, facilè, oscitanterque neglectæ amittuntur; tam serò, difficulter, & non nisi cum maximis impensis recuperentur. Versus tamen ille omnibus notissimus vtramque boni officij partem satis in mentem adducit, omnesque admonet: *Baronius tom. 5. anno Domini 410.* Roma gallus gallinaceus.

Ouid. *Non minor est virtus, quàm quærere, parta tueri.*

Hinc, sicut ille in Schemate clamat, *dona placebunt*; priùs C scilicet spreta; si modò offerantur; sic ferè rarò tempori sapimus, & serò nihil non parati sumus attentare. Non malè talibus conuenit, quod Melibœus, de se dolenter insinuat, aliosque similis negligentiæ reos insimulat:

Sera lamenta negligentium.

Virgil. Eclog. 1.

Sæpè malum hoc nobis, si mens non læua fuisset,
De cælo tactas memini prædicere quercus.
Sæpè sinistra cauâ prædixit ab ilice cornix.

Quibus non ineptè subiungas, quod Æneas profitetur, de neglecto saniorum consiliorum libramine, pro Troianæ cladis auersione, per Lacoonta & alios in medium prolatorum, dum ad illa quæ infrà ex eodem sub finem Capitis quarti, Schematis decimi, afferemus, sic addit:

Æneid. 2.

Et, si fata deûm, si mens non læua fuisset,
Impulerat ferro Argolicas fœdare latebras;
Troiaq; nunc stares, Priamiq; arx alta maneres.

Ex Baron. tom. 6. anno 464. Daniel Stylita.

Anno Domini quadringentesimo sexagesimo quarto, Daniel Stylita in columna habitans, admirandæ sanctitatis vir; aliquando Gennadio Patriarchę Cōstantinopolitano & Leoni Imperatori, eum sanctimoniæ gratia venerabundè inuisentibus, prædixit incendium vrbis Constantinopolitanæ: quod vt ieiuniis precibusque auerterent, admonuit: sed neglexerunt opere exsequi; atque anno vno pòst, vastata est incendio inopinato, & quasi diuinitus immisso, ciuitas. Eratque periculum, ne quod vulgò celebratur orbis terræ miraculum, cerneretur pati similia incendio Sodomorum. Vix tandem in tanto malo eis venit in mentem S. Danielis prædictio. Ad ipsum itaque confugerunt miseri: quos increpauit negligentiæ, quòd præmoniti malum pœnitentiæ operibus non auertissent: vt qui in patiendo solùm fuerint Niniuitæ, non autem in pœnitendo.

Vt igitur ex iam dictis patet, error in eo consistit, vt pręsentia negligantur, & tunc deplorentur quæranturque absentia. Cumque omnia suo sint tempore quærenda & acceptanda, frustrà eorum aliquid extra tempus suum requiratur.

Dicit

F Dicit eapropter in typo diabolus, FRVSTRA: ſimulque re- Hieroglyphicum inanis ſtudij.
G ti ventum captans, facto ſuo ſuperuacuum laborem redarguit: vt ille ibidem deſperans dicit: *Neſcit ſors lapſa reuerti.* Et diabolus alter: *Renuunt auerſa reuerti.* Vt vulgò dicimus: Laterem lauare, dealbare Æthiopem, littus arare, in ventum niti, fruſtrà laborare. Ita diabolus, qui lætanter anteà & cum voluptate ad malum perpetrandum impellit; poſteà, ſi poteſt, inducit ad deſperationem, vt ſequenti Capite oſtendetur.

Schemat. 8. Cap. 8.

Diabolus peccatum antequam committatur leue facit; grauiſſimum verò, cùm fuerit perpetratum.

ADimpletum illud in hoc Schemate videmus, quod plerique quidem non rarò patiuntur, ſed non æquè cognoſcunt miſeri vt euitent: Diabolum ſcilicet initio, ante peccati perpetrationem, omnia facilia & tenuia facere; malo verò peracto, extremè aggrauare. Diaboli fraus.

Illud ſiquidem curat hoſtis noſter teterrimus, quod piſcatores. Naſſam exponunt, in quam piſces eſcæ pellecti dulcedine vel auiditate compulſi, os primùm latè patens ingrediuntur: ſed quando nituntur regredi, omnia arcta & anguſta valde reperiunt, vt foramen, per quod intrarant, nequeant ad remeandum inuenire. Naſſa diaboli, peccatum.

Sic diabolus lata & ſpatioſa omnia ante peccati completionem ſolet efficere, quando verò voluptate pelliciente peccator illapſus eſt, ita conſtringit omnia, vt nullum videatur effugium miſero. Naſſæ etenim ea eſt forma, ſiue viminea ſit illa, ſiue lino contexta; vt lato primùm orificio, arctiori ſemper & arctiori meatu ad præcipuam alui capacitatem penetretur; in quam prono viminum filorúmve ductu illapſi piſces, dum regredi iam benè paſti meditantur, anguſtum illud foramen in medio ac ſpatioſo ventre libratum, vix vmquam Naſſæ deſcriptio.

quam reperiunt, ampliora semper laxioraque latera rimantes.

Huic piscatorum dæmonumque artificio respondet illud quod in Iob legimus: *Saluabit te de ore angusto latißimè, & non habente fundamentum subter se.* Dei namque singularis innuitur gratia, qua quis per latissimum peccati orificium in angustum penetrans captus, iterùm inde ad amplum illud vestibulum regredi potest & liberari: sicut Ionas de ventre ceti ad os eius remeauit, per quod primùm fuerat absorptus: & inde in pedes denuò est restitutus.

Iob 36.

Ionæ 2.

Propheta regius ab hac angustia sibi metuens, quam diabolus post laxum vt dixi lapsum molitur, sic orabat: *Non me demergat tempestas aquæ* (ecce latitudinem, iam audi subsequentem angustiam) *neque vrgeat super me puteus os suum.* Ieremias Propheta hanc in se machinatos astutiam & nequitiam incusat: *Lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me.*

Psal. 68.

Thren. 3.

Lapsus in peccatum facilis, at difficilis regressus.

En diaboli artificium. Lapsum primum in peccati lacum, vt cuius os sit peramplum, semper effingit facilem & obuium: quando verò de regressu per pœnitentiam agitur, tantam superponit illi conatui molem, ac si lapidem prægrandem ori lacus imponeret, ex quo quispiam conetur emergere.

Bernardus serm. 3. in Psalm. 90.

Venatores diaboli.

In idem quadrat quod D. Bernardus de hac diaboli astutia, vt venatoris cornu, commemorat, dum illud Psalmi quadragesimioctaui explanat: *Ipse liberabit me de laqueo venantium.* Sed qui sunt (inquit) venatores isti? Venatores vtique pessimi & crudelissimi. Venatores, qui cornu non sonant vt audiantur, sed sagittant in occultis immaculatum. Ac si diceret, vt alibi, cornu inflant, non dum adhuc venantur, sed capta præda. Non priùs, ne sibi prospiciat, ad tutiora confugiendo: posteà verò, ne speret euadere; sed capturâ ipsâ & cornu stridore perculsa despondeat animum; sitque

2. Aeneid. *Vna salus victæ, nullam sperare salutem:*

quod desperantium est extremum refugium, quo se in sua miseria solantur infelices. Frvstra, inquit ille deceptor animarum. O nequam, nequam, vbi nunc illud tuum nequaquam? *Nequaquam moriemini,* inquiebas; ita vitæ securitatem F

tem

tem in peccati commendationem aſſerebas. Et cùm induxiſti in laqueum, horrendis hiſce vocibus aures obtundis: Periiſti, noſter es, damnatus es, ipſa te ſalus non ſeruet, gehennæ incendiis deberis æternis. O impoſturam! ô amentiam!

Denique quando diabolus ita homines inducit, vt læti hilareſque in peccatum ruant, vt ſalutis rerumque præſtantium occaſionem (vt olim Iſraelitæ terram deſiderabilem) pro nihilo habeant; & tamen poſteà errati conſcios extremè ſollicitos reddit, & ad puſillanimitatem ſpiritus tempeſtatemque adigit perhorrendam; caupones illos imitatur, qui ſub initium lætum vultum, promtum obſequium, facilem tranſigendi rationem, & omnia acceptiſſima pollicentur, vt nulla prorſus inſideat animo ſollicitudo: at quando iam venitur ad calculum mulctramque marſupij, tunc duri, rigidi, exactoreſque implacabiles exiſtunt. Diabolus caupones quoſdam imitatur.

Veriſimile eſt, filium prodigum, ne quid deeſſet ipſius infelicitati (vt iis euenit quotquot illum hactenus in eo genere imitati ſunt) in ſimiles hoſpites, ganeones, paraſitos & ἀσώτους incidiſſe; qui ad os loquuntur, dum fauet aura; at nubila ſi fuerint tempora, te omni ſolatio & auxilio deſtituunt, decoctis vniuerſis.

Ita & Cain ille fratrem ſuum Abel blandis demulcens verbis in perniciem induxit. *Egrediamur*, inquit, *foras:* quaſi amicitiæ ſymbolo inuitans, ad non ſolùm ſecurè, ſed etiam cum voluptate deambulandum. Et ſtatim, cùm eſſet in agro, inſurrexit aduerſus eum, & interfecit. *Geneſ.* 4.

Sic & lanius, quando boui lapſum irreparabilem ſtruit, blandè ceruicem demulcet, & interim trabali malleo fatalem illi ictum librat. Sic Simile à lanio.

Fiſtula dulce canit, volucrem cùm decipit auceps. *Cato in Diſtich.*

Fraus eſt iſta etiam illius proditoris Iudæ, qui oſculo amiciſſimum Dominum ſuum, omnium creatorem, in necem tradidit, mandauitque teneri & duci cautè, ne captus effugeret. Et ipſi viciſſim infames ſanguinis iuſti ac innocentis mercatores; qui blandè priùs, amicabiliter, & illecebroſè ſpondentes pecuniam, cum Iuda tranſegerant, eumque ad infandum Diabolus primùm laxat, deinde arctat extremè.

ſcelus reddebant audacem; quando iam in barathrum deſperationis infelix nundinator inciderat, & ipſe ſibi latiſſimum illud os abyſſi, in quam lapſus erat, diffidentiæ prælo anguſtiſſimum fecerat, planè idipſum inextricabile illi reddiderunt, dicentes: *Tu videris*. Ac ſi dicant: Morere, iugulum vel laqueum pete, damnare, peri; *Nihil ad nos*. Tibi, quod ſcias, conſultum noluimus, cùm pecuniam polliciti ſumus, ſed Chriſti illius quæſiuimus interitum; quo obtento, quid ad nos quæ te fata maneant? *Tu videris*: quod è re tua fore credis, hoc age: ſi nequis; i te perditum. Prorſus perinde ac ſi homini iam labenti vim adhibentes, ingeminent; Tute quod intriſti, tibi exedundum eſt; coloque quod aptaſti, tibi pernendum: quod facis, faccitiùs.

Hæc eſt illa cataſtrophe blandæ illius illuſionis diaboli, quando & animam, Dei gratiam, & ſalutis occaſionem perdere, dilapidare, & peſſumdare, in ludo ponit; poſteaq; ſpem omnem veniæ ſecludit, & diris modis inſultat capto.

Abſalon pendens, voluptatis mundanæ typus. 2. Reg. 18.

Figura huius eluſionis non aliena à propoſito, in Abſalone notanda proponitur. Quando namque ab arbore implicitis ramo crinibus ſuſpenſus hæret, non obſcurè ſignificat, id in quo maximè mundani homines delectantur, ipſis tandem in laqueum verti, quo ſtrangulentur. Erat ſiquidem Abſaloni maxima pulcri capillitij voluptas. Quòd autem mulus, cui inſederat, ſub ipſo pertranſiit, ipſe verò ſuſpenſus manſit; non incongruè figuratur, præterire illa omnia, in quibus omnis ſpes, fiducia, & felicitas ponebatur, & in quibus mens vanæ lætitiæ fæcibus ebria quietè molliterque velut equitabat: miſeros verò manere Nemeſin & Metanœam.

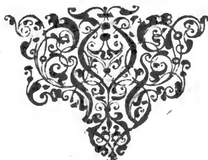
Adblandientem hanc prima fronte perniciem in Semiramide licet animaduertere: quæ, libidine ardens & ſanguinem ſitiens, quos concubitu oblectauerat, occidere conſueuiſſe narratur: adeò vt proprij filij concubitum expetens, ab eodem fuerit interfecta.

ORA-

ORATIO VIII.

Pro vera pœnitentia, vitæque emendatione.

DEus, qui culpa offenderis & pœnitentia placaris, gratiæ tuæ lumen mentibus nostris infunde, atque occæcatum cor nostrum ad te conuerte; vt prioris vitæ negligentias valeamus agnoscere, & per veræ pœnitentiæ studium emendare: quatenus te solum Deum, omnis boni fontem, in donis tuis agnoscentes, cura maiori illis vti studeamus, & numquam de tua misericordia desperemus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

A. *Hem socij, quantum video, non omnis ademta*
Spes nobis: noua præteritorum alludit imago.
B. *Siste gradum,* TEMPVS. *Quo tam pernicibus alis*
Præcipitas? A. *Lentesce precor, nosq; adspice præsens.*
B. *Ah! fugit.* C. *Heu! velox Occasio præterit, ora*
Detorquens aliò. D. *Miseris quid deniq; restat?*
C. *Quid vetat iniectis manibus retinere fugacem?*
D. *Ferte manus.* C. *En eluctata est, veste relictâ.*
Prende capillitium, et proprio remorare capistro.
E. *Heu! sero sapimus:* F. POST EST OCCASIO CALVA.

Schematis 9. explicatio;

Quo elapsum TEMPVS, *neglectamq́;* OCCASIONEM *nequidquam insequuntur imprudentes.*

Schemat. 9. Cap. 1.

Hallucinatio circa vmbram palpitantium, qui rem neglexerint.

OC Schemate errorem illum præcipuè detectum animaduertimus, quo, qui verá opportunamq́; OCCASIONEM neglexerunt, sibi nihilominus persuadent adhuc posteà, elapsam vtcumque posse recuperari, tempusque perditum resarciri; cùm imaginaria sit tantùm cum plurimis species, quæ oculis ipsorum oberrare videtur: & ita meram tantùm phantasiæ illusionem, veram atque efficacem occasionem quasi reducem sibi fingunt & pollicentur: dumque se miseri palpant, ventoque inani pascunt; turpiùs se posteà frustratos intelligunt. **Vmbram pro re captantium inscitia.**

A *Hem socij* (inquit primus, reliquis, vt ipsi videtur, ad rem attentior) *quantum video, non omnis ademta Spes nobis: noua præteritorum alludit imago.* Verè dicit, *imago*, quia res transiit, vmbra sequitur. Et, *alludit*; quia fictitia quadam specie se præterita videntur exhibere: non autem se re ipsa offerunt, vt anteà, TEMPVS & OCCASIO.

Rectè Propheta regius dixit: *Intellectus bonus omnibus facientibus eum.* Quia, sicut Deus habenti, hoc est, benè vtenti, *Psal.* 110.

 dat

dat ampliùs; facitque rem acu attingere, vtque par est intelligere, propter vsum rei in praxim deductum; ita non habenti, id est, non vtenti, quod habet aufert, & iusta illum hallucinatione castigat, qui rei veritatem ac certitudinem, per debitam operam & obseruantiam nec meruit nec dignatus est inuestigare & assequi.

Hinc dum operans & occasionem oblatam apprehendens illuminatur, & soliditatem salutis amplectitur; negligens, otians, & oscitans obtenebratur, & circa inania vanę spei phantasmata vagari, palpare, & vacillare permittitur. Vt impleatur illud eiusdem Prophetæ: *In imagine pertransit homo:* in vanis imaginationibus vitam transigit. *Sed & frustrà conturbatur*; vt scilicet apprehendat: quia vt nec aura nec vmbra capiuntur, sic nec imaginaria tantùm possunt apprehendi, vel præterita reuocari.

Psal. 38.

Dan 5. Balsasar sibi placens in inscitia.

Quando Balsasar optimè sibi suo functus munere videbatur, quòd grande fecisset conuiuium optimatibus suis mille; vbi vnusquisque secundùm suam bibebat ætatem; iamque temulentus præciperet, vt afferrentur vasa aurea & argentea, quæ asportauerat Nabuchodonosor pater eius de templo, quod fuit in Ierusalem, vt biberent in eis rex & optimates eius, vxoresque eius & concubinæ; iamque bibentes laudarent deos suos aureos & argenteos, æreos, ferreos, ligneosque & lapideos; & in eadem hora digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulæ regiæ, scribentes MANE, THECEL, PHARES, apparerent: *facies eius commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum, & compages renum eius soluebantur, & genua eius ad seinuicem collidebantur; exclamauitq; fortiter:* præ rei stupendæ nouitate, & latentis secreti formidine, atque euentus ambiguitate. Ecce tibi in hoc homine, (typo iam antè signatam) Metanœam bonam Occasionem negligentium: nunc etiam huius Schematis specimen in eodem obseruemus.

Occasionis amissæ idea.

Quando à Daniele mysterij sensum veramque obscuri ęnigmatis interpretationem, non nisi tamen in suimet capitis perniciem vergentem acceperat; audiretque, se, decreto cæle-

stis

stis trutinæ, regno priuandum; visus est quasi sub specie aliqua solidæ apprehensionis occasionem amplecti, dum iussu ipsius Daniel indutus est purpura, & circumdata torques aurea collo eius, & prædicatum est de eo, quòd haberet potestatem tertius in regno.

Quasi verò in interpretis sui condecoratione, rectè suo functus sit officio, occasionem tantæ cladis auertendæ amplectendo, cùm ne vmbram quidem necessarij consilij ad tantum malum præcauendum, attingeret. Ideoque non sine causa tam simpliciter res tanti momenti describitur, cùm statim adiicitur: *Eadem nocte interfectus est Balsasar rex Chaldæus, & Darius Medus successit in regnum.*

Ita quandoque in rebus maximis optimam occasionem rei præclarè gerendæ deserimus, captata inconsultè aliqua alterius se offerentis imagine. Sic cùm Totilas Gothorum rex vrbem Romam obsideret, & Belisarius per amnem ferre obsessis opem vellet; interim dum feliciter munimenta oppugnat, quæ Gothi in medio Tiberi constituerant, perlato ad eum nuncio, Isacium à Gothis captum esse, quem ipse in Portu vrbe ad mare præsidio vxori reliquerat; credidit Isacium capi non potuisse, nisi vrbs quoque Portus esset amissa. Itaque nuncij atrocitate attonitus, nulla re vltrà petita, vt quomodo gestum illud esset quod nunciabatur, certior fieret, OMISSA VICTORIA QVAM PENE MANV TENEBAT (en neglectam veram occasionem ob aliam imaginariam tantùm) retrò ad Portum vrbem se conuertit, eo animo, vt vel illic occumberet, vel amissa recuperaret. Quò posteaquam peruênit, incolumi reperta vrbe, intelligit Isacium idcircò captum fuisse, quòd contra ipsius imperium, vt cum hoste congrederetur, eruperat. Agnouit igitur ingentem errorem Belisarius, in quem delapsus erat, dum malè intelligendo, feliciter cœptum certamen omisit: tantumque ex eo dolorem concepit, vt penè ob id vitam amitteret.

Fulgosius li.9.cap.9.

Victoria ferè parta, neglecta.

Ita agnoscunt quamplurimi suo malo docti, quàm rectè sciteque Euagrius: *Est* OCCASIO *praceps*; & cùm pedetentim ingreditur, apprehendi forsan potest: vbi autem manus effu-

Euagrius lib.1. Eccl. Hist.cap. 26.

effugerit, in ſublime auolat, & inſequentes ſe ridet; nec patitur ampliùs, vt ab illis capiatur. Quod & Photius argutè depingit in quadam epiſtola. Occaſionem elapſam video: nec ineleganter mihi prouerbium imitans hanc fronte capillatam, pòſt ad cutem vſque caluam depinxiſſe videtur. Cùm enim aliquis tempus è manibus elabi ſinit, etiam ſi mille artibus inſequatur, comprehendere nequaquam poteſt.

Epiſt. ad Anaſtaſ. Bibliothecarium.

Schemat. 9. Cap. 2.

Qui veram occaſionem prætermiſerunt, inanes poſteà phantaſias captant.

Vmbraticę occaſionis exempla.

NOn inconuenienter ſimili de cauſa viſus eſt Pſalmiſtâ teſtari inſipientiæ ſuæ omniumque peccatorum calamitatem: qua fit, vt poſt peccati voluptatem primùm excæcantem, aliquem ſoliditatis patiantur defectum, circa veram rectitudinis ſubſtantiam laborantes. Sic inquit ipſe: *Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ.* Ac ſi dicat: Inſipienter egi, mandata tua, Domine, tranſgrediendo, ſalutis anſam toties à te mihi benignè prætenſam non arripiendo: hinc putruerunt cicatrices meæ. Veſtigia vulnerum præcedentium, tametſi ſolidæ carnis exhibeant ſpeciem, tamen intus putruerunt, & non niſi fallacem dant oculis intuentium apparentiam.

Pſal. 37. Cicatrices peccatorum.

Ita OCCASIONIS elapſæ & neglectæ aliquando poſtliminio obuerſatur aliqua veri deludens imago; cuius apparens foris ſpecies facit, vt apprehendere velis nitariſque, at latens intus inanitas conatum captantis eludit, redditque bis miſerum; vt qui veram neglexeris, fruſtrà captes vmbraticam.

Ventum pugno ſtringere.

Occaſione huius phantaſticæ illuſionis, qua ſe iſti TEMPVS & OCCASIONEM complecti (etiam ſeriò) arbitrantur, cùm ventum pugno ſtringant potiùs, verè notatu dignum, diuinam ita prouidentiam iuſto quodam iudicio irridere ridiculoſque facere eos, qui ſeria eius monita riſui aliquando

quando habuerunt. Ita iſtud ipſe prædicit per Sapientem: *Quia vocaui & renuiſtis, extendi manum meam, & non fuit qui adſpiceret; deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis. Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cùm vobis id quod timebatis aduenerit. Cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit: quando venerit ſuper vos tribulatio & anguſtia: Tunc inuocabunt me, & non exaudiam: manè conſurgent, & non inuenient me, eò quòd exoſam habuerint diſciplinam.* Prou. 1.

Merces itaque condigna contemtæ OCCASIONIS bonæ eſt iuſta METANOEA, & ſpes confundens, quæ lactet ſed non paſcat; quia inanis & in aëre fundata. Deceptionis huius ſpecimen referunt poma illa iuxta mare mortuum in deſerto Sodomæ ſolo naſcentia: quæ ſpecioſiſſima foris apparere dicuntur, intus verò plena eſſe fumo & fauilla, inſipientium olim amentiam per incendij reliquias atteſtantia. Ita ceſpitant, ita titubant, & in vanum curruntomnes (vt dicit idem Sapiens) *infantium inſenſatorum more viuentes.* Additque: *Propter hoc, tamquam pueris inſenſatis, iudicium in deriſum dediſti. Qui autem ludibriis & increpationibus non ſunt correpti, dignum Dei iudicium experti ſunt.* Sap. 12.

Vento ſe itaque paſcunt iſti ſerò ſapientes, & ſeipſos ſpe vana lactantes, neque mirum ob id, ſi in eis impleatur quod dicit Oſee Propheta: *Comedent, & non ſaturabuntur.* Item illud Iſaiæ: *Sicut ſomniat eſuriens & comedit, cùm autem fuerit expergefactus, vacua eſt anima eius; ſic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicauerunt contra montem Sion.* Oſee 4. Iſa. 29.

Porrò, cùm Sion ſpeculam ſignificet, vt verè mons ille Domini erat; quotquot ſolidæ rerum ſpeculationi reſiſtunt, meritò ſomniantium & hallucinantium pœna plectuntur: vt quæ videnda ſunt, non videant, neque ob id ad ea quæ agenda ſunt, conualeſcant. Sicque videntes non vident, & audientes non intelligunt, & demum ſemper captantes nihil accipiunt, quia imaginarias tantùm phantaſias ſectantur, neglecta rei ipſius ſoliditate. Hoc genus hominum Acconis vetulæ illius contubernio alboque meritiſſimè inſcribatur, quæ ſo- Mons Sion. Acconis vetulę ſtultitia.

lita fuit ad speculum cum imagine sua, perinde ac cum alia aliqua muliere, confabulari. Ita secum videas interdum phantasticum mussitantem.

Phocylid. Neque importunè propterea huc illud Phocylidis reuocemus, tametsi anteà positum semel; OCCASIONI obtempera, &, Noli spirare in ventos. In vtrumque isti impingunt: priùs occasioni non obtemperantes, & posteà temerè vanoq; solatio ac conatu in ventos spirantes.

Sabellicus li. 4. cap. 9. In ventum arma gerentes. Psyllos non immeritò dixerimus istos imitari, qui in Africa circa maiores Syrtes sedes habuerunt. Hi, si vera sunt quæ à Græcis scriptoribus produntur, quia Austrum ventum plus nimio haberent inuisum, vt sibi & suæ terræ noxium, sumtis armis hostiliter in eum profecti sunt, ceu vnum aliquem hominem, & non rem incorpoream peterent: & illi tam stultè bellum ventorum vni intulerunt, magno humanæ mentis ludibrio; sed fortunæ adhuc maiori, victi sunt: turbatis enim Austrino flatu arenis, ad vnum omnes perierunt.

Bœotij. De his autem eorumque similibus dici possit illud Horatij de Bœotiis, quos stolidos fuisse fama est:

Horat. Epist. ad Oct. Aug. *Bœotum in crasso iurares aëre natum.*

Ita sapiunt tandem, qui à sapientum omnium sententia recedentes, occasionis opportunitatem floccipendunt; & dum iuxta suum euentilatæ mentis iudicium rem aliquam magnam aggrediuntur, ridiculos se etiam pueris faciunt, quando stolidum cœptum fine simili propalàm innotescit.

Schemat. 9. Cap. 3.

Exemplis elucidatur phantasticæ occasionis vana captatio.

Occasionis imaginariæ simulacrũ. QVòd si non illepidum vanæ huius captationis exemplum ex sacra Scriptura depromtum lubet inspicere, proferemus; vt quantò penitiùs fatuitatem figmenta sectantium eruerimus, tantò studiosiùs, dum tempus suppetit, & offertur occasio, confestim ad opus mentem manumque conuertamus.

Quando

Quando Dauidem ad certam necem quærebat Saul, iamque satellites submisisset, qui domum ipsius noctu vallarent, maneque interficerent; Michol intellecto sui mariti periculo, *deposuit eum per fenestram. Porrò ille abijt & aufugit, atque saluatus est.* En itaque elapsæ occasionis formam, dum illi interim stertentes ad vmbras & noctis tenebras excubarent. 1. *Reg.* 19. Dauid fuga per fenestram elapsus.

Iam frustrati Saulis elusionem condignam videamus, cum Schematis huius imagine facetè (seriò tamen) congruentem. *Tulit autem Michol statuam, & posuit eam super lectum, & pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, & operuit eam vestimentis. Misit autem Saul apparitores, qui raperent Dauid: & responsum est, quòd ægrotaret. Rursumq; misit Saul nuncios, vt viderent Dauid, dicens: Afferte eum ad me in lecto, vt occidatur. Cumq; venissent nuncij, inuentum est simulacrum super lectum, & pelles caprarum ad caput eius.* Ita laruam vel statuam captant & deprehendunt, qui veram occasionem neglexerunt.

Sic Eliphaz ille, vnus ex onerosis illis consolatoribus Iob, conceptum sermonem tenere non potens, mirabilem se horrorem visionis nocturnæ passum asserebat, quando solet sopor occupare homines. Dicebatque, cùm spiritus ipso præsente transiret, inhorruisse pilos carnis suæ. *Stetit quidam* (inquit) *cuius non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, & vocem quasi auræ lenis audiui.* Fieri quidem id ita potuit, sed nihilominus somniantium istorum spectra non obscurè adumbrat, qui pro vera benè agendi occasione, quam stolidè ignaueq; neglexerunt, vmbraticam sibi quasi in visione (verè nocturna, propter tenebricosam elusionem) confingunt occasionis imaginem, & aridam statuam, de qua quid statuant ignorant. *Iob* 4. Occasionis phantasticę species.

Ita de Hulrico Zuinglio refertur, quòd, cùm Andreæ Carolstadij eius præceptoris insulsa interpretatio non placeret, quam super illis Domini verbis dabat: *Hoc est corpus meum*; quod scilicet hîc assidet mensæ; ipse nouam de Eucharistia sectans sententiam, (quam sese in Bataui cuiusdam epistola reperisse fatebatur) interpretabatur, *Hoc est*, id est, hoc signi- *Titelmannus Heshusius contra Caluinum & Bezam.*

 ficat.

ficat. Quod prodigiosum commentum exemplis è Scriptura petitis, cùm nec sibi nec auditoribus persuadere posset; narrat, sibi in somno visum adesse monitorem (ater fuerit an albus, inquit in subsidio de Eucharistia, nihil memini) qui diceret; Quin, ignaue, respondes quod scribitur Exodi duodecimo: *Est enim Phase, hoc est transitus.* Sic spiritui nocturno erroris cum digna sui elusione inhærent, qui spiritui claræ veritatis & veræ fidei nuncium remiserunt. Sic etiam circa imaginariam Occasionis speciem & laruam errabundi versantur, qui veram iustamque cùm daretur non sunt amplexi.

Val. Max. lib. 4. cap. 3. Continentia Xenocratis.

Cur non liceat supradictis annectere, præsertim illi, de statua pro viua persona lecto imposita, cùm sit satis affine, quod de Xenocrate Philosopho Maximus Valerius recenset? Quando namque certi iuuenes, cum Phryne nobili Athenarum scorto, pignore posito, contendissent, quòd Xenocratem ad malum nequiret pellicere; eaque erga ipsum omnem perdidisset operam; pactum victoriæ pretium flagitantibus iuuenibus, eamque deridentibus, perquàm facetè meretricula respondit: De homine, inquit, vobiscum, non de statua vel trunco pignus posui. Significans, virum sapientia imbutum, instar insensibilis statuæ nihil voluptatum illecebris potuisse permoueri. Statuam itaque & ipsa pro viuo homine deprehendit.

Seneca epist. 1.

Solum ita occasionis simulacrum omnes eos amplecti certum est, quotquot suo tempore oblatam veram respuerunt. Rectè propterea Seneca: Quædam tempora nobis eripiuntur, quædam subducuntur, quædam effluunt. Turpissima autem iactura, quæ per negligentiam fit. Quanta (inquit) stultitia est mortalium, vt vsque minima, vilissima, & irreparabilia sibi imputari patiantur: nemo verò iudicat, se quidquam debere, qui tempus acceperit. Verè admirabile, quomodo tam pretiosarum rerum, quæ suo tempore totius mundi thesauris si fieri posset redimerentur, tam exigua est nobis cura atque æstimatio dum abundè suppetunt: qualia sunt tempus opportunum & occasio. Perdimus interdum prodigè, quorum posteà indigi, frustrà summis quoque votis eadem exoptamus.

Vmbram

Vmbram ita rei per se suamque nequitiam sublatæ & proculcatæ sectatus Eutropius, serò sensit, quid sit desipere & insanire, vbi maximè esset sapiendum. Sic habet Ecclesiastica Historia, rem ipsam enarrans: Eutropius eunuchus, Arcadij & Honorij temporibus, dum rerum potiretur, intemeratum Ecclesiæ asylum violauit; dum non solùm ad eam confugientes violenter abstraxit, sed & malus auctor exstitit Arcadio sanctionis sacrilegæ conscribendæ; qua iuberentur confugientes ad Ecclesiam extrahi: Constantinopoli reclamante grauiter S. Ioanne Chrysostomo. Porrò qui huius sanciendæ legis auctor fuit Eutropius, magna diuinæ prouidentiæ lance pensata iustitia factum est, vt idem anno sequenti ad Ecclesiam confugere necessitate coactus, in se primùm sæuientem experiri legem diuina indignatione compulsus sit. De illo ita Ioannes Chrysostomus, Homilia in Eutropium: Præclusit huius loci refugium legibus scriptis, quibus hoc irritum facere conatus est. At nunc re ipsa didicit, quale sit quod fecit; & suomet facto legem suam primus abrogauit, *factus orbis totius spectaculum*. Et sileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc facere; ne, qualia ego, patiamini. Sua calamitate alios docet. Et altare, hoc ipso illustrem ex se splendorem emittit, ac venerationem sibi comparat; Quòd leonem vinctum tenet, &c. Sic conculcant insipientes occasionem, quam posteà libenter venerabundi exosculentur.

Cardin. Baron. tom. 5. anno 398. *Asylum immunitas.* *Chrysost.*

Schemat. 9. Cap. 4.

Occasionem atque opportunitatem spernentium stultitia; atque intolerandus eorum stupor, qui quoduis tempus ad quæuis opportunum existimant, dummodo velint.

IN hoc consistit imprudentium hominum error (iuxta iuuenum in typo depictorum amentiam, velo tempestiuæ spei contectam) quòd existiment, tempore opportuno elapso, suppetere adhuc opportunitatem agendi, quod anteà actum oportue-

Diftinguendum neceffariò inter tempus opportunum & importunum.

oportuerat. Illi autem in eo falluntur, quòd tempus quidem femper fuppetit, eftque ad manum; quia, vti dixi, more fluentis aquæ pars vna fine interruptione aliam continuo fluxu fubfequitur. Sed ficut, fi nauigium vel aliud quid, in flumine præteruectum eft, quod apprehendiffe debueras, dum ante te erat, aqua quidem femper ante te eft, fed pars illa aquæ, qua res illa aduehebatur, cum re ipfa præteriit: ita quando tempus cum occafione opportuna præteriit, licet alia pars temporis immediatè fuccedat, non illa tamen eft ampliùs, quæ talem opportunitatem coniunctam habebat, & fecum ferebat.

Quando verò quis prudens & vigilans temporis rationem habet, occafionemq; fe opportunè inferentem arripit, tametfi tempus illud tum preterlabitur, anfam tamen feu occafionem illam tenet, tempufq; continuò fubfequens ei feruit, ad rectè occafione illa vtendum, faciendumq; quod facto eft opus: ficut retento nauigio, aqua quidem præterfluit, quæ nauem aduexerat, fed alia continuè fubfequitur, quæ vfui fiftendæ vacuandæque nauis deferuiat.

Imprudentium error.

Imprudentes autem non diftinguunt inter tempus opportunum, & quoduis aliud tempus; inter occafionem veram tempore conuenienti datam, & inter imaginariam, iuxta cerebri phantafmata conquifitam. Apertus in eo error animaduertitur, quòd opinari tales homines videantur, omne tempus (modò ipfi fic velint) ad omnia æquè aptum fore; occafionemque dandam ad nutum, quandocumque lubuerit.

Nõ quoduis tempus rei cuiuis opportunũ.

Eâdem prudentiâ ac ratione, feminare illi præfumant quouis anni tempore; metere quoque, non quando ad meffem inalbefcerent fegetes, fed quandocumque mens ferret, & animus nutu folo cunctis imperitans; vel etiam quando exhaufta tritico granaria, & pane priuata promtuaria, neceffitate compellerent aceruare frumenta. Ita & pifcari, venari, aucupari, caftrametari, confligere, arces atque oppida expugnare, hoftem fundere, ędificare palatia, mundum nouum fabricari, eâdem lege poterunt, vbicumque, quandocumque, & quomodocumque tam maleferiato ipforum ingenio collubitum fuerit. Certoque certius eft, ad nutum ipfis cuncta fucceffura, nifi

certum

certum tempus occasionisque opportunitas sit in omnibus obseruanda. Hóccine sapere est?

Inuenias non rarò eiusmodi hominum genus (vt in maiorem tanti stuporis detestationem iterùm repetam) qui quandocumque voluerint, terram, mare, & cælum sibi obtemperare debere arbitrantur; neque vel ad vela faciendum, ducendúmve exercitum, vel ad moliendum insultum, aut ad quiduis aliud aggrediendum, magis esse opus temporis occasionisque opportunitate existimant, quàm si dij sint: cùm tamen Deus ipse, cunctorum conditor & gubernator, omnia suis temporibus seruato ordine disponat, det, sinatque prouenire: stante nihilominus supremæ potestatis plenitudine, qua suis creaturis, & ordini temporum per se constituto, non est alligatus. *Præsumtuosorum temeritas.*

Si illiusmodi temerarij, præsumtuosi, atque fastuosi rerum ordinatarum temporisque opportuni contemtores, se quidpiam supra ordinem à Deo datum statumque valere persuasum nobis volunt; frementis Oceani compescant motus, atrocia ventorum prælia componant, irruentes imbrium nutu solo suspendant procellas; grandini, frigori, solisque flagrantis ardoribus ponant modum. Si nihil horum possunt, etiam cùm velint maximè; nolint igitur præsumere, quod in hominis potestate non est constitutum; velintque quod vult Deus, quodque temporis ratio, occasionisque opportunitas, non nisi Deo largiente ita proueniens, ad manum suggesserit.

Annibal postquam Romæ expugnandæ datam (præsertim statim à pugna Cannensi) occasionem neglexisset; finxissetque sibi fortè aliam id peragendi opportunitatem (eorum more qui vmbraticam pro reali captant) bis pluuia densissima oborta, coactus fuit à cœpto desistere. Fassusque tunc est errorem, quem istiusmodi imprudentes occasionis æstimatores committunt. Animaduertés (inquit Plutarchus) Annibal imbrem procellosum vno & altero iterùm die prohibere conflictum cum Romanis, conuersus ad suos exclamasse dicitur, Modò sibi mentem potiundæ vrbis Romæ, modò facultatem *Plutarch. in Annibale.*

tem

tem non dari. Ac si dicat, Cùm potui, nolui; cùm volui, non potui. Quia nempe oblatam occasionem neglexerat, frustrà imaginariam captare conatus est.

Bernard. Hinc S. Bernardus prudenter hoc vlcus tangit. Adoremus, inquit, semper, & procidamus, & ploremus coram te, qui fecisti nos: & qui in hoc ipsum peccato nostro manifesto, iudicio tuo occulto, formasti nos; vt forsitan, quia non multum hoc volumus, non possimus: vel, quia non voluimus cùm potuimus, cùm volumus non possimus.

Isocrat. in Panegyric. Prudens eapropter Isocratis adhortatio, qua præsentem opportunitatem apprehendendam ostendit. Primùm (inquit) mihi nimis multa videntur, quæ nos hortantur ad bellum inferendum: in primis autem, *præsens* OCCASIO, quæ tam euidens & præclara cùm sit, amittenda non est: *turpe enim fuerit, ea præsente non vti, desiderare præteritam.*

Schemat. 9. Cap. 5.

Punitæ temeritatis exemplum, contra Occasionem nitentium.

QVia tam tardè sapere consueuit illud hominum genus, qui inuita quoque OCCASIONE quæcumque præsumserint audent attentare, exemplo memorando dictis nostris plus momenti adhibeamus. Quum grauissima esset oborta populi Israelitici in deserto dissensio, occasione terræ promissionis, cui gregaria populi multitudo, adeoque turba tota turbata detrahebat, vt pessima quæque de illa confingerent; Iosue verò & Caleb, qui eam fuerant contemplati, contrà optimè pro terræ fecunditate & excellentia protestarentur, vsqueadeò vt se pro zelo veritatis, diuiniíque promissi stabilitate, periculo mortis exponerent; eousque succreuit populi obmurmurantis insania, vt Moysen & Aaron lapidaturi viderentur: & Dominus ipse tanta cum maiestate sui nominis gloriam tuebatur, vt omnes, excepto Iosue & Caleb,

Num. 14. De terra promissionis disceptatio.

Caleb, morti in deserto obeundæ adiudicaret. Sedata tandem paulisper populi tumultuantis insolentia, auditaque contra se diuinæ iustitiæ censura, luxerunt vehementer. Et ecce, manè primo surgentes, accesserunt ad Moysen & dixerunt: *Parati sumus ascendere ad locum, de quo Dominus locutus est, quia peccauimus.* Anteà siquidem in hoc omnis pendebat contentio, quòd nollent progredi, neque in promissam terram concedere.

Ecce, cùm vellet Deus, & dux ipsorum Moyses, nolebant ipsi; cumque iam aliud consilium iniisset Dominus, ipsi tum elapsam occasionem voluerunt suo Marte resumere, & cum hoste, nolente etiam occasione, committere, quod priùs, cùm esset opportunum, omnimodis detrectabant. Moyses obstitit, dixitque eis apertè, esse contra Dei nutum. *Cur*, inquit, *transgredimini verbum Domini?* hoc est voluntatem & imperium. *Non cedet vobis in prosperum. Nolite ascendere: non enim est Dominus vobiscum; ne corruatis coram inimicis vestris. Amalecites & Chananaus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eò quòd nolueritis acquiescere Domino.* Quòd nempe tunc progredi nolueritis, quando ipsi placebat; quod est occasionem legitimam à Deo datam contemnere. Nec erit Dominus vobiscum: in fictitia ista scilicet opportunitate & prosperitate successus, quam vobis pro vestro ipsi arbitratu pollicemini.

Nunc verò animaduertamus, obsecro, quam toties iam memoramus vmbraticam hallucinantemque verisimilitudinis speciem oculis talium hominum obuersantem: sequitur in sacra historia: *At illi* CONTENEBRATI *ascenderunt in verticem montis. Arca autem testamenti Domini & Moyses non recesserunt de castris.* Quia nimirum stulto ac temerario hominum illorum consilio Deus non intererat, & diuini homines refragabantur. *Descenditque Amalecites & Chananaus qui habitabat in monte, & percutiens eos atque concidens, persecutus est eos vsque Horma.* Quod vocabulum cùm ciuitatem significet, idem quoque quod anathema seu destructionem sonat. Neque abs re, cùm ad suam ipsorum perni- Punita temeritas.

a ciem

ciem soleant occasionis contemtores propria sequi iudicia, & consilia sua vana præfractè promouere. Itaque cessit eis, vt proterua ipsorum temeritas merebatur.

Crœsus in Cyrum.

Herodot. lib. 1.

Porrò vt more nostro ex profanis etiam historiis aliquid vltrà libemus, quò melior occæcationi huic ex variis confecta medela adhibeatur, Crœsum in exemplum punitæ temeritatis, qua despecto meliori consilio suum inuita occasione secutus est, producamus. Sic in Herodoto legimus: Crœso Lydorum rege in expeditione contra Cyrum Persarum regem occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis (etiam antehac pro sapiente habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydios consecutus) hunc in modum consuluit: Aduersus tales viros expeditionem paras, rex, qui coriacea subligacula, quique è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt cibis vescuntur, sed quos habent, vtpote regionem asperam incolentes. Ad hæc, potu non vini vtuntur, sed aquæ; non ficus ad comedendum nec aliud quidquam boni habentes. Quibus cùm nihil sit quod eripias si viceris; sin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi enim gustauerint illi nostra bona, circumsistent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Persis, vt Lydos inuaderent. Hæc locutus, non tamen Crœso persuasit. Crœsus itaque, sic agentibus eum fatis, à Cyro captus regnoque exutus est. Itaque & serò sapuit, tam euidentem aspernatus OCCASIONIS admonitionem, didicitque eodem euentu, quàm verè ei aliquando à Solone fuerat prædictum, Neminem mortalium ante mortem beatum dici debere: nimiamque sui fiduciam suum fallere auctorem.

Persici pugnacisque militis descriptio.

Serò sapere.

Schemat.

Schemat. 9. Cap. 6.

Quiduis quouis tempore attentantium vanitas, ſpretæque OCCASIONIS *punitio.*

PVlcrum contemtæ & fruſtrà ſeriùs arreptæ occaſionis exemplum in Saul rege aliàs monſtratum eſt. Poſtquam enim illi iterùm optabilis occaſio à Samuele erat oblata recuperandi honoris & gratiæ, quam apud Deum Prophetamque perdiderat, ſi modò Amalec fideliter iuxta Dei mandatum expugnaſſet; contemſit, nec eſt obſecutus Dei præcepto, ipſi per Samuelem expoſito. Redarguit eum vir Dei, dicens: *Melior eſt obedientia, quàm victimæ:* cumque Samuel indignatus abſcederet, arripuit ſummitatem pallij eius Saul, & ſciſſa eſt; dixitque Samuel: *Scidit Dominus regnum Iſrael à te hodie, & tradidit illud proximo tuo meliori te.* Occaſionem oblatam ſuo tempore non arripuit, arripuit autem fictitiam, quando ipſi opportunum videbatur, & eluſus eſt, ſpeque ſua fruſtratus; & iuſtas tandem inſipientiæ pœnas dedit.

1. Reg. 15. — Obedientia melior victimâ. — Sciſſio pallij ſciſſio regni.

Profuerit, ſi alio ſed ſimili ferè exemplo hoc ipſum illuſtremus. Quum tempore Machabæorum Ioſephus & Azarias ſacerdotes audirent viderentque res benè geſtas & prælia, quæ per Iudam Machabæum fratreſque eius fiebant; volentes ſibi quoque gloriam nominis comparare, dixerunt, *Faciamus & ipſi nobis nomen, & eamus pugnare aduerſus gentes, quæ in circuitu noſtro ſunt.* Siue occaſio tempuſque opportunum inuitaret, ſiue non: ſolùm quia ita ipſorum ferebat animus: quaſi; omnia nutui eorum ſtatim obtemperatura eſſent, quando ſcilicet eis placeret. Inuito itaque, vt dicitur, Marte, nihil captata vel exſpectata bellicæ expeditionis opportunitate, in arma prouentes, cæſi, fuſi, fugatique ſunt, vſque in fines Iudææ; *& ceciderunt illo die de populo Iſrael ad duo millia viri, & facta eſt plaga magna in populo.*

1. Mach. 5. — Præſumtæ gloriæ merita punitio.

Iam verò rationem audiamus, ſpretęque Occaſionis argumentum. *Non audierunt* (inquit ſacra Hiſtoria) *Iudam & fratres eius*: ſcientes ſcilicet tempora & momenta opportunitati bellicæ optimè ſeruientia, & ſaniore ob id ſemper conſilio cuncta adminiſtrantes. At nunc fucum videamus, quem inſipientes illi in ſpeciem bonæ occaſionis ſibi ſuoque cœpto induxerunt. Ita ſequitur: *Exiſtimantes, ſe fortiter facturos.* Quis neſciat, non eſſe ſapientum, (in bello præſertim) dicere, Putabam? Hoc tamen quàm plurimos fallit, dum ſpreta genuina occaſione, & apto rei agendæ tempore neglecto, fingunt ſibi aliam, vt putant, priori æquiualentem vel etiam meliorem opportunitatem? dumq; euentu ſperato fruſtrantur, quid aliud prætexant, quàm id quo ſibi ipſi palpum obtruſerunt? nimirum, exiſtimabam, putabam, arbitrabar. Neque indignum notatu, omnem ferè errorem ex amputando illo putandi ſurculo ſemper pullulare.

Stultum eſt dicere, Putabam.

At, quemadmodum non ex omni ligno fit Mercurius, neque ex quouis viro dux militiæ; vt neque cuiuſuis eſt adire Corinthum, neque omnia poſſumus omnes; ita nec cuiuſuis eſt temporis vel loci quiduis attentare. Ideò rectè ſequitur in ſacræ Scripturæ contextu: *Ipſi autem non erant de ſemine virorum illorum, per quos ſalus facta eſt in Iſrael. In die illa ceciderunt ſacerdotes in bello, dum voluerunt fortiter facere: dum ſine conſilio exeunt in prælium.*

Quis non videat, accedentem, fauentem, arridentemque OCCASIONEM rei benè gerendæ ſtatim eſſe complectendam, quam fruſtrà ſibi quis fingat reducem ad ſuum arbitrium? Id ſe ſatis intellexiſſe tribunus ille reipſa teſtatus eſt, qui occaſione Macarij Alexandrini conuerſus mundo valedixit. Cùm enim Macarius hic cum altero Macario Nilum tranſmiſſurus nauim conſcendiſſet, vterque pannis obſitus, habituque deſpicato; eademque naui duo quoque Tribuni veherentur, cum maxima pompa equorum, famulorum, aurearum veſtium: alter ex his Dei famulos conſpicatus ſedentes in angulo; Beati vos, inquit, qui mundum illuditis. Cui Macarius: Nos quidem mundum, vos autem mundus illu-

S. Macarius & Tribunus.

illudit. Quo ille tam breui dicto *(occasione inuitante)* ita compunctus, & quasi illuminatus est, vt domum reuersus, statim omnibus quæ habebat distractis, monasticam vitam sequutus sit.

Simile est quod de leuiculæ cuiusdam meretriculæ conuersione apud Gregorium Nazianzenum legimus: qui sic habet in Iambico Carmine de Virtute:

Greg. Naz. in Carmine quod incipit, Plerique narrant &c.
Polemonis conuersio.

Polemo nec ipse dignus est silentio:
Sermone celebre est omnium namque hoc quoque.
Erat impudicus moribus primùm admodum,
Libidinumque seruus: at postquam est boni
Amore captus (nescio an suo ipsius
Suasu sit vsus, an Sophi cuiuspiam)
Statim suarum sic faces libidinum
Extinxit omnes, istud ex miraculis
Vt eius vnum prosequi haud verbis grauer.
Scortum vocarat quispiam iuuenis salax.
Vt ergo meretrix atrium tetigit domus,
Polemona pictum prominentem conspicans,
(Ore venerando namque erat, perquam & graui)
Superata solo rettulit visu pedem:
Pictum perinde verita, luce vt præditum.

Peccatricis conuersio.

Hoc est veram boni occasionem, dum se offert, arripere.

Pet. Maff. Hist. Indic. lib. 14.
Sputi occasione conuersio populi.

Denique illud his annumerem, quod in Historia rerum Indicarum legimus; quomodo Amanguccij quidam conuersus sit, sola occasione sputi per vnum è patribus Societatis nostræ patienter accepti. Cùm iste etenim in plateis scamno insistens populo illi barbaro Christi fidem annunciaret, vanitatemque idololatriæ ostenderet, impius quidam ex adstantibus ceteris petulantior protractum ex imo pectore phlegma in faciem eius exspuit: quo facto sacerdos ille, P. Francisci Xauerij socius, nihilo plus motus, quàm vt modestè accepto sudario detergeret, pergeretque in cœpto sermone, ita quemdam alium ex primariis tali occasione permouit, vt ex sola illa animi constantia iudicaret præstantissimam esse philosophiam, quæ à talibus viris coleretur, quæque

tales efficeret; & statim Christianus factus est. Ipse occasionem arripuit; & eius occasione ciuitatis totius facta est conuersio.

Schemat. 9. Cap. 7.

Perpes ob neglectam OCCASIONEM METANOEAE *societas, & dolor irreparabilis.*

Metanoeæ fructus.

FRuctus propositæ METANOEAE dolorisque illius qui neglectam Occasionem sequitur, est, vt qui id in aliis animaduerterit, ipse prudentior factus in se suisque rebus euitet, studeatque occasioni dum offeretur inuigilare, & non spe aliqua vana aliam sibi velle pro nutu occasionem fingere.

4. Reg. 13.

Specimen nec ingratum nec alienum à proposito in Ioas rege Israel animaduertamus. Cùm is Eliseum Prophetam ægrotantem inuisisset, videretque Propheta illum tristiorem, quòd Assyrij populum Dei premerent; iussit eum arcum sagittamque afferre, tenso arcui telum apponere, perque fenestram patentem iaculari, Prophetâ simul manus suas manibus regis applicante. Emisso itaque iaculo, dixit Eliseus: *Sagitta salutis Domini, & sagitta salutis contra Syriam: percutiésque Syriam, donec consumas eam.* Iterumque ait Eliseus: *Tolle sagittas. Qui cùm tulisset, rursus dixit ei: Percute iaculo terram. Et cùm percussisset tribus vicibus, & stetisset; iratus est vir Dei contra eum, & ait: Si percussisses quinquies, aut sexies, siue septies; percussisses Syriam vsque ad consummationem: nunc autem tribus vicibus percuties eam.* Fecit haud dubiè rex Ioas hac in re, iuxta mentem suam, sed non ex Prophetæ sententia, qui optasset, illum crebriùs terram telo quatere. Optasset quidem Rex & ipse quoque posteà, multoties posse ferire tellurem iaculo; sed tempus illaque Occasio iam præterierant: tunc siquidem factum id oportuisset, quando iuxta diuini instinctus directionem, id fieri Propheta peroptabat. Regem hanc Prophetæ mentem ignorasse,

Sagittarū ictus boni ominis.

non

non est dubium, neque peccasse dicimus; nihilominus tamen specimen prætcritæ occasionis ostendit error ille, alioqui in rege culpa vacans. Poterat tamen sic satis cogitare, vt ex prioris teli per fenestram iactu, ita eiusmodi quoque in terram eiaculatione, sibi victoriam præsagiri: & quemadmodum vnus iactus victoriam vnam præsignabat, ita duos duas, & pro telorum numero victorias multiplicandas: atque eapropter, quemadmodum tertiò sponte sua terram sagitta ferierat, nullo à Propheta præscripto numero, potuisset habita tam luculenta bonæ spei ac victoriæ OCCASIONE, æquè septies & sæpiùs, quàm ter tantùm, terram percutere.

Sed hic, animi gratia, ex Petri Maffæi Historia Indica captatæ priùs & tum neglectæ OCCASIONIS exemplum proferamus. *Petrus Maff. Hist. Ind. li. 7.* Præfectus Goanus, quem Soarius Prætor in locum suum absens substituerat, dum mortem amici sui Ioannis Gometij ab Ancostane interfecti cupit vlcisci; septuaginta pedites Lusitanos & octoginta equites, & paulò plures Indos ad Ancostanem interficiendum & Pondam diripiendam delendamque mittit: qui cùm à Pondanis interfecti essent, Idalcam non tam eo successu quàm violata ab Lusitanis pace lætari, OBLATAQVE SIBI OCCASIONE, quam dudum expetiisset, Goæ bello recuperandæ: *Occasionis momenta.* quippe tum prælio custodibus imminutis, tum etiam ineunte per eos dies hyeme, quæ in aliquot menses clausum externæ opi mare esset habitura. Ecce peropportunè captatam rei benè gerendæ Occasionem, tot se argumentis & præsidiis offerentem, tametsi non ex voto successerit; Deo aliter disponente, in populi sui fidelis patrocinium. Barbarus tamen, vt constat, Occasionis momenta benè expendebat.

At nunc neglectæ & serò numquam satis deploratæ OCCASIONIS exemplum ex eodem auctore producamus; *Occasionis neglectæ deplorandum exemplū.* dolendum quidem toti Reipublicæ Christianæ, sed tamen quod nos contra plures eiusmodi errores erudiat, faciantque aliena piacula cautos. Prolixa narratio, sed tanti momenti, vt, ne quidem pro minima sui parte per me visa fuerit mutilanda, vel succingenda: rei raritas & pondus, tamque manifesta propositi

positi nostri elucidatio, breuitate non debuit obscurari. Dolendum durumque igitur Christiano nomini OCCASIONIS NEGLECTAE exemplum, in Historia Indica memoriæ proditum, ipsius auctoris verbis, quàm breuissimè potero, recensebo.

Pet. Maff. Hist. Ind. lib. 7.

Emmanuel Lusitaniæ rex, de Sultani comparatione rursus ab Rhodiis certior factus, ad Prætorem Lupum Soarium de rebus iis MATVRE perscripserat, mandaueratque, vt contra eum apparatum summa ope instrueret sese, ac quanta maxima posset classe vltrò ad Arabiam tenderet; neu Ægyptios cum Indis coniungi (nam id erat initio constitutum) vlla ratione pateretur. Soarius statim ad eam expeditionem omnes curas & cogitationes intenderat: adhibitaque diligentia, naues, quot anteà numquam, septem & triginta cunctis rebus ornarat. Cum iis profectus Goa, præter Cambaiam Armuziamque, repentè ad *Adenum* applicuit. Perculsus inopinato aduentu & classis magnitudine Amirianus, qui magnam muri partem è recente Ægyptiorum oppugnatione stratam adhuc ruinis haberet; excidium metuens, TEMPORI PARVIT: & CLAVES VRBIS confestim ad Lusitanum suppliciter misit (intersero ego his, OCCASIO ei claues non Adeni tantùm, sed Turcici quoque imperij obtulit) & cur sibi minùs cum Albuquertio conuenisset, caussatus præfractum & asperum ingenium viri: *sese ad vrbem dedendam, accipiendum intrò præsidium, & imperata facienda, paratum ostendit.*

Omnino præclara erat OCCASIO tam OPPORTVNAE potiundæ vrbis; & maximo rei Lusitanæ compendio, Saracenis & Ægyptiis Indicum mare IN OMNE TEMPVS intercludendi. (Iam neglectæ OCCASIONIS TAM OPIMÆ flendum videte spectaculum.) Verùm Soarius, antiqui moris homo, qui nimirum alienam è sua æstimaret fide, ne quid copiarum in ea custodia relinquere cogeretur, atque vt quàm integerrimas ad hostem afferret vires; prauo, quin potiùs nullo consilio, REM IN POSTERVM DISTVLIT: in præsentia, commeatu multiplici in classem exacto, ad Camaranum processit. (En quod toties inculco, Occasionem veram, prætextu imagina-

riæ

riæ alicuius vt videtur in ſpeciem opportunioris prætermitti. At Amirianus & Adeni incolæ ingenti leuati metu, NVLLA MORA INTERPOSITA, reficere muros, alimenta conuehere, custodias augere, nitiq́ue certatim, vt tam eximiæ tamq́ue INSPERATAE Superûm in ſeſe indulgentiæ, pro ſua quiſque parte reſpondeant. (Ecce tibi ſtudioſè captatam ab hoſtibus occaſionem, ex occaſione à noſtris tam craſſè neglecta. Quid accidit?) Cùm iam Prætor, re infecta, & claſſe ſatis lacera rediret: inter clades & ærumnas hybernis tranſactis, & aperiente ſe iam vere, ne nihil omnino egiſſe videretur; ex Arabico ſinu ad Africum littus traiecit; ibiq́ue Zeilam oppidum (quod Solimanno *Adenum* petenti enixè fauerat, omniaq́ue neceſſaria benignè ſuppeditarat) nullis vallatum mœnibus aut propugnaculis, oppugnauit & expugnauit, adeoque iniectis ignibus vaſtauit, vt ne alimenta quidem, quibus vel maximè egebant, Luſitani perceperint: nimirum *Adenica* freti copia, quò Prætor *tamquam ad certam poſſeſſionem* tota ſpe & cupiditate ferebatur. Acceleratio.

Sed eum IMPROVIDA longè feſellit OPINIO. Siquidem ab Zeilana clade tranſuectus *Adenum*, cùm ab Amiriano fidem promiſſi repeteret: (En pro Occaſione METANOEA adeſt) *magno ſuo dolore denique ſenſit, quàm fugacia ſint Occaſionum momenta: & quàm irreuocabilis rerum benè gerendarum præteruolet opportunitas.* Amirianus quippe, dum rubro mari Luſitani VAGANTVR, non modò nouis operibus militibuſq́ue firmarat vrbem; ſed etiam per EXPLORATORES, de naufragiis interituq́ue noſtrorum, ac turpi ab Gippa receſſu, didicerat. Itaque rediens quaſſata claſſe, & imminutis copiis Prætor, adeò non mouit oppidanos, vt iis etiam LVDIBRIO ET CONTEMTVI fuerit. In ſumma rerum inopia, portu excluſus, plenus DAMNI AC MOERORIS, Indiam irrita expeditione repetiit.

Adeno habito, poterat nullo negotio intercipi quoque Mecha, Buſtum Mahometis in noſtram poteſtatem redigi, atque iniici Turcis magnum frænum. Atque his omnibus ſtrauerat ipſe nobis Sultanus viam, qui paulò antè ita Ade- Occaſionis neglectæ iactura incomparabilis.

b num

num quassauerat, vt ruinarum recentium occasione nobis omnia fuerint sponte oblata, si arripuissemus. Ex quibus constat, quid sit quantique referat OCCASIONE vti posse; & econtrà, eamdem negligere.

Hoc est quod in Schemate præsenti vana sua spe frustrati deplorant:

—— Heu! velox Occasio præterit, ora C

Detorquens aliò:

quando scilicet post elapsam opportunitatem, nescio quam aliam sibi pro nutu fingunt; frustratique sibi ipsis indignantur. Sed quia tempus eam præteruexit, ideò pro vera occasione, pallium tantùm ac velamen accipiunt, cuius ope nihil queant efficere: diciturque propterea vulgò illa euasio, *excusatio calua*. Ita digni sunt à seipsis falli, qui sibi plus æquo

Prou. 12. sapiunt. Vnde Sapiens: *Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.* Audit, & obaudit; sequiturque

Sap. 3. consulta. Alioqui, vt idem ait; *Vacua est spes illorum, & labores sine fructu*: vt in hisce imprudentibus est animaduertere: quibus æquè congruit quod ibidem sequitur: *& inutilia opera eorum*. Quia dum elapsam seriùs occasionem consectantur, oleum & operam perdunt: & iuxta illud Maronis;

Æneid. 11. *—— Nihil omnibus actum*

Tantorum impensis operum: nil dona nec aurum,

Nec magnæ valuere preces.

Schemat. 9. Cap. 8.

Quæ præsentia contemnimus, dolemus amissa: sed volat irreuocabile TEMPVS.

Præsentia contemta, doleantur amissa.

PRiusquam huius Schematis explicationi finem imponimus, Emblema illud tribus verbis enucleandum est, quod ille inter alios prætendit, cui litera E adscripta est. Capsulam is manu tenet, cui auicula inclusa fuerat; sed quando curiosiùs imprudentiusque eam aperit, euolat, frustratumque E

Aues captare volantes.

tumque spe sua eludit. Dicit ipse verbis, quod tali significatur euentu: —— *Volat irreuocabile tempus.*
Et quemadmodum ille nequidquam mentis oculorumque acie manuque auolantem prosequitur, vt receptet; ita tempus elapsum, elapsamque OCCASIONEM frustrà summis etiam votis reuocemus. Sicuti namque fieri non potest, vt tempus præteritum non sit præteritum; ita fieri nequit, vt prætermissa Occasio reuertatur. Si postmodum alia, vel etiam melior offeratur, fieri id quidem potest, sed eadem esse non potest. Tuncque apprehendenda erit, cùm se offeret; sicut prior illa iam elapsa erat apprehendenda. Interim, vt incertum, an alia vmquam dabitur; ita certum planè, præteritam numquam reuersuram. Si id speret aliquis, desipit, stultumque eius iudicium & conatum deridet ille diabolus, qui in imagine auolantem auiculam, quasi per iocum & ludibrium captare se velle simulat. Ridet & alter tam feram & vanam
F præteritorum implorationem, dicendo: *Pòst est Occasio calua:* quæ & illius vox est, qui littera D insignitus, eam per capillitium à tergo conatur arripere.

Adagium illud omnibus vsitatum hisce conuenit; *Serò sapiunt Phryges:* quod in eos dici consueuit, quos stultè factorum serò pœnitet, sapientique vti consilio velle videntur, postquam præteruolauit occasio. Ita nostrate idiomate vulgatum est, Merso vitulo opplere foueam: & Serò sapiunt Phryges.

—— *Amisso claudere septa boue.*

Hoc est, tum velle mederi malo, cùm facta iactura est; atque euitare periculum, postquam incidimus: vel, Mortuo pharmacum.

Similis, & in Atheniensibus quidem, feræ cuiusdam resipiscentiæ species notata fuit. Cùm siquidem Socrates Philosophiæ pater, ac sapientiæ fons admirabilis, publicè à iudicibus accusatus & veneno è medio sublatus iam esset, tum demum supplicij (nimis tamen sera) pœnitentia secuta est. Verùm vt interim Athenienses viderentur eius morte moueri, supplicium ab accusatoribus sumtum, & statua Socrati publicè decreta est. *Sabellic. li. 1. cap. 5.* Socrati post supplicium decreta statua.

Dolium felicitatis. Si hîc ad calcem tractatus huius, occaſione elapſæ auiculæ, adiici placet, quod de dolio bonis donis pleno cuidam à Ioue donato referunt fabulæ, documentum hinc deſumemus non fabuloſum, eius quod toto hoc ferè Schemate fuit exhibitum. Is namque tam opimo ditatus munere, quod omnem felicitatem humanam, & quidquid homini optabile videri poſſet, complecteretur; præ lætitia in imprudentiam lapſus eſt. Cumque ſingula dona ſuo tantùm tempore, dataque occaſione depromere, eiſque ad rem vti debuiſſet; vice quadam, nulla poſtulante neceſſitate vel OCCASIONE, ſed ſola quadam curioſitate, impotentique mentis ardore pellente, ſatis importunè dolium ipſum patefecit: ſtatimque vniuerſa illa data, vt cælitus data fuerant, ita ſurſum in cælum auolarunt. Porrò ille tanto ſuo malo doctus, ſeroque ſapiens, occluſit repentè dolium, elapſiſque iam aliis, SPES SOLA inter capſæ labrum & operculum hæſit.

Spes in labro.

Ita igitur ſpes reſarciendi damni OCCASIONIS amiſſę, per aliam ſi quando offertur, vtcumque miſeros ſeroque ſapientes conſolatur. Hoc ſolatij ſaltem, quamdiu in viuis ſunt, ipſis eſt reliquum; quòd præteritam amentiam & negligentiam iuſta METANOEA poſſint quantum valent eluere. Sed, quos in neglecta ſalutis OCCASIONE diem extremum contigerit claudere, nulla eis nec res nec ſpes reliqua eſt, quæ ad tantæ iacturæ reparationem ſufficiat. Sed Metanœa illos tantùm talis manet, quæ in æternum magis magiſque excruciet: qualis in diuite epulone, in Iuda proditore, in quinque fatuis virginibus, ſimilibuſque deploratæ ſalutis hominibus eſſe dignoſcitur.

Dolendum mortis momentum.

ORA-

ORATIO IX.

Vt contemtis terrenis, amemus cælestia.

DOmine Jesu Christe, æterna Patris sapientia, qui ineffabilibus mundum renouas Sacramentis; postquàm à te recessimus, in terra descripti sumus, vt vix vmquam benè cælestia sapiamus; mens hebetata, repleti vanitatibus oculi, aures sordibus aggrauatæ, & mutilæ ad bonum factæ sunt manus: Inclinare, pie Iesu, per misericordiam, & scribe in terra hac digito tuo, immò in eam exspue, ac lutum cum sputo diuinæ sapientiæ ex ea conficito: neque solùm oculos, sed totos nos tua gratia perunge, vt nihil salutaris remedij omittentes, cum prudentibus virginibus, seruisque fidelibus, in regnum tuum cæleste intromittamur. Qui viuis, &c. Amen.

QVANTI DAMNI QVANTIQ; PERICVLI SIT, OCCASIONĒ NEGLEXISSE. 10.

A. Non, vt vos fertis, post est Occasio calua:
Ecce, capillatam obtendo, gaudete, tenete.
B. Ad baratrum, ad baratrum, sic sic raptentur inertes.
C. O stultum puerile genus! D. Proh vana Iuuentæ
Consilia! E. O serò semper meliora sequentes!
F. Eheu me miserum, cui ver geniale iuuentæ
Frugis inops abijt, Metanoêaque sola remansit!
G. Parce Deus: tam vesani nos poenitet orsi.
Oēs. Quam dolet, insano sic indulsiße furori!
A. Iam serò sapitis: non est spes vlla salutis.

Schematis 10. explicatio;

Quo ostenditur, quanti damni periculiq́ʒ sit OCCASIONEM *neglexisse.*

Schemat. 10. Cap. 1.

Diabolus transformat se in angelum lucis, in Occasione fucata subministranda.

QVANTI referat, OCCASIONEM tempusque opportunum non obseruasse, ex periculo illo cognosci potest, in quod se Thomas coniecerat, quando Apostolis Christi visione in fide resurrectionis roboratis, ipse quia absens fuerat, tam pertinax in sua incredulitate permansit, vt diceret, *Nisi video in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam*. Et tamen, *qui non crediderit condemnabitur*. Immensæ fuit diuinæ benignitatis, quòd post octiduanum eiusmodi infidelitatis anfractum, singulari modo ex hoc barathro ereptus fuerit; Domino iterùm se visibilem exhibente, & expetita palpatione permissa, cordis ipsius vulnera sanante. Alioqui Occasionis non captatæ neglectus, eum in hoc æternæ damnationis discrimen adduxerat. Neglecti opportuni temporis incommoda. Thomas Didymus. *Ioan. 20.* *Mar. 16.*

Occurrit aliud exemplum, quo Thomas quidam, alterius quoque Thomæ occasione, ad mentem fuit à S. Bernardo reuocatus. Commemorat istud iam nominatus sanctus in epistola quadam ad Thomam Audomarensem, qui ob literarum studia Religionis ingressum differebat; ad quem deterrendum, alterius in simili causa supplicium proponit: Heu, Thomas alius. *Bernard. epist. 108.*

heu!

heu! inquit: Videris mihi vno ſpiritu ambulare, ſicut & vno censeris nomine, cum altero illo Thoma, olim ſcilicet Præpoſiro de Beuerle: qui, cùm ſe ſimiliter noſtro ordini & noſtræ domui toto deſiderio deuouiſſet, cœpit induciari, & ita paulatim refrigeſcere, donec ſubita & horrenda morte præreptus, factus eſt de medio ſæcularis & præuaricator, & duplò filius gehennæ; quod ab eo, ſi fieri poteſt, auertat miſericors & miſerator Dominus. Ita Bernardus. Et rectè; quia Deus non irridetur, neque ad tantæ dignitatis faſtigium vocatio impunè contemnitur.

Thomas item alius.

Ad Schematis huius intelligendam cum fructu ſpirituali figuram, meminiſſe oporter, adoleſcentulos iſtos, præcedenti Schemate, conatos quidem fuiſſe elapſam OCCASIONEM per capillitium apprehendere, prout illis tunc quidem, ſed ſeriùs in mentem venit; verùm ſpe ſua fuiſſe fruſtratos: atque ideò ſuaſor incentorque malorum diabolus, occaſione veræ OCCASIONIS deperditæ, fucatam eis fallacemque ſubtrudit occaſionis imaginem; taliquе ineſcatos illecebra, alter diabolus catena circumdatos, ad inferni fauces, quaſi verriculo concluſos, magnis, vt capta præda, clamoribus, trahit. A

Tria præſertim hoc ſpectaculo ſignificari conſideremus.

1. Primùm, ſatanam ſe transformare in angelum lucis, qui quaſi occaſionem opportunam ſuppeditare conetur optantibus, atque optima quæque promouere deſideret; ſaniora, vt fingit, ad hoc dando conſilia.

2. Deinde, homines ſocordes, parùm illuſtratos excitatoſque, parumque ſibi præſentes, facilè quiduis, etiam à maligno ſubminiſtratum, arripere, dummodo ſpeciem aliquam referat veritatis aut commodi.

3. Poſtremò, prodere ſe tandem diaboli vafriciem, quando in apertum, per tales præſtigias, inducit exitium, vel in extremum ſaltem periculum coniicit. Vt verè clamat procax ille nequam ſpirirus, inſauros catena damnationis circumueniés,

Ad barathrum, ad barathrum, ſic ſic raptentur inertes. B

Venatores captâ prædâ.

Ita ſolenr ferè præ lætitia voces attollere victores parta victoria, captaque præda venatores; & quicumque quod magna

gna industria, ingenti labore, longoque tempore fuerant prosequuti, tandem aliquando consequuntur. Hanc ita exsultationem hostium super se Propheta Regius deprecatur: *Deus meus non erubescam: neque irrideant me inimici mei. Non supergaudeant mihi, qui aduersantur mihi iniquè. Et dum commouentur pedes mei, super me magna locuti sunt.* Et Ieremias, in populo ab insultantibus hostibus propter peccata in captiuitatem abducto, peccatoris cuiusque calamitatem atque aduersarij nostri designans proteruiam, ita lamentatur: *Venatione ceperunt me, quasi auem inimici mei: aperuerunt super me os suum.* Vociferatione percellentes, & horribili faucium hiatu extrema comminantes.

Psal. 24. *Psal. 34. & 37.* *Thren. 3.*

Primò itaque in Schematis huius imagine animaduertere Iest, Diabolum se pallio OCCASIONIS obtectum repræsentare, quò bonam optatamque occasionem illi esse credant, qui se talem neglexisse lacrymabantur. Sic diaboli ministros attendens Apostolus, sub prædicationis velamine ventris studio seruientes, ait: *Ipse enim satanas transfigurat se in angelum lucis.* Quid ergo mirum, si ministri eius transformantur, velut ministri iustitiæ? Id dicti huius Apostolici occasione, in fraudulentis diaboli aggressibus obseruemus.

Diabolus se transfigurat in angelum lucis.

2. Cor. 11.

Leuiathan, inquit D. Gregorius, bonis latenter insidians, sub specie sanctitatis illudit. Istis siquidem, velut extraneis, cuiusdam quasi honestatis prætextu, se palliat: vt mala, quę eis publicè non valet, tecta bonę actionis velamine subintromittat. Quia ergo Leuiathan iste (diabolus) in eo, quòd iniquitatis opus molitur, specie sępe sanctitatis induitur; & quia nisi per diuinam gratiam simulationis eius detegi indumenta non possunt; benè dicitur: *Quis reuelabit faciem indumenti eius?* Nisi ego (Deus scilicet) qui seruorum meorum mentibus gratiam subtilissimę discretionis inspiro, vt reuelata malitia, faciem eius nudam videant; quam coopertam ille sub habitu sanctitatis occultat. Et quia aliquando fidelium mentes corrumpere ostensione sua, aliquando suggestione, conatur (agit enim modò opere, modò persuasione) rectè subiungitur; *Et in medium oris eius quis intrabit?* subaudis, Nisi ego, qui per

Gregor. in 41. ca. Iob. Moral. lib. 33. cap. 22.

Facies diaboli velata.

Oris diaboli medium.

diſcretas electorum mentes, ſuggeſtionum eius verba diſcuſsio, & non ita hæc eſſe, vt ſonuerunt, manifeſto. Bonum namque videntur promittere, ſed ad perditum finem trahunt. In medium igitur oris eius intrare, eſt calliditatis eius verba penetrare, vt nequaquam penſetur, quid reſonent, ſed quò intendant. Ita docet Diuus Gregorius. cuius verba ſum ita proſecutus, quia tam erant propoſito noſtro accommoda, atque ſi propria.

Quinimmò, quia tam opportunè & appoſitè rem quam intendimus, eximius hic Eccleſiæ doctor & Pontifex enucleat, non poſſum non alia adhuc eius verba aliunde producta inſerere, quibus diſcamus, quàm callide diabolus virtutum ſpecie in vitiis ſupponendis abutatur; &, quod propiùs ad ſcopum noſtrum accedit, quàm bellè occaſionis bonæ neglectum, fictæ fraudulentæque occaſionis amictu conetur adumbrare.

Iob 40. Gregor. Moral. lib. 32. cap. 17. Cartilago diaboli ſimulatio.

Sic iſtam technam cartilaginis Behemoth explicatione declarat. *Cartilago eius quaſi laminæ ferreæ*. Quid enim (inquit) per cartilaginem niſi ſimulatio eius accipitur? Cartilago namque oſſis oſtendit ſpeciem, ſed oſſis non habet firmitatem. Et ſunt nonnulla vitia, quæ oſtendunt in ſe rectitudinis ſpeciem, ſed ex prauitatis prodeunt infirmitate. Hoſtis enim noſtri malitia, tanta ſe arte palliat, vt plerumque ante deceptæ mentis oculos, culpas virtutes fingat: vt inde quiſque quaſi exſpectet præmia, vnde dignus eſt æterna inuenire tormenta. Sic itaque D. Gregorius: qui poſtquam per varia vitia virtutis ſpeciem æmulantia hoc ipſum edocuit; ſubiicit tandem & iſtud, noſtro huic inſtituto præ ceteris opportunum.

Vitia virtutum faciem induunt.

Sæpè, inquit, accelerandi boni *tarditas*, *conſilium* putatur: & cùm exſpectatur, vt ex retractatione proficiat, hoc *inſidians mora* ſupplantat. At ſatis, ex magni iſtius ſtrategi ſententiis, quibus mille artificis diaboli fallacias dilucidè detegit, & conuellit neruosè.

Putat quoque Epiphanius, Nathan Prophetam tali dæmonis artificio, quale iam iam deſcripſit hic doctor, (prætextu ſcilicet officij charitatis in mortuo ſepeliendo) retardatum

tum fuisse, quò seriùs ad Dauidem à peccato adulterij, quod præ foribus erat, reuocandum, accederet.

Transfigurationem eiusmodi, qua satan vt angelus incautos fallit, Iosue timuisse visus est; quando virum in agro Ierichuntino ex aduerso stantem videns, cuius esset partis inquisiuit, dicens; *Noster es, an aduersariorum?* Vt videlicet, si aduersæ virtutis foret, eo ipso quo se sic compellatus suspectum agnosceret, ab illusione resiliret. Vt enim latere quàm maximè suas insidias & occulta consilia proditores impostoresque desiderant; ita nihil sic metuunt ac detegi & deprehendi: *Quomodo confunditur fur quando deprehenditur*, inquit Propheta Ieremias. Nihil propterea consultius in secretis tentationibus fieri potest, quàm vt latentes inimici præstigię ac tentamenta prodantur, & prudenti confessario vel etiam superiori detegantur: detexisse enim machinamenta diaboli (vt hostis ciuitati insidiantis) euertisse est & superasse. Sic enim Paulus Apostolus quadraginta Iudæorum insidias, qui deuouerant se nihil gustaturos donec eum interfecissent, euasit; molitionem hanc latentem, per filium sororis suæ adolescentem Tribuno militum detegendo: vt in Actis Apostolorum memoriæ est proditum.

Iof. 5. *Ierem. 2.* Insidias diaboli detexisse, superasse est. *Act. 23.*

Schemat. 10. Cap. 2.

Impostura diaboli post veræ OCCASIONIS *contemtum, supponentis vmbraticam.*

Non absimile est huic nostræ intentioni, quod alio adhuc loco D. Gregorius de amicis Iob agens disserit. Quædam, inquit, se nobis vitia sub specie virtutum tegunt, & quasi blanda ad nos facie veniunt. Vnde & amici beati Iob, quasi pro consolatione conueniunt, sed in contumelias erumpunt: quia insidiantia vitia, virtutum faciem sumunt; sed hostili inuectione nos feriunt. Ita sanctus hic do-

Gregor. Moral. li. 2. c. 19. *Iob 2.*

ctor. Quid aptius dici possit, istique Schemati conuenientius?

Iuliana virgo. Sic Iuliana virgo coronam martyrij in carcere exspectans, Satanæ fraudem se in lucis angelum transfigurantis, Deo iuuante detexit, excepitque verberibus insidiatorem. Ita sanctus Martinus Turonensis Episcopus veteratorem, se Christum simulantem, purpura vestitum, agnouit, & merita increpatione correptum fugauit.

Thomas Cantiprat. lib. 2. cap. 57. §. 34. Ita refert Thomas Cantipratanus Albertum magnum sibi narrasse, dæmonem Parisiis aliquando in forma fratris cuiusdam sui Ordinis (Prædicatorum videlicet) sibi apparuisse; qui illum prætextu charitatis & discretionis, à studiis auocaret; sed mox, perceptâ falláciâ, signo crucis fuisse effugatum.

Matth. 4. Tentator. Sed quo exemplo manifestiùs hostilem hunc astum detegamus, quàm dum sub specie (vt putatur) religiosi sanctique viri, boníque consultoris, Christi incolumitatem & existimationem, vt filio Dei debitam, sartam tectam cupere, videri volebat; & interim ad gulam inanemque gloriam tectè sollicitabat?

Fucus & impostura diaboli. Fuco tali decepti fuere Iudæi, quando solida veræ fidei occasione neglecta, quam ex cæci nati illuminatione, & ægroti ad piscinam, aridam item manum habentis, hydropici, aliorumque quamplurimorum sanatione certò debebant apprehendere; prætextum melioris occasionis, faciendi quod sui esset officij, à diabolo obtrusum arripiebant, zelum scilicet sabbati inuiolatè custodiendi. Hinc, tamquam si nihil ipsis, per tot tantasque anteà commissas negligentias, detrimenti accessisset, & quasi salua ipsis essent integraque adhuc omnia, solo arrepto illo virtutis velamine, qua se Deo sacrificium exhibere sibi persuadebant; quòd pro illibata sabbati custodia adeò generosè decertarent, etiamsi quiduis sub illo prætextu contemnerent; neque eius parabolas satis palpabiles, neque correptionum inflictarum stimulos, neque stupenda eius facta curarent. Diaboli dolus erat & impostura, speciosum occasionis bonæ & virtutis amictum obtendentis, & interim in apertum exitium pertrahentis insensatos.

Neque

Neque tamen eos hanc celabat amentiam Dominus noster, quando vlcus eis tangens, vt vel icti saperent, vel victi confunderentur, sic eos compellabat: *Interrogo vos, si licet sabbatis benè facere, an malè? Animam saluam facere, an perdere?* *Luc.6.*

Similiter, cùm iam omnem salutis viam sibi præclusisse viderentur, & inuidiâ, gentili quoque Præsidi perspectissimâ, ipsam salutem, vt ita dixerim, in Saluatore ad necem persequerentur; tam opimæ spei occasionisque vberrimæ manifestum contemtum, palliato religionis obtentu contexerunt, nolentes introire in prætorium, *vt non contaminarentur; sed vt manducarent pascha:* & interim veloces erant pedes eorum ad effundendum sanguinem, iustum, innocentem, impollutum, quem innocentissimi Iesu vt agni immaculati ardentissimè sitiebant: magnisque ita passibus in damnationis abyssum properabant. *Ioan.18.* Simulata religio.

Ita monachus ille, qui propriæ libertatis, commoditatis, vtilitatisque amantior, paternam sancti Hilarionis molestiùs ferens obseruantiam, quinto ferè milliario segregatus ab illo, degebat, sibi viuens & imperans; postquam tam amœnam vitæ monasticæ & verè in terris angelicæ occasionem instinctu dæmonis abiecisset, simulatam captauit infelix benè de sancto merendi salutemque curandi opportunitatem. Frequenter veniebat ad fratres gratiæ apud sanctum ineundæ studio, fascemque ciceris aliquando è suo hortulo collectum attulit, vt vitium virtutis obtentu palliaret: at, tantum fœtorem fructus ille proprij studij & amoris per mensam diffudit, vt vir sanctus Hilarion Hesichio diceret: Non sentis putorem teterrimum, & in cicere fœtere auaritiam? Mitte bubus, mitte brutis animalibus, & vide an comedant. Boues ad huius aspectum exterriti mugientesque, ruptis vinculis in diuersa fugerunt. *S. Hieron. in vita S. Hilarionis.*

Hæc ita de primo illo puncto dicta sint, è tribus primo huius Schematis Capite memoratis: quòd nimirum diabolus se transfigurat in angelum lucis; postquàm credulos accommoda boni operis salutisque occasione priuauit, simulatam

latam occaſionem obtrudendo : cuius decepti illectique ſpecie, in perniciem animæ adducantur. Nunc ad alterum punctum accingamur, in hac fraude notatu digniſſimum.

Schemat. 10. Cap. 3.

Homines ſibi parùm præſentes, fictam facilè pro vera occaſionem arripiunt.

2 Vmbram pro re captantium vanitas.

ALterum erat in Schemate præſenti notandum, homines ſocordes ſibique parùm præſentes, facilè in hunc errorem induci, vt veri ſimilitudine falſum fictitiumque amplexentur. Tam enim ſupina eſt ad bonum, corrupta noſtræ mortalitatis natura; tam eſt prona viciſſim ad omne id quod honoris, commodi, veri, ſalutiſque aliquam præ ſe fert ſpeciem; vt iſtiuſmodi eſcæ velut auidiſſimi piſces inhiemus, nihil de latenti hamo ſolliciti.

Mundus vult falli.

Vnde fit, vt falſis olim ferè Prophetis faciliùs aures præbuerint quàm veris: ita pſeudoapoſtolis citiùs quàm ipſis Apoſtolis: & nunc mendacibus hominibus, neſcio quid inanis ſpei, proſperitatis, & boni fucati prætendentibus, inhæreant ſtudioſiùs, quàm iis qui veram, ſolidam, probatamque ſalutis rationem, recteque agendi viam demonſtrant; vt verè dici poſſit illud quibuſdam vſitatum, *Mundus vult falli.*

Stultorum conditio ridicula.

Fatuorum amentiumq; hic mos eſt, vt interdum qui compedibus maniciſque ferreis conſtringi nequeunt, ſtramineo ligamine compeſcantur. Sic videas in ſtulta quandoque plebecula illam graſſari phantaſiam, omni regula, quouis iure & lege quacumque tenaciorem, vt certiſſima medicorum placita & conſulta repudient; vetulæ contrà cuiuſquam obſoletæ præſcripta præferant Hippocrati, Galeno, vel ipſi quoque Æſculapio.

Quid mirum igitur, ſi verſipelli diabolo, tametſi præpoſtera conſulenti, aures præbeant, mentemque aduertant, modò illa propenſioni naturæ, commodo temporali, & rei expetitæ

petitæ sint vtcumque affinia: & præsertim, vt dicimus, quando in angelum lucis se transformando, ita procedit, atque si salutaria, cælestia, & diuina sint, quæ profert in medium.

Exemplo sit nobis Simon ille Magus, eiusque vesana deliratio. Factus enim fidelis adhæsit Philippo, baptismo ab eo recepto. Tam opportunam verò certæ salutis occasionem contemnens, eamque infami modo suis foribus exturbans, fictitiam à cacodæmone obtensam arripuit, qua ad æternæ damnationis interitum est pertractus. Occasionem à Deo donatam audiuimus, quæ illum fecit participem sortis sanctorum in lumine, & regni cælestis heredem, coheredem autem Christi. Nunc subornatam à satana videamus, quam miser excæcatus arripuit, seque iuit perditum. Sic legimus in Actis Apostolorum: *Quum vidisset autem Simon, quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date & mihi hanc potestatem, vt cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum.* Miser, quid agis? Factus es Christi membrum, ciuis sanctorum, & domesticus Dei: *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* Interim sorte tua contentus esto; nam & sors tua cecidit tibi in præclaris; inter sanctos sors tua est. At *nemo* in Ecclesia Dei *assumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tamquam Aaron.* Occasionem nactus es optimam & opimam valdè, quæ inter angelorum choros te quandoque constituat, asseratque contubernio cælestis Ierusalem. Spartam quam nactus es, vide ne vllis deceptus illecebris paruipendas; sed magis adornare contende. Ah infelix! non cauisti tibi à laqueis iniquis diaboli, sed sponte illos induisti: atque prætextu nescio cuius figmenti, meliorem te reperisse viam arbitratus es.

Act. 8.

Simonis magi peruersa temeritas.

Act. 8.

Apoc. 3.

Heb. 5.

Hanc porrò imposturam à D. Petro proditam & repressam audiamus. *Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem; quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri: non est tibi pars neque sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Deo. In felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse.*

Act. 8.

Ecce,

Ecce, quàm friuolè ac temerè veram salutis Occasionem viamque deseruerat, tam fortiter ac sedulò se imaginariæ huic occasioni, rem suam (vt illusus à dæmone putabat) prudentiùs agendi, implicuerat, & obligarat. Vnde semper in deterius proficiens, tandem magicis suis artibus, quas iam fuerat aspernatus, resumtis, in sublime sublatus, precibus beati Apostoli detractus, tam fœdam fecit ruinam, quàm fuerat elatio illa fastuosa. Species decepit eum: & fucatam quam sibi præfinxerat plus adamauit, quàm sinceram veræ beatitudinis occasionem.

Marulus. De monacho Mesopotameno.

Sed aliud adhuc exemplum adiiciamus, eiusdem fallaciæ technas ob oculos statuens. Id referam, quemadmodum illud describit ex Cassiano M. Marulus. Narrat Cassianus, Monachum quemdem Mesopotamenum, qui annos multos clausus vixerat, continentiæ ceterarumque virtutum fama supra omnes insignis, eodem fraudis genere (hoc est sub angeli forma) à diabolo deceptum; ita vt ad Iudaismum declinarit, & circumcisionem acceperit. Etenim, multis illius non falsis reuelationibus, & coram se coruscantis luce delinitus, firmissimè credidit, ipsum esse cæli non tenebrarum spiritum. Vbi hoc persuasum est, illo tandem monstrante, videre sibi videbatur Apostolos, martyresque, & omnem prorsus Christianum cœtum, tristes, abiectosque, in locis miseriæ atque perditionis esse: econtrariò Iudaicum populum, cum Patriarchis & Prophetis, ingenti lumine fulgere, & altè sidereis in sedibus lætos ac gestientes versari. His itaque diabolicæ malignitatis præstigiis illectus, corruit in errorem, nihil ab eo falsum ostendi posse ratus, à quo toties ea, quæ vera esset, didicisset. Ignarus, hanc esse piscatorum malitiam, vt hamum escis tegant, non pascendi sed prehendendi causa. At, quid aliud diaboli blandimenta nisi odiorum insidiæ sunt? Hactenus ex Cassiano Marulus. Occasionem miser solidæ sanctimoniæ æternęque salutis abiiciens, abominandam melioris Occasionis prætextu corripuit ansam arrogantiæ, proprij iudicij, diabolicæ superbiæ, quæ eum pertraxit, quò primum olim sui inuentorem.

Diabolus instar piscatorum inescat.

Ad

Ad tertium punctum, è tribus primo Capite Schematis huius propositis, procederem, nisi vitatæ huius imposturæ exemplum priùs iudicarem adnectendum, quod apud eumdem auctorem habemus. Postquam pluribus ostendit, diabolum se transfigurare in angelum lucis, ita subiungit: Quod quidem benè intelligens Elphegus Cantuariensis Archiepiscopus, (homines scilicet facile irretiri, nisi valdè attenderint) cùm ab infidelibus in carcere teneretur, & à diabolo in angelum transformato eductus, multum iam itineris vnà cum illo emensus esset, ambigere cœpit, reprobi ne an boni angeli operâ martyrium fugeret: dumque id sibi ostendi, Deum orasset, diabolus euanuit: ille ad carcerem reuersus, coronam recepit martyrij. Occasionis iustæ contemtum, per fraudulentam supposititiæ obtrusionem, (quod nostri propositi est) non supprimit auctor, dum sic addit: Inuidia inimici seruare homini vitam hanc voluit, vt æternam differret. Sed ipse bonum, à quo auertebatur, considerans, iustam dubitandi causam habuit, & dolos euasit.

Marulus.

De Elphego.

Schemat. 10. Cap. 4.

Diaboli machinatio, quantumuis tecta, sub finem se prodere solet funesto exitu.

TErtio loco in hoc Schemate notandum dicebamus, prodere se tandem diaboli vafriciem, quando in apertum erumpit intentata nequitia, & se deceptus inferni faucibus appropinquare desiderat. Eapropter, quantâ valet industriâ, finem hunc pessimum tegit, sicut omnes dolosi, insidiatores, falsarij, impostores, sycophantæ, malum quod moliuntur obuoluunt, vt, si fieri potest, nihil minùs metuatur, quàm quod ipsi verè ac primariè intendunt; sed potiùs contrarium credatur, speretur, & certò exspectetur.

3 Diaboli fraus tandem se prodit.

Huius figuram admodum luculentam apud Machabæos

1. Mach. 7. Fraudis detecto neglecta. habemus in impio Alcimo, qui constitutus sacerdos, *venit cum exercitu magno in terram Iuda, & miserunt nuncios, & locuti sunt ad Iudam, & ad fratres eius, verbis pacificis in dolo.* Cumque non intenderent prudentiores ad sermones eorum, eò quòd cum tanto exercitu venerant, fraudem subodorati; alij minùs circumspecti, verborum tantùm blandimenta æstimantes, dixerunt: *Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos. Et locutus est cum eis verba pacifica, & iurauit illis, dicens, Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris. Et crediderunt ei.* Verùm, vt se simulata illa nequitia tandem prodat, audiamus. *Comprehendit ex eis sexaginta viros, & occidit eos in vna die. Et incubuit timor & tremor in omnem populum: quia dixerunt; Non est veritas & iudicium in eis: transgressi sunt enim constitutum & iusiurandum, quod iurauerunt.* Quomodo posset impostura diaboli, blandientis primùm atque omnimodam amicitiam simulantis, & tum posteà hostili crudelitate grassantis, manifestiùs exprimi?

1. Machab. 12. Alio tamen exemplo, non minùs efficaci, latentes diaboli insidias sub specie amicitiæ detegamus. Sic in eodem Machabæorum volumine legimus: *Cùm cogitasset Tryphon regnare Asiæ, & assumere diadema, & extendere manum in Antiochum regem; timens ne fortè non permitteret eum Ionathas, sed pugnaret aduersus eum, quærebat comprehendere eum & occidere. Et exsurgens abijt in Bethsan. Et exiuit Ionathas obuiam illi, cum quadraginta millibus virorum electorum in prælium, & venit Bethsan. Et vidit Tryphon, quia venit Ionathas cum exercitu multo, vt extenderet in eum manus. Et timuit, & excepit eum cum honore; & commendauit eum omnibus amicis suis, & dedit ei munera: & præcepit exercitibus suis, vt obedirent ei sicut sibi. Et dixit Ionathæ; Vt quid vexasti vniuersum populum, cùm bellum nobis non sit? Et nunc remitte eos in domos suas: elige autem tibi viros paucos, qui tecum sint, & veni mecum Ptolemaidam, & tradam eam tibi, & reliqua præsidia, & exercitum, & vniuersos Præpositos negotij, & conuersus abibo; propterea enim veni. Et credidit*

didit ei, & fecit sicut dixit, & dimisit exercitum, & abierunt in terram Iuda: retinuit autem secum tria millia virorum; ex quibus remisit in Galilaeam duo millia, mille autem venerunt cum eo. Vt autem intrauit Ptolemaidam Ionathas, clauserunt portas ciuitatis Ptolemenses, & comprehenderunt eum: & omnes, qui cum eo intrauerant, gladio interfecerunt. Et misit Tryphon exercitum & equites in Galilaeam, & in campum magnum, vt perderet omnes socios Ionathae, &c. Prolixa narratio, sed siquid in toto contextu sit, quod ad rem propositam non ad amussim pertineat, per me licet, vt illud frustrà adscripsisse redarguar. Verùm, tam est accommoda fictioni diabolicae historia, vt de verbo ad verbum illam videatur adumbrare, suisque coloribus ad viuum depingere.

Diaboli dolus Tryphonis insidiis comparatur.

In primis in Tryphonis arrogantia diadema & regnum ambientis, superbam illam diaboli arrogantiam est animaduertere, qua veluti rex, non solùm super omnes superbiae filios, sed toti mundo dominari desiderat. Deinde, vt timuit Ionathae vires sibi aduersantes, ita maximè à Spiritus sancti gratia ac virtute (per Ionatham vt columbam figurata) suae machinationi formidat. Magnum Ionathae robur exercitus (sacrato cum primis quadragenarij numero insignitus) magna quoque vis spiritus Dei vehementis in nauibus Tharsis mundi potentiam conterentis. Sed columbae simplicitas, citra serpentinam prudentiam, facilè circumuenitur, vt in Ionatha accidisse, dolentes audiuimus. Iuuat tamen in singulis Tryphonis verbis & promissis, daemonis astutiam & ficta blandimenta animaduertere, in apertam se tandem prodentis perniciem, quando satis fidei se nactum considerat. Ita serpens Euam blandè elusit; ita lanio libratum vibrat ictum, postquam abundè satis bouis ceruicem demulsit. Id osculum Iudae (quod ideò pluries dixi) in Christi necem, & fraterna Ioabi salutatio in Amasae caput, portendebat. Sed omnis diaboli impostura dissoluitur proteriturque, quando detegitur, tristisque exitus propalatur. Ita patuit tentatoris astutia, quando post speciosas ad gloriae augmentum prouocationes, in apertam tandem idololatriam erupit, dicente

Detegenda tentatio.

illo: *Si cadens adoraueris me*. De his & similibus plura in Veridico Christiano, Cap. 38.

Fraudis detectæ neglectus.

Quia verò fraudem hanc diaboli, leuitatemque credentium cum dolendo postmodum exitu, quibusdam Maronis versibus egregiè descriptam habemus; quemadmodum superiùs sub finem Capitis septimi in Schemate octauo attigimus; ita nec me illos hîc apponere, neque Lectorem spero percurrere pigebit. Postquam siquidem plurimi molem prodigiosi illius equi obstupuissent, iamque nutarent animis, vt intra mœnia quoque duci permitterent; addit Poëta meliùs fraudem subolentis sententiam:

Aeneid. 2.

At Capys, & quorum melior sententia menti,
Aut pelago Danaûm insidias suspectaq; dona
Præcipitare iubent, subiectisq; vrere flammis;
Aut terebrare cauas vteri & tentare latebras.
Scinditur intereà studia in contraria vulgus.
Primus ibi ante omnes, magna comitante caterua,
Laocoon ardens summa decurrit ab arce;
Et procul, ô miseri, quæ tanta insania, ciues?
Creditis auectos hostes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaûm? sic notus Vlysses?
Aut hoc inclusi ligno occultantur Achiui,
Aut hæc in nostros fabricata est machina muros,
Inspectura domos, venturaq; desuper vrbi;
Aut aliquis latet error. Equo ne credite Teucri.
Quidquid id est; timeo Danaos & dona ferentes.

Si tam nos verè & efficaciter diaboli pollicitationes, blanditias, & quod Græci, ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, inimicorum non dona dona, simulatasque occasiones, suspectas haberemus, conaremurque detegere, quàm ille viuaci penicillo dolum sub prætextu muneris ac Religionis latentem depinxit; non tam sæpè eius laqueis caperemur, tametsi mellitissimis.

Si ad finem infamem, vt caudam fœdiora velantem, mentes aduerteremus, blandus accedentis vultus non tantum afficeret. Non malè propterea monebat Aristoteles, voluptates

tes abeuntes, non autem accedentes, esse contemplandas. Facies siquidem accedentium, hoc est principium, adblanditur; sed extrema, doloris sunt plenissima.

Schemat. 10. Cap. 5.

De septem diabolicis caudis.

QVandoquidem tum in sacra Scriptura, tum apud sanctos Patres intentum diaboli scopum, malarumque suggestionum finem, caudæ nomine legimus appellatum, de septem eiusmodi caudis aliquid deinceps sumus in medium allaturi: vt varia ac multiformis eius vafricies detegatur, constetque vniuersis, quàm artificiosè vt plurimùm fœdum miserandumque speciosarum molitionum exitum, veluti cauda, obuelare consueuerit. Septem caudæ diabolicæ.

Vna quidem principalisque cauda diaboli est, seu finis, quem intendit, quoad homines, æterna damnatio; verùm, sicuti vltimi finis multi sunt fines medij, ita sex potissimùm in diuinæ Scripturæ decursu inuenimus conditiones, quibus veteratorius serpens vtitur tamquam caudis, ad vltimum finem, ceu longissimam æternùm duraturæ combustionis caudam pertinentes.

Prima igitur est, de qua legimus, cauda titionis fumigantis: iuxta Domini dictum, per Prophetam Isaiam: *Noli timere à duabus caudis titionum fumigantium istorum*: hoc est regum istorum duorum potentiam ne metuas: qui instar titionum in sui extremitate fumantium, breui consumendi sunt. Quia titio cui in extremitate adhuc intacta fumus erumpit, consumtioni proximus est; nam fumus inde erumpens indicat combustionem esse valdè propinquam, & magis magisque accedere. Cauda 1. diaboli. *Isa.7.*

Ita diaboli machinatio, inualida quidem exercitatis, eiusque impotentiam callentibus; sed ignaris fumo quodam obscuræ ambiguitatis oculos perstringit, vt cæcutiant. Illudque Mentis obnubilatio.

est opus primæ caudæ diaboli, obnubilatio intellectus, & fascinatio quædam oculorum internorum, vt neque dolum latentem obseruent, neque videant periculum quod immi-
Iudic.9. net. Huius caudæ præstigium in Abimelech fuit figuratum, qui fumo ramorum mille viros necauit oppidi Thebes, vt in libro Iudicum refertur. Quo malo circumuentos in Galatis
Gal.3. ita increpat Apostolus: *O insensati Galatæ! quis vos fascinauit non obedire veritati?*

2.Cauda. Secunda cauda diaboli est, incuruans; de qua idem Pro-
Isa.9. pheta duobus locis meminit, vocatque incuruantem. Sicu-
Mentis in malum inflexio. ti canes cùm adblandiuntur, caudam incuruant, indicio rem ipsis ex voto succedere; ita diabolus incuruat suis præstigiis mentes hominum, alioqui ad cælum Deumque ipsum erectas; quod ipsamet corporis conditio demonstrat, iuxta Poëtam sic canentem:

Ouid.1. Metam.
Pronaq; cùm spectent animantia cetera terram,
Os homini sublime dedit, cælumq; tueri
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Illud studet hac cauda diabolus in hominibus efficere, quod cunctis ad prauitatem, iniquitatem, & curuitatem
Isa.51. pronis inclamat apud Prophetam Isaiam: *Incuruare, incuruare; vt transeamus.* Per rectos, æquos, & stantes, sibi suisque machinamentis non inuenit transitum; ideoque ad inclinationem & curuitatem hanc, atque à recto inflexionem, semper inuitat.

Puerorum ludus. Similitudo à pueris in platea ludentibus desumta videtur: ad quos ordine certo æqualibus spatiis stantes, is qui per singulos certo saltu diuaricatis tibiis est transiturus, clamat; Incuruare, incuruare, quando aliquem nimis se erigentem animaduertit, vt se iuxta ludi leges inclinet, quò scilicet possit transsilire, quod alioqui per erectos efficere nequeat. Ideoque apud eumdem Prophetam sequitur, de iis qui huic incantationi se accommodantes, à recto decedunt, & ius fasque deserentes, ad praua se inclinant, diabolo per se transitum concedentes: *Posuisti vt terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.*

Hæc

Hæc eſt maledictio, quam Dauid in figura Chriſti impiis ſuis perſecutoribus omnibuſque Chriſtiani nominis aduerſariis prædicit euenturam: *Obſcurentur oculi eorum; & dorſum eorum ſemper incurua.* Vnâ eademque ſententiâ, vt videmus, & caudam primam, fumigantem, cor obſcurantem: & ſecundam, ad malum à recto incuruantem, denunciat. *Pſalm. 68.*

Si quis plura, de debita hac Chriſtiani hominis rectitudine, atque odioſa per aſtum diaboli vt caudam incuruantem inflexione, deſideret; videat D. Bernardum rectitudinem ſtipitis lilij tractantem, & egregiè, vt omnia, applicantem.

Schemat. 10. Cap. 6.

De tertia & quarta diaboli cauda.

TErtium caudæ diabolicæ genus eſt, cauda refrænans; vt in Iſaia Propheta reperimus. Refrænantem verò caudam vocat, fraudem illam diaboli malitioſam, qua blandiendo primùm corda incuruata, in malo ad quod inflexit quaſi fræno iniecto retinet, ne reſiliant, reſipiſcant, & à via illa mala conuertantur. Similitudo deſumta videtur à venatoribus, qui prædam in laqueum vel foueam inſidiis inductam, vinculis tum repaguliſque iniectis conſtringunt, ne ſe tricis manibúſve ipſorum eripiat. Sicut ſcimus Chriſtum blando pacis oſculo priùs proditum, poſteà iniectas eidem violenter manus, vinctumque fuiſſe perductum ad Annam; ibique adhuc, ad maiorem cœpti facinoris captæque prædæ ſecuritatem, ſtrictioribus catenis & vinculis innodatum. Itaque blandities allicientis à recto incuruat, & ſæuitia captum vt fræno coërcet. *3. Cauda diaboli. Iſaiæ 9. Mentis infrænatio.*

Frænum autem huiuſmodi iniicit, quando vel peccatorum grauitatem, vel Dei iuſtitiam, vel ardens in malo perſiſtendi deſiderium obiiciendo, impedimentum ponit, quò minùs miſer peccator ad mentem redeat. Ita videas araneum dia-

Araneus captas muscas inuoluit. diabolica æmulatione muscas dolo primùm irretitas, sic implicare & telâ suâ circumquaque inuoluere, vt se nequeat extricare. Qui caudam dæmonis incuruantem non euitarit, vix euasurus est refrænantem.

4. Cauda diaboli scorpiaca. Sequitur quarta diabolicæ caudæ nequitia, quam scilicet in Apocalypsi describit Apostolus. Et habebant (inquit) locustæ caudas similes scorpionum; & aculei erant in caudis earum. Aculeus ille, præterquam quòd venenum ictis instillat, etiam recuruo suo vnco ita infigitur, vt non nisi cum parte aliqua corporis affecti vel maiori vulnere extrahatur; sicut tela quædam aduncis vtrimque armata cuspidibus; ita cauda scorpionis, licet vna tantùm ex parte recuruum habeat hamum, sine nouo tamen damno non euellitur.

Assensus in malum. Significatur assensus in malum, qui non permittit, vt quis ab illâ diaboli cauda se expediat; accedente præsertim securitate & mala conscientiæ tranquillitate. Fit enim vt hausto quasi veneno sopita ipsorum conscientia eos non remordeat, vel saltem remordentem cauteriati non sentiant, securi in peccatis viuant, lætentur cùm malè fecerint, gaudeantque in rebus pessimis.

Hier. in Ezech. ca. 2. De scelerato scorpionum ictu ita D. Hieronymus: Scorpiones arcuato vulnere & aculeo fistulato percutiunt: eademque plaga aperit cutem, venena diffundit, & inhamat. *Idem cõtra Vigilant.* Vnde idem doctor contra Vigilantium, de opere Tertulliani, quod SCORPIACON vocat; rectissimo, inquit, nomine; quia illa hæresis arcuato vulnere in Ecclesiæ corpus venena diffundit, quæ olim appellatur Caina hæresis.

Gregor. Homil. 9. super Ezechiel. Diuus Gregorius, Scorpiones, inquit, sunt, qui blandi & innoxij in facie videntur, sed post dorsum portant, vnde venenum fundant. Eos, quibus præualent, à bonis moribus subuertunt: & quos inflectere non valent, occultis machinationibus feriunt. Hæc Gregorius.

Caudæ scorpionis linguam similem habent, cum sui generis principe Medio, calumniatores: quod his addendum censui occasione prædictæ tam immedicabilis læsionis, etiam in ipsa aculei euulsione metuendæ. Medius, calumniatorũ princeps. Medius siquidem hic, ex Alexan-

Alexandri parasitis vnus, solebat alios adhortari, ne metuerent quoduis crimen in quemuis intendere. Adiecit scelerato præcepto causam appositam. Vt maximè (inquit) sanet vulnus, qui delatus est; manet tamen cicatrix.

Non arbitror, inquit quidam, esse diabolum tam impium, qui rem magis nefariam possit suggerere. Et quò fœdius est crimen, hoc tenaciùs hæret apud multos criminis suspicio, vel in innocentissimum. Audiui ducem quemdam his verbis adhortantem suos milites nauticos, ad quiduis prædandi temeritatem; Rapite, inquit, quidquid potestis, siue merces sint amicorum, siue hostium: nam, vt qui spoliati sunt, sic agant apud Principem, vt compellamur restituere, semper tamen aliqua prædæ portio remanet apud nos. Hæc occasione arcuati vulneris caudæ scorpionis; quod etiam in aculei exemtione maiori cum damno laceratur. Calumniæ perricies.

Schemat. 10. Cap. 7.

De quinta, sexta, & septima cauda diaboli.

QVinta cauda diabolica est, quæ apud Iob à Deo describitur; *Stringit caudam suam* (Behemoth hoc est diabolus) *quasi cedrum.* Cedrus arbor procerissima, aliquando in sacra Scriptura iustorum excellentiam significat, aliquando verò superbam prauorum potentiam. Quando igitur cauda diaboli per cedrum exprimitur, docemur, diabolum aliquando finem suum quem prætendit homini, esse sanctorum iustitiæ in specie æmulantem; quasi ad sanctorum excellentiam adducat, si sequaris; idque simulatè transigitur: aliquando verò apertè, ita fastuosè malum & superbè se iactantem, vt pessimi cuiusque iactantiam & tyrannidem superet. 5. Cauda diaboli. *Iob* 40. Simulata sanctitas. Aperta malitia.

Cauda hæc, vel fallax valdè & fortis in blanditiis, vel terribilis est in minis. Et ecce, quàm accommodè in malum! quando nimirum in malo quempiam refrænauit, ne

resiliat, tali tum modo percellit & stringit, vt vix se mouere audeat. Vnde Diuus Gregorius super his verbis: Benè, inquit, stringere caudam dicitur Behemoth; dente enim vulnerat, & cauda ligat: quia suggestione prima percutit, sed percussam mentem ne euadere valeat inualescente fine tentationis adstringit. Et sciendum (inquit) quòd plerumque eis quos ceperit, tunc grauiores culpas ingerit, cùm præsentis vitæ termino illos propinquare cognoscit. Behemoth igitur caudam quasi cedrum stringit, quia quos per praua initia ceperit, ad finem deteriorem trahit. Ita D. Gregorius: qui & alibi illa verba eiusdem Prophetæ explanans; *Irruit in me quasi gigas*; Si, inquit, hostis suasionibus anima subesse consueuerit; quanto se ei crebriùs subiicit, tanto eum sibi intolerabiliorem facit, vt ei reluctari non valeat. Quia nimirum malignus aduersarius contra hanc, ex praua consuetudine deuictam, quasi more gigantis pugnat.

D. Gregor. Moral. lib. 32. cap. 17. in cap. 40. Iob.

Moral. lib. 13. cap. 10.

Hoc in se D. Augustinus sensisse videtur, quando se iam diaboli laqueis extricare volens, ad meliorem vitæ rationem animum aduertere conabatur. Qualiter hanc gigantis prædominantem oppressionem expertus sit, ex hisce eius verbis licet coniicere: Iam (inquit) attingebam & tenebam; nec tamen attingebam, nec tenebam, hæsitans mori morti, & vitæ viuere. Plusque in me valebat deterius inolitum, quàm melius insolitum. Ita ille sanctus, suam confitens infirmitatem, & Dei potentiam.

Augustin. Confess. li. 8. ca. 11.

Ratio ita adstringentis huius caudæ diabolicæ per malam consuetudinem, per se clara satis est: quia postquam quis in profundum venerit peccatorum, contemnit; & instar aspidis surdæ, caudâ spei vitæ longiùs protrahendæ aures obturans, non audit verba incantantium sapienter: hoc est, monita salutis proponentium, hortantiumque quàm optimè ad conuersionem. Ex quo factum credo, quod de Cretensibus narrat Valerius, vt quando acerbissima exsecratione aduersus eos quos vehementer oderant vti vellent; vt mala consuetudine delectentur, optabant: modestoque voti.

Consuetudo mala, res pessima.

Val. Max. lib. 7. cap. 2.

voti genere efficacissimum vltionis euentum reperiebant. Inutile enim (inquit) aliquid concupiscere, & in eo perseueranter morari: exitio ea dulcedo vicina est.

Caudæ sextæ species est, quæ per caudas vulpium connexas tempore Samsonis figurabatur. Et hæc est malorum societas; quando quis præcedentibus diaboli caudis captus, irretitus, & sublimatus, etiam sui similium caterua stipatus, fit totus in sua malitia obfirmatus; vt spes nulla superesse videatur, ad meliora vmquam reuertendi. 6. Cauda diaboli. Iudic. 15. Consortium malorum.

Hac siquidem malorum hominum colluuie circumuallato, nec consultores, nec incentores, nec propugnatores, nec duces facilè deesse possunt, quorum præsidiis in malo stipatus perseueret: cùm in magna pessimorum consortium frequentia, omnis sint generis ingenia, acres animi, mentes maleuolæ, obstinata pectora, spiritus vehementes, veloces pedes, manus ad malum exercitatæ. Nam, vt inquit Isidorus; Sicut multa bona habet communis vita sanctorum, sic plurima mala adfert societas malorum. Isidor. li. 2. Solsloq.

Vnde de suo furto puerili Augustinus fatetur ingenuè, Deumque ipsum secretorum omnium conscium testem accersit veritatis. Et tamen (inquit) solus id non fecissem; sic recordor animum tunc meum; solus omni modo id non fecissem. Sed quoniam in illis pomis voluptas mihi non erat, ea erat in ipso facinore, quam faciebat CONSORTIVM simul peccantium. O nimis inimica amicitia, seductio mentis inuestigabilis! Cùm dicitur, Eamus, faciamus; & pudet non esse impudentem. Quis exaperit istam tortuosissimam & implicatissimam nodositatem? Fœda est, nolo in eam intendere, nolo eam videre. Ita ipse. Vtinam ita multi, immò omnes, cum D. Augustino ad mentem redeant saniorem! Alioqui, quò nisi ad extremam perniciem ruant, ita in malo consarcinati, & quasi in fasciculos colligati ad comburendum? Ideoque speciatim hæreticorum factiones vulpibus illis Samsonis meritò solent assimilari; qui præterquàm quòd vulpina calliditate & nequitia Christi vineam Ecclesiam demoliri conentur, capitibus quoque distincti tot Confess. lib 2. cap. 8. 9. 10. Furtum D. Augustini. Hæretici, vulpes Samsonis.

sententias tuentur, quot habent capita; neque vllæ sectæ in sensu & mente doctrinæ conueniunt: in caudis verò connexi, eumdem prorsus portendunt exitum; tam quoad Ecclesiæ vastationem, quàm quoad propriarum animarum interitum.

7. Cauda diaboli. *Apoc.* 12. Septima & vltima cauda est, Cauda draconis, de qua D. Ioannes in sua Apocalypsi sic inquit: *Draco magnus & rufus, habens capita septem & cornua decem: & cauda eius trahebat tertiam partem stellarum cæli, & misit eas in terram.*

Mors æterna. Sicut vltima hæc est cauda numero, ita vltimam mortem æternamque illa meritò significet damnationem; quò omnes aliæ, suo quæque modo, deducebant. Nam de caudis vulpium suprà memoratis, ita D. Augustinus: *Augustin. serm.* 1. *Dom. Pass.* Caudæ vulpium quid sunt, nisi posteriora hæreticorum, qui prima habent magna & deceptoria opera, posteriora ligata, id est, damnata, & in ignem in fine trahentia; vt eorum fructus & acta consumant, qui suis seductionibus acquiescunt? *Idem in Psalm.* 57. Atque idem in Psalmum quinquagesimum septimum, vbi de aspide disserit. Quid sibi vult hoc, inquit? In cauda, posteriora vtique intelliguntur: *Psal.* 36. iuxta illud Palmistæ: *Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cedros Libani: & transiui, & ecce, non erat; quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.*

Impij namque, & salutis OCCASIONE contemta se diaboli fraudibus implicantes, quò magis se cauda eius fumigante obscurari permittunt, ab incuruante inflecti, innodari à refrænante, ab scorpiaca adhamari, à quinta vt cedrum exaltari & stringi, atque tandem à vulpinis colligari; eò certior clariorque eorum damnatio: qua veluti cauda draconis nouissima, in profundum inferni detrahentur.

Infamis valdè est ista cauda; quia quod dicit Apostolus, *Rom.* 6. eis tunc dici quoque poterit: *Quem fructum habetis in illis,* (& ex illis) *in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est*; vt ibidem subiungitur. Et alibi idem Apostolus in *Phil.* 3. camdem sententiam: *Quorum finis interitus, & gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt.*

Lon-

Longiſſima omnium hæc eſt cauda, quia infinita; reliquæ finitæ ac terminatæ, quia per veram pœnitentiam abrumpi poterant & ad nihilum redigi: iſta verò illius eſt temporis & fori, in quod nulla cadit reſipiſcentia, & gratia nulla. Idcirco vermi immortali rodentique in æternum comparatur: *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur; & erunt vſque ad ſatietatem viſionis omni carni.* *Iſa.66.* *Mar.9.* Virgæ quoque ferreæ ignitæ & longæ, combuſtionis æternæ, poteſt aſſimilari hæc cauda. Nam virgæ aliæ, quibus hîc ſuos percutit Dominus, limitatæ ſunt, miſericordiam & veniam caſtigatis adducentes: at qui illas non admiſerint, intolerabilem illam extremam & interminabilem iuſtiſſimo Dei iudicio promerentur. Virga ferrea & longa, æterna damnatio.

Schemat. 10. Cap. 8.

Caudarum diabolicarum cum catena peccatorum collatio, præſenſque remedium eis opponendum.

CAtena illa, quâ in Schematis imagine circumuentos illos imprudentiores animaduertimus, non ineptè catenam illam peccatorum repræſentare videtur, quam deſcribit nobis D. Auguſtinus. Catena, inquit, hæc longa & horrenda. Ex ſuggeſtione cogitatio, ex cogitatione affectio, ex affectione delectatio, ex delectatione conſenſus, ex conſenſu operatio, ex operatione conſuetudo, ex conſuetudine deſperatio, ex deſperatione peccati defenſio, ex peccati defenſione gloriatio, ex gloriatione damnatio. Hi ſunt funes atque compedes (& catenæ) quibus adſtrictum hominem ſatanas nunc in omne genus malorum, ac tandem in tartaream abyſſum præcipitat infeliciſſimè. Hactenus D. Auguſtinus. Catena peccatorum. *D. Aug. lib. 1. de ſerm. Domini in monte.*

Quis non videat caudarum præfatarum molitiones, ſignifica-

ficatasque diaboli artes, inter se connexas id efficere, quod feralis illa catena tandem exsequitur? vt sicut nimirum in catena ansa ansam & annulus annulum trahit, deceptosque includit, raptandos in barathrum, nisi per veram pœnitentiam se tandem eripiant; ita caudæ vnius dolosa peruersitas, alterius adhamatur astutiæ, vt tandem catenæ instar implexos illaqueent, & quasi spe salutis destitutos abripiant.

Aug. Confess. lib. 2. cap. 2.

Hoc de se D. Augustinus, vt qui multùm tentatus fuerit, eò quoque plura sciuerit, confessus & conquestus est in piis illis ad Deum sui accusationibus, cùm priorem illum vitæ suæ statum miserandum mente reuolueret. Obsurdueram (inquit) stridore catenæ mortalitatis meæ, pœna superbię animæ meæ: & ibam longiùs à te, & sinebas, & iactabar, & effundebar, & diffluebam, & ebulliebam per fornicationes meas, & tacebas. O tardum gaudium meum! Tacebas tunc, & ego ibam porrò longè à te in plurima & plura sterilia semina dolorum, superba deiectione, & inquieta lassitudine. Mersabar gurgite flagitiorum. Ita ipse, naufragium aliquando passus; quod & D. Hieronymus vsurpabat, periculorum maris magni prudens factus admonitor.

Catena mortalitatis.

Remedium contra diaboli machinationes.

At, quia catenæ & caudæ ex multis contextæ eamdem diximus esse machinationem & perniciem, operæpretium fuerit, hîc optimum præsentissimumque sub finem huius Schematis adhibere remedium, quò earum præstigias euitemus. Id autem in consilio illo consistere certum est, quod Dominus Moysi dabat. Postquam enim ipso iubente virgam quam manu gestabat in terram proiecisset, illaque in colubrum esset versa, metu correptus Moyses cœpit fugere. Dixitque ei Dominus: *Extende manum tuam, & apprehende caudam eius. Extendit, & tenuit, versaq; est in virgam.* Itaque apprehendenda est cauda serpentis istius versipellis ac veteratorij, quamcumque produxerit. Non quidem eo modo, quo isti vecordes adolescentes in Schemate, per assensum in id ad quod eam obtruserat, (vt scilicet loco capillatæ & opportunę occasionis arriperent tenerentque) sed apprehendenda cauda est per fraudis detectionem, quę non in

Exod. 4.

Apprehensio caudæ diaboli, seu doli detectio

capite

capite, labrisque blandientibus, sed in fraudulento blanditiarum fine quærenda est.

Tunc autem draco vel serpens in virgam conuertitur, non quæ noceat, sed qua te adiuues, ad magis cautum fidumque deinceps progressum faciendum, quando non quid dicat, promittat, obtendat diabolus initio contemplaris, sed quò hæc omnia vergant, quid intendat, quis finis & cauda cunctorum futura sit. Tunc prima facies non fallet, si caudam caueris.

Draco quomodo in virgam conuertitur.

Neque aliud est in rei significatione, tametsi in modo diuersitas appareat, quando videlicet inuadente Tobiam immani belua, ei suggerit Angelus vt apprehendat branchiam eius: quia sicut in cauda diaboli, vis tota molitionis ipsius fraudulentæ consistit, ita ab ipsius branchiis (dum pisci comparatur) totius actionis, motus, & vitæ summa dependet. quibus apprehensis strictisque, dum continua illarum agitatio prohibetur, vita ipsa quoque & vis omnis adimitur: quod & attractio, palpitatio, & exenteratio consignarunt. Nam branchias piscis apprehendere, tantum est, quantum si in respirantibus iugulum petas, & constricto gutture prohibita respiratione præfoces.

Tob. 6.

Branchiā piscis arripere, est diaboli vires elidere.

Concidit itaque omnis diabolicarum caudarum catenarumque molitio, quando quasi arrepta caudæ extremitate, gehennæ incendia cogitantur, ad quæ nos certò diaboli blandimenta pelliciunt, doloque blando circumuentos abripiunt.

Huc facit & vulpeculæ imitanda prudentia, quæ à leone ægritudinem in spelæo suo simulante inuitata; immò graui expostulatione, quòd, aliis animantibus suo functis officio, ipsa sola suo deesset muneri, increpita, respondit lepidè & admodum acutè:

Vulpecula leonis insidias elusit.

——— Quia me vestigia terrent,
Omnia te aduorsum spectantia, nulla retrorsum.

Horat. 1. epist.

Eò ingressorum animalium vestigia solo impressa cernebat, sed nulla inde regressorum. Ergo exitio ipsis fuit leonem inuisisse. Ita considerato tristi exitu, à blandis illecebris faciliùs cauetur.

Monet

1.Pet. 5. Monet autem nos non solùm Apostolus Petrus clarissimis verbis, quòd aduersarius noster diabolus, tamquam leo rugiens, (qui terribili suo rugitu se prodens faciliùs possit euitari) circumeat, quærens quem deuoret: verùm etiam leonum vrsorumque domitor Propheta regius, prolato iam tropo accommodatiùs: *Insidiatur* (inquit) *in abscondito, quasi leo in spelunca sua. Insidiatur vt rapiat pauperem; rapere pauperem, dum attrahit eum.* Ac si dicat: Hoc diaboli studium, hæc leonis huius industria, & labor; vt primùm insidiosè malitiam occulat; & propterea, quasi nihil minùs quàm nocere intendens, in spelunca quietus iacet; immò blanditiis & innocentiæ prętensa specie ad se quasi inuitat: sed scopus est, vt rapiat ac dissipet pauperem, virtutibus, prudentia, & in primis cautela hac destitutum.

Psal. 9.

Hinc non sine causa, omnes isti in Schemate, barathri faucibus imminentes, miserandis modis diuinam implorant clementiam, quando se iam certò deceptos percipiunt, tamque inopes fuisse præmaturi consilij, vt nihil minùs, quàm talem exitum ex talibus principiis expectarint. clamant itaque:

—— O serò semper meliora sequentes! E
Parce Deus, tam vesani nos pœnitet orsi. G

Atque ita ceteri, aliis atque aliis lamentis suam agnoscentes deplorantesque temeritatem & imprudentiam.

Argumento itaque sunt isti omnibus diabolica deceptis astutia, proximos quidem illos esse infernali voragini, spem tamen superesse veniæ, si resipiscant. Et, tametsi OCCASIONEM præclarè merendi, & maiora consequendi neglexerint; METANOEAM saltem arripiant salutarem; quâ, (vt fieri potest) priorem quoque iacturam non solùm resarciant, verumetiam cum fœnore abundè compensent.

ORA-

ORATIO X.

Ad vitandas diaboli insidias.

D*A nobis, Domine, diabolicas vitare præstigias, & te solum Deum tota mente sectari: ut inter tot tantasque maligni spiritus insidias, diuinæ tuæ voluntati inhærentes, & corpore tibi & mente placeamus; atque inoffenso pede ad vitam proficiamus æternam. Per Dominum nostrum Jesum Christum. Amen.*

A. *Hinc, hinc, foeda lues Erebi, fera peßima, ad Orcum:*
Non hæc tam furuis debetur faucibus esca.
B. *Angele, fide comes, noſtræque ſalutis amator,*
Quæso, tuêre tuos deinceps hac lege clientes;
Ut, licet ad magnos poſthac OCCASIO *honores*
Et TEMPVS *miſeris periit; tamen illa ſuperſit*
Ansa, patrocinio veſtro, quæ ritè piandis
Commiſſis ſatis eſſe queat: ne morte luamus
Æterna, et nunquam liceat ſperare ſalutem.
A. *Faxo, modo faciant præmiſſa pericula cautos.*

Schematis II. explicatio;

Quo exhibetur, quomodo Angeli tutelaris obsequio, præda diabolo eripitur, ad commissa negligentia pœnitentiam.

Schemat. II. Cap. I.

METANOEAE, *seu doloris neglectæ* OCCASIONIS *efficacitas.*

NGELI custodis interuentu, misselli isti è periculis æternæ damnationis eripiuntur, vt saltem per pœnitentiam saluti suæ consulant, dum omnem præclarè agendi merendiqúe OCCASIONEM neglexerunt.

Quocirca, notandum in primis, in huius Schematis explicatione, METANOEAM illam, tametsi initio diximus esse OCCASIONIS comitem (vt cùm ista præterire permissa fuerit, illa tum ad negligentię pœnam remaneat) non esse tamen superuacaneam: sed vim eam habere, vt saltem postliminio ad solatij alicuius portum, velut perfugium quoddam, possit adducere: quod hoc tractatu, in desperationis antidotum, sumus ostensuri. Metanœa salutans.

Id, quod cum primis verum certumqúe est, diffiteri non licet: manet semper post neglectam bonę rei OCCASIONEM quædam pœnitentia: hoc est, dolor commissi erroris, imprudentiæ, & elapsæ (pręsertim si culpâ nostrâ) opportunitatis. Vti dico, accidit; nisi quis ita emotæ sit mentis, vt tantæ rei iacturam ne tanti quidem faciat; sed, vtcumque cadat alea, susqúe deqúe ferat: cum insanis hoc hominum ge-

nus collocandum est; neque cum illis ratione agendum, vbi rationi non est locus.

Pœniten-tiæ fru-ctus.

Certum est insuper, virtute istius METANOEAE, seu pœnitentiæ, elapsam OCCASIONEM tempúsve præteritum non posse vllo vmquam modo recuperari; vt fusius in nono Schemate disseruimus: sed æquè certum est etiam, vel posse per hunc commissi dolorem, si à vera pœnitudine vt virtute proficiscatur, æquiualentem vel adeò etiam meliorem impetrari occasionem; si non ad res æquè benè gerendas, certè ad damnum in æternæ gloriæ conquisitione compensandum.

Nam si magnus dolor neglecti temporis & salutis, iuuentutis malè consumtæ, perditæque opportunitatis, magnum excitet in pœnitente caritatis ardorem, qui tam sit efficax, vt per ipsum fiat quod dicit Sapiens; *Consummatus in breui, expleuit tempora multa*; hauddubiè rem suam præclarè gesserit.

Sap. 4.

Luc. 23. Latronis iusti sanctique præconium.

Sit instar omnium, exempli loco, iustus ille, sanctus, & pius latro, qui post tot tamque prægnantes boni occasiones neglectas, tot hactenus apprehensas in malum, in extremo iam vitæ puncto constitutus, immò pro malis perpetratis in trabem suffixus, per veram pœnitentiam, præsentem in Saluatore salutis OCCASIONEM arripuit, qualem anteà fuerat expertus numquam: atque per ardentem amoris affectum dolorisque vehementiam, ita fides, spes, charitas, deuotio, patientia, constanti a, zelus gloriæ Dei, animæque proximi naufragium patientis, in ipso repentè simul exarserunt, vt ex latrone non solùm iustus, præco verbi diuini, fidei professor & confessor, verumetiam (vt nonnulli veterum locuti sunt) martyr effectus sit.

Mortem siquidem, cui propter scelera fuerat adiudicatus, & eousque traditus, pro Christi nomine & amore libenter sustinens, faciensque in tribunali conscientiæ suæ de necessitate virtutem, ex culpa meritum, & præmium ex reatu, iustum debitumque sceleribus supplicium in martyrij palmam, salutari consilio commutauit.

Lib. 1. de anima & eius orig.

D. Augustinus siquidem de admiranda latronis istius conuersione sic meminit: Tanto pondere appensum est, tantumq; valuit

valuit apud eum qui hæc nouit appendere, quòd confessus est Dominum crucifixum; quantum si fuisset pro Domino crucifixus. Et post pauca eódem spectantia: Inuenta est (inquit) in eo mensura martyris, qui tunc in Christum credidit, quando defecerunt, qui futuri erant martyres. Hucusque D. Aurelius; & quidem ex sententia S. Cypriani; qui sic habet: Latrocinium damnationem meruerat & supplicium: sed cor contritum pœnam mutauit in martyrium, & sanguinem in baptismum. D. verò Hieronymus paucis cuncta complectens, sic inquit: Latro crucem mutat paradiso; & facit homicidij pœnam martyrium.

Cyp. Serm. de Cœna Dom.

Hieron. Epist. ad Paulinum de Instit. Monach.

Prudenter itaque ac laudabiliter omnes vtriusque sexus Athletę fecerunt, qui ad finem fermè vitę, diaboli fraudibus illecti, mille salutis & veræ gloriæ neglectis irrisisq; occasionibus, per deuia & abrupta vitiorum errauerant, & tandem vero cordis dolore tacti intrinsecus, ad tantam emolliti sunt compunctionem, vt quò longior restaret via ad vitam & breuius spatium temporis, eò celeriùs maioríque contentione animi, per pœnitentię virtutumque semitam, properarent.

Conuersionis veræ feruor.

Vnde non rarò quoque accidit (quod & in iter facientibus animaduertimus) vt qui seriùs inceperat, citiùs perueniret; seriusq; intraret qui ceteris prior iter fuerat ingressus: implereturque illud Domini dictum: *Erunt primi nouissimi, & nouissimi primi.* Sic in illa perutili fabellę commonitione videre est, limacem continuo suo progressu & perseuerantia superasse leporem in sua velocitate nimiùm confidentem, ac propterea de itinere faciendo nihil sollicitum. Sed viatoris seriùs incipientis, & prę acceleratione citiùs peruenientis exemplum proposito nostro est accommodatius.

Matth. 20.

Primi nouissimi.

Schemat. 11. Cap. 2.

Remedia contra tentationes diaboli ad desperationem incitantis.

Desperatio fugienda.

CVm METANOEAE vsus in aliquod saltem occasionis amissę solatium per doloris amaritudinem cedere deberet, diabolus potiùs conatur efficere, vt miseris sit offendiculo ad lapsum desperationis, quàm vt eius mœroris compunctione ad dignos pœnitentiæ fructus, & spem veniæ, exstimulentur.

Diaboli incitatio ad desperationem.

Quæ cùm ita se habeant, operęprętium me facturum confido, si hîc contra eiusmodi desperationis insidias, contraq; dęmonis insultus, debiliorem hanc arcis humanæ partem impetentis, pauca subiiciam. Hoc siquidem tentatori malorum curæ esse consueuit, vt postquam in OCCASIONIS & officij debiti neglectum, aut in quemcumque alium errorem, minùs attentum impulerit; tunc vel astu callido dementet, vel ausu valido in desperationem inducat impellátve si potest.

Astu quidem, curando præsertim, vt aliâ fraudulentâ occasione subtrusâ soletur afflictum, & oborituram alioqui ex amissa Occasione mœstitiam, per aliud quiduis impediat: ne, si lapsus bonum dolere incipiat amissum, viam sibi per pœnitentiam quærat ad reditum. Vt, si quis puero malum aureum è manibus fallacia quadam abiicere suadeat, aut deponere, & loco eius, ne id flendo requirat, vilius quoddam obtrudat, quo se interim elusus oblectet.

Ausu verò vehementiori validoque impulsu non raro ad spem salutis abiiciendam assurgit, quando ita seductum ex omni parte terroribus obruit; ita muros mentis vndique concutit; vt instar Cain toto corpore & animo tremebundus, nihil prius habeat, quàm fugere à facie Dei, vagari per horrores inferni, quasi eum & mors & ipsa gehenna persequantur: nec vel tantillum quietis permittant, quo semel secum recogitet, quid

quid egerit, quídve sibi agendum supersit; quo loco sint res ipsius, quidque iam sit facto opus: sed hoc vnum oculis animoq; obuersetur, quod taliter constitutis, loco solatij præsentissimi, in vtramque insusurrat aurem malignus incentor;

Vna salus victis nullam sperare salutem. Virg. 2. Æneid.

Illaque ratiunculæ vmbrâ ita fascinat dementatos, vt quotiescumque sperare volunt nitunturque, toties se affligi percipiunt oppositi formidine: dum verò spem omnem abiiciunt, animumque despondent, illa tum conflictatione liberantur; videturque ipsis id solaminis alicuius loco haberi posse, si ad arduam illam spei rupem non conentur assurgere. Sed interim aurichalcum eis pro auro supponitur, & pro cælo cœnum. Astus diaboli in desperatione quietem quandam effingêtis.

Quocirca, in errorem aliquem prolapsi, quacumque tandem neglecta benè merendi occasione, dum ita se res habet, numquam debent animum despondere, sed seriò animaduertere, quid restet faciendum. Si frangitur funis vel filum, nodo forti reparetur: si cadit equus vel homo, assurgat statim: si penna, penicillum, vel scalpellum errarit, corrigatur extemplò: si perditum aliquid, quæratur: sic, si peccasti, lapsus es, resurge per pœnitentiam. Remedia contra desperationem.

Non enim frustrà à Christo propositum est villici illius exemplum in Euangelio, qui bona domini sui dissipauerat, iam iamque ad reddendam rationem & officij priuationem citatus, non obstante rerum omnium inopia, præsentisq; periculi instantia, animum tamen nequaquam sibi despondendum putauit; sed secum omnia maturè perpendens, tandem intulit; *Scio quid faciam.* Scimúsne & nos quid fecerit? quis nescit? Fecit sibi amicos ex bonis domini sui, futuræque necessitati prospexit. Laudatus fuit ab ipsomet hero propter solertiam: faciamus & nos quoque similiter in bonum: nam ideò in exemplar nobis à clementissimo Domino adductus est, vt ad spem, animi erectionem, atque imitationem eius prouocaret. Luc. 16. Villicus iniquitatis.

Eumdem in finem oculos in illam de oue perdita parabolam coniiciamus. An pastor amissam neglexit? an abiecturus erat si illa sponte rediisset? Haudquaquam: tantum abest, vt etiam relictis nonagintanouem in deserto, eam iuerit Ouis perdita.

quæsi-

quæsiturus; inuentamque non pugnis percussit, non vellicauit manibus, non calcibus feriit, non asperiori voce increpauit, neque diris deuouit; sed sublatam in humeros gaudens exsultansque reportauit. Ita etiam multoque magis Christus, qui suam in peccatores benignitatem hoc penicillo solùm leuiter adumbrauit.

Luc. 15. Drachma amissa. Et quid per mulierem illam Euangelicam, perditam drachmam requirentem, nisi diuinam misericordiam, maternumq; Ecclesiæ in suos affectum, intelligamus; quò certò constet, numquam de reditu in gratiam dubitandum, nedum desperandum, ad quam ipsemet perditum quærit, cuius est gratiam elargiri, & in sinum misericordiæ redeuntem recipere?

Ibidem. Filius perditus. Sed quomodo non efficacissimum illud in filio prodigo bonitatis diuinæ argumentum pectus peccatoris emolliat, vt in veniæ ambitum inflectatur, cùm reliqua præcedentium parabolarum exempla, viuidæ huius resipiscentiæ & reditus in gratiam præuiam exhibuerint delineationem? Quis non, à paternis ædibus profugus, redeat? quis non, ab animo suo abductus peregrè, reuertatur? quis lapsus non assurgat in pedes? quis desperabundus non se statim in spem erigat? quis denique vel vita functus, non in momento ex monumento resurgat, qui filium hunc profugum, prodigum, perditum, mortuum, in domum, in gratiam, ad vitam videat reducem, remque omnem vt meretur inspiciat?

Genes. 37. Ioseph venditus. Quis dubitet quin gauisus supra modum fuisset Iacob Patriarcha, si veste Iosephi sanguinolentâ illatâ, ac illâ desuper ab illo prolatâ sententiâ; *Tunica filij mei est: fera pessima comedit eum, bestia deuorauit Ioseph*; si quis, inquam, paulò pòst verè viuentem valentemq; eius filium induxisset; hauddubiè, vt perditum ac mortuum sibi denuò restitutum fuisset arbitratus. At infinitis modis maius in cælo coram angelis atque ipso Deo patre nostro est gaudium, in peccatoris ad eius gremium redeuntis conuersione.

Schemat.

Schemat. 11. Cap. 3.

De spe veniæ peccatorum, & immensa Dei misericordia.

EXemplum illud filij prodigi, (de quo superiori Capite) tantæ mihi efficaciæ, maximè si mentem propinantis intendimus, esse videtur; vt nemo peccator tali fultus Atlante, de spe veniæ vllo modo possit dubitare; nisi fascino diabolico sibi oculos obduci permiserit. Et quis id velit, qui sapiat, qui spem, gratiam, & vitam velit? Quapropter, numquam spes abiicienda est, quæ, vt suprà meminimus, perditis omnibus reliquis, sola superstes semper debet vt fida comes adhærere. Re sine, nullus eris, dicit ille. Ego autem dico; SPE sine, nullus eris. Consolatio pusillanimium. *Schem. 9. cap. 8.*

Id cùm olim Alexander non ignoraret, quando, in Asiam transmissurus, rem familiarem & reditus regios maxima ex parte inter amicos diuideret; à Perdicca (qui oblata recusabat) rogatus; Tibi verò, Alexander, quid facis reliquum? Spem, inquit. Quo responso declarauit, amissis omnibus, spem superesse, quæ animum abundè consoletur. Idque iuxta Ciceronis sententiam: Sola spes hominem in miseriis consolari solet. Ex quibus omnibus, ipsa natura dictante, perspicimus, nullo vmquam casu spem esse amandandam. Alexander spem sibi seruabat solam. *Cicero in Catilinā.*

Non sine causa redarguit Propheta regius, de se ita interrogantes: *Numquid qui dormit, non adiiciet vt resurgat?* Reprehendit inimicos suos, sic de ipso malè habente inter se mussitantes; quasi qui in morbum aut peccatum incidisset, non possit conualescere, iterumque se à lapsu in pedes erigere. *Verbum* (inquit) *iniquum constituerunt aduersum me*, dum hęc inter se susurrabant, *& aduersum me cogitabant mala mihi.* *Psal. 40.*

Errare illos qui lapsis illudunt, ex omni sacræ Scripturæ parte testatum & in cōfesso est. Dicant itaque, & ad rauim vsque vociferentur, licet: *Non est salus ipsi in Deo eius: Euge, euge; deuorabimus eum*; irruantque in hominem, *tamquam parieti* *Psal. 3.* *Psal. 6.*

inclinato & maceria depulsa; semper est tamen quod speret in
Psal. 34. Domino, & cum Dauide dicat: *Conclude aduersus eos qui tribulant me: Dic anima mea; Salus tua ego sum.* Et cum D. Augustino: Dic mihi per miserationes tuas, Domine Deus meus, quid sis mihi: *Dic anima mea; Salus tua ego sum.* sic dic vt audiam. Ecce, aures cordis mei ante te: Domine aperi eas; *& dic anima mea, Salus tua ego sum.* Curram post vocem hanc, & apprehendam te. Ita D. Augustinus.

August. Confess. lib. 1. ca. 5.

Misericordia Domini plena est terra.

Cumque misericordia Domini plena sit terra, mirum non est plena esse eâdem eloquij diuini volumina; meritoque propterea benè sperat peccator, quem commissi pœnitet: quia, quot habet super misericordia Dominici oris testimonia, tot habet super spe sua veritatis sigilla. Et quia infinita sunt huiusmodi, paucula tantùm instar omnium proferemus.

Quid clarius quidve efficacius ad collapsam spem omnem erigendam, quàm vox illa Domini accommodatissima rei ipsi quam hîc tractamus? *Quoniam in me sperauit, liberabo eum.*
Psal. 90. Si dixisset, Quoniam in me sperabit; fortasse potuisset pusillanimis quispiam cogitare, licere quidem sperare, promissamq; sperantibus gratiam, sed non nisi latenti quodam præsupposito, & quasi sub aliquo pacto cum spe illa requisito, cuius vi & intuitu exauditio & venia promitteretur. Nunc autem, ipsammet spem causam exauditionis & liberationis ponit. *Quoniam*, inquit, *in me sperauit*: hoc est, quandoquidem spem suam in me collocauit, *liberabo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum. Longitudine dierũ replebo eum, & ostendam illi salutare meum.* Ecce quot quantaq; bona ex spei radice benè iacta succrescant.

Spei meritum.

Miranda Dei industria, vt peccatorem in spem erigat.

Negari quoque non potest, quin ex hoc modo loquendi constet, Dominum ex abundantia cordis misericordis hęc locutum fuisse; dum tam largo mellitorum verborum flumine visus sit planè afflictum hominem velle circumquaque concludere, vt nec velit nec possit elabi, quin per tam copiosę misericordiæ fluenta, in sinum gratiæ se prono secundoque fluxu recipiat: nihil ipsi ante conspectum reliqui faciendo, quod possit

possit anxium, pusillanimem, vel de diuina iustitia nimis metuentem efficere: sed tot tantisque diuinæ pietatis, bonitatis, munificentiæ & miserationis argumentis circumuallando, vt non possit non ex animo confidere, & certò sibi iam persuadere, Deum plus desiderare ei ignoscere, quàm quisquam sibi ipse ignosci desideret. Neque solùm paratum iam, in gratiam recipere pœnitentem, sed magna cum animi cupiditate & siti peroptare, vt reducem peccatorem recipiat, liberet, foueat, soletur, attollat in gloriam, vita æterna ac salute condecoret.

Sic enim quando rei caræ perditæ mœror excruciat, nihil non attentamus, paratique sumus quiduis adhibere, vt illam recuperemus: eaque inuenta, gestimus miris lætitiæ signis: testibus, pastore reperta ouicula, ac muliere cùm drachmam suam inuenisset. Ita D. Bernardus ad Robertum nepotem scribens, qui de suo monasterio ad aliud, quorumdam seductione, recesserat; totum cor suum effundit, vt ei persuadeat reditum. Non causas, inquit, discessionis, sed moras causor regressionis. Veni tantùm, & pax erit: reuertere, & satis factum est. Redi, inquam, redi; & lætus cantabo: *Mortuus fuerat, & reuixit, perierat & inuentus est*. Tantique fuit zeli hæc epistola ob fraternæ caritatis ardorem quo scripta fuit, vt dum sub dio eam dictaret, pluuia oborta papyrum non madefecerit, dicique potuit, *Aqua non potuerunt exstinguere charitatem, neque flumina obruent eam*. Eiusque miraculi intuitu, prima illa in ordine epistolarum S. Bernardi meritò est collocata.

Bern. epist. 1. ad Robertum nepotem, de reductum.

Cant. 8.

Schemat. 11. Cap. 4.

Ad spem veniæ, tamquam ad sacram anchoram, peccatori confugiendum.

HViusce spei fulcro nixus Propheta psalmographus, quo fit vt cadens homo possit à lapsu resurgere, asserebat audacter; *Apud Dominum gressus hominis dirigetur, & viam eius volet. Cùm ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit*

Spes sacra anchora.

Psal. 36.

manum suam. Spe namque nitens, tam facilè ab humo consurgit peccator, atque si manu diuina munitus ne collidatur, eadem quoque opitulante eripiatur & tollatur. Hocque erat

Psal.143. quod alibi ipse pro se lapsus orabat: *Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis, de manu filiorum alienorum.* Et ibidem: *Deus meus misericordia mea, & refugium meum; susceptor meus, & liberator meus; protector meus, & in ipso speraui.*

Isa.42. Calamus quassatus. Ad peccatoris pœnitentis erectionem spectat & illa Isaiæ sententia: *Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non exstinguet.* Hinc quoque indignabundus, cum illis Dominus expostulat, qui curam ouium sustinentes, curam interim nullam gerunt, quia non habent: nihilque præstant, quod ægris, errantibus, lapsis, læsisve ouibus vsui esse possit aut solatio. Sic inquit: *Quod infirmum fuit, non consolidastis; & quod ægrotum, non sanastis; quod confractum est, non alligastis; & quod abiectum est, non reduxistis; & quod perierat, non quæsistis: sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia. Ecce ego requiram oues meas, & visitabo eas. Quod perierat, requiram; & quod abiectum erat, reducam; & quod confractum fuerat, alligabo; & quod infirmum fuerat, consolidabo*, &c.

Quódnam euidentius argumentum ineffabilis Dei benignitatis & misericordiæ erga oues palantes, hoc est, peccatores? vt omnibus deploratis, SPES sit vnica salutis anchora: hinc

Heb.6. quoque per anchoræ symbolum virtus ista designatur. *Quam*, inquit Apostolus, *sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, & incedentem vsque ad interiora velaminis, vbi præcursor pro nobis introijt Iesus.*

Denique, quia omnibus gratiæ dotibus dilapidatis, saltem naturæ genuina propensio in homine viuente adhuc reliqua est; hinc Deus, naturæ auctor, ne quid omittat quod peccatoris possit seruire solatio, quò animum eius ad sperandum permoueat; naturæ ipsius penetralia consulit, eoque nos prouocat, vt prorsus ab eius bonitate conuicti, in ipsius quoque sententiam descendamus, eique acquiescamus.

Isa.49. Sic igitur inquit: *Numquid obliuisci potest mulier infantem suum,*

ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſui? Ac ſi dicat, Non. Verumtamen, ne fortè producta aliqua matre crudeli, luxetur ſimilitudo, argumentumq; corruat; addit: *Etſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui. Ecce, in manibus meis deſcripſi te.* Verè deſcripſit nos in manibus ſuis, non per modum loquendi tantùm, ſed per modum fodiendi & transfodiendi, characteribus procul legibilibus, indelebilibus, & penetrabilibus: vt minimo oculi ictu ſimus conſpicui, numquam eradi poſſimus, atque ita nec tradi obliuioni, quamdiu voluerimus. Et quia hæc ſtigmata noſtri amore ſuſcepit, dũ illa intuetur, noſtri miſeretur, quia immenſę in nos caritatis recordatur.

Maternus affectus.

Manibus Dei inſcripti ſumus.

Rectè ideò dicit ipſe apud Ezechielem: *Nolo mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur & viuat.* Quid eſt igitur, quòd diaboli ſuggeſtione trepidemus, quaſi mortem noſtram & perniciem deſideret Dominus, cùm ex aduerſo voluntatis eius ſit, vt nemo pereat?

Ezech. 18. & 33.

Quandoquidem verò nihil nobis nocere vel ad ſalutem obeſſe poſſit niſi ſola peccata, ad horum expiationem & veniam, ianuam aperit Deus ipſemet ampliſſimam, dum ſic, quaſi pro ſuæ magnæ miſericordiæ integritate zelans, proteſtatur: *Venite & arguite me.* Si quidquam in me inuenire poteſtis quod non omnimodam ſpondeat facilitatem & gratiam, re ipſa comprobate & conuincite: ſed nihil eiuſmodi reperietis. Quinimmò; *Si fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur: &, ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt.*

Iſa. 1.

Hunc in finem, de lauacro efficaciſſimo pariter & acceſſu facillimo, toti prouidit Eccleſiæ, vt nulla foret dubitatio, mora, vel diffidentia, ablutionis acquirendæ. *In die illa* (tempore gratiæ, quod nunc eſt) *erit fons patens domui Dauid, & habitantibus Ieruſalem* (in Eccleſia Chriſti de familia Dauid) *in ablutionem peccatoris & menſtruatæ.* Hoc eſt, in remiſſionem qualiumcumque peccatorum, & contaminationum animæ. Primùm quidem in ſacri fontis baptiſmate, deinde quoties opus eſt in Pœnitentiæ Sacramento, aliiſque modis infinitis, quibus diuinæ gratiæ participes reddimur.

Zach. 13. Fons patens.

Schemat. 11. Cap. 5.

Christus singularem semper habuit peccatorum rationem.

VT autem in maiorem diabolicæ machinationis detestationem, qua miseros ad pusillanimitatem & desperationem conatur adducere, pluris adhuc rem æstimemus: videamus quanti illud ponderis apud nos meritò esse debeat, quòd Dominus noster, animarum nostrarum singularis amator, vt conditor & redemtor, cùm propter vniuersum genus humanum, illum de cælis ad terras venisse certum sit; toties tamen solorum peccatorum faciat mentionem, atque si reliquos interea sanctos, amicos suos, nihili faceret præ peccatoribus.

Animarũ amator Christus.

Matth. 9. 10. & 11. Luc. 15.

Hinc dixit: *Non veni vocare iustos, sed peccatores. Non sum missus, nisi ad oues quæ perierunt.* Item: *Maius est gaudium coram angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia.* Hinc etiam publicani & peccatores ad ipsum confluebant; quia videbant & sentiebant, illum ipsorum quoque præsentia delectari. Ad hæc, adeò ipsi cum illis familiariter conueniebat, vt publico veroque testimonio (licet animo calumniandi prolato) amicus peccatorum & publicanorum vocaretur. Si quando ab aliquo peccatorum, Zachæo, Matthæo, vel alio quouis simili ad conuiuium vocabatur, eò eiusdem farinæ homines cateruatim confluebant. Summa: succini & magnetis instar, electique electri ad modum, miseros desolatosque peccatores, vt & leopardus odore suo ceteras feras, ad se vi quadam latenti, exteriori affabilitate, & gratia vultus, attrahebat benignus & verè misericors Dominus.

Mar. 2. Luc. 5. 7. 15. 18.

Magnetis & succini vis attractiua.

Eat nunc versutus ille salutis nostræ osor euersorque diabolus, & cuiquam hæc cogitanti persuadeat, non esse sibi spem in Christo collocandam. Nihil prius, nihil ita ad manum, nihilque æquè obuium esse debet homini in peccatum prolapso, quàm per pœnitentiam ad fidum spei solatium, vt ad sacram

eram anchoram confugere, & gratiam postulare: ad fontem misericordiæ perenni scaturigine fluentem accurrere, & veræ pœnitentiæ latice languentem animam refocillare. Nihil econtrà tam absurdum, tam alienum, tam absonum, tamque ab omni ratione remotum esse debet homini, quantumlibet peccatori, quàm diffidentia, pusillanimitas, & veniæ salutisve desperatio. Nam non solùm *magnificata est vsque ad cælos misericordia eius*: non solùm *misericordia Domini plena est terra*; verumetiam, *misericordia eius super omnia opera eius*; & ipse Deus misericordia nostra. *Psalm. 56. 32. &c.*

Siq; exemplo aliquo, sanè efficaci, quæ dicta sunt, cupimus consignata, mentem ad illam mulierem in adulterio deprehensam aduertamus. Adduxerant siquidem illam Christi hostes & æmuli, tamquam certissimo argumento exploraturi, vtram in partem magis propenderet, iustitiæne an verò clementiæ. Postquam autem illi conscientiæ propriæ stimulis acti, pungente intus Christo, terga vertissent, seseque extemplò subduxissent, Domino in terra scribente; stabat misera illa ibi sola, non tamen desolata, præsente afflictorum consolatore, sed tamquam anchorâ aliquâ soliditati misericordię Christi alligata. Cui Christus; *Mulier, vbi sunt, qui te accusabant?* Ac si diceret ipsi, omnique pusillanimi, egentique solatio; Viden' vt se insurgentium, persequentium, & insultantium caterua subducit, solo speratæ salutis indicio, quasi stuppa, ignis odore percepto? Quid igitur futurum existimes, si in spem firmam assurgas? si te ex animo ad veniæ & gratiæ fontem conuerteris? si te in eius sinum, amplexum, vulnera, proieceris? *Ioan. 8. Mulier in adulterio deprehensa.*

Itaque audiamus apertam absolutamque misericordiæ diuinæ sententiam. *Nemo te condemnauit mulier? Nemo Domine.* Quis enim est qui condemnet, si Christus Iesus pacem concedat & veniam? Quis condemnet eum, cuius Filius Dei, futurus iudex viuorum & mortuorum, patrocinium suscipit? Quis condemnet, quem salus seruat? *Nec ego te condemnabo, vade in pace.* *Psal. 24. 16. 20.*

O Iesu, verè Iesus! *Tu es Deus saluator meus, qui saluos facis sperantes in te*: *Super salutare tuum* igitur *exultabo vehementer*;

menter; neque vmquam recedam à te, quia tibi adhærere bonum est, & in misericordia tua supersperabo.

Schemat. 11. Cap. 6.

Carpi exemplo admiranda Christi in peccatores benignitas declaratur.

NVnc Carpi episcopi exemplo, totum hunc de vitanda desperatione, Christique immensa misericordia spe complectenda tractatulum, veluti sigillo obsignemus, quia Christi quoque sanguine signatus atque vulneribus actus ille munitus fuit.

Dionys. de Carpo. Carpus itaque Pauli Apostoli discipulus (sicuti de illo Dionysius ad Themophilum scribens testatus est.) cùm fidelem quemdam ab infideli subuersum cerneret, præ dolore languere cœpit. Cumque vt conuerteretur orare debuisset, vt ambo è vita discederent optauit; veritus, ne alterius suasu & alterius exemplo alij corrumperentur. Vidit autem in quiete illos in fornacem ardentem à spiritibus immundis trahi violenterq; impelli. Et cùm eo spectaculo delectari cœpisset, adspexit Christum cum angelis è cælo delabi in terram, ipsosque ab ignis periculo erepturum accedere: à quo & audiuit, Iterùm paratum se, PRO PECCATORIBVS PATI. Hac visione admonitus, pro vtriusque conuersione Domino supplicauit: & quos anteà mori concupierat, demum in fide viuificatos accepit.

Sitne aliquid in rerum natura, quod nos fortiùs ab omni desperationis angustia reuocet, fortiusque Christi misericordiæ per spem & caritatem adglutinet, quàm quòd tam euidenti stupendoq; miraculo misericors Dominus dixerit, actuque demonstrarit, se paratum potiùs pro peccatore denuò mori, quàm vt pereat, animúmve despondeat? Licet igitur vniuersos dolos ac tentamenta diabolus admoueat, numquam me à spe misericordiæ dimouebit.

Non sine causa quoque arcum sine telo posuit in nubibus Dominus, vt notat Ambrosius exponens ea Dei verba, *Ponam arcum*

arcum meum in nubibus cæli. Ideò dicit, Arcum meum ponam in nube, non sagittam: Arcus enim instrumentum iaculandæ sagittæ est. Itaque non ipse arcus vulnerat, sed sagitta. Et ideò Dominus in nubibus arcum magis quàm sagittam ponit, id est, non illud quod vulneret, sed quod habeat terroris indicium, vulneris effectum habere non soleat. Ita proinde Diuus Ambrosius.

Ambros. lib. de Noe & arca, cap. 72.

Et verè, ex eo constat, minari illum magis vt à malo deterreat, quàm intendere vt feriat. Hîc etenim tempus est miserendi, & omnibus modis peccatores ad veniam permouendi & alliciendi, potiùs quàm percellendi ad supplicium. Fugiendum itaque hîc peccatori à facie iræ ad faciem gratiæ; à iustitia ad misericordiam, ab abysso peccatorum ad abyssum miserationum; à Deo irato ad Deum placatum. Et quamdiu spiratur, sperandum sine vlla ambiguitate, cum vera peccatorum detestatione; neque dubium vllum est de venia accipienda, si nihil dubitetur pro expetenda; neque alius est terminus impertiendæ misericordiæ, quàm quem nos ipsi ponimus requirendæ.

Arcus Domini sine telo, misericordiæ indicio.

In iudicij verò die, districtus ipse iudex sagitta super arcum istum erit, qualis nobis in nubibus venturus describitur: sagitta, inquam, erit, quæ vt sagitta Ionathæ retrorsum non redibit: sed quò tardiùs lento inflexu attracta fuerit per misericordiam minitantem, eò acriùs destinato iactu in commeritum defertur.

2. Reg. 1.

Istud solidè, vt omnia, D. Augustinus: Proptereà (inquit) se iudex venturum minatur, vt non inueniat quos puniat cùm venerit. Proptereà illud cantant Prophetæ, vt corrigamur. Si damnare vellet, taceret: nemo enim volens ferire, dicit, Obserua. Totum, fratres, quod audimus per Scripturas, vox est Dei dicentis; Obserua. Et totum quod patimur tribulationis in hac vita, flagellum Dei est, corrigere volentis, ne damnet in fine.

Augustin. Serm. 109. de temp.

Non malè his congruit quod in Pisidis Cosmurgia legimus, vbi Deum malo sagittario comparat, qui aliam in partem collineat, & in aliam iaculum emittit. Quia Deus arcum

Cosmurgia Pisid. lib. 1. c. 24.

Deus nunc malo sagittario cōparatur.

quidem indignationis suæ quandoque tendit, & peccatorem telo ferire minatur; nequaquam tamen verè vt feriat lædátve; sed dumtaxat, vt timore affectum ad melioris vitæ rationem exstimulet, & à rigido ratoque illius teli iactu præmuniat, quod in quemcumque in die illa vibrabitur, irrefragabiliter feriet, & morti æternæ tradet. Misericordia itaque Domini præueniat nos.

Serm. 122. de temp. *Chrysost. Serm.*

Porrò ex decursis hactenus totius huius Schematis Capitibus, constat certissimò, illud esse concludendum, quod paucis clarisque verbis dicit Augustinus; Misericordiam Domini desperationi esse opponendam. Nam iuxta Chrysostomum: Misericordia apud Deum, pelagus est.

Schemat. 11. Cap. 7.

Angelo duce magna est resipiscentiæ vtilitas.

Angeli boni tutela ad extremum vsque discrimen.

AD spem in lapso magis magisque suscitandam veramq; prioris errati pœnitudinem amplexandam, singulare studium adhibet Angelus, vnicuique custos à Deo consignatus. Non frustrà idcircò in præsenti Schemate, sic ille spiritum malignum absterrendo, eiusque machinationes dissipando, alloquitur:

Hinc hinc, fœda lues Erebi, fera pessima, ad Orcum: A
Non hæc tam furuis debetur faucibus esca.

Quare, non satis pro officij sui dignitate censendi sunt facere, qui Angeli sui tutelaris exiguam admodum habent rationem. Nam non facilè quis sibi persuadeat, quoties protectorum istorum operâ & patrocinio, tum à malis liberemur, tum adiuuemur in bonis. Dolendum, tam parui rem tantam fieri apud plerosque: ea fortè sola de causa, quòd spiritus isti corporeis non obseruantur aspectibus, non innotescunt alloquio, neque vllo familiaritatis indicio percipiuntur. Quasi verò mens ipsa non habeat suos oculos, quibus illa quæ fidei sunt, certiùs quàm externa corporeis contempletur.

O mi-

O miseras hominum mentes! ô pectora cæca! *Lucret. lib. 2.*

De multiplici angelorum bonorum officio, nostraque vicissim in eos obseruantia, prolixè egimus in Veridico Christiano. *Cap. 40.*

B Adolescentes è catena diaboli præsentique gehennæ periculo liberati, gratias agunt tutori cælesti, suaque comprecatione dilucidè ostendunt, quod ab initio huius Schematis monuimus: Ad quid nimirum, post neglectam OCCASIONEM temporisque opportunitatem, METANOEA veraq; errati pœnitentia possit debeatque conducere. vt scilicet eius operâ, quantum fieri potest, commissum damnum sarciatur. Sic enim & arbor, quæ diu sterilis & infrugifera fuerit, circumfoditur, fimo impinguatur, talibusque studiis, quantum in hominis est facultate, fructus insperatus elicitur. Ad hoc igitur METANOEA, vt sit neglectæ OCCASIONIS opportunæ pœnitentia & dolor, noua promerendi occasio per resipiscentiam. Exemplo vno atque altero huc allato, finem huic Schemati imponemus.

Duo iuuenes Ioannem Apostolum secuti, cùm deinde angi animo cœpissent, quòd facultates suas in pauperum vsus erogassent, nec iam Apostolo meliora certioraque sperare iubenti acquiescerent: (ecce occasionis saluberrimæ, vmbra eludente, contemtum) virgis in aurum mutatis & lapillis in gemmas, plus etiam recipiunt, quàm reliquerant. Mox cuiusdam, cui Stacteo nomen erat, à morte suscitati verbis credentes, quibus ille se vidisse affirmabat, quàm ingentem gloriam in cælo sibi paratam ipsi amisissent, & ad quantam infelicitatem deuoluendi essent, quòd retrocesserint. (Iam resipiscentiam per METANOEAM videamus.) Rursum ad Apostolum reuersi, restituto quidquid ab eo acceperant, paupertatem in vita coluêre, vt potiùs post obitum diuites fierent. Reuocauerat eos diabolus ad pristinæ conuersationis vomitum: sed Apostoli precibus, & Dei in primis misericordi dispensatione factum est, vt deprehensis inimici fraudibus ac dolis, quod imprudentiùs repetierant, constantiùs refutarent; quamque salutis OCCASIONEM malesani contemserant, consultò saltem postliminio, vt poterant, resarcirent. Sicque in *Marulus lib. 6. c. 14. Ex Abdia. Ioannes Euang. & duo iuuenes.*

tempore resipiscentes, gloriam illam, quam sibi in cælo fuisse paratam audierant, iam amissam recuperarunt.

Gregor. Dialog. li. 2. ca. 25. Monachus abiens mirabiliter reuersus.

Alterum priori conueniens ex D. Gregorio subiiciemus. Quidam monachus S. Benedicti, mobilitati mentis deditus erat, & permanere in monasterio nolebat. Cumque eum vir Dei assiduè corriperet, & frequenter admoneret, ipse verò nullo modo consentiret in congregatione persistere, atque importunis precibus, vt relaxaretur innueret; quadam die idem venerabilis pater nimietatis eius tædio affectus, iratus, iussit vt discederet. (Ecce spretam fugatamque salutis OCCASIONEM; audiamus ex METANOEA resipiscentiam.) Qui mox vt monasterium exiit, contra se assistere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cumq; eum idem draco qui apparuerat deuorare vellet, cœpit ipse tremens & palpitans magnis vocibus clamare, dicens; Succurrite, succurrite, quia draco iste me deuorare vult. Currentes autem fratres draconem minimè viderunt, sed trementem atque palpitantem monachum ad monasterium reduxerunt. Qui statim promisit, numquam se esse à monasterio recessurum: atque ex hora eadem in sua promissione permansit.

Conuersio fratrum S. Bernardi. *In vita S. Bernar. cap. 3. Isa. 28.*

Tertium non malè cum duobus prioribus cum resipiscentiæ per Metanœam proposito quadrabit. Cùm Bernardus fratres suos & quoscumque poterat relicturus seculum secum diuino impulsus spiritu traheret, Gerardus frater eius ceteris vt sibi videbatur prudentior non acquiescebat. Tum Bernardus: Scio (inquit) scio: *Sola vexatio intellectum dabit auditui*: digitumque lateri eius apponens, Veniet, inquit, dies, & citò veniet, cùm lancea lateri huic infixa, peruium iter ad cor tuum faciet consilio salutis tuæ quod aspernaris. Sic dictum sicque factum est. Paulò pòst in bello, eò loci lancea vulneratus, captus est; mortemque quasi præsentem metuens, clamabat: Monachus sum, monachus sum Cisterciensis. Sciebam, inquit Bernardus, quòd durum ei esset contra stimulum calcitrare. Itaque OCCASIONE priùs fœdè reiecta, METANOEA ei resipiscentiam salutarem adduxit, & monachus factus est.

Postre-

Postremo Schematis versu, ad bona resipiscentium iuuenum vota ac preces, quibus eius patrocinium deprecantur, subiungit Angelus gratam catastrophen, dicens:

A *Faxo; modò faciant præmissa pericula cautos.*

ORATIO XI.

Ad spem veniæ concipiendam, obtinendamque Dei misericordiam.

DEus, qui omnipotentiam tuam parcendo maximè & miserando manifestas, adauge nostram in tua bonitate fiduciam, & omnem pusillanimitatis à nobis expelle formidinem; vt vera peccatorum pœnitudine ducti, ad veniam & gratiam misericordissimæ tuæ pietatis accedamus; ac spe salutis æternæ gaudentes, tibi quod vitæ est reliquum puris mentibus impendamus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

CAPTATÆ NEGLECTÆQ; OCCASIONIS DISPARES EXITVS. 12.

A. *O pietas ſuprema, et inenarrabile donum*
Lætitiæ! Deus alme, tuo quot fonte redundant
Gaudia! FELICES, QVIBVS EST OCCASIO CORDI!
B. *Tempus iit; dum vixi* OCCASIO *ſpreta receſſit:*
Do nunc ſtultitiæ poenas miſeranda perennes.
C. *Hei quanti conſtas* OCCASIO *perdita; quanti!*
D. *Vana canis: duplicant ſemper lamenta dolores.*
E. *Me miſeram, quantas parit hæc amentia clades!*
Propterea horribiles infelix incolo flammas.
F. *Sero Phryges ſapiunt:* POST EST OCCASIO CALVA.

Schematis 12. explicatio;

Quo captata neglectaq́; OCCASIONIS dispares exitus contrario prorsus spectaculo exprimuntur.

Schemat. 12. Cap. 1.

De gloria eorum qui OCCASIONEM *suo tempore sunt amplexi.*

QVEMADMODVM hoc toto Typi decursu, per vndecim iam exhibita Schemata, in decem adolescentibus contrariam planè agendi rationem animaduertimus; adeò, vt quàm indignis modis TEMPVS, OCCASIONEM, DIVINIQVE NVMINIS OPEM, priores quinque exceperunt, tam gratantibus animis alij hæc omnia sunt complexi; ita postremo hoc Schemate dispares captatæ neglectæque OCCASIONIS exitus spectandi exhibentur.

Sententiam illam Sapientis, commeritum vtrisque præmium attribuentem, hîc cernimus adimpletam: *Deludet Dominus illusores, & mansuetis dabit gratiam.* Præsentia tantùm intuentes stulti, & ductum vecordiæ sequentes, in risum & ludum rapiunt optima ac pretiosissima quæque: nec recogitant quod dicit Dominus: (vt suprà meminimus) *Despexistis omne consilium meum: ego quoque in interitu vestro ridebo: & subsannabo, cùm vobis id quod timebatis euenerit. Comedent igitur fructus viæ suæ, suisq́; consiliis saturabuntur. Mansuetis dabit gratiam:* & quidquid per gratiæ præsidium potest obtineri. Iuxta mensuram gratiæ hîc humiliter & studiosè adim-

Prou. 3.
Prou. 1.

adimpletæ, erit & in cælis mensura gloriæ, quæ hominem supremo quoque angelorum choro queat inserere. Hanc gloriam consequuntur, qui OCCASIONEM gratiæ priùs fuerint studiosè complexi.

Sequitur autem in suprà memorata euentus vtriusque sententia, quam modò distinctâ vtriusque portione promeritâ reddit clariorem. *Gloriam* (inquit) *sapientes poßidebunt: stultorum exultatio, ignominia.* Vt prudentiores siquidem quinque, sapienter & prouidè quid suo quoque tempore facto opus obseruantes, id nulla ratione putarunt negligendum; ita gloriam, quantum apud homines laudabile est, sunt consecuti, & quod caput est, gloriam stabili possessione in cælis obtinuerunt sempiternam. Imprudentes verò, vano suo sensui seruientes, seria & solida cuncta risui habentes, atque ad deprauati animi voluptatem omnibus abutentes, nunc pro tam insana in rebus malis exultatione, ignominiam ferunt immortalem.

Prou. 3.

Gloriæ cælestis magnitudo.

Sed his in commune dictis, nunc de supernorum felicitate primùm, tunc de miserando casu perditorum, speciatim aliquid attexamus. Meritò illud D. Pauli elogium primo loco recensebimus: *Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus his qui diligunt eum.* Etiamsi omnia quæ ad visum maximè oblectandum pertinent, & quæcumque aures demulcere solent, quæque cor humanum in omni genere pulchri, vtilis, grati, pretiosi & boni, sibi possit effingere, in vnum essent conflata; nihil tamen vniuersa conficerent, ad opes, splendorem, felicitatem, & gloriam beatorum adumbrandam. Augent autem lætitiam hanc & felicitatem securitas illa & æternitas, qua certi sunt, nulla vmquam ratione beatitudinem illam sibi adimendam, vel in minima sui parte imminuendam; iuxta illud Sapientis: *Datio Dei permanet iustis: & profectus illius, successus habebit in æternum.*

1. Cor. 2.

Eccli. 11.

Nullo propterea modo dubitandum, quin ita futurum sit cum illis, qui in eam sunt beatitudinis abundantiam admittendi, sicut Reginæ Saba legimus accidisse. *Audita siquidem fama*

3. Reg. 10. Regina Saba.

fama Salomonis in nomine Domini, OCCASIONEM tam magnificam & se honestè oblectandi in tanti regis admirandis,& proficiendi in sapientia, ac præclarè de magnifico monarcha merendi, non existimauit negligendam; eam igitur arripuit, atque ad illum venit. *Videns autem omnem sapientiam Salomonis, & domum quam ædificauerat, & cibos mensæ eius, & habitacula seruorum, & ordines ministrantium, vestesq́; eorum, & pincernas, & holocausta quæ offerebat in domo Domini; non habebat vltrà spiritum: dixitq́; ad regem; Verus est sermo quem audiui in terra mea, super sermonibus tuis, & super sapientia tua: & non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, & vidi oculis meis, & probaui quòd media pars mihi nunciata non fuerit: maior est sapientia & opera tua, quàm rumor quem audiui. Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.*

Ecce vt singula in hac Regina videmus expressa, quæ toto tractatu commendata cupiuimus! Occasionis scilicet oblatæ comprehensionem, studium ardens prosequendi, sumtus, laborem, perseuerantiamq́ue ad intentum finem necessariam. Post quæ sequitur gratulatio ex fructu occasionis obseruatæ promanans. Vt, tametsi illa Ierosolymam venisset multo cum comitatu & diuitiis, cum camelis portantibus aromata & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas; tamen nihili fecit omnia quæ attulit & sustinuit, quæq́ue fama nunciante inaudierat, præ his quæ re ipsa deprehendit, quando in conspectum Salomonis admissa est. Ita certum quoque, non solum quod suprà ex Paulo didicimus, *Nec oculus vidit*, &c. sed etiam quod idem alibi asseuerat: *Non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Et, *Omnia detrimentum feci, & arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam.* Rom. 8. Phil. 3.

Schemat. 12. Cap. 2.

Qui salutis OCCASIONEM *obseruauerit, vt qui legitimè certauerit, coronam gloriæ est accepturus.*

Corona gloriæ cedit certantibus legitimè.

VT autem alio adhuc Scripturæ loco demonstremus, cælestis gloriæ coronam eos tantùm manere, qui temporis, gratiæ, & occasionis à Deo concessæ, magnam habuerint rationem: audiamus ipsummet Apostolum id de se testantem:

2. Tim. 4. *Ego*, inquit, *iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat.* Mortem itaque meditatur instantem: audiamus quî se gesserit in vita, quidque pro ratione anteactorum exspectet. *Bonum certamen certaui:* (ergo tempus aptum, locum accommodum, & omnimodam rei probè gerendæ OCCASIONEM, quod rei militaris peritorum est, exactè seruasti.) *Cursum consummaui:* (igitur, quod & in hoc certamine fuit obseruatu necessarium, non neglexisti.) *Fidem seruaui:* (per singula igitur momenta temporis, perque omnes actuum tuorum gradus, fidei datæ & acceptæ memorem te esse oportuit, ne vllo tempore vel in vlla re tibi quidquam à fide discederet.) Exactissimus fuisti (nouimus) OCCASIONIS ad omne bonum obseruator. Hinc sedulò curasti, ne in vacuum curreres, ne aërem verberares, ne in vllo deficeres, plus omnibus laborare satagisti, vt omnibus omnia factus, in nullo tibi tuoque in alios officio deesses, vbicumque daretur OCCASIO.

At, quis laborum istorum, tantæque sedulitatis & fidei tam constantis exitus? Audio. *In reliquo, reposita est mihi corona iustitiæ; quam reddet mihi Dominus in illa die* (retributionis scilicet) *iustus iudex.* Sed, an tibi tantùm? *Non solùm autem mihi, sed & iis qui diligunt aduentum eius.*

Dilectio igitur aduentus eius, causa erit gloriæ adipiscendæ omnibus qui non neglexerint: qui aduentum Christi in carnem pro magno beneficio miseris mortalibus concesso tenuerint, qui illum per fidem toto corde venientem suscepe-

rint,

rint, eique vt gratissimo animæ suæ hospiti magna seruiuerint caritate; quique venturo ad iudicium diligenti bonæ vitæ præparatione occurrerint; nihil non fecerint eorum quæ ex mente eius esse præsciuerunt.

Atque ob id, (iuxta eiusdem Apostoli monita, ad sui imitationem aliis data, nobisque scripto in eumdem finem communicata) qui non defecerint benefacientes, bonam militiam militauerint, fidem bonam bonamque conscientiam habuerint, seipsos castos custodierint, iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, & mansuetudinem sectati fuerint, qui bonum fidei certamen certauerint, & sicut boni milites Christi laborauerint; præmium omnes æternæ glorię, vt boni OCCASIONIS obseruatores, & vt temporis opportuni circa multiplicem Domini aduentum curatores, in cælis consequentur. Bonum certamen.

Dat autem idem Gentium doctor vnam omnium rationem. Nam, inquit, *qui certat in agone, non coronabitur nisi legitimè certauerit.* Lex verò cuiusque certaminis est, vt statum tempus, locus decretus, genus armorum præscriptum, personæ conditio, & certus denique in omnibus modus, ac legitima ratio seruetur: alioqui frustrà ad coronam anhelabit, frustrà amicorum fauore, blanditiis, alióve modo eam sibi quis polliceatur. 2. Tim. 2. Lex præscripta certamini.

Id satis euidenter suis Apostolis innuit Dominus, quum, quòd cognati essent, quòd mater pro ipsis intercederet, consessus illius honorifici gloriam ambirent: eisque respondit; *Nescitis quid petatis:* neque qua via ad id quod petitis oporteat peruenire. Viam verò modumque subindicat: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Ac si dicat; Corona gloriæ pro præmio est proposita, non eam petentibus, non aliquo flexu ambientibus, sed decertaturis, qui calicem passionis meæ mecum sunt bibituri. Alioqui, *non est meum* (neque alterius) *dare vobis*, vel cuiuis alij, quocumque modo, sed merenti. Oportet enim primùm pati, & ita intrare in gloriam. Matth. 20.

Hoc ipsum est quod Ioannes Apostolus in Apocalypsi expressè commemorat: *Qui habet aurem audiat, quid spiritus* Apoc. 2.

dicat Ecclesiis. Præconis voce promulgatur edictum, & lex certaminis obeundi. *Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod*
Apoc. 3. *est in medio paradisi Dei mei.* Item: *Esto vigilans, & confirma cetera, quæ moritura erant. Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen eius de libro vitæ; & confitebor nomen eius coram patre meo, & coram angelis eius. Ecce, venio citò: tene quod habes; vt nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei: & foras non egredietur ampliùs; & scribam super eum nomen Dei mei, & nomen ciuitatis Dei mei nouæ Ierusalem, quæ descendit de cælo à Deo meo, & nomen meum nouum. Ecce, sto ad ostium & pulso. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo; sicut & ego vici, & sedi cum pa-*
Apoc. 21. *tre meo in throno eius. Qui vicerit, possidebit hæc; & ero illi Deus; & ille erit mihi filius.*

Si ad precedentia mentem aduerterimus, videbimus, in singulis ferè dictionibus, vel OCCASIONIS salutaris arripiendæ studium, certantium more commendari, vel præmium obseruatæ proponi. Et quare putamus toties illud inculcari: *Qui habet aurem audiat, quid spiritus dicat Ecclesiis*; (quod ad singula illa in Apocalypsi repetitur) nisi, quia seriò est ad certaminis legem attendendum omnibus iis, qui ad promissa victoribus præmia adspirant?

Leges cuiusque certaminis proponuntur.

Quandocumque enim eiusmodi certamina proponuntur, præmia quoque & leges certaminis euulgantur: immò magna cum amplitudine inspiciendiq; facultate oculis omnium conspicienda exhibentur. Et quid, quæso, hoc aliud est, quàm rerum omnium benè ac legitimè gerendarum, debitam OCCASIONEM & opportunitatem sedulò obseruare? Alioqui (vt
Petrus Rauennas. cum Petro Rauennate loquar) rudis miles ad aciem concurrit, qui causam belli nescit, & ius bellatoris ignorat.

Schemat.

Schemat. 12. Cap. 3.

Splendor gloriæ eorum, qui OCCASIONEM *coluerint, exemplis collustratur.*

EX prædictis verum esse cognoscimus quod dicit Gregorius: Quærenda est gloria Dei per vias eius. Nam quomodo alioqui eò perueniatur, si via quæ eò ducit non teneatur? Ita quod & S. Bernardus: Ad æternitatis gloriam acquirendam, nullus labor durus, nullum tempus longum videri debet. Vnde sequitur, nullam neque temporis neque loci neque rerum occurrentium OCCASIONEM, quæ ad rem faciat, esse omittendam. At nunc aliquot exempla felicis exitus OCCASIONIS benè habitæ subnectamus; malorum posteà occasiones, earumque miserandum exitum, vt & occasionem bonam negligentium pœnas explicaturi.

Gregor. Moral. lib. 16. — *Bern. in Doct.*

Mirum, quàm lucida benè habitæ Occasionis meritæque per id gloriæ testimonia in D. Gregorio, vita adhuc comite, præluxerint; tum quando in spelunca latens, igneæ columnæ de cælo pendentis indicio proditus, summus Pontifex fuit consecratus; tum quando Christum ipsum, pauperis habitu, dignus fuit excipere hospitio: cùm & angeli sacris operanti responderunt; & Spiritus sanctus in capite scribentis, sub columbæ specie, visus est non raró quiescere.

Exempla reuelatæ beatitudinis.

Quid de S. Benedicto dicemus? qui post omnimodam salutis perfectionisque captatam opportunitatem, è vita discedens, ab angelis per viam lucidissimam mirè ornatam in cælos deductus est, cum hoc elogio: Hæc est via, per quam dilectus Deo Benedictus in cælum ascendit. Scholasticam eius sororem meritò adiungamus, cuius ipse animam, in forma columbæ, ad cæléstia regna vidit prouolantem. S. Agnes, virginum choro comitata, parentibus in vestitu deaurato per visum apparens, dixit: Congaúdete mecum, & congratulamini; quia cum his omnibus lucidas sedes accepi. Sed à D. Hie-

ronymo incipiamus studiosam Occasionis obseruationem in sanctis animaduertere.

Quomodo S Hieronymus occasionem obseruarit.

Præter communem enim omnibus sanctis occasionem, qua gratiam Dei non in vacuum accepit, peculiares aliquot occasionis bonæ obseruationes in ipso eluxerunt. In primis, quòd à pueris semper virorum sanctorum & eruditorum consuetudinem sit sectatus; quòd in Galliam, Græciam, aliasque nomine sapientiæ celebres regiones peragrarit; quòd loca sancta religionis ergò lustrauerit; quòd ad meliorem S. Scripturæ intelligentiam, eruditissimos Hebræorum in illa Palęstinæ peregrinatione sibi adhibuerit, quòd solitudinem, vt cælestis beatitudinis contemplationi magis fauentem, sæculi pompæ prætulerit; & quasi assiduus OCCASIONIS benè merendi custos, totus saluti suæ suique proximi vacarit.

S. Paulus eremita quantus Occasionis sectator.

Quàm admiranda prima OCCASIO benè ominati secessus in eremum sancti Pauli primi eremitæ! Cùm enim quindecim esset annorum, orbatus parentibus, declinandæ causa persecutionis Decij & Valeriani, Deoque liberiùs seruiendi desiderio, in eremi speluncam se recepit; vbi loci tandem OCCASIONE inuitatus sedem figere statuit, quod & fecit. Adeò vt palma ei victum vestitumque præbente, ibidem ad centesimum & decimum tertium annum perdurarit. Quo tempore ab Antonio nonagenario Dei admonitu inuisitur. Post mutuos complexus, epulum diuinum, cælestesque collaudationes, amandato pro pallio Athanasij Antonio, inter orandum emisit Paulus debitum cælo spiritum. Antonius in regressu vidit beatam illam animam inter choros angelorum, inter prophetarum & Apostolorũ cœtus, in cęlum ascendere.

OCCASIONIS verò tam singulari Dei munere primùm oblatæ tam sedulam habuit rationem, vt numquam toto vitæ decursu putauerit dimittendam; quin potiùs, quidquid successu temporis accederet, quod eam ex parte aliqua foueret, augeret, aut confirmaret; id ita totum in lucro posuit, vt summas diuitias existimarit, cum talento semel accepto, maiori semper cum fœnore negotiari; dum veniret, qui vt illi idipsum contulerat, ita copiosam redderet pro labore mercedem:
quod

quod haud dubiis micantium luminum, teſtium oculatorum, miraculorumque argumentis, in æterna gloria eſt conſecutus.

Quis irradiantem ſancti Franciſci ſplendorem ſanctitatis in terris, & gloriæ in cælis, ſatis admiretur? vt quem in mortali adhuc corpuſculo præfulgida vulnerum Chriſti ſtigmata colluſtrarint, & ex morientis ore, ſtellæ micantis inſtar, ſpiritus glorioſus viſus ſit emigrare, magnaque cum luce in cælos aſcendere. S. Franciſcus qualiter effulſerit.

At, quæ, obſecro, tantæ ſanctimoniæ, tam raræ illuſtrationis OCCASIO? quomodo oborta? quo pacto excepta habitaque? Mendicum quemdam in Chriſti nomine ſtipem petentem, cùm aliquando vacuum remiſiſſet, repentè eo facto commotus, largè ei miſericordiam impertiuit: & ex eo die Deo promiſit, ſe nemini vmquam poſcenti eleemoſynam negaturum. Quomodo occaſionẽ amplexus ſit.

An hic finis? Nihílne aliud augendæ tam benè inchoatæ Occaſioni accidit OPPORTVNE? Pater indignatus, eum ſiſtit Epiſcopo, vt bonis cedat paternis. Quid ille hac noua occaſione oblata? Abiectis etiam veſtibus, patri conceſſit omnia; illud ſubiungens, ſibi in poſterum maiorem facultatem fore dicendi; *Pater noſter, qui es in cælis.*

Sed nec hic dum ſtetit OCCASIONIS proficiendi in melius obſeruatio. Cùm namque illud quodam die in templo ex Euangelio audiſſet: *Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in Zonis veſtris, neque peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta*, &c. eam ſibi regulam ſeruandam propoſuit: quam per OCCASIONEM ſibi à Deo dari cognoſcebat. Quid mirum itaque, illum inter ſidera ſtellæ eminentioris fulgore ſplendeſcere, qui tam rarus inter mortales omnis bonæ OCCASIONIS conſiderator exſtitit & obſeruator?

Schemat.

Schemat. 12. Cap. 4.

In D. Augustino, ac Maria Magdalena, docetur, quomodo & ipsi OCCASIONEM *obseruarint; ideoque gloria sint coronati: & quomodo eos imitemur.*

S. Augustinus qui se erga Occasionem habuerit.

QVidni & præclarum illud Ecclesiæ sidus, D. Augustinum, inquam, prædictis annumeremus, nullum tamen in narrandi serie præiudicium ponentes? Is siquidem, tametsi initio vitæ suæ, antequam seriò de puluere seculi vitiorumque cœno excuteretur, oblatam non semel OCCASIONEM neglexit: tamen quando eam seriò est contemplatus, ita in eius amorem exarsit, apprehendit, strinxit, fouit, assiduoque studio obseruauit, vt nihil quod ad eruditionem sanam, ad solidam vitæ sanctitatem, custodiam castitatis, disciplinæ monasticæ obseruantiam, caritatem in Deum ac proximum, patientiam in aduersis, feruens patriȩ cælestis desiderium, pertineret, vllo vmquam tempore, vel vlla aduersa occasione insurgente neglexerit. Hinc & variis, per visum, in cælestis gloriæ splendore apparuit, & multoties manifesta suæ beatitatis argumenta dedit.

Sed ecquando finem faciamus, si hîc D. Gregorij, Ambrosij, Athanasij, Nicolai, Martini, Cornelij & Cypriani, ceterorumque sanctorum & sanctarum Dei, admirandas tum conuersionis, tum vitæ sanctioris, vel magni in Ecclesia splendoris, OCCASIONES exquiramus? Vbinam suppetat spatium temporis & chartæ, si contestata quamplurimis miraculis & visionibus certæ ipsorum beatitudinis experimenta incipiamus enarrare?

Sit satis itaque in paucis viam strauisse, & quasi indice monstrasse quà incedendum, vt in singulis Dei sanctis & studium salutaris OCCASIONIS obseruemus, & quantam hac ratione gloriam ac splendorem in cȩlesti patria sint consecuti, vt tanto studiosiùs faciliusque eos imitemur. Quòd si quis tamen

men hic modi iam dicti aliud exemplum præter supradicta, experiendi gratiâ, apponi desideret, in quo OCCASIONE notata, in ceteris ita discamus occasionem vbicumque occurrerit, obseruare; Mariam Magdalenam in medium proferamus.

Notum est, hanc adeò peccatis immersam tamque ab omni sanctitate & salute alienam fuisse, vt peccatricis infame nomen publicè obtineret. Arduum hauddubiè atque perdifficile, tam profundè in cœnum illapsam carrucam, infixumq; in luto profundi iumentum, extrahere; quocirca OCCASIONIS bonæ diligenti obseruatione est opus, si qua datur. Data est, arripuit, emersit, emicuit, tota pulchra facta est, Christo amabilis, ardentior ceteris, & præ ceteris Domini rediuiui dignata conspectu; viua adhuc in mortali carne, cælestium spirituum choris illata quotidie, melodiis satiata, tandemque vinculis soluta corporeis, in cælum ab angelis cum ingenti iubilo & lumine deportata.

Maria Magdalena quomodo Occasionē coluerit.

At, quid agimus? quò delati sumus? dum OCCASIONEM ipsi ad tam præclara oblatam intentis oculis consectamur, eamdem innominatam & vix notatam præteriuimus. Fateor, dum in reali festinantique eius amplexu narrando, bonisque inde subsecutis recensendis abripimur, illam ipsam suo loco non indicauimus, vbi se prima fronte offerebat. Quæ igitur horum omnium ita in melius conuersorum OCCASIO? quomodo data, arrepta, habita, conseruata? Dicat ipse D. Lucas nobis, qui cuncta eò spectantia describit, testis locupletissimus. *Ingressus Iesus domum Pharisæi, discubuit. Et ecce* (ecce inquam, OCCASIO amabilis, optata, data diuinitus) *mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd Iesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum vnguenti: & stans retrò secus pedes eius, lacrymis cæpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat.* OCCASIONEM ad Christi pedes quærebat, & inueniebat. *Luc. 7.*

Ast, in quo consistit illa tanta huius OCCASIONIS opportunitas? Audiamus D. Gregorium & D. Augustinum, id luculentissimè nobis edisserentes. Et quidem Gregorius in hunc modum: Considerauit quod fecit, & noluit moderari *Gregor. Homil. 33.*

quid faceret. Super conuiuantes ingressa est: non iussa venit, inter epulas lacrymas obtulit (importuna itaque visa est OCCASIONIS venatrix? nequaquam.) Turpitudinis suæ maculas adspexit, lauanda ad fontem misericordiæ cucurrit, conuiuantes non erubuit: nam quia semetipsam grauiter erubescebat intus, nihil esse credidit, quòd verecundaretur foris.

D. Augustinus verò sic OCCASIONIS opportunitatem insinuat. Vidistis mulierem in ciuitate famosam, malæ vtique famæ, eò quòd erat peccatrix, non inuitatam irruisse conuiuio, vbi suus medicus recumbebat, & quæsisse pia impudentia sanitatem. Irruens quasi importuna conuiuio, opportuna beneficio. Nouerat enim quanto morbo laboraret, & illum ad sanandum idoneum esse, ad quem venerat, sciebat.

Obscura quandoque Occasionis facies, & tergenda.

Ecce, vt à splendida OCCASIONIS facie obscuram importunitatis & impudentiæ fuliginem, qua obnubilari videbatur, abstergit! Et quidem collustratæ hic OCCASIONIS occasione libet animaduertere, quàm frequenter inter mortales, etiam in rebus maximi momenti, seu sæcularibus seu spiritualibus, occasionis optimæ opportunitas reiiciatur, eò quòd aliquid importunitatis videatur admixtum. Certè, defectus criseos discretionisque est, ita procedere, quia semper ferè aliquid similis obstaculi concurrit, in omni præclari facinoris materia. Sed illud est à primaria OCCASIONIS opportunitate secernendum, vt in Magdalenæ facto animaduertimus. Alioqui nec ipsa captare occasionem illam debebat, quia scilicet importunum videbatur, nec soror eius excipere Christum hospitio, nec Baptista incestum Herodem redarguere, nec Christus vendentes & ementes è templo eiicere, quia in omnibus aliquid obstaculi reperiri posse videbatur.

Hospes Christi talis erat sententiæ cum insipientibus istis æstimatoribus in facto Magdalenæ iudicando. Valdè importunè ipsi agere illa videbatur; nec quidem Christum ipsum culpa vacare, qui mulieris impudentiam atque importunitatem admitteret. Vnde in corde suo, Luca testante, dicebat; *Hic si esset propheta, sciret vtique, qua & qualis esset mulier, qua tangit eum, quia peccatrix est.*

Luc. 7.

Ast,

Aſt, quia in tam ſtupida Phariſæi cenſura à Domino reprehenſa, hominum quoque illorum ſtolidum iudicium refutatur, qui ob futilem circumſtantiam, prorſus contemnendam, ipſam quoque rei benè gerendæ OCCASIONEM contemnunt; hîc verba D. Auguſtini adiiciam, quibus increpationem illam à Chriſto factam, vt meretur, explanat. O Phariſæe, inquit, inuitator & irriſor Domini; Dominum paſcis, & à quo ſis paſcendus, non intelligis. Vnde ſcis, Dominum neſciſſe quæ fuerit illa mulier? (ac ſi noſtros inſenſatos cenſores compellet rogetque, Quod fundamentum tui iudicij, tuæ cenſuræ, ſeu potiùs phantaſiæ tuæ tam inſulſæ?) Niſi quia, illo patiente, oſculata eſt pedes eius? niſi quia terſit? niſi quia vnxit? Hæc enim (quaſi verò) non debuit permitti facere mulier immunda. Ad illius ergo Phariſæi pedes ſi talis mulier acceſſiſſet, dicturus erat quod Iſaias de talibus dicit; Recede à me, noli me tangere, quoniam mundus ſum. *Iſa. 65.*

Sibi ſapientium inanitas. Sic nonnulli quandoque, ſibi ſoli ſapientes, de prudentiſſimo conſilio, de cœpto conſultiſſimo, de magnæ alicuius molitionis OCCASIONE ſe offerente, inuitante, cogente, dicunt pro ſua prudentia; Ego ſic non facerem: non puto hoc, nunc, ita, cum talibus, aggrediendum. nolim ego hoc attentare, non iudico expedire vt fiat. Quare? quæ ratio? quod fundamentum tam profundi iudicij, tam ſolidam bonæ OCCASIONIS opportunitatem euertentis? Ratio eſt; quia vna muſca eſt in via; quia vnus pilus eſt impedimento; debeo hodie tonderi, balneare, epulari, ne dicam conuenire Thaidem.

En, quæ trabes in oculo, ne videamus ſolem in meridie! En tibi quàm benè materiatæ rationes ad impediendum optima conſilia ex OCCASIONE ſe offerente deſumta, ad inuertenda attentata heroica, & conceptus omni exceptione maiores amoliendos! Intereà, moriatur ægrotus, ſi diutiùs nequeat viuere; pereat ciuitas, regnum corruat, intereat mundus; ne hilo æſtimanda vniuerſa hæc videntur, præ ſententiæ talis dignitate.

Digni qui nouo oſtraciſmo damnentur eiuſmodi cenſores, conſultores, rerumque geſtores. Si ipſi inde (vt veriſimile

est) non redirent sapientiores, saltem aliis se prudentioribus non essent obstaculo. Ingemisceret hauddubiè mundus vniuersus, si sensu damna perciperet, quæ ei quotidie per hoc hominum genus vbique terrarum inferuntur. Et interim ipsi non solùm sibi videntur Catones Platonesque sapientiâ superare, sed etiam ab aliis tales haberi volunt. tam est efficax philautiæ & cenodoxiæ titillatio.

Nunc autem, priusquam ad infelicem illorum conditionem explicandam accedamus, qui OCCASIONIS neglectæ pœnas luunt, aures ad verba beatorum illorum, exultationis & gaudij plena, conuertamus. Non poterunt in æternum sufficienter laudes Deo canere, lętitiamque suam attestari, quòd, diuina donante gratia, in tempore opportuno ac diebus salutis, hoc obseruauerint, quod præsens OCCASIO postulabat. Vnde inter angelorum choros lætabundi decantant immensam Dei bonitatem, concinuntque his verbis suum epinicion:

O pietas suprema, & inenarrabile donum A
Lætitiæ! Deus alme, tuo quot fonte redundant
Gaudia! Felices, quibus est OCCASIO *cordi!*

Sed priusquam neglectæ Occasionis pœnas recenseamus, Occasionis in malum acceptæ sententias aliquot S. Scripturæ præmittam, ne quid eorum animis inhæreat dubij, qui earum fortè sunt memores, eisque in huius tractatus quasi periodo remoræ loco esse possint.

Schemat. 12. Cap. 5.

S. Scripturæ loca explicantur, quibus OCCASIONIS *vocabulum in malum accipitur.*

QVia sunt aliquot S. Scripturæ sententiæ, quibus OCCASIONIS vocabulum in deteriorem partem accipitur, illas hîc consultò paucis recensendas explicandasque putauimus, vt detecto talium occasionum sic acceptarum periculo, ad eos qui vel in malum occasionem captarunt, vel boni operis salutisque

tisque OCCASIONEM neglexerunt, transeamus; videamusque quas tali pro noxa pœnas luant: quod huic quoque opusculo finem imponet.

In primis dicit Apostolus septimo ad Romanos Capite, OCCASIONE *accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.* Item: *Peccatum occasione accepta per mandatum, seduxit me, & per illud occidit.* Non dicit, legem dedisse occasionem peccato; sed malam hominis ad peccatum procliuitatem accepisse occasionem illegitimè ex mandato: vt, quod videret in mandato prohiberi, hoc ipsa, quasi per mandatum memor peccati facta, perpetraret. Et quod fortasse homo ante legem ignorabat peccatum, inquantum importat offensam diuinam (tametsi ex lege naturæ, sciret esse contra rationem honesti) hoc per occasionem legis, mentionem eius facientis, inceperit cognoscere, quantum ad reatum pœnæ, & offensam Dei. Rom. 7. Occasio ad malum non arripienda.

Sed alioqui, lex bona, sancta, & immaculata est; atque ita occasionem iustam mali vel peccati dare non potest. Sicut Christus nemini dedit vllam offensionem, scandalum, malíve alicuius occasionem: sed impij in ipso occasionem quęsierunt & acceperunt non datam: sicut Iudas in vnguenti effusione, Iudæi in Christi doctrina, vita, miraculis, & morte ipsa.

Itaque, vt suprà aliis locis diximus, vera OCCASIO nulla est ad malum; sed mali captant accommodam suæ nequitiæ perpetrandæ opportunitatem, quæ Occasionis speciem habet, & communi modo loquendi vocatur Occasio. Atque ita, sicut naturæ deprauatæ propensio in homine furace, speciem quamdam occasionis furandi sibi offerri per pecunię præsentiam persuadet; ita & in alia peccata prolabendi, quando per legem ei in mentem reuocantur, tametsi prohibendo. Iuxta illud: *Nitimur in vetitum semper, cupimusq; negata.* Ouid.

Ita impropriè quoque sumitur Occasionis appellatio in illa aliàs citata Sapientis sententia: *In filia non auertente se, firma custodiam: ne inuenta Occasione abutatur se.* Occasio siquidem ibi vocatur, opportunitas illa ad malum, quę ex consorte, loco, & tempore, ad peccandum accommodis, oboriri Eccli. 26.

 vide-

videtur ei, quæ ex pronitate ad malum, talem opportunitatem quærit, vel tali verisimiliter habita occasione lapsura est: neque enim se auertit à lubrico loco, impudico adspectu, alloquio illecebroso, & fortè neque à causis magis propinquis. Dicitque Sapiens, talem filiam (seu etiam adolescentem) duplici indigere custodia: vnâ quâ omnes etiam castæ & sui curam habentes, ad securitatem tamen custodiuntur: alterâ qua insuper egent, quia tantum abest vt semetipsæ custodiant, vt etiã labendi occasiones suapte lubricitate captare videantur.

Occasionis ad malum fuga. Occasio tali significatione vsurpata ad malum, subesse cernebatur ad adulterium committendum, quando Ioseph castissimus ab impudica propria hera sollicitabatur; sed effugit atque auersatus est. Istoque sensu dicitur illud tritum apud omnes, *Occasio facit furem*; quando aliquis rerum alienarum appetentior, vt paulò antè dixi, videt furandi opportunitatem, vel pecuniæ iacentis in mensa, vel cistæ patentis, alteriúsve rei occurrentis occasione. Ita & occasio fornicandi, se inebriandi, vlciscendi, & pessima quæque designandi. Non est illa propriè occasio, sed aptitudo rerum vel temporis ad malum arrepta.

Occasionẽ auaritiæ amputabat Apostolus. Occasionem quæstus & auaritiæ ex verbi diuini prædicatione in pseudoapostolis impedire conabatur Apostolus suo exemplo. Ipsi namque, vt in honore haberentur & pretio apud Corinthios, & bona temporalia & gloriam ab ipsis acciperent, nitebantur exteriùs sequi vestigia Pauli; vel etiam, si potuissent, ipsum excellere. Apostolus verò, prædicans, laborans, discurrensque prę illis, nihil tamen à Corinthiis volebat accipere: non quòd eos non diligeret (Deus scit, inquit) neque quasi non posset bona conscientia de altari viuere, qui altari seruiebat; sed ob hoc tantùm, vt dum pseudoapostoli gloriarentur, se imitari Paulum, in eo etiam imitarentur, vt nihil acciperent: sciens illud Ambrosij (tametsi ante Ambrosium) quòd si non acciperent, non prædicarent. Et hoc

2. Cor. 11. est quod dicit Apostolus: *Quod autem facio, & faciam; vt amputem occasionem eorum, qui volunt occasionem: vt in quo gloriantur, inueniantur sicut & nos*: nihil scilicet accipientes.

Aua-

Auaritiæ itaque & turpis lucri OCCASIONEM amputabat Apostolus tali stratagemate.

Ita cùm ad Galatas scribit: *Vos in libertatem vocati estis, fratres; tantùm ne libertatem in* OCCASIONEM *detis carnis*. Monet & hortatur Galatas, qui iam per fidem Christi assumtam, liberi erant à lege; ne existimarent sibi iam propterea licere peccata committere, quæ lex prohibebat. Liberi estis; sed ne abutamini vestra libertate, impunè vobis peccandum esse arbitrantes. Non est libertas hæc data in occasionem carnis, hoc est, ad viuendum secundùm carnem; quod lex prohibebat. Ac si dicat: Libertas non dat occasionem; videte, ne vos inde occasionem accipiatis ad impunè peccandum. Sicuti liberato à vinculis & carcere, non datur occasio alios diuerberandi, furandi, & in peius prolabendi. Si arripit, occasio iusta non est, sed illicitè vsurpata. Sic de se testatur Apostolus, vitasse se OCCASIONEM scandali. *Neque enim* (inquit) *aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione auaritiæ, Deus testis est*. Vt etiam monet, nullam occasionem dandam aduersario maledicti gratiâ.

Gal. 5. Occasio libertatis mala vitanda.

1. Thess. 2.

Hinc D. Augustinus rogatus, quare cum sorore habitare refugisset? Quia, inquit, quæ cum sorore mea sunt, vel ad eam ventitant, non sunt meæ sorores. Et hanc eiusdem esse sententiam perhibent: Malum est mulierem videre, peius alloqui, pessimum tangere. Ad occasionem igitur mali vel scandali vitandam, ad Apostoli Sanctorumque exemplum, etiam tuta timenda sunt.

D. Augustinus.

Quid de Arsenij studiosa OCCASIONIS mali fuga dicturi sumus? Is, cùm quædam non obscuri generis matrona illum videre cupiens, de improuiso ante hospitiolum eius ipsi occurrisset, repentè auertit sese, & muliebrem audaciam gestu pariter & verbis incusauit. Rogo, inquit illa, ne indignè feras aduentum meum, quæ sincera mente & pio affectu huc veni. Aut si eo quidquam offensus es, veniam da, ac pro me Deum, cui soli seruis, deprecare. Precabor Deum, respondit, & quidem multum, ne tui vmquam meminerim. Mulieris non adspectum tantùm, sed & recordationem auersabatur,

Arsenius.

batur, propter comitem mali alicuius occasionem.

Ephræm. Simeon Metaphr.

Ephrem similiter studiosus occasionis mali scandalíve euitator, cùm cibi aliquid sibi pararet, mulier quædam meretrix ex vicinia per fenestram spectans, eum sic est allocuta; Benedic Abba. Ille verò cum eo qui ipsum decebat habitu, gestu, & sermone, Dominus (inquit) tibi benedicat. Illa autem rursus vehementi & indecoro cum risu; Sed quid (inquit) tuo cibo deest? Ille verò, Tres, inquit, lapides & parum luti, vt hæc obstruatur fenestra. Occasionem mali illa suggerebat, obtrudebat, perurgebat: ille verò æquè constanter est auersatus. Cumque illa impudentiùs adhuc ad infanda prouocaret, atque ipse ea lege annueret, vt in medio foro eam conueniret: illâ ruborem ex spectaturo circum populo prætendente, captauit vir Dei occasionem in bonum, eamque ad reuerendum timendumque Dei conspectum, & ad conscientiæ ipsius irrefragabile testimonium perduxit; vt peccatis vera confessione detectis, & detersis, in vitæ nouitate Christo deinceps famularetur. Ita mala occasio vitata, in bonam conuersa est.

Schemat. 12. Cap. 6.

Debita OCCASIONIS *ad salutem datæ & neglectæ punitio, Damnatio æterna.*

Quinque prudentes, & quinque imprudentes: omnis homo.

TOtius typi OCCASIONIS decursu in decem adolescentibus, vt initio diximus, omnium ordinum homines complexi sumus: quorum quidam prudentiores, momenta OCCASIONIS perpendentes, eâ debitè vtuntur; alij verò vecordes eam negligunt, siue in rebus gerendis, siue præsertim in salute animæ promerenda. At, notandum, quinque quidem adolescentes imprudentiores Occasione fuisse abusos; sed Angelo patrocinante ad mentem rediisse, & METANOEAM, elapsa OCCASIONE, ad iustam resipiscentiam arripuisse: atque ita in illis pœnitudine ductis repræsentari omnes illos, quos ante

Metanœa ad salutem.

ante mortem errati pœnitet. Vltimo igitur hoc Schemate,
A quinque quidem numero beati cælestium choris inserti conspiciuntur, æternùm gaudentes, quòd OCCASIONIS curam vt oportuit gesserint. sed tres illi qui inferni cruciatibus
B
C mancipati pœnas luunt, non ex illis quinque imprudentibus,
E posteà tamen resipiscentibus, esse censendi sunt: sed alij, qui suo tempore, neque occasionem ipsam salutis sunt amplexi, neque eâ præterlapsa METANOEAM quidem in iusti doloris ac pœnæ satisfactionem assumserunt; sed in sua insipientia sine vllâ resipiscentiâ, miseræ huic vitæ mortali, longè miserabiliorem finem imposuerunt, immortali tormento principium statuentes, & iam serò suam deflentes cæcitatem.

Metanœa ad tormentum.

Itaque res illa exhiberi censenda est, atque si maligni spiritus, prædâ illâ suâ quinque imprudentium iuuenum ab Angelo ereptorum frustrati, in recognoscenda trium aliorum pœna, quos aliquando ad OCCASIONIS contemtum seduxissent, suam exsaturarent rabiem, quandoquidem tam optatus bolus in illis quinque speratus, ipsis è faucibus sit diuina potentia ereptus. Hæc dixerim, ne tribus tantùm in inferni tormento conspectis, dubium Lectori Spectatorique oboriatur, eò quòd hactenus quinario numero & benè & malè OCCASIONE vtentes constiterint.

Diaboli pœnis damnatorũ delectantur.

Quicumque igitur mali occasionem non fugerint, vel à Deo datam ad benè merendum neglexerint, neque Metanœæ quidem comitis opportunitate ad pœnitentiam salutarem vsi fuerint, quid tandem sint pręmij accepturi, vt ex Schemate patet intuentium oculis, ita adhibitis aliquot S. Scripturæ sententiis atque exemplis clariùs apparebit.

Vnam ex Apocalypsi, quasi præambulam, præmittemus. *Qui vicerit* (hoc est, vt suprà meminimus, qui bonum certamen certauerit, idq; legitimè seruatis seruandis: quod faciunt qui omnem benè agendi OCCASIONEM obseruant) *possidebit hæc*: vitam, requiem, coronam & gloriam sempiternam. *Tumidis autem, & incredulis, & exsecratis, & homicidis, fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mēdacibus, pars illorũ erit in stagno ardenti igni & sulphure, quod est mors secunda.* Apoc. 21.

Certum est, quotquot hic recensentur, & quicumque alij in hoc stagnum deueniunt, malè salutis OCCASIONEM & tempus gratiæ obseruasse. Inducit diuinum eloquium illos idipsum profitentes, dum sic damnabilem eorum statum causamque describit. *Videntes* (beatorum gloriam scilicet, & omnia aliter quàm sperarant cadentia) *turbabuntur timore horribili & mirabuntur in subitatione insperatæ salutis: dicentes intra se, pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce, quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Ergo, errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis.*

Sap. 5.

Ecce, obstupescunt præ inexplicabili gloria eorum, qui in vita OCCASIONEM tempusque opportunum benè merendi, non putarunt negligendum; licet ob id stulti, amatoribus mundi, insani, & inglorij post vitæ decursum futuri olim viderentur. Horribili insuper turbatione mali concutientur, dum se tam præter omnem spem metumque omnem, citra omnem ipsorum exspectationem, videbunt frustratos sua opinione & prætensione: tamque diuersa esse iudicia Dei à suis ipsorum iudiciis; ac tam horrendè castigari neglectæ OCCASIONIS iniuriam. Incuriam ferè tantùm dixissem, sed iniuriæ meritò vocabulum obtinet hæc tam salutaris opportunitatis incuria. Nam diuinæ benignitati iniurius esse censendus est, quisquis tantum beneficium tamque efficax amoris argumentum ingratus proculcaret.

Schemat. 12. Cap. 7.

Exemplo diuitis Epulonis ostenditur, quas daturi sint pœnas, diuinæ gratiæ, temporis, occasionisq; contemtores.

SI exempla aliquis dolendi neglectæ OCCASIONIS exitus requirat, certè vnicum loco omnium (meo quidem iudicio)

clo) meritissimò volenti sufficiat. Nónne abundè monentur officij sui omnes negligentes OCCASIONIS obseruatores, à qua præsertim salutis æternæ momenta dependent, quando in serò deploratum diuitis epulonis exitium, oculos reflectũt? Diues epulo.

Abstracto igitur parumper ab aliarum rerum cogitatibus animo, fingant se inter tormenta gehennæ videre, audireque clamantem, dicentemque; *Pater Abraham, miserere mei; & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Luc.16.

Quid hîc audimus? quid animaduertimus? Ecce OCCASIONE Lazari, quem ex inferni tormentis, in sinu Abrahæ quiescentem videbat, sibi iam cupiebat consultum; qui dum esset in viuis, nullam melioris vitæ vel misericordiæ exercendæ arripuit OCCASIONEM, ex eiusdem Lazari præsentia ac miseria, mensæ micas expetentis, eique eàdem operâ OCCASIONEM tanti meriti submittentis.

Canes verò, data illa tam opportuna occasione, in misero ad ianuam diuitis decumbente, veniebant & lingebant vlcera eius. Meritò itaque tam suæ salutis negligentem mansit METANOEA; non quæ solatij spem daret, sed quæ æternùm affligeret.

Hinc ipsi ab Abrahamo responsum est; *Fili, recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala; nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris.* Tu bonis omnibus abundans, mille habuisti occasiones, cælum promerendi, cęlum coëmendi, regnum cælorum vi capiendi; sed abusus es omnibus. Lazarus verò multa perpessus est; sed aduersa omnia in OCCASIONEM virtutis maiorisque meriti conuertit. Ideoque ipse pro meritis æterna gloria potietur; tu verò, vt par est, flammam pasces sempiternam.

Epilogus.

QVæ cùm ita sint, OCCASIONISQVE benè acceptæ tanta efficacia, & è contrà tam tristis neglectæ sit exitus; vtinam quicumque hunc nostrum de OCCASIONE tractatum inspexerit, & ego in primis, qui sincero animi candore illum posteritati consecraui, occasione OCCASIONIS sic adornatæ, certiorem firmioremque semper salutis consequendæ normam sectemur. Detque sua infinita benignitate Omnipotens, vt etiamsi quis, quam dextrâ damus, sinistrâ OCCASIONEM acceperit, per OCCASIONEM vel sic arreptam, exemplo Mutij Abbatis, etiam aliud agens euadat melior. Is siquidem, cùm gentilis adhuc esset & latro, atque ad virginum quarumdam cœnobium spoliandū in tectum ascendisset; in ipso tecto consopitus, regem quemdam vidit, à quo monebatur, vt tandem à sceleribus desisteret: quo ille permotus, baptismum illicò, deinde etiam monasticam vitam suscepit: in qua tantam adeptus est sanctitatem, vt præter alia miracula, solem quoque, tamquam alter Iosue, stare iusserit. Ita, quacumque tandem OCCASIONEM salutis amplexus quisquam fuerit, eum certò sanctorum sedibus insertura est; vt quisquis eam neglexerit, æternas indubiè est pœnas daturus; quemadmodum Schema hoc nouissimum ob oculos ponit.

Mutij Abbatis inopina conuersio.

Quia verò dicta vocesque damnatorum in versibus Schemati subscriptis hæc & eiusmodi satis expendunt, si modò & ipsi benè expendantur; hîc finem faciam, vno ex omnibus adiecto versu:

Heu! quanti constas OCCASIO *perdita! quanti!*

ORATIO XII.

Vt euitata gehenna cæleſtibus aſſeramur.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui iuſto tuo iudicio, & bonis virtutum præmia, & malis æternum pro culpa ſtatuiſti ſupplicium; dignare tuorum corda fidelium ſancti Spiritus illuſtratione docere, vt à noxiis cunctis vitæ ſuæ veſtigia retrahentes, viam mandatorum tuorum inceſſanter decurrant; quò tandem à gehennæ incendiis liberati, choris cæleſtibus aſſerantur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

FINIS.

APPROBATIO.

CVm Tractatus iste de Occasione nihil contineat, quod non præbeat occasionem ædificationis tam in fide Catholica Romana, quàm in rectis moribus illi conuenientibus, existimo eumdem magno cum fructu imprimendum & legendum. Quod attestor hac VII. Id. Octob. 1604.

Martinus Baccius Tiletanus, S. Th. Licent. & Archipresbyter Cathedralis Ecclesiæ Yprensis, ac à Rmo ad eiusmodi examen commissus.

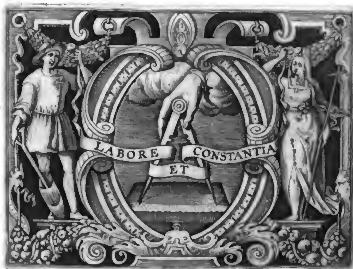
VIsa suprascripta R. Domini Archipresbyteri de hoc tractatu censura, meritò illum typis committendum iudico. Datum Bruxellæ die 15. Sept. anno 1604.

Petrus Vinck Archipresbyter Bruxell. Censor ordinarius.

OCCASIO.

DRAMA,

P. IOANNIS DAVID,
Societatis Iesu Sacerdotis.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. V.

AD CANDIDVM LECTOREM.

Cvm inaudiſſem, amice Lector, non vno loco à quibuſdam in gratiam ſtudioſæ Iuuentutis, Dialogos & Dramata (occaſione Typi Occasionis ante biennium in lucem editi) fuiſſe data, verſibus forſan, quos iconibus Occasionis ſubieci eum in finem trāſcriptis; tametſi non dubito quin id illi meliùs elegantiuſque, cùm nec Poëtam nec Choragum profitear; quia tamē Drama illud in promtu erat, quod olim ad teneræ ætatis exercitium, ſimplici Camœna luſeram; vnde q; verſiculos ipſis iconum lamellis inciſos excerpſeram: Viſum fuit quibuſdam (quorum dignitati & auctoritati plura debeo) facturū me ſtudioſæ Iuuentuti rem non ingratam, ſi Drama ipſum, quod toti de Occasione tractatui principium dedit, eiuſdem ad calcem adnecterē. Feci non grauatè: præſertim cùm vt nihil admodum vtilitatis adferret, nihil quoq; ſit obfuturum. Hoc interim te monitum velim, Dialogum hunc non iam in Scenas vt antè, ſed in Schemata digeſtum; vt iconibus ipſis ſinguliſque libri partibus examuſſim reſpondeat, ſicq; ab inuicem lucem accipiant. Itaque & hoc noſtrum qualequale ſtudium, Lector, boni conſulito.

AD EVMDEM.

SI tantùm es niueus, benigne LECTOR,
Quantùm candidulus meus libellus;
Nequaquam harmoniā vtriusque veſtrûm
Concinnare operoſius laborem.
Namque hunc vel titulo tenus pererra;
Ni mox, fronte legens benè explicatâ,
Tibi ſenſeris eſſe concolorem;
(Albi ſeu pariter natant olores)
Dic, non tam niueum meum libellum,
Quàm tu candidulus, benigne LECTOR.

AD LI-

AD LITERATOS CALVINO-SAPERDAS

Dentifricium.

SAECVLA! quàm ſimplex tam candidus iſte libellus
Quod bonus & pueris peruius eſſe velit;
Sentiet obliquos Caluini de grege dentes,
Naſos, queîs benè olet præter oleta nihil.
Planos verſiculos carpent: hui! talia nobis
Procudunt veſtræ docta LYCAEA ſcholæ?
Cur? RVSSAM nec ſcurra cano, nec mordeo MOMVS.
Putidulè id faciam; Macte! Poëta vocer.
Verſibus AVREOLIS ſic nempe PARISSIMA ſcripſit,
Qui putridè IESVM proſcidit & SOCIOS.
Aurea ſi vobis tam plumbea; ſat ſcio, veſtrum
Nil hîc ad naſum, nil facit ad ſtomachum.
Ergo aliò DENTES : nam, rodere ſiqua lubido eſt;
Quod longùm rodant, AMPHITHEATRA dabunt.
Si canibus liſſent, ſi broncis ſeſquipede exſtant;
Nitro ibi defrictos, lima dolabit eos.
At caueſis, atrox hæc limatura venenum eſt:
Quale nec inferno Cerberus ore vomit.

DRAMATIS INTERLOCVTORES.

Angelus — *ſplendidè ornatus.*
Tempus — *Iuuenis alatus, cum falce & clepſydra.*
OCCASIO — *Nympha, fronte capillata.*

Golphus
Britto
Pontanus
Morinus
Oleander — *Quinque iuuenes imprudentes.*

Druſillus
Tornus
Storia
Mirandulus
Darotiſtus — *Quinque prudentes.*

1. Anima.
2. Anima.
3. Anima. — *Tres animæ damnatæ.*

1. Diabolus; magnus.
2. Diabolus; paruus.

Beatorum chorus: *In cœlo.*

PERIO-

PERIOCHA.

QVAE *priscis memorata Sophis, viduata capillis*
Occiput, at frontem crinita OCCASIO *(nempe*
Obuia prensari facilis, fugitiua regressum
Nec prece, nec pretio, lacrymisq́; datura prioré)
Hanc dare Palladiâ Iuuenes meditantur arenâ.
Ecce tibi in Scenam prodibit amabile TEMPVS,
Quo duce se cuiuis Pandora OCCASIO *promtam*
Ingeret: atque suas deproment ordine vires.
Præsto aderit Præstes, stellata in veste, Tonantis
Aliger; exacuens nutantia corda Iuuentæ,
TEMPORIS *&* *molles ne spernant* VIRGINIS *horas:*
Ast ansam arripiant auidi, quæ Numine Diuûm
Obtigit, & capiant quas fert OCCASIO *dotes.*
At verò, insidiis & tetri fraude satanæ,
Vertitur in risum TEMPVS: *similique cachinno*
Excipitur tantis OCCASIO *fæta tropæis.*
Ilicet illud abit: volucri simul ocyor Euro
Hæc fugit, opportuna aliis; qui fronte comatam
Iniectáque manu sistunt, donisque fruuntur.
Elapsam implorant serò lugentque priores.
Ne tamen æternas subeant pro crimine flammas;
Angelus addit opem, vitæ veniæque sequester.
Amissâ prædâ Dæmon furit: vtque dolorem
Leniat, in quondam captos exasperat iram.

SCHEMA I.

Angelus, Tempus, & Occasio, sua explicant munia.

Angelus, 1. Diabolus, Tempus, Occasio.

Ang. QVIS *Patris æterni genus in mortale fauores*
Explicet? Haud satis ille ratus, duxisse sub auras
Æthereas mediasque plagas, laquearibus orbes
Auricomos statuisse poli titaniaque astra,
Aligeros nisi stellanti demitteret axe,
Præficiens curis hominum rebusque gerendis.
Ecquid commemorem, quoties bella horrida bella
Contra Acheronteas dextra hac praeunte phalanges
Bellarint facili euentu, exuuiasque superbas
Spectandas solium tulerim ad sublime Tonantis?
Nec fuit hæc curæ & votorum summa meorum:
Vlteriùs progressus amor: ceruicibus enses
Auerti, strauique vias, luctantia ventis
Æquora pacaui, nocituri dæmonis iras
Compressi meliore manu; vitamque per omnem
Iustitiæ docui rectos insistere calles.
At, cæli me iussa vocant, lætusque facesso.
Prô! quid conspiciunt oculi? Monstrose satana!
1. Diab. *Quid tibi tu?* Ang. *Tuus iste locus? Quid, sedibus errans*
Alterius sectare. Diab. *Animas: Stygi pabula grata.*

Cetera

Cetera tolle tibi. Ang. *Procul hinc.* Diab. *Tu quò lubet istinc.*
Heic mihi magna lucri spes. Ang. *Lucri? haud fecero tanti*
Te mercesque tuas. Nulla hîc te præda moratur.
1. Diab. *Fallere.* Ang. *Quid? fallor?* Diab. *Semper mihi pendet ab hamo*
Esca. Ang. *Quibus?* Diab. *Quibus? hanc quibus est gustare voluptas.*
Hosce viden'? Ang. *Video.* Diab. *O quanta hac mihi messis in herba!*
Ang. *Effuge.* Diab. *Non faciam. Siqua est tibi cura tuorum;*
Et mihi cura mea est, mea vis, mea copia fandi.
Magnáne promittis? magnis ego sum quoque diues
Pollicitis. Si dona feras argentea; mî sunt
Aurea. Non minor est huic denique gloria mundo
Plutonis quàm Cælicolûm. Inuiolata tuebor
(Quidquid agas) mea iura: Orcum sic testor opacum.
Ang. *O Stygis in miseros mortales vsque minacis*
Immortale odium! Sed magna potentia cælo;
Quæ vires fraudesque Erebi & molimina frangat.
Rumpo moras, ne quemquam astu dulcique veneno
Hostis agat retrò. Iuuenes, prodite: timoris
Nil habet, horrisonis timidos percellere flabris
Qui solet; imbelli sed abactus terga pauore
Vertit, si leuibus contrà conatibus itur.
TEMPVS, *ades; teque his* OCCASIO *amabilis offer:*
Præsidio vt freti vestro, Cæloque fauente,
Dent operam studiis alacres, & rebus honestis.
Consilium auxiliumque feram: mihi fidite tantùm.
Temp. *Vt, qui sim, norint homines, hæc pauca profabor.*
TEMPVS *ego: sine quo nihil est quodcumque creatum est.*
Me

Me sine nec cælum, neque cælo sidera, nec sol
Aureus irradient: sine me, nec terra, nec æquor,
Nec quidquid vastâ mundi compage tenetur,
Existat. Sed enim per me velut omnia constant;
Omnia sic rursum per me reuoluta labascent.
Et, quia Musarum cultoribus omnia præsens
Suppedito, quibus ad Sophiæ conscendere possint
Virtutisque iugum: visum, me sistere coràm;
Et facere, ad magnos nihil his vt desit honores.
At, germana soror, OCCASIO, *quæ mihi semper*
Fida latus cinxti, comes i. Quia dura nouerca
Dum te incauta rapit, primâ sub origine, cassam
Reddidit his oculis: ideóque obtutibus ægris
(Ut tegat indecorem vultum) à ceruice reducti
Mœsta capillitij oppandit velamen: & inde
FRONTE CAPILLATA ES; SED POST, OCCASIO,
CALVA.
Ne tamen intereà proprij studiosa pudoris
Usque domi latites, frustratis fœnore tanto
Terrigenis; meritò genitrix Natura monebat,
Lux tibi duxque forem. Quare, vestigia fratris
Ponè legas, quocumque manu vel arundine lentâ
Duxero. Tu intereà tua commoda fida recense,
Cognita quò fias mortalibus, hisque fruatur
Quisquis auet, cuique vllus amor studiúmve salutis
Est propriæ: nihil vt valeat prætexere culpæ,
Si te contemtâ meritum damnetur ad Orcum.
Occas. *Illa ego, quę Angelicis olim cum mentibus auras*
Ducta sub ętthereas, rerum primordia noui.
Has inter, quæ me dignatæ amplexibus, omnes

Sedibus

Sedibus asserui superis: meaque ora perosis
Dira dedi horrifici fundare palatia Ditis,
Et luere æternas mixtâ caligine flammas.
Illa ego, sub primis vix nomine cognita mundi
Principiis: quam cùm paradisi (heu fata!) colonus,
Versuti implicitus spiris serpentis, abegit;
Nudus & infelix mortem, miserandaque pendit
Supplicia, in totam fundens contagia stirpem.
Illa ego, quæ optato rursum data tempore, gentem
Fractam restitui: dum terris nascitur infans
Patre Deo; qui mirando cum morte duello
Congrediens, propria arma suum contorsit in hostem.
Illa ego, primorum quondam quæ prouida fratrum
Consilio intereram. Quam cùm malesanus abhorret
Voce minax senior, cælestia numina læsit:
Primus & innocuam fraterno sanguine terram
Imbuit; hinc miseram extorris pro crimine vitam
Traxit. At, expansis dum me complectitur vlnis
Et pius & prudens alter; cælestia structis
Incensisque sibi promissa fideliter aris
Promeruit, iustique viri per sæcula nomen.
Illa ego, quæ quondam Isacidùm genitrice Rebeccâ
Partu vno effusis geminis oblata, modestè
Adrisi, cupiens vtrique placere. Repulsam
Sed quando à maiore tuli, bona cuncta repulsam
Passa fuêre simul; mox succedente malorum
Iliade, ob stultum facinus. Sed me minor omni
Dum colit officio; gaudet: cælique solique
Munere fœcundo cumulatur, crescit in horas;
Ac fratrum, inuersá genituræ lege, suorum

Accipit imperium, famâ super æthera clarus.

Illa ego, quę Phariis quondam versabar in oris,
Me spretâ dum fusca phalanx Pharaonis, ab vndis
Ebria Erythræis, periјt. Sed cara fideli
Abramidûm populo, atque hilari suscepta fauore,
Diuisa incolumem victo hoste per æquora duxi.

Illa ego, quæ Sauli primùm Regalia gentis
Israële sata moderanti sceptra, benignum
Promisi obsequium, & prosperrima regna spopondi.
Quam dum fastidit; cælestes protinus iras
Sensit, & indignus solio vitaque, decorem
Imperij posuit, merso in sua viscera ferro:
Tanti me spreuisse fuit. Iesseïa proles
Dum mihi conspectæ miro gratatur amore,
Amplexæque genis figit mille oscula; felix
Conscendit regale decus: fit gloria gentis
Ipse suæ, patriæ columen, cæli inclytus heres.

Illa ego, quam Iudæ plebes dum negligit excors,
Frustrata eloquiis vitæ, ieiuna relicta est.
Porrò Barbaricæ gentes hoc munere gaudent,
Cælestisque tenent Regni deposta fidemque;
Quando Palęstina sceleratis finibus actam
Suscipiunt, atque hospitij dignantur honore.

Illa ego, quam vastum dum contemsere per orbem
Tot turritæ vrbes, tot regna arcesque; ruinam
Extremam perpessa iacent. Obscura vicissim
Dum loca multa meum non adspernantur amorem;
Florida splendescunt, ac laude in sidera surgunt.

Cetera quid memorem? Quicumque ab origine mundi
Hactenus oblatam non fastidiuit, amico

Sed

Sed fouit captiuam animo, mandata capessens;
Ille sibi, compos voti, decora ampla parauit.
Ast primâ queîs fronte minùs fortasse placebam,
Atque adeò vel spreta fui, vel iussa proteruè
Ire foras, quocumque pedes, vel quò via mæstam
Duceret; (ô facinus!) cladem miserandáque fata
Passi, stultitiæ pœnam cum morte dederunt.
Vos, ô præclari iuuenes! quibus ardua virtus
Et studium cordi, sine me indulgete labori
Si lubet; ast operam atque oleum perdetis, & omnis
Incassùm conatus erit. Sin me duce læti
Attentatis opus; faciles mea dicta per aures
Demissa in pectus seruatis, & aurea dona
Accipitis; quondam vos gloria tollet Olympo.
At dedignati tantum siquando fauorem
Negligitis; me mox aliò pede præpete TEMPVS
Abripiet: sors intereà vos dura manebit.
Discite quod rectum est moniti, dum tempus & ansam
Dant Superi: quæ serò Phryges elapsa requirant.

SCHEMA II.

Ad frugem vocat Angelus: auocat diabolus.

Occasio, Tempus, Angelus: omnes Iuuenes; & diaboli.

Occas. H*Em frater!* Temp. *Nusquam desum.* Occas.
Accingamur, vt æquum est,
Huic tam fido operi. Temp. *Faxo.* Occas. *Dux preuius esto.*

Palladiis, agedum, properè sistamur alumnis.
Temp. *Adsumus. En placidâ cuncti nos fronte morantur.*
Ang. *Macte nouâ grex dote, frui cui munere Diuûm*
Conspectuque datur. Equidem feliciter actum
Vobiscum ô pueri! Celeri licet aëra pennâ
Sulcet, & assiduo præteruolet hora volatu;
Ecce tamen coram vobis, OCCASIO, TEMPVS,
Quodque fero CAELO *auxilium, quàm molliter adstant!*
Drusill. *O nos felices & amicâ sorte beatos,*
Gratia queis cælo ceu roscidus adpluit imber!
Torn. *O ter felices, quos entheus ales ab alto*
Allapsus compellat ouans! Storia. *Res magna profectò:*
Obstupeo totus. Mirand. *Meque admiranda rapit vis*
Eloquij & vultus. Darotist. *En, vox mihi faucibus hæret.*
Golph. *Quid facimus?* Britto. *Fugimus?* Pont. *Turpis fuga.* Morin. *State sodales.*
Drusill. *Macti animis socij; nec enim nisi fausta precatur*
Angelus. Exhilarent potiùs tanta omina pectus:
Et cœpti seriem videamus ab ordine læti.
Torn. *Ritè mones, monitique tui me magna fouet spes.*
Ang. *Ergo manus proferte alacres: quamque obtulit vltrò*
Prensandam sacra Nympha comam constringite palmis;
Et fortunatam prudentes carpite sortem.
1.Diab. *Non sic, ô Iuuenes! Deliria vana facessant.*
2.Diab. *Læta decent lætos, tristes Dea calua Catones.*
1.Diab. *Hem prædam! hem prædam! Date retia & ocyùs hamos.*
Drusill. *O caput inuisum! frustrà mihi retia tendas.*
Tornus. *Præda nec ipse tibi.* Storia. *Neque me tuus hamus adhamet.*

Mirand. *I, truculente, tuos aliis expandito casses.*
Darotist. *Prædo sceleste, nihil tua retia blanda moramur.*
Drusill *I, gruibus pedicas; i, technas ponito truncis.*
Nos fugimus; dum Numina nos optata reuisant.

SCHEMA III.

Fatui, instinctu Satanæ, turpiter tempus terunt.

Diaboli, Golphus, Britto, Pontanus, Morinus, Oleander, Angelus.

1.Diab. E*Ffluat in risum* TEMPVS. *Quid rectiùs istam*
Ætatem deceat, quàm ludere, quamque iocari?
2.Diab.*Dum ver molle finit, rapiat sua quemque voluptas.*
Golph. *Heus socij; quanti nobis* OCCASIO *risus*
Obtigit! Britto. *Egregium iuuenem!* Pont. *Quàm discolor alas*
Pluma suo cultu pingit! Morin. *Liceat precor vnam*
Vellere de tantis, illamque aptare galero.
Oleand. *Fas etiam mihi sit, tergo vnam demere pennam.*
Golph.*Quantulum id est damni, tantillam insumere partem*
TEMPORIS, *ad votum? iocus est, non praua voluntas.*
Britto. *Sors sua cuique cadat: non hac præstantior vlla.*
Golph. *Hui, quæ sphæra! Polo subdam caput. En, nouus Atlas.*
Morin.*Desine flere; tibi reddetur amice tiara.*

Golph. *Quantus honos ori atque oculis!* Britt. *Quæ gratia fronti!*

Unde precor nouus hospes adest? quæ patria tales
Producit iuuenes, alatos, fronte micantes?
Pont. *Cernite, præpetibus talaria fulgida pennis.*
Morin. *Si plantisque humerisque mihi Deus adderet alas;*
Semper ego ante omnes vellem contingere metam.
Quando fatigarer cursu, per aperta volarem.
Britt. *Incipe, care, seca volucri liquidum aëra plantá;*
Et supra capita alta vola: mox inde reuerte.
Nos quoque consutis tentabimus ardua flabris.
Morin. *Me potiùs subuectum humeris in sidera tolle.*
Olcand. *Ast ego subsiliens equitabo in arundine longa.*
Golph. *Rostrum habet æratum; ne mordeat ergo caueto.*
Britto. *Redde puer falcem: non est ea lusibus apta.*
Pont. *Vitrea quid sibi vult geminata cucurbita? Papæ!*
Cedo precor: tremulá hinc bullas educere lymphâ,
Et calamo difflare leues sublime per auras,
Iucundum pueris. Golph. *Si me donaueris istis;*
Fulua domi latitat matre ignorante columba;
Hanc (quamuis magno steterit mihi) munus habebis.
Britto. *Nec donat, neque dona negat: vi tollere, iniquum.*
Attamen ingeniosa mihi se pandit ad ista
Dona via: in nostros venient hæc obuia casses.
Golph. *Quę via, quæ ratio?* Brit. *Dicam, vos ora tenete.*
Sunt ludi nobis varij: latrunculus, orbes,
Alea, cum chartis, discus, pila, quadra, trochusque,
Sunt choreæ, & saltus, cursus, & lucta palæstræ.
His ego certamen ponam, iuuenemque lacessam
Mille modis; nil vt timeat deponere mecum

Hæc

Hæc quæcumque gerit. liceat ſic fallere TEMPVS.
Oleand. *O benè conſultum! Sic* TEMPVS *abibit inane.*
1. Diab. *Sic decet, & fas eſt: ſic præſens exigit ætas.*
2. Diab: *Seria ſint ſenibus, pueris ioca & otia curæ.*
Omnis enim teneris ludit natura ſub annis.
1. Diab. *Sic fruticant frutices, vituli vitulantur in herbis:*
Subſultant agni, luctantur cornibus hœdi.
Sic catuli, & parui miſcent iocularia catti.
Æquum eſt & pueros æuo meliore fruiſci.
Ang. *O ſtultas iuuenum mentes, ô ludicra ſemper*
Ingenia in magnis, neglecto TEMPORE, *rebus!*
Siccine ludibrio decuit triuiſſe proteruo,
Quod vobis nimium larga indulgentia cæli
Ad Sophiam & veros donauit TEMPVS *honores?*

SCHEMA IIII.

Stimulante dęmone, miſerè eluditur OCCASIO.

Angelus, Diaboli, Britto, Golphus, Pontanus, Morinus, Oleander.

Ang. S*At ludo probriſque datum eſt.* OCCASIO *vobis*
Non ſimili irritanda modo. Veneramini honore
Quo decet; & gratis admittite munera dextris.
Eia agite; ô tandem reſipiſcite. Spes ſuper iſta eſt.
1. Diab. *Mirari ſatis & riſum compeſcere buccis*
Non valeo, dum tam noua mundo ſurgere monſtra

Conſpi-

Conspicor. 2. Diab. *En, quàm bellè inuersam dixero sponsam!*
1. Diab. *Digna profectò mihi thalamo quam Pluto iugali*
Copulet, & festos agat infera turba Hymenæos.
Hanc quoque nunc, iuuenes, certatim inuadite laruam.
2. Diab. *Arripite inuisam, & saltem sit fabula vobis*
Tantisper, ludíque iocíque OCCASIO, *donec*
Elabatur. 1. Diab. *Vbi noua fecero gaudia nuptæ,*
Vos paranymphi eritis: Stygiâ regnabitis aulâ.
Britto. *Golphe, quid hic video? reliquos accerse sodales.*
Golph. *Huc socij, noua nascitur hic* OCCASIO *risus.*
Pont. *Prô, monstrum horrendum!* Morin. *Quid id est?*
Olean. *Num femina? num mas?*
Golph. *Fronte capillitium gerit: ast glabrum occiput olli.*
Morin. *Quid tu autem Pontane putes?* Pont. *Empusa, vel vna*
Eumenidùm. Golph. *Huc patulas (quiddam mens suggerit) aures.*
Res equidem multò mihi iucundißima visu
Incidit. Britt. *Illa placent, sed agas.* Pont. *Quid, Golphe, moraris?*
Golph. *Mos pueris sponsam Maijs ornare calendis,*
Reginæque instar longâ deducere pompâ:
Et ramis capiti obtensis, fausta omina Nymphæ
Acclamare nouæ. Quid si pro tempore, pro re,
Hæc eadem nobis ludatur fabula? 2. Diab. *Bellè.*
1. Diab. *Quandoquidem dat sponte sua se* OCCASIO *sponsam.*
Morin. *Consulis egregiè: ô lepidum caput!* Golph. *Ergo capessat*
Ramum quisque suum, & læti Pæana canamus.

Morin.

Morin. *Britto, prai modulos: nos bini ponè sequemur.*
Britt. *Tu potiùs Morine.* Morin. *Mihi laus magna praire.*
Britt. *At, quînam incedet? si antrorsum promouet; ecquis*
Paßis antè comis, non censeat ire retrorsum?
Golph. *Ergo age, retrogrado potiùs pede inambulet: vtque*
Credatur recto ire gradu, hanc inducite laruam,
Pro facie, occipiti. Pont. *Tali res consule salua est.*
Oleand. SPECTATVM ADMISSI RISVM TENEATIS AMICI.
1. Diab. *Quis vel in ardenti non rideat ista camino?*
2. Diab. *O factũ benè! macti animis:* SIC ITVR AD ATRA.
Ang. *O stulti in proprium exitium! sic* TEMPORIS *aurêi*
Sordescat pretium? tantarum OCCASIO *rerum*
(O cæcas hominum mentes!) satin' apta videtur,
Seruiat vt vestris, ceu fabula, lusibus? Eheu!
Credite; vos olim facti meminisse pigebit.
TEMPVS, *abi: atque aliò, duce te, se* OCCASIO *vortat.*
Inuenies alios his fastidite sodales.

SCHEMA V.

Tempus & Occasionem Prudentes studiosè obseruant.

Angelus, Diaboli, Tempus, OCCASIO, Drusillus, Darotistus, Storia, Mirandulus, Tornus.

Ang. **E** *Cce, vt se vestris latè conspectibus alter*
Grex offert iuuenum! maior spes fulget in istis.
O Iuuenes! vobis iamnunc datur esse beatis.

Vos sapite, atque aliis spretum ne temnite Numen.
Eia igitur, dum TEMPVS *adest*, OCCASIO *dum se*
Oggerit; immensos componite laudis aceruos
Virtute & studiis: aderit fauor ætheris alti.
1.Diab. *Non opis est vestræ tantis onerare cerebrum*
SOLICITVDINIBVS. 2.Diab. *Iuuenilia voluite cœpta.*
Ang. *I procul, impostor coluber suasorque malorum:*
Non sunt hi præda apta tuis fera belua technis.
Temp. *O clari ingeniis iuuenes! En, nobile pignus*
TEMPVS *ego, soror & germana* OCCASIO, *vestris*
Seruitiis læti offerimus nos nostraque. Occas. *Vobis*
Si quis amor nostri, vel si vos cura salutis
Vlla tenet; magnam paruo pòst tempore messem
Proferet, & rutili statuet super atria cæli.
Drusill. *Hospes gratus ades.* Darot. *Prô, quàm tua lumina læti*
Adspicimus! Storia. *Quàm tu nostris* OCCASIO *ocellis*
Exoptata venis! Mirand. *Quàm te tardante dolemus!*
Torn. *Obsecro, pace tuâ, liceat mihi dulciter istos*
TEMPVS *in amplexus ruere.* Temp. *O mihi cara Iuuetus!*
Drusill. *Cedo manum, & fidos amplectere fida clientes.*
Occas. VIVITE. Darot. *Siqua mones, stamus parêre parati.*
Ang. *Gratus hic est animi candor: placet ista voluntas.*
Temp. *Quàm nec in immemores fauor hic se impenderit; olim,*
Quando frui nostrâ dabitur mercede, scietis.
Stor. *Nos vestra exhilarat præsentia, sermo, venustas.*
Mirand. *Nec labor est vllus.* Torn. *Nihil est quod iure molestet,*
Quod vestro obsequio vel cedere possit honori.

SCHE-

SCHEMA VI.

Alacres Occasionis commoda amplectuntur.

Occasio, Angelus, Drusillus, Tornus, Storia, Mirandulus, Darotistus, Diaboli.

Occas. *EN tibi, care, mei magnum in te pignus amoris.*
Hoc si solicitè serues, & noueris vti;
Magnus eris quondam. Drus. *Grates ago Nympha perennes.*
O præstans donum, superis quod venit ab oris!
Sed, quâ lege fruar? tum, quæ vis muneris huius?
Obsecro (sit venia oranti) mihi suggere; quantus
Qualisve efficiar, siquando accesserit ætas?
Ang. *In pretio sint dona tibi: dein, vtere iuxta*
Numinis instinctum, & Ductorum iussa tuorum.
Quantus eris qualisve olim; non temporis huius
Fert ratio effari: sed viuida facta probabunt.
Drusill. *Efficiam, nequa ergo mihi subrepat imago*
Desidię, aut tantis inimica proteruia rebus.
Occas. *Tuque hilari cape dona manu: ne despice, tanta*
Laus tibi proueniet, quantam tua cura meretur.
Torn. *Non ingratus ero, neque muneris immemor huius.*
Stor. *Et me Diua bea.* Occas. *Meritò; fas namque petenti*
Expandisse sinum, quem nec prœcludo neganti.
Hucdum belle puer; nostræ cape præmia dextræ:
Disce, viam ad quantas OCCASIO *muniat artes.*

Tuque meis ornare bonis: quæ fronte benignâ
Si capias, immensa manet te gloria cælo.
Mirand. *Non sum muneribus dignus, Regina, profusis.*
Darot. *Abs te igitur solus, virgo, indonatus abibo?*
Hei mihi, quòd minimus semper post terga relinquor!
Occas. *Siste, puer, lacrymas; hæc sint tibi pignora nostri.*
Paruum parua decent: fac tecum crescat in horas
Munus; vt & magnum quondam te magna sequantur.
Temp. *Quilibet ergo suo fungatur munere.* Occas. *Nemo*
Tantis se indecorem reddat. Ang. *Deducat in vsus*
Assiduos; cœptoque operi mentemque manumque
Impendens, studeat dignos adhibere labores,
Quò meritum dent fata olim conscendere culmen.
Drusill. *Ne dubita: mens ista mea est, mens ista meorum;*
Et capere, & capto nos munere reddere dignos.
1. Diab. *Angele, sic nostris vsque insidiabere lucris?*
Struximus insidias; prædæ spes magna fouebat;
Sed frustrà: inuidiâ stimulante intercipis artes.
2. Diab. *Quid nobis partas extorques perfide palmas?*
I, repete æthereas sedes: hæc nostra palæstra est.

SCHE-

SCHEMA VII.

Dum TEMPVS labitur, OCCASIONEM fronte capillatâ remorantur.

Occaſio, Druſillus, Tempus, Tornus, Storia, Mirandulus, Darotiſtus, Angelus.

Occaſ. NVnc fas eſt alios terrarum inuiſere tractus,
Auxiliumque anſamque aliis offerre. Valete.
Druſill. *Siccine deſtituas tam raros cara ſodales?*
Temp. *Sic opus eſt.* Torn. *Quare?* Temp. *Num ſede moremur in vnâ?*
Stor. *Quæſo mane.* Occaſ. *Accelera frater; dextraque prehenſam*
Tolle ab humo, atque alias ſubitò me transfer in oras.
Mirand. *Te ſine vt exorem,* TEMPVS. Temp. *Res pernegat.* Torn. *Ergo,*
Si tibi tanta fugæ lex eſt; OCCASIO *ſaltem*
Tardet adhuc; noſtrique vt par eſt iure fruatur
Hoſpitij. Occaſ. *Cur tot nequidquam verba per auras*
Perditis? hinc aliò, mora nulla, recedo. Valete.
Druſill. *Non tam vana ſedet noſtræ ſententia menti.*
Huc ſocij, conferte manus: OCCASIO *triſti*
Ardet abire fugâ, noſtræ ſpes vna ſalutis.
Stor. *Dextram age tu Darotiſte tene.* Darot. *Tu Torne ſiniſtram.*
Druſ. *Vim faciat? paſſos potiùs pro fronte capillos*

Arripiam, quàm se nostris subducat ocellis.
Occas. *Ai, sine, sponte sequar. Sum victa; istisq; morabor*
Ædibus, ad iustam dum vos prouexero metam.
Drusill. *Hac lege implicitis feriantur fœdera dextris.*
Occas. *Lex placet; implicitis feriantur fœdera dextris.*
Ang. *Laudo præstantes Iuuenes, & pectora fida.*
Vis illata placet: neque fert OCCASIO *iniquè*
Hoc vehemens studium: gaudet se denique cogi.
Drusill. *Nuncie siderei Regni, Dux inclyte nostræ*
Præsidiumque domus, quâ dignâ voce canamus
Te laudesque tuas? Vtinam pro munere tanto,
Dum nihil occurrit dignum, vice muneris, omnes
Nos habeas: qualique modò dignatus amore es,
Dum duce te TEMPVS *diuesque* OCCASIO *rerum*
Nostras deuenêre domos, ita deinde morari
Ne pigeat; nostrosque optato calle labores
Dirigere, & teneros tot contra aduersa tueri;
Vt vult nostra salus, & magni gloria Regis.
Ang. *Fidite, non deero: superâ promittitur arce*
Auxilium. Drusill. *Grates agimus.* Torn. *Iam,* OCCASIO, *nostra*
Tecta subi, pactos nobis hæsura per annos.
Drusill. *Sic læto vultu & dulci sermone fruemur.*

SCHE-

SCHEMA VIII.

Imprudentes serò sapiunt, suamque deplorant amentiam.

Golphus, Britto, Pontanus, Morinus, Oleander, Diaboli.

Golph. HEi mihi! quò TEMPVS? quò se gratissimus hospes
Proripuit? Britt. *Prô me miserum, quòd futilis horas*
Ætatisque meæ florem sic triuerim. Pont. *Ineptus*
Heu nimium insulsusque fui! Quò OCCASIO *rerum*
Tam locuples abijt? Morin. *O si mihi Iupiter illam*
Nunc statuat reducem, neglectaque tempora reddat!
O quàm sinceris complecterer illa medullis!
Golph. *Vt mihi nulla breuis sine fructu diffluat hora!*
Olean. *O mihi dilapsi fiat si copia vultus!*
Golph. TEMPVS, *ades! Nostris vtinam te* OCCASIO *votis*
Obtuleris! Britt. *Nos tam vesani pœnitet orsi.*
Pontan. *Grati eritis.* Morin. *Vos amplectemur.* Oleand. *Dona placebunt.*
Britt. *O volucres Diui, pia Numina! adeste, redite;*
Vos reuoco. 2. Diab. *Frustrà.* 1. Diab. *Renuūt auersa reuerti.*
2. Diab. *Discite sic rapidis expandere retia ventis.*
1. Diab. *Discite sic cribro latices haurire fluentes.*

SCHE-

SCHEMA IX.

Elapsum TEMPVS & OCCASIONEM insequuntur, non assequuntur.

Oleander, Golphus, Britto, Pontanus, Morinus, Diaboli.

Oleand. *Denique nunc video; Volat irreuocabile* TEMPVS,
Nec reditura—— Golph. *Tace. Socij, non omnis ademta*
Spes nobis: noua præteritorum alludit imago.
Brit. *Golphe, vides aliquid?* Golph. *Video, nisi lumina fallunt.*
TEMPVS! *siste gradum.* Britt. *Cur tam pernicibus alis*
Præcipitas? Pont. *Lentesce precor.* Morin. *Nosque adspice præsens.*
Oleand. *Ab fugit!* Britt. *Heu! velox* OCCASIO *præterit, ora*
Detorquens aliò. Pont. *Miseris quid denique restat?*
Golph. *Quid vetat iniectis manibus retinere fugacem?*
Ferte manus. Morin. *En eluctata est, veste relictâ.*
Golph. *Prende capillitium, & proprio remorare capistro.*
Britt. *Heu! serò sapimus.* POST EST OCCASIO CALVA.
2 Diab. *En auis elapsa est; tempust, captare volantem.*
1. Diab. *Curre, scelus, propera: miseris impende leuamen.*
2. Diab. *Assulto, intendo, prenso, reuocoque fugacem,*

Sed

Sed frustrà: euolitans hominum spes ridet inanes.
2.Diab. *O malè consultum! quò iam me denique vortam?*
Oleand. *Heu! serò sapimus*: POST EST OCCASIO CALVA.

SCHEMA X.

Quanti damni quantique periculi sit, OCCASIONEM neglexisse.

Diaboli, Golphus, Britto, Pontanus, Morinus, Oleander.

1.Diab. N*On, vt vos fertis*, POST EST OCCASIO CALVA:
Ecce, capillatam obtendo: gaudete, tenete.
2. Diab. *Ad barathrum, ad barathrum sic sic raptentur inertes.*
Golph. *O stultum puerile genus!* Britt. *Prô, dira satanæ Consilia!* Pont. *O serò semper meliora sequentes!*
Morin. *Eheu me miserum, cui ver geniale iuuentæ*
Frugis inops abijt, METANOEAQVE *sola remansit!*
Oleand. *Quàm dolet insano sic indulsisse furori!*
Omnes. *Parce Deus: tam vesani nos pœnitet orsi.*
1.Diab. *Iam serò sapitis.* 2.Diab.*Non est spes vlla salutis.*
Golph. *O genus infidum! Cùm nobis ocia dudum*
Occineres, non has fundebas perfide voces.
1.Diab *Nõ fuerat præstanda fides: nam, fallere, nostrum est.*
Sic gruibus pedicæ tenduntur, retia ceruis.

2.Diab. FISTVLA DVLCE CANIT, VOLVCREM DVM DECIPIT AVCEPS.

1.Diab. *Deliciæ pueros capiunt, ludi, ocia, risus.*

SCHEMA XI.

Angelus diabolo prædam extorquet, ad Pœnitentiam.

Angelus, Golphus.

Ang. H*Inc, hinc, fœda lues Erebi; fera pessima, ad Orcum.*
Non hæc tam furuis debetur faucibus esca.
Abstulit hos error; scelus admisere; fatentur:
TEMPVS *ijt studiorum*, OCCASIO *iusta recessit:*
Sed resipiscendi spatium, atque errata dolendi,
Est super. Ergo agite, ô Iuuenes! quod restat, in omne
Iam reliquum vitæ tempus, deflete latentes
Desidiam: obscurosque inter, tam fœda stupendæ
Crimina stultitiæ luite: & prece flectite Diuos,
Cura quòd exstiterit vobis tam parua salutis.
Golph. *Angele, fide comes, nostræque salutis amator,*
Quæso, tuère tuos deinceps hac lege clientes;
Vt, licet ad magnas posthac OCCASIO *laudes*
Et TEMPVS *miseris periјt; tamen illa supersit*
Ansa, patrocinio vestro, quæ ritè piandis
Commissis satis esse queat: ne morte luamus
Æternâ, & numquam liceat sperare salutem.

Ang.

Ang. *Faxo, ſed hæc faciant præmiſſa pericula cautos.*
Terreat, æternùm multorum torrida flamma,
Quos noxa inuoluit ſimilis; neque tergere fletu
Fas fuit, aut errata viæ reuocare prioris.
Terreat, exitium vix effugiſſe ſupremum:
Nam Cælo indultum vobis, quò Numina dignis
Placentur lacrymis; nec ſpes ſiet omnis ademta.
Ergo, iſti ſapite; & veſtram vos carpite culpam,
Dum vitæ inuitæ ſuſpendunt ſtamina Parcæ.
Actum eſt, ſi ad veniam perit irreparabile tempus.

SCHEMA XII.

Captæ neglectæque OCCASIONIS diſpares exitus.

Beatorum chorus. Diaboli. Tres animæ damnatæ.

Beati: in cęlo. O *Pietas ſuprema, & inenarrabile donum*
Lætitiæ! Deus alme, tuo quot fonte redundant
Gaudia! FELICES, QVIBVS EST OCCASIO CORDI!
Felices, quos magna olim reſpexit ab alto
Numinis immenſi bonitas; atque vbere largo
Fontis inexhauſti ſitientia pectora fouit!
Queis dedit, innocuo ſalebroſa pericula vitæ
Mortalis ſuperare gradu, atque euadere ad auras
Æthereas! SIT LAVS SVMMO GRATESQVE TONANTI.

1.Diab. *Væh infernales furiæ! Plutonia regna!*
Vt ringor! quàm me horrisonus furor occupat intus!
Me rabies atque insatiabilis enecat ira.
Emorerer; pudor, & dolor, inuidiæque venenum
Tolleret; æternos nisi pascere cogerer ignes.
Non fero, non patior. Phy, quàm pudet & piget! excors
Belua, in oblatam (vah!) quàm malè prouida prædam!
2.Diab. *Quid facimus? nostris elapsa est illa catenis.*
1.Diab. *Sum ratus esse meam; sed spes delusit hiantem.*
Angele; væh, generis nostri implacabilis osor!
Inuide, sic nostras eludes vsque labores?
2. Diab. *Non satis est nos vnâ eademque ex stirpe creatos*
Exturbasse polo, & cæcis mersisse tenebris?
1.Diab. *Non satis est, vos cælestis spatia ampla palatI*
Incolere vt dominos, pulsis consortibus; ingens
Inuidia in nostram cudat nisi prælia gentem?
Æthereas habitate domos: sint tartara nobis
Et nostris saltem inuiolata clientibus. Ecquur
Tantus amor, nostris arcere procaciter oris,
Quos vel sponte iuuat se subdere Ditis Auerni
Imperio? quos castra sequi, quos legibus vti
Occidui oblectat regni, patriæque nigrantis,
Teque tuosque omnes turbam diuûmque perosos?
O quàm nunc tentasse dolet! quàm pœnitet, illis
Insidias posuisse, & frustrà fortia facta
Tot patrasse! modò imprudens ceruicibus istis
Arte meâ duo damna & atrocia flagra paraui.
Deinceps tentati sapient: quin, tuta timebunt.

Sicque

Sicque oculis coram nequidquam retia tendam.
Nunc maiora ferent inuicti præmia, quàm si
Nunquam impugnassem, vel tela hamata vibrassem.
2. Diab. *Sic in Christiadas vis nostra retunditur; artes*
Dum nostras contra armantur puerilibus annis.
1. Diab. *Hem, scio quid faciam: nondum hinc mea castra*
mouebo.
Peruigil incumbam prædæ, me siqua manet sors.
Intereà, vacuas dum fraudant fercula fauces,
Nec pacata fames, neque sic benè pasta voluptas;
Mens tamen est, aliquá nunc me oblectare placentá,
Amissamque nouá sic laudem laude tueri.
Produc imbelles animas, queis fraude doloque
Persuasi pridem, vt, dum florida curreret ætas,
Et Tempus *tererent, & quà se* Occasio *ferret,*
Respuerent; nihil aut recti aut sequerentur honesti:
At nunc, æternas pendunt ob crimina pœnas.
Produc imbelles animas: furor haud finit vltrà.
2. Diab. *Sic faciam.* 1. Diab. *His pascar dapibus. Nam pœ-*
na nocentum
Et tormenta, meo sunt esca optata palato.
2. Diab. *Huc, huc, egregiæ mentes: dissoluite nostra*
Vestro damna malo. 1. Diab. *Volup' est, renouare dolores.*
Iamnunc quæque suam percenseat ordine sortem;
Vt mea fraus, veteresque doli, vestræque ruinæ
Auribus acceptæ, pariant noua gaudia plausu.
Incipe spurca lues: quæ sis ante omnia narra.
2. Diab. *Euome; quid? taceas?* 1. Diab. *Profer maledi-*
cta Charybdis.
1. Anima. *O me infelicem, factis condigna ferentem!*

Heu, quantis crucior flammis! quàm me mala torquent
Innumera! infandi colubri! feralia spectra!
Nulla quies, mora nulla, eheu! solatia nulla.
Nulla futurorum spes alleuat; omnia turbant.
Heu! quò oculos vertam? dolor undique & undique terror.
Quis ferat hos morsus? quis viuat in igne vorante?
Eheu! quin morior? tantos tolerare dolores,
Tot tormenta, cruces, angues, pestemque, necemque,
Nec scio, nec didici; tamen est tolerare necesse.
Quid faciam? Væh! cur viuum profudit ab aluo
Infelix genitrix? cur non exstinxit in ortu?
1. Diab. *Quò raperis malesana? tui ne oblita, furentes*
Das sine mente sonos? 2. Diab. *Quin quæ sis iussa profaris?*
Dic age, quæ fueris quondam. 1. Diab. *Pudet eloqui? adesdum,*
Fare, aut candenti terebrabere guttura ferro.
1. Anim. *Heu pudor! heu probrũ! quanta heu infamia, gentem*
Et mores aperire meos! Fas iure silentium
Esto frui saltem. Sileam, & geminate dolores.
1. Diab. *Non faciam: crescit nostri nam gloria facti,*
Non modò captiuâ prædâ, sed fraude malignâ
Illectâ; crescit generoso stemmate auorum.
Tolle moras: tamen intereà haud minuetur amaror.
1. Anim. *Stirpe fui quondam clarisque parentibus ortus,*
Indole præstanti iuuenis; spes vna meorum.
Ingenuus, pulchro cui gratia sedit in ore.
Quem multi generis columen patriæque futurum,
Fixurumque Deo, cæso hoste, tropæa canebant.
Huc ortus, spes omnis, & omnis cura parentum,

Et

Et præceptorum labor improbus, intendebant.

1. Diab. *Perge, quid hic cessas?* 1. Anim. *Heu pulchris quàm malè cœptis*

Consului, dum virtuti tam commoda spreui
Tempora; dum studiis ludumque iocosque praeopto!
Semper iners inimicitias & prælia moui.
Nec patris monitus, lacrymæque per ora volutæ
Materna, his animum potuere auertere cœptis.
Intereà TEMPVSQVE *& fata* OCCASIO *rebus*
Præterit; & vitiis vires creuere fouendo.
Prædo latronumque caput, pro milite Christi,
Grassabar; multosque neci, ius fasque refringens,
Crudelis mea dextra dedit: fœdusque cruore
Innocuo perij, desperans Numen amicum:
Nunc meritas pendo pœnas Phlegetonte sub imo.

1. Diab. *Nec sanè immeritò.* 2. Diab. *Nam te tua praua voluntas*
Supplicio immersit. 1. Diab. *Quanta hæc sunt gaudia nobis!*
Hæc tu eadem narrando crea, omni ambage remotâ.

2. Anim. *Stemmate non equidem illustri, tamen ortus honestâ*
Progenie, laudandus eram: nutritus in omni
Et fidei & morum studio, Musisque sacratus.
Spes erat, & rerum series, & vota meorum
Huc incumbebant, Medicâ vt famosus in arte
Conspicerer; vel Iura sciens, patronus haberer,
Eloquio doctus populi compescere motus;
Audirèque, PATER PATRIAE, ASTRAEAEQ. *sacerdos.*
Cuncta rei tantæ primordia respondebant.
Ast, dum TEMPVS *iners perdo: dum nil nisi vana*

(Vt

(Vt fert ingenium iuuenum) consulta capesso;
Heu dolor! è manibus nostris OCCASIO *fugit.*
Deseruit deserta priùs: neque paruit vltrà.
Stultitiæ puduit, puduit resipiscere: tandem
Quas callebam artes fraudi patuêre. Nocentes
Eripui pœnis auro corruptus; iisque
Damnaui insontes; fœdè periurus, iniquus,
Mendax, versutus, vecors, infamis, & effrons.
Fas, iura, & leges, quod mens sibi conscia dictat,
Sacra, profana, fidem, atque aras, & Numina spernens.
Sic fœdam eructans animam, raptabar ad Orcum.
Heu! quanti constas OCCASIO *perdita! quanti!*
1.Diab. *Serò sapis: duplicant semper lamenta dolores.*
2.Diab. *Attamen his nostræ mulcentur cantibus aures.*
1.Diab. *Ergo age, fæx barathri: tua fata, venefica, narra.*
2.Diab. *Ha, Ha: dissimulat.* 1. Diab. *Nostin' quare abnuat? olim*
Quò reliquis magis enituit, iam turpior error
Maiorem culpam parit; & pudor ampliùs vrit.
Perge, nihil refert: pudeat licet, attamen ora
Pandere opus est; & te propriâ suffundere voce.
2.Diab. *Ni bucam referas; obices postesque reuellam.*
3.Anim. *O miserā! ô fœdam! ô maledictam, & dira luentem!*
O morientem animam semper, sed morte carentem!
Heu! quis erit lacrymis modus? Ah, quæ meta dolorum?
Hei miseræ! O vtinam pœnis euicta morirer!
Mors fugit, & morior: nequeo tolerare tot ignes,
Tot tormenta; tamen cogor tolerare per æuum.
O vtinam hæc celerem pariant sibi regna ruinam!
Styx, Acheron, vastumque Chaos, quin tartara tota,
Mole

Mole suâ dehiscant; tali condarque sepulchro!
1.Diab.*Hæc nihil ad rhombum: memora citò perfida causas,*
Cur Ditis dignata domo, dignata cubili.
3.Anim.*Me satis obscuri atque inopes genuere parentes.*
Nulla mihi generis, Fortunæ nulla facultas.
Pauper eram: sed præclaris Natura bearat
Dotibus. Ingenium solers, præcelsa mihi mens:
Vis memorandi ingens, effandique ore diserto:
Lumina ridebant, & eram spectabilis ore:
Flauaque formoso per candida colla fluebat
Cæsaries; & eram præstanti corpore totus:
Natus ad egregias, vt res præsagijt, artes.
Educor in studiis ope præsidioque potentum
Certatim; quos ingenij huius & indolis altæ
Huc rapuit specimen, spesque indubitata futuri.
Aggredior: cœptis promittunt cuncta fauorem.
Collegas extemplò omnes præuerto palæstræ.
Mirantur cuncti, nec me capio ipse: videbar
Ingenitas aut cælo affusas farier artes.
Quid multa? (Ah! memini, licet hæc meminisse recusem)
Fatidico vnanimes de me cuncti ore canebant,
Præsul erit quondam, sacrâ dominabitur aulâ.
Pastorale pedum manibus, capitique tiaram,
Omine ponebant læto; & sublime tonantem
Fingebant cœtu medio, vel ritè litantem.
Jamque adeò rata vota fuêre, adeoque fauebant
Numina, vt & veris fierent quàm proxima rebus.
Quid moror? Ah! numquam sat deploranda supinæ
Orgia stultitiæ! Dum RES, OCCASIO, TEMPVS,
Me Diuûmque hominumque fauor super astra locarent;

Solus ego aduersis me contra calcibus iui.
Protriui TEMPVS*: siquando* OCCASIO *molles*
Pertentans aditus, mihi se & secum omnia ferret;
Indignabundus repuli, mœstamque fugaui.
Me miserum! quantas dedit hæc amentia clades!
Nam dum sorte meá dedignor strenuus vti;
Omnia me aduersum consurrexere sinistrè.
Pro pastore, lupus truculentus, ouile cruore
Fœdaui, sæuè lanians pecus; astraque contra,
Contemtor Superùm, demens arma impia sumsi.
Propterea æternùm horribilis me incendia flammæ
Torrent. Hei quantum hei crucior! quàm magna malorum
Agmina me cingunt, atque incursantia mactant
Singula mille modis! Heu quòd mors nulla sequatur!
1.Diab. *Hem, satis est: sic fas inuitas cogere, culpam*
Dicere, quantumcumque pudor vel pœna retardet.
Si vobis METANOEA *olim captata fuisset;*
Crimina confeßis fuerat sperare salutem.
Nunc TEMPVS, *nunc apta* OCCASIO, *& omnis ijt spes.*
2. Diab. *Serò Phryges sapiunt* : POST EST OCCASIO CALVA.
1.Diab. *Nunc digná cumulare decet mercede laborem.*
Quid cessas latro? fla, suffla; pix atra liquescat:
Bulliat, æstuet, ardeat, excandescat, adurat.
2.Diab. *Pix ignita rubet.* 1. Diab. *Lepida hoc capita vnguine inunge.*
Non sit parca manus : liquor omnes perfluat artus.
Tędia, desidia, & torpor, tali illita nardo
Curantur. Vigilem, solertem, alacremque supinis
Subdimus his animum. 2.Diab. *Sic desidiosus & excors,*
Et

Et queîs nulla sui cura est, Acheronte fouentur.
1. Diab. *Ite genus miserum, ad veteres remeate dolores.*
3. Animæ simul. HEV, HEV! AETERNVM MISERAS! DVRE HEV DOLOR! EHEV!

EPILOGVS.

PLaudite, sidereo queîs corda imbuta fauore
Exundant, rebusque per ardua cœpta gerendis
Opportuna sibi cælo data tempora captant.
Namque hominum veluti tum demum iacta salutis
Anchora, cùm certo voluentibus ordine sæclis
Adfuit illa dies, quæ æterno Numinis alti
Fixa erat arbitrio; sic mollia tempora cuique
Seruandis super astra animis, vitæque probandæ,
Et faciles per opaca viæ, panduntur Olympo.
Tu modò solerti studio infractoque labore
Arripe, cui superest vel solicitudo perennis
Vlla boni, vel qui virtutis ad ardua tendis,
Illiusque viâ ad verum grassaris honorem.
Gratia non deerit, comes indiuulsa patroni
Nec manus Angelici, aut OCCASIO *temporis apti;*
Si non defuerit propriæ tibi cura salutis.
At, quisquis tam rara polo data pignora spernit;
Corruet in præceps; METANOEAQVE *sera remordens*
Exedet ignauum pectus; crudelis Auerni
Nec minùs æternâ luet impia crimina flammâ.

APPROBATIO.

DRAMA istud P. Ioannis Dauid Societatis IESV Sacerdotis, de salutis æternæ omnisque boni OCCASIONE tempestiuè amplectendâ, cum voluptate totum perlegi; reperiq; omni ex parte ad salutis promotionem vtilissimum ac planè dignum, quod iusto de OCCASIONE tractatui eiusdem Auctoris, mihi priùs etiam viso & probato (quemque Archipresbytero nostro exactiùs legendum probandumque commiseram) ad maiorem lucem, efficacioremque animorum tactum, iungatur. Quod & nominis nostri subscriptione testatum volui. Actum Ipris, ipsis Calendis Maij. 1605.

Petrus Simons, Episcopus Iprensis.

IN-

INDEX RERVM.

A.

D.

E.

uersus

Mundi

N.

O.

Qui

T.

V.

X.

Z.

IN-

INDEX EXEMPLORVM.

Propria nomina, quòd rebus æquè atque exemplis seruirent, in rerum Indicem sunt relata.

De-

Mutatio

IN-

INDEX SCHEMATVM ET CAPITVM.

SCHEMA PRIMVM;

SCHEMA II.

SCHEMA III.

SCHEMA IV.

SCHEMA V.

SCHEMA VI.

CAP.

SCHEMA VII.

SCHEMA VIII.

CAP.

SCHEMA IX.

SCHEMA X.

CAP. 7.

SHEMA XI.

SCHEMA XII.

INDICVLVS ORATIONVM
XII. SCHEMATVM.

ERRATA.

Pagina 21. lin. 5. à fine, lege, *extempló*.
Pag. 32. dele totam vltimam lineam.
Pag. 52. lin. 6. pro *nomini*, lege, *nouum*.
Pag. 72. lin. 4. lege, *erga*.
Pag. eadem. lin. 21. comma illud poſt *Gothi*, præponendum eſt.
Pag. 80. lin. 3. à fine, in margine pone, *A*.
Pag. 117. lin. 3. lege, *capillatam*.
Pag. 209. lin. 7. à fine, lege, *conſiderat*.
Pag. 274. lin. 3. à fine, lege, *ceu*.
Pag. 278. lin. vltima, lege, *ſectaret*
Pag. 300. lin. 12. lege, *noſtros*.
Pag. 304. lin. 9. à fine, lege, *buccam*.

AD LIBRVM.

Vade, Liber. Dubitas? comes est OCCASIO, *vade.*
Hac duce Mæandros tesqua nec vlla time.
I, propera; adspirans tibi velificabitur aura
AVSTRIADVM : *incisas quæ velit esse moras.*
Auster, io, persla. quid enim? cæco impete Psyllus
Austrinis iterùm flatibus arma mouet.
Namque procellarum quondam furibundus habenis
Exitium spirans Auster agebat equos.
Arma, arma, exclamant Psylli: simul arma capessunt;
Et stolidè in ventos irrita tela vibrant.
Auster, arenarum cumulos mugitibus inflans,
Mergit arenosis arma virosque iugis.
Ecquid in obscuris ludo? nox atra recede.
Quis mihi nunc Auster, quis mihi Psyllus erit?
Fallor? an Hæretici Psyllorum in imagine pugnant?
Scilicet hydrorum sanguine vtrique tument.
Hæc si Aquilas contra armigeras (quas ardua GENTIS
AVSTRIACAE *attollens gloria in astra rapit)*
Vesanas ductans acies malè prouida turba
Iuerit: aut flammâ luminis icta cadet;
Aut malè ventosis composta tumultibus Austri
Sentiet in proprium tela retorta caput.
Ergo, Liber, temnas inimica ausa omnia, cùm te
Maiestas & amor protegat AVSTRIADVM.
Et propera securus iter; ne OCCASIO *ridens*
Ingerat; En, sequeris, quæ fugienda doces.

I. C. B.

t 2

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ Infantis Hiſpaniæ, Archiducum Auſtriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Priuilegio cautum eſt, nequis librum *P. Ioannis Dauid Societatis* IESV *Sacerdotis*, cui titulus eſt, OCCASIO ARREPTA. NEGLECTA. præter voluntatem *Joannis Moreti*, Typographi Antuerpienſis, intra octennium imprimat, aut alibi impreſſum in Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalémve habeat. Qui ſecus faxit, confiſcatione Librorum & alia graui pœna mulctabitur: vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ XX. Septemb. M. DC. IV.

Signat.

I. de Buſchere.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM.
M. DC. V.

LABORE ET